BEJAN MATUR'LA 10 GÜZEL ŞARKI • DJ İPEK İPEKÇİOĞLU • 12 BÖLÜMDE PHILIP GLASS PORTRESİ
RA • HARİÇTEN GAZELCİLER • KAZIM KOYUNCU BELGESELİ: ŞARKILARLA GEÇTİM ARANIZDAN

ROLL

112480 şubat 2008/02 5 YTL

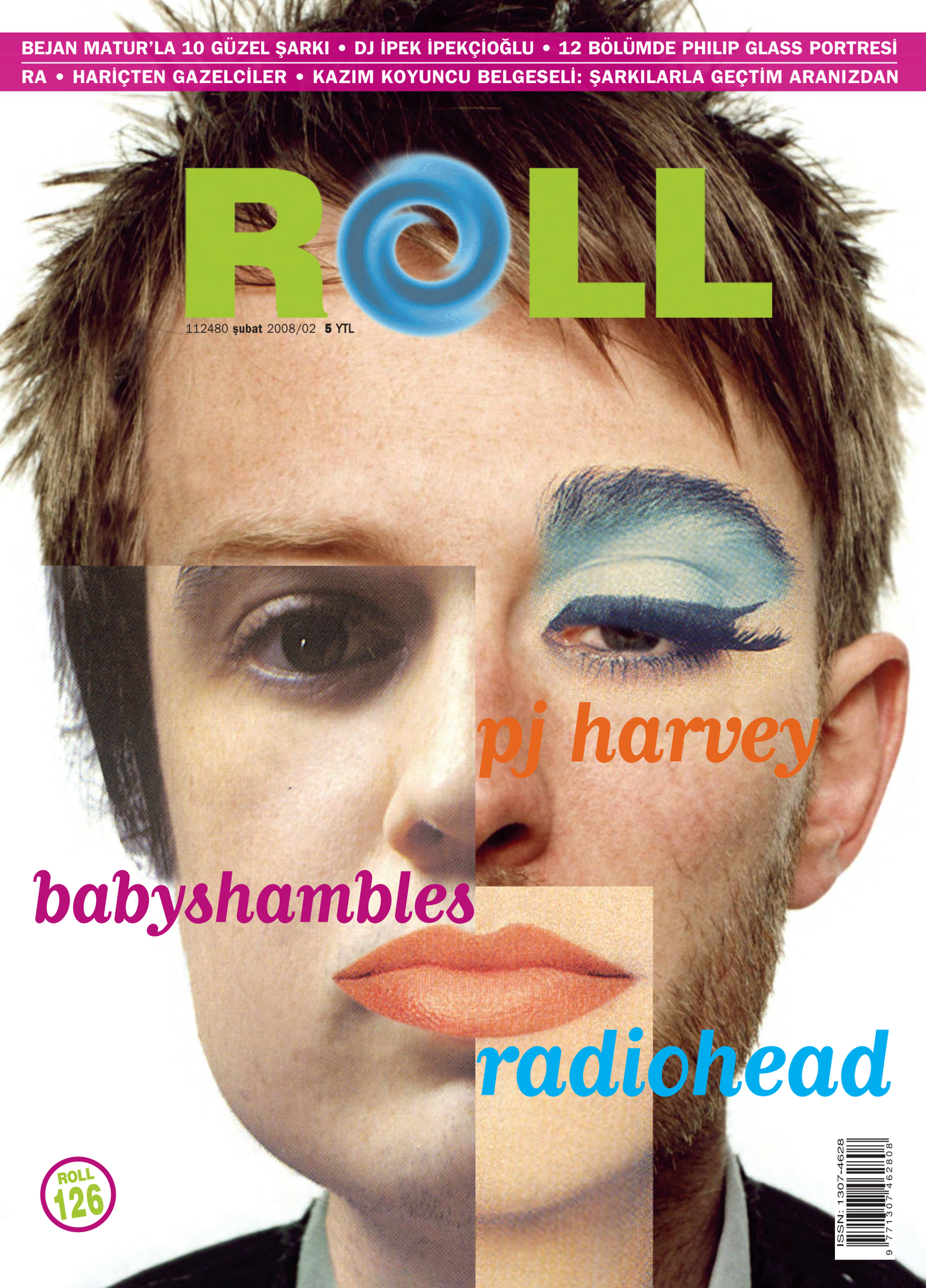

pj harvey

babyshambles

radiohead

ROLL 126

ISSN: 1307-4628

kat onoma

SUNİ HAYAT
Küçük arabalar görmeye devam ediyorsun
gözünün bir ucunda
Sürünerek yaklaşan antenli lensler
Işığa yöneliyorlar
Bulutlar hızla geçiyor şu günlerde
Mevsim dönüyor her saat
Bebek robotlar ayçiçeği misali dönüp duruyorlar
Faksladıkları raporları okumaya hiç vaktin yok
Faturalar yığın olmuş
Altından kalkamayacaksın

Baygın ışık
Dondurucu esinti
Gri duvarlar
Çivi gibi hava,
Sokak buz kesmiş
Gökyüzü bembeyaz
Çıplak ağaçlar
Etrafta yapraklar
gıcırdayan eski raflar sanki yağmur
Dolunay; ince kırılmış bir kraker
Tarihî bir fırtına
Donuk güneş
Siyah paltonda parlayan kar taneleri
Sabahleyin erken buz saçakları
Güneş doğuyor yine

Küçük arabalar duymaya devam ediyorsun
kulağının bir ucunda
Antenli elektrik süpürgeleri
Karanlığa yöneliyorlar
Toz hızla uçuşuyor şu günlerde
Her dakika değişiyor renkler
Bebek robotlar oyuncakları yuttukça öksürüp duruyorlar
Faksladıkları raporları okumaya hiç vaktin yok
Sımsıkı sarmalayıp düğüm ettikçe seni
Asla çözemeyeceksin.

KAVAKLAR
Billy The Kid kavakların arasında
Bir tutam ayışığı düşmüş
Temkinli gölgesi
Diğerleri arasında ayırt ediliyor

Hassasiyetin farkında
Ne silahını alabilirler
Ne de gölgelerini
fark ettirmeden yanaşabilirler.

AŞK TANRISI
Rutubetten daha ağır kanın
Kardan daha soğuk
Bilmem, seni neden seviyorum bu kadar
Tuzağımı kurdum
Yayımı gerdim
Avlayacağım seni terketmeden önce
Şehvet tohumunu yerleştirdim
Okumun başına
Tek yapmam gereken büyümesini beklemek
Kımıldamadan büyüyeceğim
Merhametsiz gelgitlerinde
Bilmem, seni neden seviyorum bu kadar
Göğsünde kök salıyorum
Azad etmeyi deneyemez misin beni?
Benden huzur yok sana
Ağaç sabrı var bende
Kuşlarını saldın sende tutuklu kalayım diye
Ama kem tohumlarım yem oldu onlara
İtlerini gönderdin üzerime tutuklu kalayım diye
Ama kanayan sen oldun yine

Kımıldamadan büyüyeceğim
Merhametsiz gelgitlerinde
Bilmem, seni neden seviyorum bu kadar

HAYATINIZ NE OLACAK?
Hayatınız ne olacak
Seslerin arasındaki sessizlik
Çığlıklarla dolduğunda?

Hayatınız ne olacak
Bir saat, yedi ila sekiz
Dakika sürdüğünde?

Hayatınız ne olacak
Dünya sizi sırtında
Taşımaktan vazgeçtiğinde?

Hayatınız ne olacak?

Hayatınız ne olacak
Göz açıp kapamanızla
Manzara değiştiğinde?

Hayatınız ne olacak
Sola bakınca sağ tarafınızı
Görmeye başladığınızda?

Hayatınız ne olacak
Hava sıvı, su katı
Topraksa ateş olunca?

Hayatınız ne olacak?

ODA
Odamda
Elmadan ufak bir ısırık alırsınız
Bisküvinizi çaya bandırırsınız
Sessizce
Ve Casanova'nın dediği gibi
Tartışmadan sonra
Gözlerinizi kırpıştırıp
"Ne tuhaf" dersiniz

Çünkü tek bir sözcük var ağzınızda
gün boyunca sokaklarda
kim bilir belki size hizmet etmek için
açıveririm şemsiyemi

Odamda
Elmadan ufak bir ısırık alırsınız
Bisküvinizi çaya bandırırsınız
Sessizce
Ve Casanova'nın dediği gibi
Tartışmadan sonra
Gözlerinizi kırpıştırıp
"Nasıl buldun?" dersiniz

Çünkü söyleyecek tek bir sözünüz olur
gün boyunca sokaklarda
keşke ağzınızdan çıkıverse...

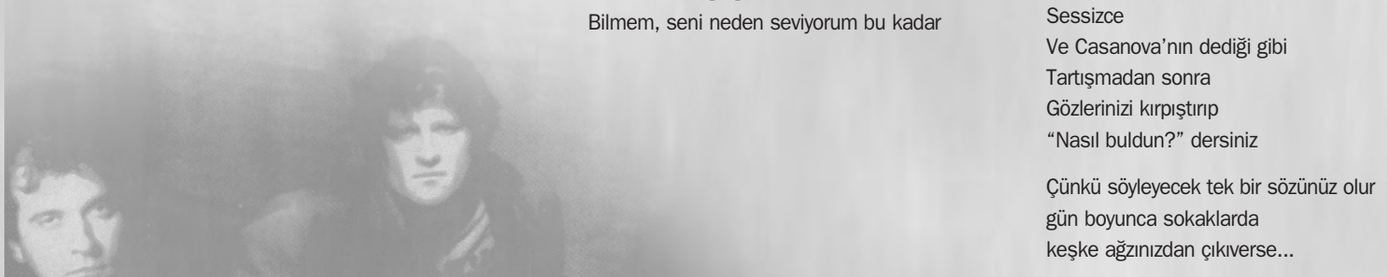

Türkçesi: Tayla Alican - Nuhoğlu Şahan

ROLL
126
şubat '08

09 Kazım Koyuncu belgeseli

13 Hariçten Gazelciler

16 DJ İpek İpekçioğlu

20 PJ Harvey

24 Babyshambles

28 Radiohead

32 Bejan Matur

42 Ra

44 !f İstanbul

57 Philip Glass

04 Ajans
12 Ses ile Gölge Tuncer Erdem
40 Halkla ilişkiler
46 Gayd
49 Kıraathane
50 Kısa dalga

Soha, Mars Volta, Blixa Bargeld, Toumast, Seasick Steve, Yasmin Levy, Yeasayer, Black Lips

52 ÖSS
53 Albümler
56 Liste
62 Ansiklopedi

Abdurrahim Soğan, Ahmet Eken, Ali Kesgin, Ali Yıldızalp, Alican Tayla, Alişan Çapan, Amy Spangler, Arslan Eroğlu, Ayşegül Oğuz, Baran Özdemir, Bilge Ceren Şekerciler, Cem Sorguç, Cüneyt Cebenoyan, Çağdaş Önder, Çiğdem Öztürk, Deniz İpek, Derya Bengi, Donat Bayer, Emin Ekşi, Ender Ergün, Eray Makal, Erdir Zat, Esra İpekçi, Fatih Özgüven, Gökhan Akçura, Gökhan Pamuk, Gülüş Gülcügil, Hakan Lokanoğlu, Harun İzer, HknKrtsh, Hilmi Tezgör, Hüseyin Ustaoğlu, İlker Aksoy, Mehmet Ali Meram, Mehmet Erdoğan, Melih Katıkol, Merve Erol, Muhsin Akgün, Murat Meriç, Neslihan Say, Nevzat Çalışkan, Ogan Güner, Özay Selmo, Pelin Batu, Pelin Özer, Pınar Öğünç, Reha Öztunalı, Salih Nâzım Peker, Sarp Keskiner, Serdar Beyaz, Serdar Karataş, Sinan Kolat, Siren İdemen, Sungu Çapan, Şahan Nuhoğlu, Şule Camadan, Tacide Kaya Güner, Tolga Yağlı, Ufuk Danışman, Ulaş Özdemir, Ümit Bayazoğlu, V. Can Yazıcı, Yasemin Avdan, Yiğit Atılgan, Yücel Göktürk, Zeynep Nuhoğlu, Zülal Kalkandelen **baskı:** Tor Ofset San. Tic. Ltd. Şti. (İmamçeşme Cad. no:26/2 Ayazağa - Şişli / İstanbul Tel: 0.212.332 08 38) **basım yeri ve tarihi:** İstanbul, Şubat 2008 **dağıtım:** Doğan Dağıtım A.Ş. **yönetim yeri:** Abdullah Sok. No. 9 Beyoğlu - İstanbul **tel-faks** 0.212.251 87 67 **e-mail** rolldergisi@yahoo.com **abonelik** expressroll@gmail.com **yıl** 12 **sayı** 126 **şubat** '08 **imtiyaz hakkı:** Bilge Ceren Şekerciler **sorumlu yazışleri müdürü:** E. Derya Bengi **ilan irtibat:** Şahan Nuhoğlu (0.535.576 21 11)

ISSN 1307 - 4628
YEREL SÜRELİ YAYINDIR
AYDA BİR YAYINLANIR

2003 senesiydi

2003 senesiydi
Viski içti adamın biri
Sonra bir martini, ya da üç, belki de dört hatta
Bindi arabasına
Bastı gaza, saatte seksendi ibre
Nalları dikti o gece
Üç kişiyi ezip geçti önce
Temizlediler kaza mahallini
Ama yasaklamadılar otomobilleri
Yasaklamadılar ne viskiyi ne cini

Yap aklına eseni
Ya da yap sana söyleneni
Burası hür insanlar ülkesi, ama abartmayalım fazla
Yapabilirsin ne eserse aklına
Çarpabilirsin otomobilini icabında
Ama 2003'te sigara içemezsin bir barda

2003 senesiydi
Hamburger yedi adamın biri
Sonra bir-iki tane daha yedi, her günkü gibi
Nihayetinde devrilip gitti
Kaldıramadı kimse o ağır bedeni
Milyonlarcası var onun gibi
Milyonlarcası ödüyor o bedeli

Uyarılar tekrarlandı
Ama yemek yasaklanmadı
Ne patates yasaklandı ne de içyağı

Yap aklına eseni
Ya da yap sana söyleneni
Burası hür insanlar ülkesi, ama abartmayalım fazla
Yapabilirsin ne eserse aklına
Beslenebilirsin donmuş yağla
Ama 2003'te sigara içemezsin bir barda

2003 senesiydi
Orduya katıldı adamın biri
Sonra da savaşsın diye Irak'a gönderildi
Çapraz ateşe yakalandı ne yazık ki
Sağ kolunu kaybetti
Ama yasaklamadılar kurşunları
Ve füzeli saldırıları

Evinin yolunu tuttu şimdi
Ona kim söylemek ister ki
Birayla birlikte sigara içmek yasak edildi

Yap aklına eseni
Ya da yap sana söyleneni
Burası hür insanlar ülkesi, ama abartmayalım fazla
Yapabilirsin ne eserse aklına
Gidebilirsin savaşmaya hatta
Ama 2003'te sigara içemezsin bir barda

Şarkı: "In 20-0-3"

Söz, müzik ve söyleyen: Joe Jackson

"Bir tilkinin başı pirelerle derde girmiş. Bir kirpi gelip 'seni pirelerden kurtarayım mı' diye sormuş. Tilki, 'Hayır, bu pireler doydu, artık fazla kan emmiyorlar. Onları kovalarsan, yerlerine yeni, aç pireler gelir' demiş." Bu meseli anlattıktan sonra, Ezop jüriye dönerek, sözlerini şöyle bitirmiş: "Dolayısıyla saygıdeğer jüri üyeleri, müvekkilimi cezalandırırsanız onun yerine onun kadar zengin olmayan birileri gelir ve sizi daha da beter soyar."
(Aristoteles, Ezop'un yolsuzluktan yargılanan bir siyasetçiyi tilki ile kirpinin öyküsüyle nasıl savunduğunu anlatıyor)

Charlie: Okyanuslardan nefret ederim. Ben dağları severim.
Teresa: Ama Manhattan'da dağ yok.
Charlie: Yüksek binalar var. Aynı şey.
(Scorsese'nin "Mean Streets" filminden)

Şeytana uymak, Ruh uyuduğu sırada Zekâ'nın sesine kulak vermektir. **SAINT-EXUPERY**

Mutsuz doğana ölüm dokunmaz. **INGMAR BERGMAN**

R.E.M. yeni albümü "Accelerate"in çıkış tarihini 1 Nisan olarak belirledi. Prodüktörlüğünü Garret "Jackknife" Lee'nin (U2, Snow Patrol) yaptığı albümde yer alan parçalardan üçü son günlerde R.E.M. konserlerinde de sıkça çalınan "Living Well Is The Best Revenge", "Horse To Water" ve "Until The Day Is Done" olacak.

JOHNNY CASH'in 13 Ocak 1968'de verdiği efsanevî konserin 40. yılı şerefine Folsom Hapishanesi'nde yapılması planlanan tribute konser, güvenlik ve telif hakları gibi kimi problemler yüzünden iptal edildi.

Fransa cumhurbaşkanı Nicolas Sarkozy'nin oğlu meğerse **MOSEY** adıyla tanınan bir rap prodüktörüymüş. Pierre Sarkozy, Fransa hiphop camiasının Poison, David Banner ve Nicole Garcia gibi tanınmış isimleriyle çalışıyor, kimin oğlu olduğunun da etrafta pek bilinmesini istemiyormuş.

GOGOL BORDELLO, **THE PIPETTES**, **NEW YOUNG PONY CLUB**, **THE LITTLE ONES**, **THE HEAVY**, **DAFT PUNK**, **HOT CHIP**, **IGGY POP**, **DURAN DURAN**, **THE SHINS**, **JAMIE T**, **TOKYO POLICE CLUB**... Saydığımız müzisyenler kendi Playboy tişörtlerini tasarlıyorlar. ABD'deki Bloomingdale dükkânlarının yanısıra shopthebunny.com'dan satın alınabilecek tişörtlerin orijinalleri açık artırmaya sunulacak, elde edilen gelir de Rock The Vote kampanyasına aktarılacak.

LENNY KRAVITZ'in "It Is Time For A Love Revolution" adını taşıyan yeni albümü 5 Şubat'ta piyasaya çıkıyor.

PRIMAL SCREAM bu sene yayınlayacağı yeni albüme koymak için **CSS** şarkıcısı **LOVEFOXXX** ile bir düet kaydetti.

1999'da dağılan tanınmış rock grubu 3 Colours Red'in davulcusu **KEITH BAXTER** karaciğer yetmezliğinden 36 yaşında hayata gözlerini yumdu. Baxter, Skyclad, Elevation ve Therapy? gibi gruplarda da bulunmuştu.

New York punk sahnesinin genç grubu, reggae ve Etiyopya müziği dostu **VAMPIRE WEEKEND** kendi adını taşıyan ilk albümünü çıkardı.

DOKTOR RENAUD'NUN KONSER KAYITLARI

113. sayımızın ikinci sayfasında, şarkı sözleriyle kutlamıştık Renaud'nun yeni albümü "Rouge Sang"ın çıkışını. Hele o "Sigarayı Bırakmak" şarkısı neydi öyle! "Artık sigarayı üç pakete çıkardım günde, olsun gözüm olsun, n'olacaksa olsun" diyen Ahmet Kaya misali döktürüyordu: "Günde üç paket içiyorum / Hep aynı tempoda kırk yıldır / Akciğerlerimin renginin yanında / Bask bereleri beyaz kalır /.../ Kurtulmak istiyorum bu zehirden / Ama nasıl da bir keyif bir yandan / Dert değil göçmek öbür tarafa / Sen de benimle gelirsen ama / Çözümü buldum galiba / Ben bırakacağıma sen başlasan ya". Renaud 2007 boyunca bu son albümünün 70 konserlik turnesini tamamladı ve konser kayıtlarını 2 CD'lik (arzu edene DVD versiyonu da mevcut) "Tournée Rouge Sang" albümünde topladı. Yalnız "Arrêter la clope", "Les Bobos" gibi son hitlerine değil "Mistral gagnant", "Manu", "Dans mon HLM", "Docteur Renaud, Mister Renard" gibi eski bombalarına da yer verdiği 43 şarkılık bir hazine bu albüm. Radyolarda çalınsın diye bir de single çıkmış bu canlı kayıttan: Bir zamanlar radyolarda yasaklanan (gene iyi, bizim burda olsa, hâlâ içerde yatıyor olurdu Renaud, "Türklüğe hakaret"ten) '75 tarihli "Hexagone", süper folk-punk yorumuyla Fransızlara giydirmeye devam ediyor. Renaud, akranı Springsteen gibi şarkılarını hep bir ağızdan söyleyen seyircisiyle nefes alıp veren, çağın en büyük hikâye anlatıcılarından biri olarak yakası açılmadık mevzu bırakmayan, her daim sol gösterip sol vuran, içi dışı bir, kadim bir dost.

OASIS sene sonunda kayıtlarını bitirdiği yeni albümünün miksajını Los Angeles'da yaptı.

MORCHEEBA altıncı albümünü bu ay içinde çıkarıyor. Paul ve Ross Godfrey kardeşler, "Dive Deep"de Judie Tzuke, Thomas Dybdahl, rap'çi Cool Calm Pete ve Manda gibi vokalistleri misafir ediyorlar.

'90'ların ünlü rave ekibi **UTAH SAINTS** bu sene bir "dönüş" albümü çıkaracak. Ama ondan önce, eski hit'leri "Something Good"a Avustralyalı DJ Van She'nin yaptığı remiksi single olarak basıp hafıza tazeleyecekler.

Yoko Ono, Amerikan menşeli bir giyim firmasına ait yeni kravat koleksiyonunda **JOHN LENNON**'a ait desenlerin kullanılmasına izin verdi. Firma, beklediği satışlar gerçekleşirse, ürünlerine Lennon'ın çizimleriyle bezeli pijama ve boxer'lar da eklemeyi düşünüyormuş.

PETE DOHERTY ilk solo albümünü bu yaz bitirip yılsonu çıkarmayı planlıyor. Prodüktör Jake Fior'la üzerinde çalıştığı bazı şarkıları bitirdi bile. "Ends", "Cuckoo", "Siberian Fur", "Darksome Sea", "Withdrawn and Shaken" ve Wolfman'le ortak hitleri "For Lovers"ın bol orkestrasyonlu bir versiyonu büyük ihtimalle albüme girecek şarkılardan bazıları olacak.

BLACK FRANCIS mart başında mini bir albüm yayınlıyor. Altı günde yazılan, kaydedilen ve mikslenen "Svn Fngrs"da "Half Man", "Seven Fingers" ve "When They Come To Murder Me" gibi yedi şarkı bulunuyor.

MARTIN SCORSESE'nin **THE ROLLING STONES** filmi dünya prömiyerini 7 Şubat'ta Berlin Film Festivali'nin açılışıyla yapacak. Ünlü yönetmenin Stones'un New York'taki Beacon Theatre'da verdiği iki konserden ve grupla yaptığı söyleşilerden kotardığı "Shine A Light" isimli filmde Jack White gibi kimi başka isimler de gözükecekler.

BLACK KEYS'in nisan başında çıkacak yeni albümünün yapımcısı Danger Mouse olacak. "Attack and Release"de ikiliye Tom Waits orkestrasından iki önemli isim de eşlik edecek: Marc Ribot ve Ralph Carney.

1960'lar İngiliz rock'unun meşhur gruplarından The Fortunes'un solisti **ROD ALLEN**, 63 yaşında karaciğer kanserinden vefat etti.

Baltimore'lu müzisyenler Dave Heumann ve Nathan Bell'den oluşan **HUMAN BELL**, kendi adını taşıyan ilk albümünü çıkardı. Albümün prodüktörleri Paul Oldham ve Antony West. Mikslerse Tortoise elemanı John McEntire'dan.

PJ HARVEY, John Parish'le yepyeni bir albüm üzerinde çalışmak için stüdyoya girdi. İkiliye eşlik edecek müzisyenler arasında Eric Drew Feldman, Autolux'den Carla Azar ve Giovanni Ferrario'nun isimleri geçiyor.

SMASHING PUMPKINS konserlerden fırsat bulur bulmaz "American Gothic" adıyla akustik bir kayıt yayınladı. Temasal olarak son albümleri "Zeitgeist"ın izinden giden EP'de "The Rose March", "Pox", "Again, Again, Again (The Crux)" ve "Sunkissed" adlı şarkılar bulunuyor.

CLINIC'in yeni albümü "Do It" adıyla nisanda yayınlanacak. Albümden çıkacak ilk single "Free Not Free" olarak belirlendi.

Müziğe kulağını tıkamak demode. Artık müzik
her yerde. Arçelik i-Pod Docking Müzik Seti.
Arçelik Elektronik'le hayatı yakala.

444 0 888 www.arcelik.com.tr

arçelik

Koç

Hallam: Herkes olduğundan başka türlü görünmeye çalışır.
Dorcas: İnanmıyorum buna, peki ya evliyalar?
Hallam: Onlar herkesten çok yaparlar bunu. Bir çeşit soytarılık. Hayatın en tutarlı davranışlarından biri.
(John Whiting'in "A Penny For A Song" oyunundan)

Bir sineğin eli üstünde gezişine dikkat ettim; adam aldırmadı, duymadı bile. Sineklere karşı insan böyle olmalı işte. **KNUT HAMSUN**, Sonbahar Yıldızları Altında

Güneş daha da pis yerlere girer, ama hiçbir zaman bozulmaz. **DİYOJEN**
(Pis yerlerde oturduğu için kendisine laf sokuşturanlara cevaben)

Anımsamak, sözcükleri kullanmadan anlatmaktır.
(Sümer atasözü)

Aramakla yâr bulunmaz / Bakarsan göze görünmez / Çıkıp meydanda salınmaz / Aslı sırdadır sevdiğim
ÂŞIK MÜCRİMÎ

İZMİR GAVURDUR GAVUR KALACAK

"Yüzyıllardan beri benzerlik ve farklılıklarıyla beraber İzmir'de yaşamış Türklerin, Rumların ve Yahudilerin anlattıklarına kalbini açma sırası sizde. Gavur İzmir'i kucaklama sırası sizde." Bu güzel temenniyle bitirmiş albümünün sunuş yazısını Muammer Ketencoğlu. "İzmir Hatırası" 17 şarkıyla 1922 öncesinin canlı hayatını donmaktan kurtarıyor, bugüne ve yarınlara armağan ediyor. Ketencoğlu, Janet & Jak Esim, Stelyo Berber, Panagiota Mihalevi'nin Türkçe, Rumca ve Ladino dilinde ezgiler seslendirdiği albümün ruhu, beşinci parça olan "İzmir Üçlemesi"nde: Üç dilde, 9/8'lik "yandım efeler o dilberin sözlerine ben yandım". Zannımızca bu dilber İzmir'den başkası değil.

2 Ocak itibarıyla Saul Williams'ın yeni albümü "The Inevitable Rise and Liberation of NiggyTardust"ın satışlarını ince ince hesaplayan **TRENT REZNOR**, yeni dağıtım modelinin biraz cesaretini kırdığını açıkladı. Reznor, albümü indiren 155 bin kişiden sadece 28 bininin ödeme yapmasına bozulmuş. Bu oranı az bulduğunu söyleyen Reznor, promosyon için harcama yapmak zorunda kalmamalarını ve Williams'ın tanınırlığının artarak senelik bir turne şansı yakalamasını da bu işin olumlu yönleri olarak değerlendirmiş. Geleneksel yolla satılan bir önceki Williams albümü 33 bin küsur satmıştı.

MY MORNING JACKET, Joe Chiccarelli ile kayıtlarını tamamladığı yeni albümünü haziranda çıkaracak.

M.Ward ile aktris/müzisyen Zooney Deschanel'in **SHE AND HIM** adıyla yaptıkları kayıtlar yavaş yavaş günışığına çıkmaya başladı. Birlikte konsere de çıkan ikilinin albüm yapıp yapmayacaklarıysa şimdilik muğlak.

MORRISSEY "best of" çıkarıyor. "Greatest Hits"de ağırlıklı olarak Moz'un son iki albümünden seçilen şarkılara iki de yeni parça eşlik edecek: Şubat'ta single olarak da basılacak "That's How People Grow Up" ile "All You Need Is Me". Erken davrananlar, albümün sınırlı sayıda basılan bonus disk'li sürümünü satın alıp "Live at the Hollywood Bowl" adındaki konser kaydının da tadını çıkarabilirler.

"Ses mühendisi" **FENNESZ** iki single birden yayınladı. "On A Desolate Shore A Shadow Passes By" sadece dijital formatta piyasa sürülürken, "Transition" 7 inch'lik plak olarak basılacak.

NADA SURF'ün yeni albümü "Lucky" şubat ayı içinde yayınlanıyor.

Michigan'lı grup **THE VON BONDIES** üçüncü stüdyo kaydı "Love, Hate and Then There's You"yu tamamladı ve olduğu gibi rafa kaldırdı. Yazın gün yüzü görecek olan LP'den önce grup bir EP ile gönül alacak: "We Are Kamikazes Aiming Straight For Your Heart".

Hardcore/noise rock ekibi **FLIPPER** 15 yıl aradan sonra yeni bir albüm çıkarıyor. Kadroda 2006'dan bu yana grupla çalışan Nirvana basçısı Krist Novoselic de bulunuyor.

Anthony Gonzales'in projesi **M83** yeni albümünü Ken Thomas (Sigur Rós, Suede, Cocteau Twins, Sugarcubes) ve Ewan Pearson'ın (Rapture, Ladytron) prodüktörlüklerinde tamamlandı. Şarkı yapısına daha bağlı kalan parçalardan oluşan "Saturdays = Youth" 15 Nisan'da Mute etiketiyle yayınlanıyor. Albümden seçilen ilk single ise "Graveyard Girl".

Şarkıyazarı Dan Bejar'ın **DESTROYER** namıyla dokuzuncu stüdyo albümü "Trouble In Dreams" martta çıkıyor.

Montreal'li grup **THE STILLS** üçüncü albümünün kayıtlarına başladı.

MARTA TOPFEROVA: AND'LARDA BİR ÇEK KIZI

Çek kızı Marta, beş yaşında gece gündüz Inti Illimani dinlemeye başlamış, bir daha da iflah olmamış. Prag nere, And dağları nere? Ama Marta Topferova oraların yerlisi gibi "yeni türkü"ler söylüyor bugün. New York'ta bir göçmen olarak takıldığı sıralarda omzuna dört telli cuatro'sunu asmış, ilk albümünde Çek ve Slovak halk şarkıları söylese de kalbi Güney Amerika'da kalmış. Dördüncü albümü "Flor Nocturna" bir süredir Türkiye'de de mevut. Seher yeli gibi ılgıt ılgıt esen nağmeler, ustaları Mercedes Sosa'ya, Atahualpa Yupanqui'ye olduğu kadar genç Lhasa'ya da yakın duruyor, Avrupa ve Flamenko geleneklerine de yaslanarak çoğalıyor.

ECHO & THE BUNNYMEN "Silver" ve "Killing Moon" gibi şarkılarla rock tarihinin unutulmazları arasına giren "Ocean Rain" albümünü baştan sona klasik bir orkestra eşliğinde icra edecek. Performans, 16 Eylül 2008'de, Londra'daki Royal Albert Hall'da gerçekleşecek.

EDDIE VEDDER Sean Penn filmi "Into The Wild" için yazdığı şarkılardan biri olan "Guaranteed" ile Altın Küre ödülüne lâyık görüldü. Vedder, şarkı için Marc Rocco tarafından yönetilen bir de klip çekti.

Test Icicles üyesi Devonte Hynes'ın **LIGHTSPEED CHAMPION** adıyla, Bright Eyes'dan Mike Mogis'le birlikte kaydettiği ilk solo albümü "Falling Off The Lavender Bridge" çıktı.

GEORGE MICHAEL Harper-Collins yayıneviyle otobiyografisini yazmak için bol sıfırlı bir anlaşmaya vardı. Şarkıcının menajeri ve yayınevinden yapılan açıklamalara göre kitap Michael'ın hayatındaki tüm gizli noktalara değinecek, ayrıca bu türden biyografilerin çoğunda olduğu gibi, kiralık yazarlar tarafından kaleme alınmayacak.

SCARLETT JOHANSSON'un içinde on adet Tom Waits cover'ı, bir de orijinal şarkı bulunan albümü "Anywhere I Lay My Head" baharda yayınlanmak üzere hazır. Prodüktörlüğünü TV On The Radio'dan David Sitek'in yaptığı albümde, ünlü oyuncu Yeah Yeah Yeahs gitaristi Nick Zinner'la da işbirliğine giriyor.

COLIN MELOY 2007'de çıktığı akustik solo turnede yaptığı kayıtları "Colin Meloy Sings Live!" adıyla yayınlıyor. Albümde Decemberists ve Meloy'un önceki grubu Tarkio'dan şarkıların yanısıra, Pink Floyd, R.E.M. ve Smiths cover'larıyla birlikte, "Dracula's Daughter" ve "Wonder" adında iki yeni şarkı bulunuyor.

Davulcu Paul Cook'tan gelen habere göre, bu sene Isle Of Wight Festivali'nde sahne alacak olan **SEX PISTOLS**, hayranlarını otuz seneden sonra ilk defa yeni birkaç şarkıyla karşılama niyetindeymiş. Ufukta yeni bir albüm müjdesiyse şimdilik bulunmuyor.

5-20 Nisan tarihlerinde gerçekleşecek Uluslararası İstanbul Film Festivali, Avrupalı ve Türkiyeli prodüktörleri buluşturan "Köprüde Buluşmalar" kapsamında 15 Nisan'da bir uzun metrajlı film projesi geliştirme atölyesi düzenliyor. Son başvuru tarihi 22 Şubat.
Ayrıntılı bilgi için: www.iksv.org/film

"Görüntü için gerekli koşul, görmedir" demiş Janouch, Kafka'ya; Kafka da gülümseyerek yanıtlamış: Biz nesneleri aklımızdan çıkarmak için fotoğraflarız. Öykülerim gözlerimi kapamamın bir yoludur."
(Aktaran: Roland Barthes, "Camera Lucida")

Müzik çok güzel bir şeydir. Büyük bir olasılıkla birçok insanın delirmesini önleyerek dünyayı türlü beladan kurtarmıştır. Ne kadar berbat çalarsa çalsın bir piyanistin iki ülke arasındaki kaç savaşı ya da ilkel bir davulcunun kabilelerarası kaç çatışmayı önlediğini asla bilemeyiz.
PETER GAMMOND ("Blöfçünün Rehberi-Müzik" kitapçığından)

Bloc Party gitaristi Russell Lissack ile Milena Mepris'in ortak projesi **PIN ME DOWN**'ın ilk single'ı "Cryptic" bu bahar çıkacak.

Sonic Youth'dan **THURSTON MOORE** erotik bir filme müzik yaptı. 60 amatör kadının kamera önüne "iddiasız, yapmacıksız ve çırılçıplak" geçtiği Richard Kern filmi "Extra Action (And Extra Hardcore)"a Moore'un yaptığı şarkıların isimleriyse şunlar: "The King Of Sex", "Pierce", "Scooter and Jinx", "Catholic", "Nazi", "Goodbye 42nd Street".

THE JAM Amerika turnesine çıktı. Ne yazık ki, en önemli eleman Paul Weller kadroda yok. Bruce Foxton ve Rick Buckler vokal işini kendi aralarında paslaşarak hallediyorlarmış.

İçinde "Everything Is Borrowed" ve "The Escapist" gibi şarkılar bulunduran yeni **THE STREETS** albümü nisana tamam olacak.

THE ZUTONS elemanları prodüktör George Drakoulias eşliğinde üçüncü albümlerini kaydetmek için Los Angeles'da stüdyoya kapandılar. Yeni albümleri üzerinde çalışan bir diğer grupsa **YEAH YEAH YEAHS**.

İki **THE CLASH** elemanı, Mick Jones ve Topper Headon, 25 sene sonra nihayet aynı sahneye ayak bastı. Jones'un Generation X'den Tony James ile kurduğu **CARBON/SILICON**'un konserine misafir olan Headon, 1982'de iflah olmaz eroin bağımlılığı sebebiyle Clash'i bırakmak zorunda kalmıştı. O gece birlikte "Train In Vain (Stand By Me)" ile "Should I Stay Or Should I Go?"yu çalan ikilinin izleyicileri arasında Glen Matlock, Viv Albertine ve Don Letts de vardı.

SUPERGRASS martta glam rock tınılarıyla dolu bir albüm çıkarıyor: "Diamond Hoo Ha".

DIRTY PRETTY THINGS'in "Plastic Hearts", "Come Closer", "Blood On My Shoes", "Buzzards and Crows" ve plağa adını vermesi de düşünülen "This Is Where The Truth Begins" gibi 12 şarkının yer alacağı yeni albümü bahar gibi çıkacak. Carl Barât albümü Radiohead usûlü bedava dağıtmaya niyetliymiş, ama menajerleri Alan McGee itiraz edip hevesini kursağında bırakmış.

Özellikle '80'lerde parlayan reggae-pop grubu **UB40**'nin Kıbrıs kökenli vokali Ali Campbell, otuz yıllık beraberliğin ardından gruptan ayrıldığını açıkladı.

KIBRIS BENİM ADAM

Caz piyanisti olarak bildiğimiz ve Audiofact'ten aşina olduğumuz Mehmet Ali Sanlıkol, Amerika'da dostluk kurduğu Theodoulos Vakanas'ı yanına almış, ikisi birlikte anneannelerden, amcalardan icazetle kendi topraklarının, kendi adalarının ortak kültürünün derinine dalmış. "Kıbrıs'ın Sesi - Music Of Cyprus" albümünde, tarihten süzülüp gelen düğün şarkıları, zeybekler, köy havaları ve dini müzik örnekleri yer alıyor. David Bowie bile "Kıbrıs, benim adam" diyordu "Move On" şarkısında. Sanlıkol, "Sabahın seher vahdında / Aman oturmuş İncil okur / Ben o dilden ağnamazdım / Aman zanneddim bülbül şakır" demesin mi yani?

Kanadalı ekip **TOKYO POLICE CLUB**'ın ilk albümü tamamlandı. İki başarılı EP'yi izleyecek "Elephant Shell" nisanda piyasada.

Detroitli rap'çi **TRICK-TRICK**'in yeni albümü "The Visitor"ın konukları arasında Eminem, Dr. Dre, Kid Rock gibi isimler var.

The Kingston Trio'yla '60'ların folk uyanışının mimarlarından olan, The Monkees'e "Daydream Believer" gibi bir hit kazandıran **JOHN STEWART**, 68 yaşında hayata gözlerini yumdu.

Son bir albüm kaydetmek üzere toparlanan **BAUHAUS** ekibi gün sayıyor. Orijinal kadroya sadık kalınarak hazırlanan "Go Away White" adlı albüm martta yayınlanacak.

The Strokes'un hafif tertip uykuya dalmasını fırsat bilen gitarist **ALBERT HAMMOND JR.** ikinci solo albümünü yapmaya girişti. Bu sefer şarkılar daha kısa, daha sertmiş.

PETER, BJORN AND JOHN vokalisti **PETER MOREN**, ilk solo albümü "The Last Tycoon"u nisanda yayınlayacak.

THE KOOKS basçısı Max Rafferty gruptan ayrıldığını açıkladı.

Halihazırda ikinci albümünü hazırlayan **LILLY ALLEN**'ın yakında yayınlanmaya başlanacak televizyon programının ilk konuklarından biri Reverend and The Makers olacak.

TINDERSTICKS'in beş senedir beklenen albümü "The Hungry Saw" nisanda geliyor.

babylon

BABYLON TURNS ISTANBUL ON

şubat/feb/08 02

babylon.com.tr

23 Şubat Cumartesi/23:00

burn ENERGY DRINK

JOAKIM

Oldies But Goldies

KULAKTAN KULAĞA

bant arkaoda

JENS LEKMAN

14 Şubat Perşembe/21:00

6 Şubat Çarşamba/19:30

19.30

"işten sonra"

20 Şubat Çarşamba/21:30

Milk Shake R&B Partyo

feat. Jay-Lal & Style-Ist & Fresh B

08 Şubat Cuma/23:00

NOKIA Nseries

tunng

BOB MARLEY

B'DAY celebration 2008

09 Şubat Cumartesi/22:00

SIFIR KM

26 Şubat Salı/21:30

22 Şubat Cuma/22:00

Oldies But Goldies

BEDÜK

Garanti CAZ yeşili

27 Şubat Çarşamba - 28 Şubat Perşembe/21:30

NGUYÈN LÈ

celebrating JIMI HENDRIX

29 Şubat Cuma/23:00

REPLİKAS

NEKROPSİ

bant CONVERSE

16 Şubat Cumartesi/23:00

3. Kargart Uluslararası Video Festivali Açılış Partisi:

Komputer vs. Atıl Altaş

(aka turboslow) 19 Şubat Salı/21:30

KURVE

21 Şubat Perşembe/21:30

7 Şubat Perşembe/21:30

AYDIN ESEN

YAKUP

RADIO OXI-GEN FM 96 İSTANBUL

Radio Oxi-gen FM 96 presents "The Ultimate Selection" feat.

AT JAZZ

15 Şubat Cuma/23:00

the Miller way MAKE IT EASY

01-02 Şubat Cuma-Cumartesi/23:00

BONOBO

HÜSNÜ ŞENLENDİRİCİ

13 Şubat Çarşamba/21:30

"Açık Radyo." 94.9 | DIGITURK | THE HOUSE | APART | Radikal | RADIO OXI-GEN FM 96 İSTANBUL | MATBAACILIK STİL | TURKCELL | Wa

ÜMİT KIVANÇ ANLATIYOR: **KAZIM KOYUNCU** BELGESELİ

En diri, en güzel zamanında, daha genç yaşında kaybettik Kâzım Koyuncu'yu. Ama, müziğine sarılışı, tavrı, umudu kaldı yadigâr. O tavrı, o umudu bize artık Ümit Kıvanç'ın 3.5 saatlik belgeseli gösterecek: Kâzım'ın ağzından, Kâzım'ın görüntüleriyle örülen üç DVD'lik "Şarkılarla Geçtim Aranızdan", Kalan Müzik'ten yayınlanıyor, geliri Umut Çocukları Derneği'ne. Daha ayrıntısı, www.kazimkoyuncufilmi.com'da...

Bir atmaca hikâyesi

Bir Kâzım Koyuncu belgeseli hazırlamaya nasıl karar verdin?

Ümit Kıvanç: Biri ölünce çok çaresiz hissediyorsunuz kendinizi. Ben de ya bir kitap yazabilirdim ya da bu işi yapabilirdim. Bu adamı unutturmamak için bir şey yapmak lâzımdı. İki sene sonra, arkasından ağlayanların önemli bir bölümü dahil, Türkiye'de bu adamı kimse hatırlamayabilirdi.

Neden özellikle Kâzım Koyuncu'yu unutturmamak istedin?

Kâzım çok özel bir insan. İşe girişirken bu kadar tanımıyordum onu, ama onunla ilgili ne hissettiysem hepsi birebir doğru çıktı, hatta fazlası da çıktı. Ayrıca birdenbire parlamış olmasına rağmen hiç öyle takılmıyor, ne arkadaşlıkları değişmiş ne de yaşam tarzı. Benim insanlığa söylemek istediğim ya da söylenmesini iyi bulduğum ne varsa, bunları çok güleryüzlü, çok zekice ve çok etkileyici bir şekilde söylüyor. Kafaca bir özdeşlik görüyorum aramızda. Sadece kendi başına yaşamamanın bir sembolü. Filmin sonlarında hayat dolu bir adam hastalanıyor, saçlar gitmiş, başka bir hale gelmiş, birdenbire "yahu bu hastanelerin durumu ne olacak" diye konuşmaya başlıyor. Çünkü sadece kendinden sorumlu değil. Ben dünyadaki temel derdin bu olduğunu düşünüyorum. Herhangi biri "acaba başka insanlar nasıl yaşıyor" diye sorarsa, zaten dünya o insan için değişir. Bunu çok kişi sorsa, dünya da değişir. Kâzım öyle biri. Ayrıca müzikal açıdan da önemli. Hep farklı bir şey yapacağı beklentisi içindeydim, ama bir yerlerden geçmesi gerekiyordu. Filme kalkıştıktan sonra kendisinin de böyle düşündüğünü gördüm. Müzikal olarak devrimci bir dille paylaşımdan söz ediyor, hem de müziği bir yerlere götürmeye çalışıyordu. Belgeselle ilgili şöyle bir talihsizlik var: Kâzım'ın müziği diyebileceğimiz şey yalnızca konserlerde çalınıyor, albümlerdeki kayıtlar çok temiz pak. Ama bir tane doğru düzgün konser kaydı yok.

Sahnede acayip bir enerjisi de var.

Konser kaydı da yapmak istiyor aslında, ama son dönemde adeta otomatikleşen bir şekilde konser vermeye başlıyorlar. Bir noktada bunalıma girmiş Kâzım, "hep aynı şeyleri çalıyoruz, söylüyoruz" diye.

Müzikte gidebileceği yeri nasıl tarif edersin?

Bir konserde "Hayde"yi çalıyorlar, bu şarkıyı özel bir yere koydum kafamda. Sonradan öğrendim ki, parçanın çift tulumla çalınan bir ara melodisi var, bu bölümü de Kâzım yazmış. Tulum zor bir alettir. Bir de vokal mikrofonunu tulumlara tutuyor. Sonra gördüm ki, yapmaya çalıştığına en yakın şeyin bu olduğunu söylemiş. O tulum melodisi ve parçanın içinde yer alış biçimi, aslında ruh olarak cayır cayır rock elektro-gitarı gibi bir şey. Ama çalınan tulum melodisi, eski bir melodi. Bildiğimiz Karadeniz parçalarını onlardan dinledikten sonra başkasından dinlemek son derece zor oluyor, parçalara bir şey katıyorlar. Zuğaşi Berepe zamanından geliyor bu. Zuğaşi Berepe zamanlarında müzik olarak hiç olmamış işleri de var, ama bazı parçaları da dört dörtlük. "Ernesto" mesela, kimse eksiği var diyemez.

Hiç Kâzım Koyuncu konserine gitmiş miydin?

Sevdiğim insanların konserine gitmem, onlarla tanışmam da. Ama Kâzım'la bir şeyler yapabileceğimi düşündüğüm için tanışmak istiyordum, derken hastalandığını öğrendim. Benzer bir aymazlığı Hrant'ta da yaptım, hiçbir şey olacağını sanmamıştım o davalardan, gözdağı veriyorlar diye düşünmüştüm. Kâzım'ın hastalığının böyle bir yere varacağını da tahmin etmedim.

Dünya müziğinde bir yere koyabiliyor musun onu?

Bir adım daha atsaydı, şüphesiz bir yere konacaktı. Dünya müziği içinde olmayı istiyormuş.

Kâzım Koyuncu'yu mesela Manu Chao gibilerle, dünyanın pek çok yerindeki bir sürü melez rock'çuyla beraber düşünebilir miyiz?

Düşünürüz. Kâzım'ın müzikle ilgili yaklaşımı enteresan: Bütün hayatı müzisyenlik olmasına rağmen, tam da bir müzisyen gibi değil. "Müzik yapmak zor değil" gibi bir şeyler söylüyor, "gitar bir şekilde çalınıyor, iyi çalıyorsan ekstradır". Derdi insanlarla karşı karşıya olmak, bir şey alıp vermek. Bir yerde, "akorları öğrendim, hemen grup kurdum" di-

Newroz'da Diyarbakır'da Megrelce "Didou Nana"yı, ardından Türkçe "Cilveloy nanayda"yı 500 bin kişi söyledi. "Kâzım'da ne vardı" diye sorana, bunu göstermek lâzım...

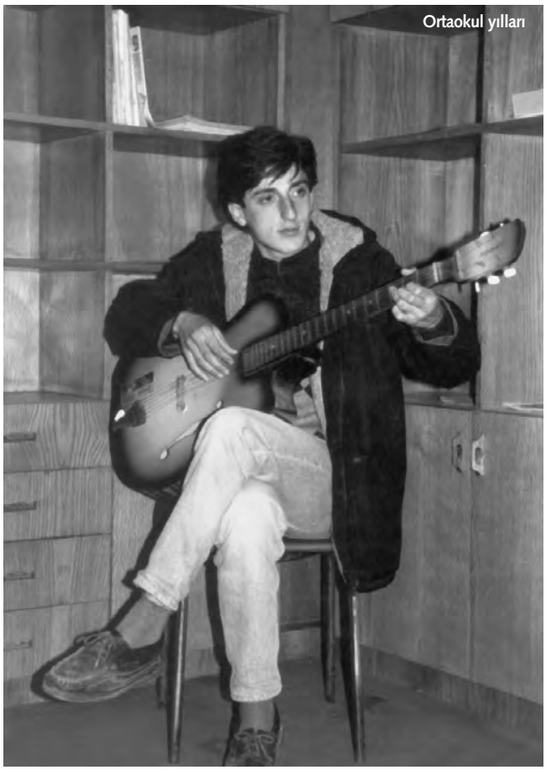

Ortaokul yılları

2000'lerde Babylon'da bir konserde

yor. Beraber iş yapmayı seven, teşkilâtçı kafalı bir adam.

Şarkıları karşılıklı söylemeye de çok önem verdiği konserlerinde görülüyor...

Evet, illâ söyletecek. Hastayken Yeni Melek'te bir konserde bir ara ağlamaklı oluyor, sonra başlıyor şarkıyı söyletmeye. Seyirci yanlış söylüyor, hemen "bir dakika, yanlış oldu" diyor, doğrusunu söyletiyor. *(gülüyor)* Beraber söylenmezse, kendini müzik yapmış saymıyor. Bunu ölçü almak lâzım. Bunda müzik dışı bir şey var, ama ona sorarsan da müzik bu olmalı. İkincisi, elektro-gitardan, bastan, davuldan vazgeçmeyeceği açık. Bir sürü gaydacı ve tulumcuyu bir araya getirmek istiyormuş, orada bas ve davul kesin olacaktı. Parçaları çalış biçimi rock'laştırmaya yönelik, türküleştirmeye değil... Kâzım'ın ses tonunda da çok özel bir şey var. Fakat adamın şarkıcı olarak özgünlüğü, esas, alelâde şeyleri söylerken ortaya çıkıyor. Bildiğimiz beylik bir türküyü söylerken çok özel bir şey çıkarıyor. Mesela "Kaldım Duman İçi Dağlarda"yı başka kimse onun söylediği gibi söylemiyor. Belki bu Kâzım'ın canını sıkabilir rock şarkıcısı olmak istediği için, ama rock söylediği zaman daha sıradan söylüyor.

Belki de doğduğu, büyüdüğü yerleri sevdiği için oraların şarkılarını da öyle iyi söylüyordur....

Pek zannetmiyorum. Yaşamayı sevdiği ve seçtiği yer İstanbul. Karadeniz'de de sevdiği şey sadece köy. Mesela Trabzon'dan ödül almayı beklememiştir hiç. Oradaki günlük hayatı kendine yakın bulmadığını söylüyor. Karadeniz'de insan yapısı olan her şey çok korkunç maalesef, ki orası dünyanın en güzel yerlerinden biri. Korkunçluğun boyutunu da şöyle anlatabilirim: Oradaki tek düzgün şey, yolun sahil kenarında koskoca bir kıyıyı mahvetmiş olmasını düşünmezsek, hepimizin ortadan kaldırılmasını istediği sahil yolu. Yüz sene önceki evler çok güzel, ama şimdi binaların abartısız yarıdan fazlası kaba inşaat.

"Ella Ella"'yı bir ağızdan söyleyen öğrenciler de çok etkileyici filmde.

O çocuklar Hemşinli, şarkı da Hemşince. Ama ben Kâzım'ın yaptığı hızlı şeklini biliyorum, orijinalini bilmiyorum. Şarkıların tempolarıyla ciddi biçimde oynamış. Birçok parçayı da tempo olarak ağırlaştırmış, öyle de çok güzel olmuş. Şevval Sam'la söylediği "Koyverdun Gittun Beni" çok daha hızlı normalde.

Kâzım'la ilgili bulduğun kayıtları elerken nasıl kıstasların vardı? Neticede filmi hayli uzun tutmuşsun.

Açıkçası, bana uzunmuş gibi gelmiyor. Şimdiye kadar seyreden yaklaşık yirmi kişi "daha uzun bile olabilirdi" dedi. Kâzım'ın hayatını anlatacak bir film daha kolay kurulabilirdi, ama filmde Kâzım'ın bize söylemek istedikleri de bulunsun istiyordum. Konser kayıtlarını kullanmak zor oldu, mesela hiçbir yeri kullanılamaz bir buçuk saatlik kayıt var elde. Görece düzgün olan her şeyi ayıkladım. Mesela ufak gazeteci teybiyle kalabalık yerde söyleşi yapılmış, ama arada bir cümle var, o cümleyi anlaşılabilir hale getirmek için saatlerce uğraştım. Bir de üstüne bütün bunlar çalındı. İki saat yedi dakikalık bir kısımdı giden, seslerin hepsi temizlenmişti, kullanırım diye görüntüleri de temizlemiştim. Gitti hepsi. Neyse, sonuçta yeniden yaptık, ama bir sürü çok güzel şeyi dışarda bırakmak durumunda kaldım.

Bunca malzemeden sinema salonlarına daha uygun, mutad uzunlukta bir şey de çıkar, ama bunu tercih etmedin mi?

Uzun senelerdir kurgu yapıyorum, kendi çektiğime bile çok nesnel bakabiliyorum. Bu filmin daha kısa olabileceğine inanmıyorum, inansam yapardım. Ancak daha uzun olabilirdi. Sonuçta iki tane insanın, Kâzım'ın ve benim, manevi âlemimizi anlatan bir şeyden bahsediyoruz. Ee, bu da üç buçuk saat eder. 34 sene onda var, 52 sene bende var, bundan üç buçuk saat çıkar. Herkes bu filmin peşinde olsa, sinemada, televizyonda göstermek isteseler, sırf Kâzım'ın dedikleri daha fazla insana ulaşsın diye kısaltmaya çalışırdım. Türkiye'de televizyonlar bizim yaptığımız herhangi bir şeyi göstermiyor, ben ona göre mi davranacağım! Televizyondan isteyen var, ama ciddi para vermeleri lâzım. Bu filmin geliri Umut Çocukları Derneği'ne gidecek, o para da oraya gider. Yoksa, bir dakika bile kısaltmam, istiyorlarsa 18 bölüme ayırıp yayınlasınlar.

Kâzım, sadece kendi başına yaşamamanın bir sembolü. "Acaba başka insanlar nasıl yaşıyor" diye sorarsa biri, dünya o insan için değişir. Bunu çok kişi sorsa, dünya da değişir.

Senin kurgu dışında katkın ne?

Bir sürü sonradan yapılmış çekim var. Çoğu Karadeniz çekimi. Genellikle sembolik şeyler çektim.

Mesela filmin hemen başında bizi karşılayan bir atmaca var.

Atmacayı çekerken filmde bir şahsiyet olarak yer alacağını biliyordum. Atmacaya baktıkça, Kâzım'la bir benzerlik görmeye başladım aralarında. Yüz ifadeleri benziyor. Zuğaşi Berepe zamanında gidip konuştukları atmacacıydı bize atmacayı bulan. "Atmaca Lazlarun simgesudur, atmaca olmadı mu adam Laz değuldur" diyordu. *(gülüyor)*

Karadeniz'de nasıl algılanıyor Kâzım?

Onu ben de anlayamadım. *(gülüyor)* Cenaze çok acayip, normalde orada bulunmayacağını düşündüğün bir sürü insan gelmiş. Kabrinde bir defter var, "Kâzım Abi, ben bir ülkücüyüm" diye başlayan kaç tane yazı gördüm. Kâzım, Trabzonlu değil. Hopa'da hayat, Laz/Hemşinli çelişkisi ve bunların birarada yaşaması üzerine kurulu. Lisede çocuklar her gün Laz/Hemşinli kavgası yapıyor. O kadar çekim yaptım, bir tek Hopa Lisesi'nde çıkan çocukları çekerken polis geldi. Çünkü kavga olabilir diye bekliyorlar. Kavgayı çekmek istediğimi düşünüp şüphelendiler. "Kâzım filmi yapıyoruz" dedik, "durun, merkeze sorayım" falan derken polisin telefonu çaldı, Kâzım'ın bir parçasıyla! Trabzon'da eminim Kâzım'ı deli gibi seven insanlar var, ama hiç alâkası olmayanlar da var. Trabzon aslında İstanbul'la kıyaslanabilecek bir imparatorluk başkenti, hatta otuz-kırk yıl öncesinde bugün kimsenin inanmayacağı kadar medeni ve ileri bir yer. Bir keresinde yazın dönüş yolunu uzattım ve gördüm ki, bir takım köylerde denize gayet rahat bikiniyle giriyorlar, Ordu'dan geçiyoruz, gece ellerinde dondurmalarla kızlar geziyor, Giresun'da saat bilmem kaçta kızlı erkekli gençler çıkıyor internet kafeden. Bizim için İstanbul'dan bakınca oradaki herkes Laz ya, bu çok yanlış. Oraya gidince, bir Lazın yanında, Trabzonluya Laz dediğinde çok kızıyorlar. İçlerinde Lazca diye bir meselesi olanlar var, olmayanlar var. Zuğaşi Berepe insanların çok hoşuna gitmiş, ama rock yapmasalardı, daha çok dinlenirlerdi. Normal orta sınıf insanların dinlediği bir müzik yapmadılar hiç.

İstanbul'da bir sürü genç sırf yaptıkları rock için yakınlık duydu onlara. Ama Kâzım, müziğin geleneksel unsurlarını da öne çıkarıyor solo işlerinde...

Kâzım, "ben Karadenizliyim, Karadenizliler şahanedir" demiyor, onları da eleştiriyor. Kâzım Türk bayraklarıyla falan ortaya çıksaydı, Trabzon'da daha çok sevilirdi herhalde. Ama kimse çıkıp "komünistin tekidir, Allah onu kahretsin" demiyor. Kâzım konusunda bir sevgi konsensüsü var. Laz olması Karadeniz'in başka yerlerinde ona duyulan merakı azaltabilir, ama Kâzım dediğinde Karadeniz'de kimsenin olumsuz bir şey söyleyeceğini düşünmüyorum.

Karadeniz müziğinin Davut Güloğlu'lardan ibaret olmadığı da Kâzım sayesinde anlaşıldı.

Karadeniz'de sıkı solculuk geleneği olan yerler var. Refik Durbaş'la "Küçülen Şehirler" diye bir şey yapmıştık '90'larda. Kemalpaşa'da gençlerle konuşuyoruz, o zaman memlekette sol namına hiçbir şey yok, "buralar nasıl" diye sorduk, bir kızdılar, "biz burada devrimci üretup ihrac ederuz" dediler. *(gülüyor)*

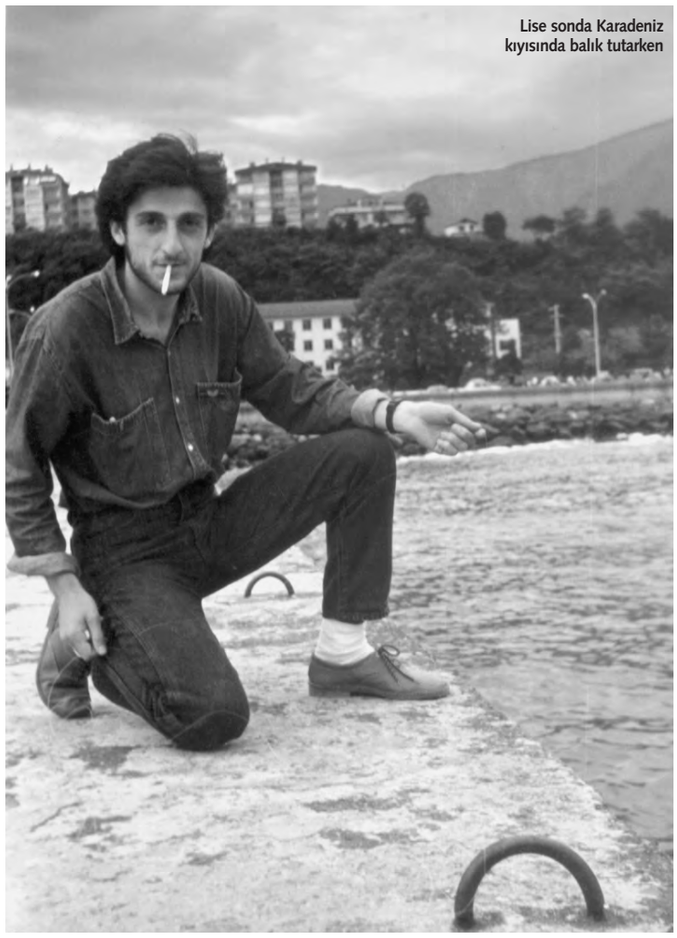

Lise sonda Karadeniz kıyısında balık tutarken

Oralarda, “nihayet bizim de sesimiz çıktı, Karadeniz müziği o heriflerden ibaret değil” gibi bir duygu var tabii. Onur kurtarma işlevi görmüş Kâzım ve ona özenen çok genç var. Gitar çalmaya, Karadeniz müziği yapmaya çalışan gençler var. Onlara da el uzatıp yardım ediyormuş. En azından tulum, kemençe çalmak isteyen gençlerin sayısı şimdi daha fazladır... Şöyle bir şeyi yapmış başka biri var mı Türkiye’de: Newroz’da Diyarbakır’a gidiyorsun, Megrelce “Didou Nana” söylüyorsun, 500 bin kişilik bir miktar milliyetçi Kürt ahalisinin çoğu seninle beraber söylüyor. Biraz sonra Türkçe “Cilveloy nanayda”yı yine hep beraber söylüyorlar. “Kâzım’da ne vardı” diye sorana, bunu göstermek lâzım...

Sen yıllar boyunca sol dilin nasıl kurulması gerektiğini tartıştın. Bu açıdan Kâzım Koyuncu sence yol gösterici bir figür mü?

Şöyle bir benzerliğimiz var onunla, biz de gençken devrimci olduk. Bayağı Stalinist adamlardık, ilk zamanlardaki kafamızla sol sayılır mıydık o bile şüpheli. Emekten yanaydık, ama çok genç ve cahildik. Karşımızda Sovyetler ve Çin gibi örnekler vardı. Kısa süre sonra, “sosyalizm bu değil herhalde” dedik ve uyandık. Bir takım bürokratların insanlık adına herkese zulmettiği bir düzen kurmak için niye uğraşalım? O zaman kapitalistler yapsın zulmü. Kâzım da bizim gibi solcu oluyor, sonra bir takım şeylere uyanmaya başlıyor. Onun için kendimi ona yakın hissediyorum. Filmin başındaki tarifi gibi, devrim öyle günün birinde yapılıp da her şeyin düzeltileceği bir şey değildir, başka bir hayat şeklidir. Bu kafada olduğu için Kâzım’ın tavrında bir farklılık gördü herkes. “Herkesin bir hikâyesi var” diyor

Ümit Kıvanç

adam başından beri, ben de bunu söylemeye çalışıyorum senelerdir. Dinlemek lâzım bu hikâyeleri.

Kâzım Koyuncu, ‘80’lerin siyasî ve özgün müziğinden gelip daha etnik ve yerel bir rock tavrını ortaya koyan, müziğini yine siyasetten uzak tutmayan, ama dünya nimetlerine de mesafe almayan bir bütünlük yaratıyor diyebilir miyiz?

Diyebiliriz tabii. Solcu olmamız gülmemize, eğlenmemize engel değildir. Bu noktada Kâzım’ın Karadenizli olduğunu da unutmamak lâzım. Gülerek bir şey anlatırken birden sinirlenip öfkelenebiliyor. Arkadaşları filmi çok beğendiler, “adamı tanımadan onunla yaşamış gibi anlatıyorsun” dediler. “Ama çok önemli bir eksik var” dediler, “küfür etmiyor!”... Elimdeki kayıtlarda küfür yoktu. Televizyon, radyo kaydı hepsi. Tutmuş kendini. Çok güzel bir diksiyonu var. Ama bir kayıtta, “Mahmut abi, tulumun burada mı?” diyor, sonra “e bir ufle da!” *(gülüyor)* Birdenbire Laz oluyor.

Kâzım Koyuncu’nun ölümünün işaret ettiği bir toplumsal vaka da var: Çernobil!

Çernobil’le ilgili en temel sorun, verilerin olmaması. Şu anda Karadeniz’de komşusu, akrabası ya da ailesinde kanserli olmayan hiç kimse yok. Bu tesadüfî değil. Ama orada kanser taraması yapılmadığı ya da o zamanki devlet politikası nedeniyle yapılmış olsa bile bunlar saklandığı için sağlıklı bir sonuca varılamıyor. Kâzım’ın kansere yakalanmasıyla Çernobil’in belki de hiç alâkası yok. Ama Karadeniz’deki kanserin sembolü Çernobil’dir. Aksi kanıtlanmadıkça, bunu kamu vicdanından kimse yok edemez. Kâzım’lar daha önce Karadeniz dernekleriyle beraber bir suç duyurusu yapmış Çernobil’le ilgili. Çernobil olduğu sırada bu kayıtları tutması, araştırmaları yapması gerekenlerin yargılanması lâzım. İnsanları çay içmeye teşvik eden o bakan ve Kenan Evren’in –o da çay içmişti, herkes unuttu– ilaveten yargılanması lâzım. Normal bir ülkede yaşıyor olsaydık, yargılanırlardı herhalde. Trabzonluların bir takım cinayetlere karışan birileri olarak değil de, Çernobil’den sonra devlete hesap soran birileri olarak tarihe geçmesi gerekirdi.

Böyle durumlarda, sevilen birinin başına bir şey gelmesi de olaya epey dikkat çeker...

Ama Kâzım solcuydu. Türkiye’de solcu öldürmek suç değildir. Kendi kendine ölüyorsa, daha da güzeldir. Sonuçta, sevenleri onun gibi insanlardı. “Gülbeyaz”dan sevenler de var, üzülüyorlar, ama “devlet Çernobil’de ihmal yaptı, o yüzden öldü, biz de muhalif olalım” demiyorlar. Bir kredi kartı daha alalım ya da cep telefonunu değiştirelim diye düşünüyorlar. İnsanın haysiyetiyle ilgili bazı temel şeyler vardır, bir yere kadar bir takım çıkarlar için tahammül edilir, ama belli bir noktaya gelince de isyan edersin. O nokta Türkiye’de nerededir, bilmiyorum. İnsanın çocuğunun çarpık doğmasına, ailesinde bir sürü kanserli olmasına neden olan bir olay karşısında da artık bir şey yapmıyorlarsa, bize de bok yemek düşer bu durumda.

Filmi izlettirdiğin arkadaşların neler hissederek ayrıldılar?

Mesela “herhangi bir şey yaparken Kâzım’a ayıp etmemeyim diye düşünmeye başladım” dedi biri. Kâzım’ın yakınlarından biri, “film beni kötü etti, ama gariptir, umut veren bir tarafı da var” dedi. Benim yaptığım bir işte umut veren bir taraf olması çok ilginç tabii. *(gülüyor)*

Bir tek Hopa Lisesi’nde polis geldi. Kavga çekmek istediğimi düşündüler. “Durun, merkeze sorayım” falan derken polisin telefonu çaldı, Kâzım’ın bir parçasıyla!

Söyleşi: ***Çiğdem Öztürk - Merve Erol***

Bugün her şeye ve herkese gıcığım!

“Beyoğlu ve Kadıköy’ün en güzel dükkânları” kendisine özgü ve sıradışı yüzlerce görsel ayrıntı, kartlar, posterler, magnetler, rozetler, saatler, panolar, kitaplar, ayraçlar, çerçeveler, gerekli-gereksiz ıvır zıvırlar, ve gerçek sürprizlerle dolu...

LİMAN / BEYOĞLU
İstiklâl Cd. 140/96
Halep Pasajı
0212 252 50 39

LİMAN / KADIKÖY
Sakızgülü Sk. 19
Bahariye
0216 449 18 64

LİMAN YAPIMEVİ
Boğazkesen Cd.
Tomtom Kaptan Sk 6A
0212 252 36 83

rıhtım

rıhtımda, muşambanın üzerindeki damla, yüzündeki çizgilere dolan tuz, sessizce işler tenine

bir vapur düdüğü gibidir uzun yola gidenlerin vedası, kaybolur gider bulutlar içinde

uzak bir diyarda, bozkır kadar durgun, dağlar kadar suskun biri çıkarsa karşına

yeryüzünün dayanılmaz güzelliği, vadilerde kıvrılan suyun zerafeti değildir bil ki, onu savuran uzaklara

Hariçten Gazelciler

"Belli bir kaideye bağlı olmadan türlü makamlarda dolaşılarak sesle yapılan taksim" diye yazıyor ansiklopediler gazel için. Bizim Hariçten Gazelciler memleket havalarından rock'a, reggae'den rap'e türlü âlemlerde dolaşarak kendi kaidelerini kendileri koymuşlar, yılların sahne ve stüdyo tozunu ilk albümlerinin köşesine bucağına serpmişler. Biz bu şarkılarda "Hor görme garibi" ile "Could you be loved"ın ortak ruhunu yakaladık ve üçlüyü Roll'a davet ettik. İkisi sessiz kaldı, sorularımızı şarkıcı çağlamacı Ömür davudi sesiyle yanıtladı...

HaRÂBÂTÎ Bir HaYaT

Grubun ismini nasıl koydunuz? Kendi halinde gibi görünmekle birlikte, iddialı bir isim.

Ömür Kılıçaslan: Ara Güler'in meşhur fotoğrafından esinlendik: '60'lı yılların başı, sahnede kadınlı erkekli birileri çalıyor, duvarda "hariçten gazel söylemek zabıta amirliğince yasaklanmıştır" gibi bir ibare asılı. Tabii grup ismi olarak Hariçten Gazelciler'in farklı bir durumu var. Normalde, sahnede birileri varken aşağıdan hariçten gazel okunur. Biz sahneye çıkıp "hariçten gazel okuyacağız" dersek bu nasıl olacak? Bir çelişki var ortada. Bu çelişki hoşumuza gidiyor. Biz müzikal olarak dışarıda duranlarız, dışlanmışlarız gibi bir anlam ifade ediyor. Veya o gün biri rahatsızlanmış da, fırsat bu fırsat, sahneye biz çıkmışız gibi. *(gülüyor)*

Belki de Türkiye müzik sahnesinde hariçten gazel atıyorsunuzdur.

Bu çok iddialı olur. Ama farklı bir şey yaptığımıza eminiz. Albümü dinleyen biri beğenebilir veya beğenmeyebilir. Beğenmedim diyene darılmam. Ama "çok sıradan, çok alışıldık" derse, "lütfen bir daha dinle, bir daha düşün" derim.

Sizin müziğinize bir nevi Anadolu-reggae diyebilir miyiz?

Reggae sahnelerine çıkmışlığımız var, mesela Beyoğlu'ndaki Nayah'ta çaldık, iyi karşılandık. Siyahi insanlar da vardı ve dans ediyorlardı. Ama ertesi gün Maçka parkındaki bir etkinlikte çaldığımızda, parka çay içmeye gelmiş İstanbullu ahali veya kenarda şarap içen abi de bizi dinledi. Hatta abinin adı da Hasan'mış, "Debreli Hasan"ı çaldığımızda kendinden geçti, şov yaptı. Reggae ritmi dediğin 2/4'lük hissiyatındadır, benzer vurgular bizim halk müziğimizde de mevcut. İbrahim Erkal'ın da arkasında reggae ritmi var, "Hatasız Kul Olmaz"ın arkasında da... Bizimki, ondan bunu aldık, bundan da bunu aldık gibi acayip bir durum değil.

Selekta Firuzaga'yla konuştuğumuzda ilk Türkçe reggae örneği olarak "Sultân-ı Yegâh"ı vermişti.

Çok severim, "Mihrimah"ı da çok severim. Ergüder Yoldaş önemli biridir ve doğru, bir reggae bestekârı olarak da düşünülebilir... Reggae'yle tanışmamda Hakan Özboz'un etkisi vardır. Siya Siyabend'le de çalan Kadıköylü bir gitarist. Benim şarkılara gitarla ritm attığımda dolu dolu olurdu, ama kulak tırmalardı. Aynı şarkıları sakin sakin, reggae ritmiyle çaldığımda, güçlendiğini ve apayrı bir yere gittiğini farkettim. Reggae çalmak tembel işi, adamı yormuyor. *(gülüyor)* Böylece reggae bize sirayet etti. Yoksa, "Bob Marley dinledim, dünyam değişti" gibi bir durumum yok.

Dinlediğinde dünyanı değiştiren başka birileri oldu mu?

Yok. Mesela Hendrix'i can kulağıyla ilk dinlediğimde çok etkilenmişimdir. Ama hayatımı değiştirdi diye bir-iki isim versem, diğerlerine haksızlık olur. Veya hayatım o kadar çok değişmiş ki, birilerini dinledikçe hep başka biri olmuşum. *(gülüyor)*

Bir şarkıda ustalardan bahsediyorsunuz.

"Yollar" şarkısı "bir ustamızın havasıdır, ustalarımızın havasıdır" diye başlıyor. Bu şarkıyı dinlerken bir marangoz çırağının aklına kendi ustası gelsin isterim. Ama tabii ki ben kendi ustalarımdan bahsettim. O şarkı bir Ankara havası. Erkin Koray'ın "e bu mendili icad edenin" dediği "Ankara Rüzgârı" şarkısından mutlaka etkilendik. Erkin Koray'dan önce Ankara havası çalan başka ustalar da var. Ayrıca '80 öncesi Anadolu pop kuşağındaki herkes benim ustam sayılır. Kişisel olarak tanışıp etkilendiğim birini soruyorsan, o da Çağlayan Örge'dir.

Müziğimizi buralı yapmaya çalışmamıza rağmen buralı rock'çılar tarafından dışlanıyor olmak çok garip bir hissiyat. Onlar rocker, onlar asi, biz türkücü!

Ne yaptın Çağlayan Örge'yle?

Onunla çaldık, Galaturka projesinde bir dönem beraberdik. Çağlayan Kelt müziğe merak salmıştı ve deneysel aletler yapan biriydi tanıştığımızda. Kendisine, beni derinden sarstığı için "sen benim ustamsın" dediğimde, "ben böyle şeylerden hazzetmem" dedi ve böylece usta tarafından reddedilmiş oldum.

Çağlamayı onun verdiği cesaretle mi yaptın?

Tabii. Çağlayan'la tanışmış olmasaydım, böyle bir aletim olmazdı.

İsim olarak da Çağlayan'a göz kırpıyor çağlama...

Tesadüf diyelim. Çünkü bundan da çok hoşlanmıyor.

Çağlama bağlamaya mı daha çok benziyor, gitara mı?

Çağlamayı kurgularken, içinde Doğu sesleri de olan bir gitar hayal etmiştim. Çaldıkça, bir gitarist olarak bağlamaya girebilmemin yolunu açtı. Bağlama gibi üç çift tel var, ama teller gitar teli. Boyu uzun saplı bir bağlama kadar, bas gitardan biraz daha kısa. Gitardaki aynı notaları aynı frekanstan almaya çalıştığınızda teli çok fazla germek zorundasınız; bir bağlama bunu taşıyamaz, ama içinden demir geçtiği için çağlama taşıyabiliyor.

Müzisyenliğin dışında elinden böyle işler geliyor mu?

Atölyede Çağlayan "burayı böyle yap, şurayı şöyle yont" gibilerinden gösteriyordu, sonra çayını içmeye gidiyordu, ben devam ediyordum. Lisede maket uçakla uğraştım, belki oradan bir el alışkanlığı vardır.

Ekşi Sözlük'te, senin küçükken bilimadamı olmak istediğin yazılı.

Müzikle tanışmasaydım, olabilirdim. Akademik ortamlar beni bunaltıp kaçırabilirdi, ama bir şeyle gerçekten severek uğraşan insanların önü bu

→13

memlekette açık olsa, bilimadamı olurdum.

Bilimadamlığına yüklediğin anlam nedir?

Yeni bir şeyler keşfetme isteği. Kafayı zorlamak.

Kâğıt üstünde mi kafayı zorluyordun, yoksa Zihni Sinir durumun var mıydı?

Evde sigortayı çok attırdım. Böyle ufak çaplı patlamalar yaratırdım. Annem misafirliğe gittiğinde, mutfakta sülfirik asit üretmek isteyip başaramamışlığım da var. İlkokul yıllarında da çamın iğnelerini söküp kolonya yapmayı hayal ediyordum. Olmuyordu, ama uğraşıyordum işte. Ama böyle böyle bir şey yaptım diye sınıftakileri kandırıyordum. *(gülüyor)*

Nerde oluyor bunlar? İstanbul'da mı?

Babam ormancıdır. İlkokulu Bolu'nun Mudurnu ilçesinde bitirdim, ortaokul ve lise İstanbul Erkek'te yatılı geçti. Kütüphaneye çok girer çıkardım, müzikle tanışmadığım için vaktim de vardı. Liseden sonra üniversite yürümedi. Artık müziği ve dayımın deyişiyle "harâbâtî bir hayatı"ı tercih etmem sebebiyle üniversiteden vazgeçmek zorunda kaldım. Aşık olma durumum olunca, lisede alkol de başlamıştı. Yatakhanede gizlice içerdim, çalardım, içerdim, çalardım. Sonra alışkanlık oldu, içip içip çaldık yıllarca. *(gülüyor)*

İlk defa ne zaman gitar çalmaya başladın?

Bir dönem Kırklareli'nin Vize ilçesindeydi ailem. Yazın oralarda bir aktivite olmadığı için kendi kendime flüt çalmaya başladım. "Ilgaz Anadolu'nun sen yüce bir dağısın"ı çalıyordum, çünkü Kırklareli'ne Ilgaz'dan gelmiştik. "Rocky Balboa"nın müziklerini de flütle üflüyordum. *(gülüyor)* Ortaokulun son günlerinde bir arkadaşım kendine gitar aldı. Türkiye'ye o dönem çok ucuz Bulgar gitarları girmişti. Limon sandığından yapılmış gövdeleri vardı. *(gülüyor)* Arkadaşın sınıfa getirdiği o gitarın mekaniğini hemen çözdüm, birkaç melodi çaldım, ben de almaya karar verdim. Yabancı dille eğitim yapan okulların kitapları pahalıdır. Okulun önünde pazar oluşur, üst sınıflar alt sınıflara kitap satar. Hayatımdaki ilk ticarî operasyonu yapıp parayı denkleştirerek Tünel'den aldım ilk gitarımı.

Gitarla neler yaptın?

Flamenko sarmıştı önce beni. Flamenko mu, yoksa blues mu öğreneyim, diye düşünüyordum. Abim Pink Floyd dinliyordu, ama rock bana hemen dokunmamıştı. Elektrik mevzulara karşıydım galiba. Sonra elektrik gitarla haşır neşir olunca, önce rock'un yabancı örnekleriyle tanıştım, sanki hiç yapılmamış gibi, türküleri elektrik gitarla karıştırmaya çalıştım, ama Anadolu popla tanışınca zaten her şeyin benden önce yapıldığını anladım.

Sahneye çıkmaya İzmit'te mi başladın?

Evet. İzmit'te boş geziyordum. Birileri "gel, bizim barda çal" dedi. "İyi, çalalım bakalım" dedim. İçkiyi önüne koyuyorlar, çalıyorsun, alkışlıyorlar, akşam çıkarken para da veriyorlar. "Süper iş, daha ne istiyorsun" dedim kendi kendime. İlk başladığımda, eskiden siyasî sebeplerle hapse girip çıkmış bir abinin devraldığı bir barda çalıyordum. "Dam üstüne çul serer"den "Aldırma Gönül"e türküler, Livaneli şarkıları, normal bir türkü-bar repertuarım vardı. Ahmet Kaya'dan pek hazzetmiyordum, çünkü arabesk geliyordu bana. Ama yıllar zarfında kafam açıldıkça Ahmet Kaya'nın güzelliklerinden anlamaya başladım. Barda, biraz sol kulaktan vurarak damardan türküler çalıyordum, bir bar dolusu erkek sarhoş oldukça bağırıp çağırıyordu...

Gitar çaldığın halde neden türküler ilgini çekiyordu lisede?

Ailece arabayla giderken icabında Zeki Müren dinliyorduk veyahut da türkü dinliyorduk. Kibariye de dinlerdik, çocukken en sevdiğim şarkı "Kimbilir"di. Doktor amcamız Mehmet Birgören'in rakı sofrasında söylediği "Akşam oldu hüzünlendim ben yine" de favori şarkımdı. "Bizim özümüz budur efendim" demek istemiyorum, ama bunlar içimize işledi. Lisede çok iyi bir müzik hocamız vardı, Fethi Cönk isminde. Müdürle bir sorunları oldu ve okuldan uzaklaştırıldı. Onun yerine, bağlama çalan yeni bir müzik hocası geldi. Yemekhanede iki kişinin şöyle söylediğini hatırlıyorum: "Yani şimdi biz kıro gibi bağlama mı çalacağız?" Başka bir arkadaşımız da şöyle demişti: "Bu adam bağlama çalıyor, oysa Fethi hocanın elinde çoksesliliğin sembolü keman vardı!"

Şarkılara gitarla ritm attığımda dolu dolu olurdu, ama kulak tırmalardı. Aynı şarkıları reggae ritmiyle çaldığımda güçlendiğini farkettim. Reggae tembel işi, adamı yormuyor.

İzmit'te rock grupları kurmaya ne zaman başladın?

Önce Şah Tahmasp diye bir grup kurduk. Kimse adını söyleyemiyordu, grup bu yüzden dağıldı. *(gülüyor)* Bu adı rüyamda duymuştum, grubun adını de böyle koyalım dedik. Yanılmıyorsam, Şah İsmail'in babası oluyor... Bizim çaldığımız barda, rock yapma yolunda bazı Sakaryalı çocuklar çalışmaya başladı, meğer onlar Çamur'muş. Barın sahibi o gruba beni basçı olarak, Turgay'ı (Çetin) da davulcu olarak getirdi, biz böylece Turgay'la sahnede tanıştık. O zamanki bol türkülü bir repertuardı, ama fena müzik yapmıyorduk. Çamur bir süre sonra dağıldı, Roxy yarışması için 2004'te bir daha toparlandı...

Şimdi Çamur ne âlemde?

Biz yollarımızı ayırdık. Bildiğimiz kadarıyla Murat (Ak) ve Çağatay (Kadı) da yollarını ayırdı.

Çok yazık olmuş.

Bence de. Bizim o projede olup olmamamız önemli değil, Çamur gelecekte daha da güzel şeyler yapmaya aday bir gruptu. Şimdi Zerrin Özer, son albümünde Çamur şarkılarını okumuş... 2004'te Çamur Roxy için yeniden toparlandığında, biz zaten Turgay'la Hariçten Gazelciler'i kurmuştuk. O dönem İzmit'te bar performanslarında bayağı iyiydik. Haftada yedi gün sahnedeydik. Kendi barımızı işletiyorduk. İki yaz Murat (Bolat) olmadan, başka basçıyla çaldık.

Seyircileriniz kimlerdi?

Öğrenci kesimi gelirdi. O dönemki basçımız Evren yabancı şarkılar söylediği için, rock dinleyicisi de oradaydı. Sahnede bir saatlik elektro bağlamalı bir bölümümüz de vardı, Hakan Aydın bağlamayı Hendrix gibi çalıyordu, rock gitaristleri onu hayretle izlerdi. Reggae etkisi de o sıralarda belirmeye başladı.

Bugün kaç türkü var repertuarda?

Fazla yok. Gitarla çaldığımız "Anan var midur" var, "Yangın olur biz yangına gideriz" var. Biraz da Karadeniz havaları çalıyoruz. Kemal Sunal'ın "Çöpçüler Kralı"nda söylediği "Hele yar hain yar zalim yar"ı da denemeyi düşünüyoruz... Kemal Sunal filmde birilerinden kaçarken birden sahneye atlıyor. Bir anlamda hariçten gazelci kıvamında... Kemal Sunal'ın şarkı söylemesini çok seviyorum. Metin Akpınar veya Müjdat Gezen ciddi anlamda şarkı söyler, isteseler Türk sanat müziği albümü doldurabilirler. Ama ben Kemal Sunal'ın iyi söyleyemeyişini tercih ediyorum. Çünkü bana dokunuyor. Bu da müziğin farklı bir gücü.

Sahnede "Oye Como Va"yı da söylüyorsunuz. Nereden aklınıza geldi?

Santana'yı severim. Ondan bir şey çalmak istedik. Vurgular çok güzel o parçada. Ayrıca "Big Lebowski"de geçtiği sahne beni çok etkilemiştir. Önce gitarla çalmak istedik, nedense kıvıramadık. Bir akşam evde çağlama çalarken, birdenbire çıktı. "Ritme gel" hesabı kısacık sözleri var zaten. "Jingo"yu da yapmak isteriz, ama üç kişiyle yapılacak iş değil.

Santana da '60'ların sonunda rock dünyasına girerken hariçten gazel okuyordu. Latin müziğini Anglosakson geleneğin içine sokmak kolay değildi.

Muhtemelen kendi memleketinde rock çalarken

Turgay, Murat ve el yapımı çağlamasıyla Ömür

Üç hariçten gazelhan: Turgay Çetin, Ömür Kılıçaslan, Murat Bolat (foto: Sevgi Ata Çetin)

de hariçten gazel okuyordu.

Bob Marley de bir hariçten gazelciydi.

Hariçten Gazelciler'i Bob Marley ve Santana'yla aynı cümle içinde kullandığın için ancak teşekkür edebilirim. Aramızda bir paralellik görülmesi bile bizim için yeterli.

Demin "ahali" vurgusu yapmıştın. Sizinki klasik anlamıyla rocker müziği değil, dar bir çevreye hitap etmiyor...

Bu müziği Türkiye'nin, hatta dünyanın her yerinde çalabilmek isterim. Bizimki uzaydan gelmiş, apayrı bir müzik değil. Değişik olduğu kadar alışıldık, alışıldık olduğu kadar değişik.

Peki neden "dışlanmış" olduğunuzu düşünüyorsunuz?

Genelde memleket gruplarında, reklamcı kafasıyla "hedef kitleyi belirleyelim abi" durumu var. Nerede çalacaklarsa, "burada bu iyi gider" diyerek giriyorlar işe. Biz buna bakmıyoruz, hiçbir zaman hedef kitlelere müzik yapmadık. Biz çalarken o mekânda rock'çısı da olsun, türkü dinleyicisi de olsun isteriz. Çamur bunu iyi becerdi... Hariçten Gazelciler olarak İzmit döneminde sahnede Suat Sayın bestesi "Kalbimde gizli bir sevgili arar"ı çalıyorduk, millet burun kıvırıyordu... Müziğimizi buralı yapmaya çalışmamıza rağmen buralı rock'çılar tarafından dışlanıyor olmak çok garip bir hissiyat. Yan barda "Born To Be Wild"ın aynısını yapan adamı tercih ediyorlardı. Onlar rocker, onlar asi, biz türkücü! Biz de "Born To Be Wild" çalmasını biliyoruz, hem de çağlamayla gayet acayip oluyor. Ama birilerinin gölgesi olarak yaşamak çok zor olsa gerek... Diğer yandan direkt Türk müziği dinleyicileri için de gürültülü müzik yapıyorduk. Ablaların, teyzelerin pek dinleyecekleri müzik değildi.

Ahmet Kaya'yı arabesk bulduğun için dışladığını, ama sonradan sevdiğini anlatmıştın demin.

Evet, teknik anlamda ses örgüsünü ve müziğini sevmem Ahmet Kaya'nın. Ama zaman içinde "boşver ses örgüsünü, hadisenin bütünlüğüne bakalım" olgunluğuna geldiğim noktada çok derinden yakaladı beni. Mesela "Kum Gibi"yi çok severim; sahnede çalardık ve o şarkı bitince biraya daha bir keyifle asılırdım. Liseden beri sol görüşlere yakınım, ama Ahmet Kaya benim yaşadığım hayat koşullarını anlatıyor değil. "Mülteci kederim" lafı beni etkilemez, bir memur çocuğu olarak... Onun şarkılarında daha ziyade bir delikanlı raconu, bir ezilmişlik durumu var.

Delikanlı raconu ve ezilmişlik Hariçten Gazelciler müziğinin de bir parçası mı?

Valla, galiba değil. Ucundan biraz olabilir, ama önemli bir parçası değil. Kadıköy'de bizim stüdyonun sokağına çıktığım zaman, sağdan soldan kimse "Ömür abi, saygılar" demiyor. Ben kendi halinde bir insanım, kavga dövüş konularında özel teknik sahibi değilim. *(gülüyor)*

Eren Kazım Akay, Duman ve Çamur, biraz "dayı" gibi şarkı söyleyerek yeni bir rock yarattılar. Sense normal konuşma vurgunu şarkılara yeterince yansıtmamışsın sanki.

Bu albümle ilk kez bir belge bıraktığımız için biraz çekinmişimdir belki... Her zaman daha halim selim bir insan olma niyetim olduğu için, bari onu önce müzikte yapayım diye düşünmüş de olabilirim.

Niye halim selim bir insan olmak istiyorsun?

Yaşlanıyorum. *(gülüyor)* Yaşanmış bir olay: Kayınvalideyle tanıştım, konuştum, sonra ortamdan çıktım. Ertesi gün bizim hatuna "durum ne, ne diyor?" diye sordum. "Delikanlı çocuk" dememiş, "çok efendi çocuk" demiş. Bu tanımlama daha çok hoşuma gitti. *(gülüyor)*

Metin Akpınar veya Müjdat Gezen ciddi anlamda şarkı söyler. Ben Kemal Sunal'ın iyi söyleyemeyişini yeğlerim. Çünkü bana dokunuyor. Bu da müziğin farklı bir gücü.

Özellikle Baba Zula'dan sonra, şarkı besteleyeceğiz diye diretmeyen, doğaçlamaya ağırlık veren, Anadolu ve arabesk unsurlarını kompleksizce kullanan grupların sayısı arttı. Sizse şarkı oluşturmaya çalışıyorsunuz...

Mazimizde doğaçlamalar var. Zaten albümde "+1" olarak yer alan "Hariçten Gazel" adlı eski kayıt buna bir örnektir. Diğerleri girişi, bitişi belli şarkılar. Şarkıların ortasındaki soloları bile, artık iyice oturduğu için, aynen çalıyoruz sahnede. Bunun önemli bir sebebi Turgay'dır, davulda derli toplu, başı sonu belli şeyleri çalmayı seviyor. Provada doğaçlamaya yanaşabiliyor ama, sahnede istemiyor. Bunu sahnede başarabilenler de var: Siya Siyabend bazen çok etkileyici oluyor. Barışarock'ta onları seyrederken bana da esti, sahneye çıktım, çağlamamla onlara katıldım... Bahsettiğin gruplarla ilgili bir eleştiri değil ama, bir tespit yapayım: Çoğu İstanbul çocukları. Ürettikleri müzikte Doğululuk var, ama karikatürize... İster istemez şartlar onları buraya getirdi, birçoğu Doğulu müzikle Erkin Koray'la birlikte tanıştı. Ben bunu yaşamak istemezdim. Zaten öyle büyümedim. Liseyi burada okudum, en fazla Sultanahmet'e gidip çimlerin üzerinde uyurdum, ama yazları, Kırklareli'nde, Bilecik'te, Çankırı'daydım...

Anadolulu bir müzik yapmak için daha uygun koşullara sahip olduğunu mu düşünüyorsun?

Evet, öyle diyebiliriz.

Peki diğerleri ne yapsalardı? Anadolu müziğini ellerinin tersiyle itseler daha kötü olmaz mıydı?

Tabii ki, onları anlayabiliyorum. Ayrıca yaptıkları müziği beğenmeyen biri değilim. Ama onlarla aynı kulvarda değiliz.

Siz de Peyote'de çaldınız.

Çaldık, çalıyoruz. Orası bu bahsettiğimiz grupların ortamıdır. Bizim için "Hariçten Gazelciler Peyote'nin gruplarından biridir" dense, hiç itiraz etmeyiz. İlişkilerimiz çok iyi, değişik şeyler dinlemeyi seven, kulakları açık insanlara çalmak ayrı bir zevk. O gruplar Peyote'de bir atmosfer yarattılar, dinleyicinin müziğe daha açık bakabilmesini sağladılar. Bu sayede biz de anlaşılabiliyoruz.

Çamur'cular demişti ki: "Türk rock gruplarında Doğu motifleri artık çok kullanılıyor, ama biz Doğudan Batıya baktığımızı düşünüyoruz, diğer arkadaşlarsa Batıdan Doğuya bakıyor."

Ben burada direkt Erkin Koray'ın cevabını çalayım: Biz yukarıdan bakıyoruz. Derdimi nasıl ifade ediyorsam, öyle ederim. Doğuyu Batıyı bu işe karıştırmam.

Şarkı sözlerinizde dünyayla, âlemle bir hesaplaşma hali var. Gündelik hayatın sosyal ilişkiler ağından ziyade, insan varlığının temeline dair bir şey söylemek istiyor gibisiniz.

Buna gelenek diyebiliriz. Aşık Veysel'de, Neşet Ertaş'ta da bu durum var. Aşk şarkısı yazmayı pek kıvıramıyorum, ama bu konuları da düşünüyorum: Biz neyiz, n'apıyoruz?.. Kendimize sorduğumuz soruları, yine soru şekliyle koyuyoruz şarkılara. En azından bir sorulmuş olsun diyoruz.

Şarkılarda hikâyeler anlatmak istemez miydiniz?

Maalesef yapamıyorum, karakteri kurgulayamıyorum. Böyle şarkılar gündelik hayatta bir soruna dokunmalı. Mesela "Tamirci Çırağı" bir sosyalizm durumunu ifade ediyor. O anlamda bir sorunu ifade etmeye çok uygun bulmuyorum kendimi. "Tamirci Çırağı" başlı başına bir senaryodur. Hâlâ nasıl akıl edip onun üzerinden bir dizi çekmediler, anlamıyorum. İyi çekilirse üç sezon sürer. *(gülüyor)*

Söyleşi: ***Derya Bengi***

[DJ İPEK İPEKÇİOĞLU]

Foto: Şahan Nuhoğlu

Berlin'de her ayın son haftasonu kapısında uzun kuyruklar oluşan Gayhane partilerinin diskjokeyi İpek İpekçioğlu geçtiğimiz aylarda Babylon'da çaldı, şubatta !f İstanbul kapsamında, Elvan Kıvılcım'ın "She-J" filminin partisinde yine kabinde olacak... İpekçioğlu'yla Berlin'de buluştuk, Türkiye'yi, Almanya'yı, Türkiye-Almanya arasında "bavul çocuğu" olarak yaşamayı, derleme albümü "Import-Export a la Turka"yı ve dahasını konuştuk...

ELHAMDÜLİLLAH ALAMANCIYIZ

Müzikle ilk temasın nasıl oldu?

İpek İpekçioğlu: Müzikle her zaman yakın ilişkim oldu. İlkokulu Türkiye'de yatılı okulda okudum. Orada korolara falan giderdim. Hocalar beni hep öğretmen odasına çağırır ve şarkı söyletirdi. 1982'de Berlin'e döndüm ve yine korolarda, folklor gruplarında yer almaya başladım. Bir yandan da Hint filmleri seyrederdim. Annem solcudur. Bundan dolayı bizim evde özgün müzik çok dinlenirdi. Klasik Türk müziği, sanat müziği, klasik Batı müziği gibi müziklerle büyüdüm aslında.

Türk müziği deyince, çocukluğundaki ilk görüntüler neler?

Siyah-beyaz salon filmleri... O kadar çok film gördüm ki... Cüneyt Arkın'lı, Ediz Hun'lu, Filiz Akın'lı, Fatma Girik'li filmler... Belkıs Özener'in sesi, Zeki Müren ve Bülent Ersoy'un daha erkek olduğu zamanlar…

Aklında en çok kalan parça hangisi?

Mesela "Kahır Mektubu", Zeki Müren'den.

DJ'liğe nasıl başladın?

Bir gün bir kulüpteydim, oranın çalışanlarından biri yanıma gelip Türkiyeli ve lezbiyen olup olmadığımı sordu. Ben de hem Türkiyeli hem lezbiyen olduğumu söyledim. Bana "iki gün sonra gey-orient parti yapacağız, DJ'imiz yok, hadi gel, sen müzik yap" dedi. Böyle bir şeyi hiç yapmadığımı söyledim. "Kasetlerini kap gel" diye ısrar etti. O zamanlar elimde Ezginin Günlüğü, Edip Akbayram, Özdemir Erdoğan, Zülfü Livaneli, Selda Bağcan, sefarad müzikleri falan var. Onlarla tabii kulüp müziği yapamazsın. Bir yerlerden kasetler toparladım ve ilk kez orada çalmaya başladım. Ya beğenmezlerse diye korkuyordum. Hem ambiyans olsun, hem de kimse beni tanımasın diye kara çarşaf giydim. Millet yaptığım müzikle sabah saat sekize kadar dans etti.

Gayhane süreci böyle mi başladı?

Önceleri daha çok kadın partilerinde ve siyasî dayanışma partilerinde çalıyordum. Gayhane ondan sonra geldi... Almanya'da şu anda Türkiyelilerin sayısı 2 milyon kadar. Heteroseksüel Türkler arasında Türk partileri her zaman vardı, Türk pop veya black müzik çalınıyordu. Oralara gey ve lezbiyen olarak gittiğinde rahat hareket edemiyordun. Almanların gey ve lezbiyen partilerindeyse kendi müziğinle dans edemiyordun, sadece house ya da İngilizce pop çalınıyordu. Sonunda bir "subculture" yapıp kendi müziğimizle istediğimiz gibi eğlenmek için böyle bir fikir ürettik. Çayhane, kıraathane, meyhaneden türeme bir isim bulduk: Gayhane. Bazen House of Halay ya da Homo Oriental Dance Floor gibi eklenti isimler de kullanıyoruz...

Martin Greve "Almanya'da Hayali Türkiye'nin Müziği" kitabında Gayhane'den farklı olarak bir de Şahanehane'den bahsediyor.

Gayhane'ye, çok rahat bir ortam olduğu için, gittikçe heteroseksüeller de dadandı. Bu sefer denge bozuldu ve kız tavlama kavgalarının sayısı arttı. Yani horozlar türeyince horoz-tavuk kavgası başladı. Bunu engellemek için, "hadi size başka bir parti yapalım" dedik. Onun adı Şahanehane oldu. Hatta damsız girilmez anlamında "bacısız girilmez" diye not düşülüyordu. Bir yıl sonra, sağolsunlar, heteroseksüeller bol bol kavga-dövüş çıkararak bu partilerin bitmesine neden oldular.

Gayhane'de neler çalınıyor?

Ben Türk popunun ve sert house'ların yanısıra tüm kültürel kökenlere hitap eden geleneksel müzikler de çalmayı seviyorum. Benim stilimde başka bir DJ pek yok.

Gey ve lezbiyenlere özgü bir müzikten söz edebilir miyiz?

Mesela Madonna, Donna Summer... "I Will Survive" şarkısını feministler ve queer'ler kendilerinin addetmişlerdir. Bizim geyler Tarık Mengüç'ü çok sever. Tarkan, Serdar Ortaç ve Sezen Aksu da gey ve lezbiyen müziği olarak algılanır. Yeşim Salkım'ın "Ben Yoldan Gönüllü Çıktım" şarkısı da öyle... Ama mesela İbo, buram buram heteroseksüel koktuğu için queer müzik olamaz. Gayhane geleneksel müzik ve pop ağırlıklı Türkçe, Kürtçe, Arapça, Yunanca, Hintçe ve Balkan müziklerinin çalındığı bir parti. Halaylar, misketler, bagiyeler, çepkiler oynanır... Adam deri siyah fetiş pantolonuyla geliyor ve bagiye yapabiliyor.

En son "Import-Export a la Turka" isminde bir derleme albüm yayınladın. Bu albümü biraz anlatır mısın?

Sadece dans edilebilen bir albüm değil, sevdiğim parçalardan oluşan, oturup dinlenebilecek bir albüm. İlk istediğim şey, çok çeşitliliğimizi göstermekti. Bu CD'de hiphop bulabilirsin, rock bulabilirsin, ska, sanat müziği, arabesk, lounge, elektronik müzik bulabilirsin... Bunun Türkçesini, Kürtçesini, Almancasını da bulabilirsin... Dillerimizin yanısıra, kişiliklerimizin, müzik stillerimizin de farklı olduğunu göstermek istedim. Almanya'da Türk DJ'ler pek Kürtçe çalmaz. Ama benim için Türkiye müziğinde Kürt müziği vardır ve benim partilerimde ve albümlerimde de yer alacaktır. Ama kişisel olarak Kürt politikası yapmıyorum.

Bir siyasal oluşuma angajmanın var mı?

Sema Mutlu Almanca Türk müziği okuyor, biraz arabeske kaçıyor: "Warum kannst du mich nicht lieben?" Almanlar ya sevecek ya da nefret edecek bu müzikten.

Ne Türkiye'de ne de burada herhangi bir partiye üyeyim. Bir zamanlar Yeşiller Partisi'ne üyeydim. Ama Yeşiller iktidardayken Almanya Kosova savaşına asker gönderince üyelikten çıktım. Almanya'nın ilk savaşının Yeşiller iktidarındayken olmasını hâlâ kaldıramıyorum. Ama seçimlerde her zaman sola ya da sola benzeyen partilere oy vermişimdir.

2006 yılında yayınlanan ilk albümün "Beyond İstanbul"la bu yenisini karşılaştırabilir misin? ➜

KOMPUTER

vs atıl altaş (a.k.a. turboslow)

Kulig ((GVP))

3. Kargart Video Festivali Açılış Partisi

19 Şubat 2008 Salı

Babylon Saat: 21.30

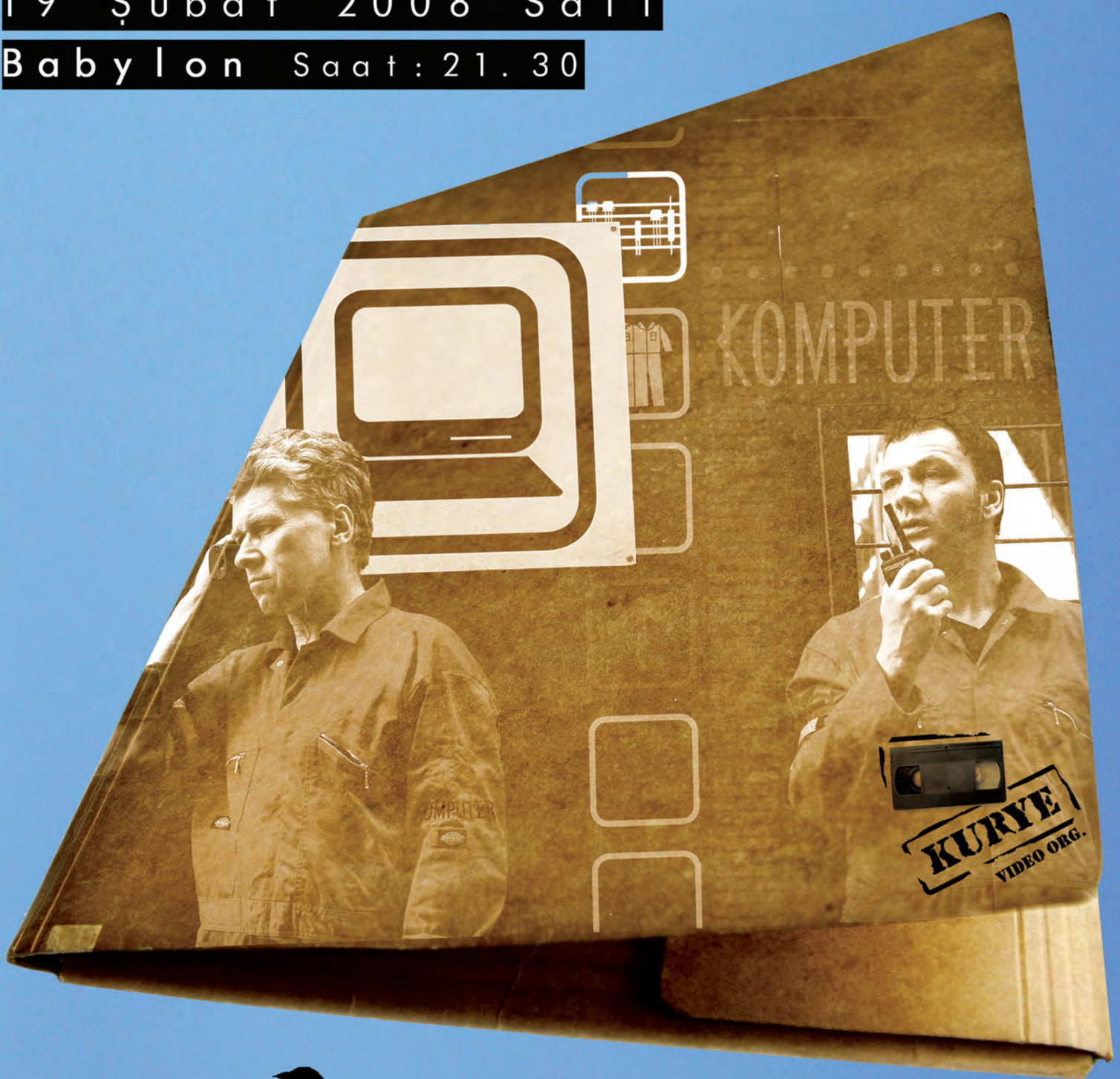

kargart

Her iki albüm, kendi içinde her türlü müziği barındırıyor. Ama "Beyond İstanbul", Almanya dışında üretilen, bir zamanların underground müziklerinden oluşuyordu. Oysa "Import-Export"da tamamen Almanya'da üretilen müziklere yer verdim. "Alamancı" konumu çok özeldir benim için. Hem Almanya'da hem de Türkiye'de Alamancıyız biz. Ben artık buna "elhamdülillah Alamancıyız" diyorum. *(gülüyor)* Eskiden çok komplekliydim Alamancı olduğum için. Türkiye'deyken kullandığımız dilden, Türk kültürünü iyi bilmeyişimizden veya bize yukarıdan bakıldığından dolayı birçoğumuz komplekliyizdir. Aslında Avrupalıyız. Bu Avrupalılığı pek içselleştirememiş de olsak, biz Avrupalıyız ve paylaşabileceğimiz imkânlar, verebileceğimiz çok şey var. Birçoğumuz bunun farkında değiliz daha.

"Kanak", "Alamancı" gibi hakaret ya da küçümsemek amacıyla kullanılan provokatif kavramların üzerine üzerine gidiyorsun. Neden?

Birlikte büyüdüğümüz birçok negatif kavramı zaman içinde içselleştiriyoruz ve başlıyoruz kendi kendimizi dışlamaya. Bu içselleştirilmiş ırkçılık gibi bir şey... Ama yabancılara küfür anlamında sana "kanak" diye hitap edildiği zaman, "evet, ben kanakım, lezbiyenim, var mı bir diyeceğin" dediğinde, bunu pozitif bir şekle dönüştürüyorsun. Böylelikle seni yaralamaları için fazla alan bırakmamış oluyorsun.

Almanya'da bir göçmen, üstelik lezbiyen bir göçmen olarak yaşamak nasıl bir şey?

Lezbiyen olmak zaten başlı başına marjinal olmak demek. Almanya'da Türkiyeli bir lezbiyen olmaksa daha da marjinal. Bir Türkiyeli göçmen olarak zaten dışlanıyorum. Lezbiyen olarak, Türkiyeliler tarafından daha da dışlanıyorum. Hâlâ beni Almanların baştan çıkardığını, benim onlar yüzünden lezbiyen olduğumu, kendi aralarından lezbiyen çıkmayacağına inanıyorlar. Oysa biz Bülent Ersoy'lu, Zeki Müren'li filmlerle büyüdük. Türk ortamlarında lezbiyen kimliğimizi hâlâ saklamak zorunda kalıyoruz. Türkiye'yle kıyasladığımda belki de Almanya'da yaşamam daha avantajlı. Burada '70'li yıllardan bu yana uzanan bir gey ve lezbiyen hareketi var. Bu hareketin elde ettiği kazanımlarla kendimize bazı hayat alanları sağlamış durumdayız. Oysa Türkiye'de gey ve lezbiyen hareket ne zaman dirilmeye başlasa, hemen bir darbe olmuş, bastırılmış. Ama Türkiye'de son yıllarda gelişen gey ve lezbiyen hareketi müthiş bir olay. 1994'ten beri Türkiye'deki bu hareketi izliyorum.

Türkiye'deki lezbiyen müzisyenler hakkında ne düşünüyorsun?

Mesela Selda Bağcan'ı önemsiyorum. Sanatıyla kendini öylesine kanıtlamış ki, ondan bahsedildiği zaman "haa, şu lezbiyen Selda!" denmiyor. Adıyla sanıyla Selda Bağcan deniyor...

"Import-Export a la Turka"nın kapağında "kitsch" denebilecek bir fotoğraf var.

Ben o klişelerle, frapanlıkla oynamayı seviyorum. Bunlar tabii bizim kültürümüzün de bir parçası. Kitsch, genelde kültürlere mal edilen bir şey. Ama sadece kitsch, bir kültürü tanımlamaz. Kitsch'leri sorgulayabileceğin gibi, pekâlâ onlarla oynayabilirsin de. Mesela bu albüm kapağında, bir import-export dükkânının önünden geçerken, kolumun altında bir eski Zeki Müren plağı taşıyorum. Bir de Almanların "emekli kadillağı" dedikleri pazar arabasını çekiyorum. Diğer yandan, kullandığımız yazı karakteri, '70'li yılları çağrıştıran Jackie Brown stili. Aslında kitsch dediklerimiz, Kreuzberg'de günlük hayatın bir parçası. Genelde import-export dediğimiz zaman, gerekli gereksiz her şeyi bulabileceğin Türk dükkânları akla gelir. Onlarla oynamak istedim. Kitsch'den korkmuyorum.

Bu albümün en sürpriz parçası hangisi?

En büyük sürpriz, Sema Mutlu'nun söylediği "Warum kannst du mich nicht lieben?" (Beni neden sevemiyorsun?) Sema müthiş bir sesle, orkestra eşliğinde, Almanca Türk sanat müziği okuyor, ama sözleri daha çok arabeske kaçıyor.

Almanların bunu dinleme ihtimali var mı?

Bence var. Bunu hangi Almana dinlettiysem, önce "bu ne?" diye şok oldu. Sanırım ya sevecekler ya da nefret edecekler bu müzikten.

Almanyalı Türk müziği dediğimizde ilk akla gelen Yüksel Özkasap ve Derdiyoklar gibi müzisyenler için ne düşünüyorsun?

Onlar süper! İyi ki vardılar ve beni çok etkilediler. Yüksel Özkasap'ın hâlâ kasetleri vardır bende. Onlar hepimizin başlangıcıydı. Maalesef sadece Türkiyeliler arasında dinleniyor. Bunları popülerleştiremedik. Türkiye'nin müzik zenginliği Almanya'ya henüz yansımış değil.

Türkler hâlâ beni Almanların baştan çıkardığına, onlar yüzünden lezbiyen olduğuma inanıyorlar. Oysa biz Bülent Ersoy'lu, Zeki Müren'li filmlerle büyüdük.

Burada yetişen kuşaklar için iki kültür arasında sıkışıp kalma ya da iki kültürden beslenme söz konusu. Sen kendini nerede görüyorsun?

Kendimi beslenenler arasında görüyorum. Aslında ilk geldiğim yıllarda bir hayli zorluk çektim, hatta Almanca öğrenmeyi bile reddettim. 1972'de Almanya'da doğdum, ama annem beni Türkçe öğrenmem için altı yaşımdayken Türkiye'ye, yatılı okula gönderdi. İki yıl sonra yeniden Almanya, bir yıl sonra yeniden Türkiye, sonra bir daha Almanya... Yani bir anlamda bavul çocuğuyum. Bizim neslin başına sık gelen bir şeydir. Türkiye-Almanya arasında bavul gibi taşındık durduk. 1991'e kadar da doğru dürüst Almanca öğrenemedim. Almanya'yla ve Almancayla, yıllar sonra, İngiltere'ye yaşamaya gittiğim sıralarda barıştım. Kendim için hep "re-immigration"dan bahsederim. Birinci göçmenlik dönemine annem benim için karar verdi, ikincisiyse benim kararımdı. Böylece psikolojik anlamda Almanya'ya yeniden göçmüş oldum.

Ailen Almanya'ya işçi olarak mı gitmiş?

Annem, Ankara'da, SSK'da memureymiş. Anneannem ve dedemin baskısını yaşamak istemediği için Almanya'ya kaçmış diyebilirim. 1967'de okumaya gelmiş ve kalmış. Babamla –ben 14 aylıkken öldü– Almanya'da tanışmışlar. Babam makine mühendisiydi. Annem daha çok tercümanlık, sigortacılık, araba alım-satımı gibi işlerle uğraştı. Türk işçisi tipolojisine uymuyor pek. Çok kitap okurdu, bizi tiyatrolara, operalara götürürdü. Deniz Gezmiş'lerden, İbrahim Kaypakkaya'lardan gelen bir solcuydu. Etek giyerdi ve tutucu Türkler arasında donsuz sayılırdı. Etrafımızdaki Türkler tarafından dışlanırdı. Sünni bir aileydik, ama evimizde Hazreti Ali'nin resmi asılıydı. Çünkü kadın-erkek eşitliği bakımından Aleviler bize daha demokratik gelirdi.

Biraz Berlin'den bahsetsene...

Berlin çok özel bir şehir. Kiralar hâlâ ucuz, sanatçıların ve müzisyenlerin kendilerini gerçekleştirebildiği bir şehir. Toplumsal kısıtlamalar, Almanya'nın diğer yerlerine göre çok daha az. En uçuk müzisyenlerin bile en uçuk performanslarını yapabilecekleri birden fazla kulüp var. Mesela Almanya denince ilk akla gelen Münih çok tutucu, çok temiz, çok da pahalı bir şehirdir. Berlin duvardan dolayı "altın kafes" kabul edilirdi ve yaşayanlar egzantrik tipler olarak görülürdü. Askere gitmek istemeyen gençler Berlin'e yerleşirdi, çünkü Berlin'de asker yoktu ve yaşayanlar askerlikten muaftı. Berlin'de çalışıyorsan, kazandığın paranın üstüne yüzde 8'lik bir ek para verilirdi devlet tarafından. Göçmenlerin sayısı çok fazlaydı, çünkü kimse bombalanmış eski bir kentte yaşamak istemiyordu.

Senin duvarla aran nasıldı?

Duvarın bitişiğinde yaşadım. Ev Batı Berlin'de, balkonumuz Doğu Berlin'deydi. Her sabah karşıdaki Doğu Alman askerleriyle selamlaşırdım. *(gülüyor)* Duvar yıkıldığında, Almanya büyüyeceği için, bir göçmen olarak büyük korku hissettiğimi hatırlıyorum. Sonraları bir yıllığına Londra'ya gittiğimde birçok Doğu Almanyalıyla tanıştım ve aslında çok daha sempatik insanlar olduğunu anladım. Bazen araya mesafe girince insanlar bazı şeyleri daha iyi yorumlayabiliyor.

Berlin'in en ilginç semti Kreuzberg mi?

Ben Kreuzberg'e Türkçesiyle Haçlıtepe diyorum. Veya Kreuztanbul. Duvardan önce pek popüler olmayan, daha çok Türk ve Arap göçmenlerin, punk'ların, gey ve lezbiyenlerin, bir de Cumhuriyetçi Almanların yaşadığı bir yerdi. Pek sevilmez-

İpek İpekçioğlu, Berlin'deki evinde (foto: Ufuk Danışman)

di, kiralar ucuzdu, çünkü duvar oradan geçiyordu. Çocukluğumda, başka semtte yaşarken, "orada tehlikeli Türkler var" dendiği için ben de korkardım. 18'imden sonra Kreuzberg'e gitmeye başladım ve aslında çok güzel bir yer olduğunu farkettim. Alternatif barların ve kültürün ağırlığı fazlaydı. Şimdi Kreuzberg popüler olmaya başladı. İki Kreuzberg vardır, biri 36: Daha ucuz ve daha underground. Bir de 61 var, daha lüks, daha zengin... Ben Kreuzberg 36'ya takılıyorum. Orası da gittikçe yuppie'lerle dolmaya başladı.

Dünyanın birçok yerinde DJ'lik yaptın. Unutamadığın partiler hangileri?

Mesela Çin'de çaldım bir kere. Gece 11'den 1'e kadar çaldım, ama sanki altı saat aralıksız çalmış gibiydim. İnsanlarla müthiş bir iletişim kurmuştum. Bir kere Berlin'in Wedding ilçesinde eski bir tren köprüsünün, Gleim köprüsünün altında bir parti olmuştu. Bayağı ilginçti. En ilginçlerinden biri de Mali'de Sahara çölündeki partiydi. Çok rüzgârlı bir akşamdı, her yana kum doluyordu ve başıma tuareg sararak müzik yapmıştım.

Kaç ülkede çaldın?

Gitmediğim birkaç ülke kaldı. Mesela Avustralya'ya bir türlü gidemedim. Ama Amerika'dan Çin'e, Brezilya'dan Ekvator'a, Yemen'e kadar hemen her ülkede çaldım.

Gayhane partilerinde ters durumlarla karşılaştığın oluyor mu?

Bir kere Cemali'nin "Youh Youh" parçasını çalıyordum. Bir gey geldi, "sen bunu çalamazsın, seni Alevi kültür derneklerine şikâyet edeceğim" dedi, "biz bu parçaya semah çekiyoruz, bunlar burada göbek atıyor!" Dedim ki, kardeşim, sen ibne değil misin? "İbneyim." Senin şu Alevi cemiyetin, ibne olduğunu biliyor mu? "Yok, bilmiyor." Onlar bilmediği sürece ben de bunu burada çalarım, çünkü bak, o kadar Alevi bununla serbestçe dans ediyor... Bir keresinde iki transseksüel Alman geldi, "lütfen bize anaerkil ülkelerin müziklerinden çalar mısın?" dediler. Allah allah, öyle bir ülke mi var? Onlara kalsa, bütün Türk ve Arap ülkelerinde kadınlara şiddet uygulanıyor, erkekler karılarına tecavüz ediyor! O yüzden benim çaldığım müziği istemiyorlar. Bak kardeşim, ben hem Türkiyeliyim, hem kadınım, bütün bunları senden daha iyi bilirim. Ayrıca neden tüm kadın korunma evleri beyaz Alman kadınlarla dolu, neden Almanya'da her üç çocuktan biri cinsel tacize maruz kalıyor?

İstanbul'da, Babylon'da Gayhane başlığıyla mı çaldın?

Evet, öyle duyuruldu. Aslında Gayhane tek bir kulübe ait bir partidir, ama istisnaî olarak Babylon'da da yaptık. Aslında Gayhane dışında ben genellikle heteroseksüel partilerde çalıyorum, ama lezbiyen olduğum bilindiğinden, nerede çalarsam çalayım, otomatikman gey ve lezbiyenler de geliyor.

İstanbul'dakiyle Berlin'deki Gayhane arasında ne gibi farklar vardı?

Babylon'da Türk pop hiç çalmadım, tereciye tere satmamak bakımından... Ama Orhan Gencebay'ı çalmadan edemedim.

Gayhane partileri Berlin'de, hep aynı kulüpte mi oluyor?

Evet, Kreuzberg'de, SO 36'da... SO, Süd Ost'un, yani güneydoğunun kısaltması. Eskiden müslüman veya Türkiyeli gey ve lezbiyenler nerede diye, samanlıkta iğne aranır gibi aranıyordu. Gayhane başlayınca "vay, sayımız amma fazlaymış" demeye başladı herkes. Baktılar ki rahat ediyorlar, tiyatro, sinema oyuncuları ve sanatçı takımı da gelmeye başladı.

Kimler geliyor?

Mesela Fatih Akın geliyor. Tarkan'ı da görmüşler. Kutluğ Ataman da gelmiş. Zaten "Lola ve Bilidikid" filminde oynayan dansçılar o partiden... Bir keresinde Faslı feminist yazar Fatima Mernissi'yi de gördüm, "allah allah, ben bu kadının yazılarını tezimde kullandım, şimdi karşımda duruyor" diye şaştım.

Annen hiç geldi mi Gayhane'ye?

Birkaç kere geldi, "aaa, burası bana çok gürültülü geliyor, o kadar ayakta kalamıyorum" diyor...

SO 36'yı biraz anlatır mısın? Sahibi kim?

Sahibi yok. Bir kolektif yönetiyor. Yönetim kurulunda birçok milletten insan var. Büyük bir yer, içerisi bin kişi alıyor. Sık sık punk ve rock konserleri de olur. Mor ve Ötesi ve Athena da orada çıktı sahneye. Gayhane gibi partilerin yanında pop, hiphop, elektronik partileri yapılıyor. Ben iki ayda bir Balkanissmo partileri yapıyorum.

Gayhane, Kreuzberg'de, SO 36'da on yıldır sürekli yapılan bir parti. Her ayın son cumartesi gecesi... 8 euro'luk giriş parasının 1 euro'su mutlaka politik bir projeye bağışlanır.

Gayhane SO 36'nın simgesi mi bir bakıma?

Gayhane, on yıldır sürekli yapılan bir parti. Her ayın son cumartesi gecesi... Her sene, yine aynı kolektifin düzenlediği "gay pride" yürüyüşümüz oluyor. Gey ve lezbiyen onur haftası kapsamında, ben de sokak partisinde çalıyorum yılda bir kere. O gün Türk göçmenler de dolduruyor alanı. Geyi, lezbiyeni, transseksüeli, işçisi, işsizi, kadını, erkeği, genci, mesela kapalı annesi Ayşe'yle beraber 16 yaşındaki Mehmet, herkes kol kola halay çeker. Oysa belki bu insanlar günlük hayatta hiçbir zaman birbirleriyle karşılaşmıyorlar bile… Gayhane'lerde, 8 euro'luk giriş parasının 1 euro'su mutlaka politik bir projeye bağışlanır. Gay pride'ı, Lambda İstanbul'u, Gacı dergisini, Mor Çatı'yı maddi olarak destekledik, Mumia Abu Jamal'e para aktarıldı, birisi hapse girdiği zaman cezası ödendi, ameliyat olacaklar için para toplandı. SO 36'da 105 kişi çalışıyor. İllegal yaşayanlar da çalışabiliyor. Siyasî mültecilere, siyah ya da transseksüel olduklarından dolayı kolay kolay iş bulamayanlara da iş veriliyor...

Fatih Akın'la aynı kuşaktansınız. Onun filmlerinin senin dünyandaki karşılığı ne?

Bir kere, filmlerinde kullandığı müzikler çok iyi ve hep yerli yerinde. Müzik onun için de çok önemli. Hatta kendisi de arada bir DJ'lik yapıyor. Yaptığı filmler önemli şeyler anlatıyor ve insanı harekete geçiriyor. Ama "Duvara Karşı"yı ilk seyrettiğimde, herkes gibi "ne güzel bir film" diyemedim ben. Kamerayı beğendim, müzikleri beğendim, ama filmin finali keşke böyle olmasaydı dedim. Tipik bir Türk filmi oldu diye düşündüm. Her evden kaçan kızın başına böyle kötü şeyler gelir ve sonunda fedakâr bir Türk taksici, kızımızı bu kötü hayattan kurtarır! Al birinci nesil bir Türkiyeli anneyi, ikinci nesil kızıyla bu filmi seyretsin, söyleyeceği tek şey şu olur: "Bak kızım, ben sana demedim mi, eğer sen de böyle yaparsan orospu olursun!.." Nedir yani bunu enteresan kılan?.. Diğer yandan, benim kız arkadaşım Alman. O çok daha farklı seyretti filmi. Hiç de benim gibi Türk perspektifiyle yaklaşmadı. Sonra zamanla ben de filmi sevmeye başladım, çünkü arada bir süreç var ve bu süreç içinde insanların pekâlâ değişebileceğini görüyorsun. Örneğin Cahit'in köklerini aramasını, Sibel'in özgür olma mücadelesini gördüm filmde. O filmi ikinci defa seyredince anladım.

Fatih'in elde ettiği başarı seni sevindirdi mi?

Başarılı olunca da birdenbire Almanların gözünde "Alman" oldu tabii! Nedense birden onun Alman olduğu farkedildi. Her ne kadar anti-milliyetçi olsam da, bir şovenizm kırıntısı var galiba içimde. Türkiyeli bir Alman bir başarı elde edince, hele bir de ikinci nesildense, insanın içinde ister istemez bir gururlanma oluyor. Çünkü bu insanlar, bir yerde bizim ilerlememizi yansıtıyor. Böyle bir durumda o sırf Fatih Akın, sırf Feridun Zaimoğlu, sırf Emine Sevgi Özdamar değildir. Burada başarılı birçok sanatçı var. Bu başarılar Alman medyasında görüldüğü anda, kendi aramızdaki çok çeşitliliği de farkediyoruz.

Söyleşi: ***Ufuk Danışman***

[PJ HARVEY]

15 senede sekizinci albüm. "White Chalk", PJ Harvey'in ilk defa piyanosunun sırtına binip dere tepe aştığı, tabiri caizse "oda müziği"ne kaçtığı, bir bakıma Tori Amos/Kate Bush'laştığı, sesindeki dalgalanmalarla ve boşluklarla Bonnie "Princesse" Billy'leştiği bir albüm… '90'lı yıllardaki kemikli, sert, ham müziği biraz çehre değiştirmiş, boyutlandıkça boyutlanmış, daha olgun feryatlara dönüşmüş... Polly Jean'i bir kez daha Roll'da misafir ediyoruz, Les Inrockuptibles, Wire ve Pitchfork'a verdiği mülâkatlarla "beyaz tebeşir"in izini sürüyoruz…

HAVA RAPORU

Her yeni albümün bakir toprakları keşfetme vesilesi olduğunu söylüyorsun hep. "White Chalk"la hakikaten başka bir boyuta geçmiş gibisin...

PJ Harvey: Yeni bir albüm üzerine çalışmaya başladığımda, yeni temeller üzerinden hareket etmeye gayret ediyorum. "White Chalk"da da öyle oldu, bambaşka bir dünyaya süzülme hissini ilk defa bu kadar yoğun yaşadım. Önceki albümüm "Uh Huh Her"de amaçladıklarımın hepsini gerçekleştirememiştim, yarıyolda kalmıştım, önüme koyduğum hedefe ulaşamamıştım. Bu sefer, kendime bilmediğim bir yol açtım ve bu yol beni daha önce ayak basmadığım bir yere götürdü. Bu bir döngü meselesi: Böyle bir hedefe varmadan önce, müziğin tam olarak biçimlenmediği bazı aşamalardan geçmek gerekiyor. "Uh Huh Her"deki "The Darker Days of Me & Him" ya da "The Desperate Kingdom of Love" gibi parçalarda ancak aralayabildiğim perde "White Chalk"ta tamamen kalktı. Bu albümdeki daha melodik ve daha lirik yaklaşıma doğru o günlerde hafif bir viraj almıştım.

Gitarlardan vazgeçip piyanoya ağırlıklı yer vermeye ne zaman, nasıl karar verdin?

Bu biraz tesadüf eseri, biraz el yordamıyla oldu. İki-üç yıl önce klasik gitara, harp, armonika ve melodikaya yöneldim. Sırf keşif ve merak duygusuyla –ve bir de yeni bir vokal ve yeni bir müzikal yol bulmak için. Sonuçta, piyano kendisini dayattı bana. Ancak bu enstrümanla muradıma ereceğimi hissettim. Halbuki, ilk başta beni dehşete düşürüyordu. Piyanonun sadece hakiki müzisyenlerin hakkı olduğunu düşünüyordum. Cesaretimi toplamam, sabırlı olmayı öğrenmem ve uzun bir süre kötü çalmayı kabullenmem gerekti. Her gün inatla ve büyük bir disiplinle piyanonun başına oturuyordum. Yavaş yavaş aşina olmaya başladım, korkum giderek dağıldı ve yerini heyecana bıraktı. Piyanoyu açtığımda müthiş bir heyecan duyuyorum: Bana insan iskeletini hatırlatıyor, tuşları kemiklere benzetiyorum. Piyanonun çok çok geniş imkânları var, sonsuzluk kertesinde. İnsanı daha oyuncu, daha yaratıcı, daha buluşçu olmaya itiyor. Ayrıca, her enstrümanla bambaşka bir fizikî ilişki kurulabileceğini fark ettim. Sürekli vücuduna yapıştırarak tuttuğun, adeta bedeninin parçası haline getirdiğin gitara çok alışmışım. İnsanın piyanoyla kurduğu ilişki ise çok farklı bir doğaya sahip.

Piyano kullanmanın getireceği bütün riskleri hesaba kattın mı? Çok kolay yapmacıklığa da sürükleyebilecek bir enstrüman değil mi?

Klişelere düşmek, etime ve kemiğime de, ruhuma da ters. Bu tür sakıncalar aklımdan bile geçmedi. İlk defa ne istemediğimi çok kesin bir şekilde bilerek bir albümü yazıp kaydettim. Eski sesi, eski şarkıları, eski sözleri kesinlikle istemiyordum. "Uh Huh Her"deki bazı şarkılar geçmişte yaptıklarımın uzantısı gibiydi, ama onları seviyordum ve albüme almamaya gönlüm elvermemişti. Bu sefer aynı hatayı tekrarlamak istemiyordum. Belki de biraz daha yaşımı başımı aldığım, bazı

Müziğin sound'u, dünyada olup bitenlerle, kültürel iklimle alâkalı. Şarkı sözlerimi "kişisel" bulanlara hep bunu anlatmaya çalışıyorum. Ben hava raporunu sunuyorum.

şeyleri daha farklı hissettiğim içindir. O kadar çok şarkıyı eledim ki. "White Chalk"ta 11 şarkı var, halbuki albüme başlarken 50'den fazla parça hazırdı. Bir enstrümanı sıfırdan öğrenmeye başlamanın şöyle bir avantajı var: Daha çocuksu olmanın, yetişkinliğin defolarından kurtulmanın yollarını açıyor; hayal gücünü özgürleştiriyor. Gelecekte de, şimdiye kadar hiç elime almadığım enstrümanları kullanmak istiyorum. İlk defa çaldığım bir enstrümanla müzik yapmayı çok özgürleştirici buluyorum. Ayrıca, şarkıların sound temelini kuran, ruh halinin zeminini oluşturan şey kullanılan enstrümanlar. "White Chalk"u gitarla ve standart bir rock grubu dizilişiyle yapsaydım, halet-i ruhiyesi çok farklı olurdu.

Seni daha farklı, daha tiz söylemeye iten piyano mu oldu?

İşin ilginç yanı, bu yüksek notalara ilk defa gitarla ulaştım. Melodisini ve akorlarını çok sevdiğim, ama sesimin bana fazla ağır geldiği bir şarkı vardı... Sanki daha önceden işitmişim gibi bir his uyanıyordu ve bu hissin ağırlığından kendimi kurtaramıyordum. Bunun üzerine, bütün şarkıyı iki oktav yukarı çekersem nasıl olur acaba diye düşündüm. O bölgelerde bir maceraya atılıp gezinebileceğimi farkettim ve daha önce tanımadığım bir güzellik biçimini keşfettim. Öylesine beklenmedik bir şeydi ki, çarpıldım. Bu keşifle piyanonun keşfi hemen zihnimde birleşti. Bu yeni toprakların tamamını arşınladığımı sanmıyorum, piyano ve tiz vokalle aşk ilişkim daha bitmedi.

"Broken Harp" adlı şarkıda ve piyanonun olmadığı "The Piano"da zither öne çıkıyor. Bu enstrümana ilgin nereden geliyor?

Onu ilk yurtdışı turnemde, henüz duvarın yıkılmadığı dönemde Doğu Almanya'da edinmiştim. Doğu Alman parasını ülke dışına çıkaramadığım için orada harcamak zorundaydım, ben de elimde kalanla zither almıştım. Yirmi küsur yıldır dokunmamıştım ona, ama bu albüm zitherin mahrem, yumuşak tonuna cuk oturuyordu.

Gizemli, kusurlu ya da bir bütünselliğe ulaşması zor görünen şarkılar seni cezbediyor mu?

Kesinlikle. Hırpalanmış, biraz yaşamış şeyleri seviyorum, gerçek şeyleri. Ağaçtan ve tellerden imal edilmiş şeyleri seviyorum, plastik makinelere hiç yakınlık hissedemedim. Kırılmış, kendi hayatlarını yaşamış şeyleri seviyorum. Piyanom külüstür, eski bir meyhane piyanosu. Harpımı bir arkadaşım ödünç verdi; çocuğu üstüne oturunca kırılmış, o da yapıştırmış. *(gülüyor)*

Modern kayıt stüdyolarındaki alet edevat arasında kendini nasıl hissediyorsun?

Artık oralara gitmiyorum. Albümün bir kısmını Flood'un yatak odasında kaydettik, o küçücük odada sığıştık. Artık başka şekilde yapamıyorum. Doğal olmayan şeylerden oluşan bir ortamda kendimi rahat hissedemiyorum.

Dorset'e taşınmana ne sebep oldu? Yaşadığın mekân seni, şarkılarını ne kadar etkiliyor?

İnanılmaz etkisi oluyor üzerimde. Şarkı yazdığım zamanlarda bulunduğum yer çok belirleyici. Belki komik gelecek ama, bu hangi şehirde ya da kasabada olduğumla değil, daha ziyade bulunduğum odayla nasıl bir yakınlık kurduğumla alâkalı bir durum. Gözümün önündeki şeyler çok önemli. Çünkü gözler çoğu zaman ilhamın pencereleridir; ilham sadece onları kapattığınızda içinizdedir. İlham verici olduğunu düşündüğüm şeylerin etrafımda olmasını seviyorum. Konserlerede de küçük dünyamı taşır gibiyim, güzel ve kullanışlı olduğunu düşündüğüm şeyleri beraberimde getiriyorum. Bu albüm kaydedilirken kırda değil, şehirde bulundum daha çok. Ama bence albüm daha ziyade kır manzaralarını anlatıyor. Yani nerede, hangi şehirde ya da kasabada olduğumun hiçbir önemi yok. Ama o küçük odadaki nesneleri iyi seçmeliyim.

Turnelerde, evden uzun süre uzak kaldığında kendini nasıl hissediyorsun?

Zor gerçekten. Ben evimi severim. Otellerde ve otobüslerde yaşamaktan çok hazzetmiyorum. Turnede çevrenizde en az 15-20 kişi oluyor sürekli, sabit bir gürültüyle baş başa kalıyorsunuz. Sessizliği çok severim aslında.

"White Chalk"un melodik tonuna rağmen, çalarken ve yorumlarken yoğunluğunu hiç kaybetmemişsin.

Ne yaparsam yapayım, o yoğunluk hep orada duruyor. Hakikaten çok sevdiğim, eserlerini döne döne dinleme ihtiyacı duyduğum sanatçılar da sanırım benim sürekli olarak peşinden koştuğum bu işlenmemiş, brüt enerjiye sahip olanlar. O isimlerin bazıları öleli çok oldu, ama öyle bir alev vardı ki onlarda, o ateşi sürekli canlı tutmak için canla başla çabalıyorum. Mesela John Lee Hooker, mesela Howlin' Wolf inanılmaz şiddetli bir canlılığı olan adamlardı. Howlin' Wolf'un müziğinde öy-

Ben bir müzisyen değilim, bir şarkıyazarıyım. Her şey zihnimde cereyan ediyor, enstrümanlar son anda devreye giriyor. Bile isteye bu ilkel biçimi sürdürüyorum.

GILLES DELEUZE

Sacher-Masoch'un Takdimi

Bize mazohizmde asıl döven kişinin baba olduğu söylendiğinde, şunu da sormalıyız: Öncelikle dövülen kimdir? Baba nerede gizlenmiştir? Öncelikle dövülende gizli değil midir? Mazohist suçluluk duyar, kendini dövdürür ve cezasını çeker; ama hangi suçtan dolayı ve ne için? Onda minyatür hale getirilen, dövülen, alay edilen ve aşağılanan tam olarak baba imgesi değil midir? Cezasını çektiği şey, babayla olan benzerliği, babaya benzemesi değil midir? Mazohizmin formülü aşağılanan baba değil midir? Bu yüzden baba dövenden çok dövülen olacaktır...

G.D.

Norgunk Yayıncılık
Şehit Erdoğan İban Sokak Akal C/8 Akatlar / İstanbul
T. 0212 351 48 38 / F. 0212 227 71 94
www.norgunk.com / info@norgunk.com

le bir ıstırap var ki, daha en baştan seni çırılçıplak bırakıyor, karnına yumruk gibi iniyor ve peşinden ayrılmıyor. Geçenlerde, "Back Door Man"in Howlin' Wolf versiyonunu bir daha dinledim, sesinin yükselişi insanın omuriliğini titretiyor. Kendi şarkılarımda da en can alıcı duyguları besleyen ve Dylan'ın ilk albümlerinde, Arvo Pärt'ın bazı eserlerinde bulduğum anlatım gücünü yakalamak istiyorum.

Bir müzisyenin fazla şey öğrendikçe başlangıçtaki yabanıllığını kaybedebileceği tehlikesinden hareket eden punk ideolojisinden uzaklaşmış görünüyorsun.

Olgunlaşma, tecrübeleri biriktirme fikri hoşuma gidiyor açıkçası. Öte yandan, geçenlerde şunu farkettim: Ben bir müzisyen değilim, bir şarkıyazarıyım. Konser vermediğim veya kayıt yapmadığım zamanlarda enstrümanlara elimi bile sürmüyorum. Her şey zihnimde cereyan ediyor, şarkıları zihnimde yazıyorum. Enstrümanlar son anda devreye giriyor. Bu gitar için bile geçerli. Bu albümün kayıtlarına başlamadan önce, gitarı yeniden öğrenmek için bir ay çalıştım. Parmaklarım paslanmıştı. Aslında hiçbir enstrümanı tam mânâsıyla çalmıyorum, o alanda pek bir şey öğrenmedim. Daha ziyade sezgilerimle ve kulağımın kılavuzluğuyla yol alıyorum. Bile isteye bu ilkel biçimi sürdürüyorum. Yeni bir enstrümana heves ettiğimde, ondan tam olarak nasıl bir sonuç elde edeceğimi bilmiyorum. Keşfetme, bulup çıkarma arzusu duyuyorum, ama çok naif bir şekilde, ne yapmak istediğimi tam olarak bilmeden. Belki de müziğimdeki doğrudanlığı, işlenmemişliği korumamı sağlayan da bu.

Sahnedeki ve albümlerdeki kişiliğinle gündelik hayattaki kişiliğin birbirinden çok farklı. Bu farklılığı nasıl izah ediyorsun?

Şarkı söylerken, müziğimi icra ederken de tamamen kendimim. Hiç dinleyen olmasaydı da bu şarkıları yazmayı, söylemeyi sürdürürdüm. Şarkı söylerken o şarkının içine giriyorum, onun içinde yaşıyorum. Şarkı bitince oradan çıkıyorum, gündelik hayata dönüyorum. Şarkı başka bir gerçeklik...

Sahnedeki halin bu anlattığına çok uyuyor. Şarkıyı bitirince mikrofondan bir adım geri çekiliyorsun...

Geçenlerde Dylan'ın çok hoş bir lafını okudum. "Şarkılara yapmanız gereken, onları serbest bırakmak, odanın içinde dolaşmalarına müsaade etmek". Tam da öyle yapıyorum. Ben şarkı iletkeniyim: Şarkılar geliyor, benim vücudumdan geçerek insanlara ulaşıyor.

"White Chalk"un bütününde daha ziyade karanlık bir ton hakim. Önceki albümlerine kıyasla daha vurgulu bir yalnızlık duygusu anlatmak istiyorsun gibi bir izlenim uyandırıyor.

Güzellikle karanlığı bir araya getirmek hoşuma gidiyor, karşılıklı olarak birbirlerinin değerini ortaya çıkardıklarını düşünüyorum. Ama "White Chalk"taki şarkılar özellikle mahrem bir gerçekliğe gönderme yapmıyor. Bu albüm sadece hayal gücüne hitap etmiyor. Ölümün prizmasından bakarak olsa da, aynı zamanda hafızadan ve hayattan söz ediyor. Kendimi birinci tekil şahısla ifade ediyorum, çünkü bu şarkıların müzikleri zihnimde duyduğum şeyler. Şarkıları dinleyenler psikolojik durumum hakkında endişeye kapılabilirler, ama "White Chalk" ilk anda gözüktüğünden daha pozitif ve daha teşvik edici. Benim üzerimdeki etkisi de hafiflemek oluyor: Ayaklarımı yerden kesiyor, beni uzaklara götürüyor. Bu şarkıların şimdiki zamana ya da belli bir döneme gönderme yaptığını düşünmüyorum. Bu şarkıları yüz yıl önce de, yüz yıl sonra da yazabilirdim. Genel yapılarıyla da, ruhları ve sound'larıyla da şimdiki dünyaya ait değiller. Önceki albümlerimde hiç böyle bir şey hissetmemiştim. Bu belki de, şimdiye dek hiç olmadığı kadar kendimi doğaçlamaya bırakmış olmamdan kaynaklanıyordur. Hiçbir zorunluluğu gözetmeden esin perisinin kollarına teslim ettim kendimi. "White Chalk"ta çok bilinçli bir şekilde, çocukluğumdakine benzer bir alan açmaya çalıştım önümde. Ufakken müthiş üretken bir hayal gücüm vardı, her şeyin mümkün olduğu dünyalar kurardım, görünmeyen dostlar yaratırdım. Bütün bunları yeniden bulabilmek için bayağı sıkı çalıştım. Ve tekrar doğal bir süreç haline geldi. Şu sıralar her gün yazıyorum, muhayyilemin kapıları ardına kadar açıldı sanki. Canımın istediği yere gidiyorum, beni tutan bir şey kalmadı.

"To Talk To You" adlı şarkıda, ninenle hayalî bir diyalogdasın.

Herkes gibi benim de ninem vardı, çok uzun bir ömrü oldu. Ondan çok şey öğrendim. Belki çocuksu bir şey ama, mezarına gidip onunla konuştuğumda beni duyduğu, dinlediği hissine kapılıyorum. "To Talk To You", o duygunun şarkısı.

"White Chalk"ta John Parish ve Flood gibi eski suç ortaklarını çağırmışsın yine. Böyle bir maceraya atılırken, sana güven duygusu verip rahatlatacak yakınların varlığına mı ihtiyaç duydun?

Bu albümün gerçekleştirilmesinin zor olacağını en baştan fark ettim. Dolayısıyla da, sadık dostlarımın yanı başımda olmalarını arzu ettim. Korkularım vardı, yabancılarla işe girişmenin zamanı değildi. Kayıt süreci de beni haklı çıkardı, zira fikrî açıdan son derece yorucu oldu. Ama aynı zamanda, bir eğlence kaynağıydı da, bir sürü zırva şaka, önüne geçemediğimiz gülme krizleri oldu. Gerilimi boşaltabilmek için mizah duygusunu harekete geçirmek gerekiyordu. Öyle olmasa, kafayı yerdik.

Yeni albümde davulları The Dirty Three'den Jim White çalıyor. Birlikte çalışmaya nasıl karar verdiniz?

Onu ilk 1995'te izledim. Dirty Three, bir dünya turnesinde bizim alt grubumuzdu. Akıcılığının beni nasıl hipnotize ettiğini, bir dansçı veya bir ressam gibi olduğunu hatırlıyorum. Daha önce hiçbir davulcu hakkında öyle bir şey düşünmemiştim. Bu albümde ilk defa onun çaldığıyla nefes alıp akacak şarkılar yazabildiğimi hissettim.

Müziğe yeni başladığında, önünde-

Ufakken müthiş üretken bir hayal gücüm vardı, her şeyin mümkün olduğu dünyalar kurardım, görünmeyen dostlar yaratırdım. Bunları yeniden bulabilmek için sıkı çalıştım.

ki alanın bu kadar geniş olabileceğini, bambaşka dünyalar keşfedeceğini düşünebiliyor muydun?
Hayır, bunun daha yeni yeni farkına varıyorum. İlk yıllarda, habire "yanlış bir yola mı saptım yoksa" sorusu kafamı kurcalıyordu. Bana ait olmayan bir rolü oynamaktan korkuyordum. Müziğin o engin denizine atlamaya çekiniyordum, tedbirli ve temkinli bir şekilde kıyıda duruyordum. "Is This Desire"dan (1998) sonra nihayet hakikati kabul ettim: Müzik bundan böyle hayatımın aşkıydı. Birden her şey aydınlandı: Müzik yelpazesinin uçsuz bucaksızlığını görebilmeye başladım. Bugün, önümde açılan bütün yolları keşfedebilecek kadar zamanımın asla olmayacağı hissine kapılıyorum. Bu da çok heyecan verici ve uyarıcı geliyor. Hep ânı yaşamaya çalışıyorum, zamanımı geçmişi ve geleceği düşünmeye harcamıyorum. Bu, öğrenilen bir şey, yaratıcılıkla aynı şey. Yaşamakla yaratıcılık arasında gerçekten bir fark yok. Mesele açık olmakta, ilham nasılsa gelir.

"White Chalk"un tonunu, ruh halini açılış parçası "The Devil" kuruyor. Bir yandan tanıdık bir tema, "blues noir" söz konusu, ama şarkıyı söyleyişin sende görmeye alışık olmadığımız denli yüksek perdeden. O yüzden Manchester konserinde "The Devil"ı söylemeye başladığında, ilk yarım dakika salon şaşırdı kaldı. Şarkıyı çalarken metronom da kullandın. Bize biraz "The Devil"ı anlatır mısın?
O şarkının kayıt süreci beş ay sürdü. "Şeytan" kaydedilmeye direniyordu, ona sahip olmamızı engellemek için elinden geleni yaptı. *(gülüyor)* Biraz teknik olacak, ama anlatayım: Ben şarkıyı vals gibi 4/3'te duyuyordum, Flood ve Parish'e göre ise 4/4'tü. Ve bir türlü ikisini bir araya getiremiyorduk. Aylarca tartıştık, birbirimize küfretme raddesine kadar geldik. Nihayetinde ritmden vazgeçtik, "The Devil"ın belirli bir ritmi yok. Fakat ben onu hâlâ bir vals gibi duyuyorum, sol elim yegâne çıpam olduğu için metronom kullanıyorum, böylece sağ elim zamanlama hatası yapmıyor. Artık metronom kullanmaya bayağı alıştım, benim gibi kötü bir piyanistin metronoma eli mahkûm.

Albümün kapanış şarkısı "The Mountain" çok sinematografik. Sürükleyici bir dramatikliği var, sözel "sahneler" de bir film gibi algılanmasına neden oluyor.
Ben de öyle algılanmasını istedim zaten. "The Mountain"ı yazarken ışık, açı, perspektif gibi şeyler üzerine de kafa yordum. Yukarı, tepeye bakıyoruz, sonra gözlerimizi aşağı indiriyoruz ve kahramanımıza zoom yapıyoruz. Kahramanımız bir asker. "The Mountain", bombalanmaya

dair bir şarkı. Hissedemez hale gelmeyi anlatıyor, şu anda şavaşın içindeyiz, şu anki varoluşumuzun bağlamı bu. "When Under Ether"ın teması da aynı. Hissizleşme, olup bitenlerden etkilenmemek. Fakat bunlar, bir çocuğun okul defterindeki üslûpla anlatılıyor.

Geçen yıl verdiğin solo konserlere bakarak, "White Chalk"u sahneye uyarlamak çok zor olmadı herhalde diye düşünüyor insan...
Tersine, dehşet verici bir şey! Tek başına binlerce kişinin karşısında sahneye çıkmaktan daha zor bir şey olabilir mi, bilmiyorum. Hâlâ panikliyorum. Ve işin beteri, bu durum düzelecek gibi görünmüyor!

Senin ortaya çıkışın Nirvana, Radiohead, My Bloody Valentine gibi grupların olduğu zamana denk geldi. O günler "mainstream"in yaratıcı rock'a kapısını açtığı son dönemdi. Bugün ortaya çıksaydın popüler olma şansın olmazdı herhalde.
Evet, 1990'lar çok verimli yıllardı. Birçok yeni sound yaratılmıştı. Şimdiyse feci bir doygunluk noktasındayız, habire aynı şeyler tekrar ediliyor. Müziğin sound'u, dünyada olup bitenlerle, kültürel iklimle alâkalı. Şarkı sözlerimi "kişisel" bulanlara hep bunu anlatmaya çalışıyorum. Ben hava raporunu sunuyorum.

Seni 1990'ların başında Riot Grrrl hareketine dahil ediyorlardı, sense buna hep karşı çıkıyordun. Riot Grrrl addedilmeye niye itiraz ediyordun?
İnsanları bu şekilde kategorileştirmek, o günlerde ortaya çıkan seslerin çoğulluğunu daraltıyordu. Kendimi hiçbir zaman Riot Grrrl hareketi içinde hissetmedim, çünkü bir kere o "Grrr"dan nefret ediyordum. Bana mağara devrini, post giymiş mağara kadınlarını çağrıştırıyordu. Böyle hisseden sadece ben değildim.

Önce şarkının sözlerini mi yazarsın?
Farklı şekillerde yazıyorum. Bazen bir parça kâğıdın üzerine çiziktirilmiş bir takım sözler, doğru müzik onu bulana kadar iki sene bekler. Bazen de ortada uzun bir süre sadece müzik vardır. "White Chalk" böyle bir şarkı mesela. Bazı şarkılarsa sadece bir dakikada yazıldı.

Bu şarkıları yüz yıl önce de, yüz yıl sonra da yazabilirdim. Genel yapılarıyla, ruh ve sound'larıyla şimdiki dünyaya ait değiller. Önceki albümlerimde böyle bir şey hissetmemiştim.

Müzik yaparken müzik dinliyor musun?
Ne dinlediğim konusunda çok dikkatli olmalıyım. Ya da hiçbir şey dinlemeyip iş edindiğim diğer şeylere, okumaya veya çizime dalmalıyım. Veya dinleyeceğim şey konusunda süper seçici davranıp bir-iki parçayı üst üste, neredeyse saplantı derecesinde dinlemeliyim. Böyle olunca kesinlikle etki altında kalmıyorum. Çünkü zihninizin normalden daha serbest, sinir uçlarınızın açık olduğu zamanlar bunlar.

Hiç "yazar blokajı" yaşadığın oluyor mu?
O dönemlere hiç tıkanma diye bakmadım, ama tabii ki benim de daha az ya da daha çok faal olduğum dönemler oldu. Bence bu gayet normal. Anahtar, yaratıcılığını yitirdiğin anlarda paniklememek. Çünkü o anlarda öğrenilecek çok şey var, çok değerliler. İstirahat gibi değil, daha ziyade suyun üzerinde yürümek, bilgi edinmek gibi bir şey. Bazen daha kötü evrelere girebiliyorsun, ama sonra tekrar çıkıyorsun oradan. Kimileri zaman zaman parlıyor, üç-dört tane inanılmaz projeyi art arda yayınlıyor, ama bence bunu sürekli kılmak kimse için kolay değil. Kimileri bunu yapıyor, ama hemen sönüveriyorlar. Ya da ölüp gidiyorlar veya başlarına başka bir şey geliyor. Birçok sanatçıda hayran olduğum şey, zamana yayarak zirveye çıkmaları ve inmeleri.

Çok sık işlediğin temalardan biri, insanın korkuları...
İnsan davranışlarını incelemeyi, aynı zamanda yeryüzünde insan olmanın ne demek olduğunu anlamaya çalışmayı seviyorum herhalde. Bence bu varoluşun korkuların yanında sevgiyi, tutkuyu, mutluluğu, keyfi ve öfkeyi de içeriyor. İnsan doğasını, insan olmayı anlatan her şeyle ilgiliyim. Bu beni diğer yazarlara bağlayan şey aynı zamanda. Onların yazdıklarıyla kendi hayatım, hayatımın bir döneminde hissettiğim şeyler arasında bir bağ kurabiliyorum. Kendi işlerimde sadece çevremde gördüklerimi yansıtmaya çalışıyorum. Sevdiğim sanatçıların, hissettiğim şeyleri hissetmeleri ve bunları benim yapabileceğimden çok daha iyi bir biçimde ifade edebilmeleri son derece rahatlatıcı geliyor bana. Sanatın insana en büyük faydası bu.

Çeviren: ***Siren İdemen - V. Can Yazıcı***

[Babyshambles]

Babyshambles'ın ilk albümü yayınlandığı gün New York Times'da bir yazı varmış: "Bugün İngiltere'de, medyanın solistin etrafında çıkardığı delicesine gürültü nedeniyle, hiç kimsenin dinleyecek zaman bulamayacağı bir albüm çıkıyor." Sahiden "Down in Albion" öyle güme gitti ki, allahtan sonunda bu haksızlığın herkes farkına vardı da, ilk albümden esirgenen övgüler "Shooter's Nation"ın hesabına yazıldı. Eh, doğrusu yine taş gibi bir albüm Babyshambles'ın iki numarası... "Shotter's Nation"ın ardından Pete Doherty ve arkadaşları Les Inrockuptibles'e ve plak şirketinin resmi mülakatçısına iç dökmüş...

WHITE STRIPES'TAN DAHA WHITE STRIPES

Geçen yılı özetleyebilir misin?
Pete Doherty: Becerebileceğimi sanmıyorum. Her Noel akşamı insanlar yıl boyunca yaptıklarından bahseder ve her seferinde aynı şey söylenir: "Daha beteri olamaz." Fakat, daha beteri mümkündür. *(gülüyor)* Geçen yıl başıma neler geldi? Yine hapishaneler, yine klinikler, yine ölümler... Hakiki aşk, ardından hakiki felâket.

Birkaç yıl önce, gelecekle aranda kötü bir ilişki olduğunu söylüyordun...
Sanırım, içimdeki yürek daralmasının kötü bir ifadesiydi. Uyuşturucu tedavisinde de bu tür sorular soruyorlar. Bunları cevaplarken, daha önceleri tam olarak üzerinde düşünmediğim kaygı ve depresyon problemlerim olduğunu keşfettim. Hatta bazen paranoyaklaşıyorum, geleceğin beni kıskıvrak rehin alacağı duygusuna kapılıyorum. Genel ruh halim böyle. Aklıma hep en kötü şey gelir.

Bu temizlenme tedavisi sana neler öğretti?
Uyuşturucu almadan da bir gün geçirebilirmişim. Bunun için antrenman yapmam gerekiyor. Öylesine sıradan ve mutlak bir şey haline gelmişti ki. Bu arada, alkolün de uyuşturucular kadar tehlikeli olduğunu fark ettim. Tamamen uzak durmak en iyi çözüm yolu. Ya da bir kız arkadaşın olacak ve balık tutmaya gideceksin.

Temizlenme tedavilerinin bir tür moda haline gelmesine ne diyorsun? Amy Winehouse'un şarkısı ("Rehab"), tabloidlerdeki kadın oyuncuların hikâyeleri...
Bunda hiç de şık bir taraf göremiyorum, aksine çok korkunç bir şey. Tam mânâsıyla, cehennem –her ne kadar sana yaşamış olduğun şeyin cehennem, buranınsa cennet olduğu öğretiliyorsa da.

Çok karışık... Alışkanlıklarının sonuçlarına yoğunlaşman lâzım. Zaafların, kontrolsüzlüklerin. Bütün bunları ayrıntılı ve yazılı bir şekilde gördüğünde, "hasiktir, yaşamam lâzım" diyorsun.

Edebiyatın hayatında önemli bir yeri var. Tedavi sırasında da kitapların yardımı dokundu mu?
Tek bir naylon poşetle, birkaç tişört ve bir diş fırçasıyla gittim, 15-20 kitapla çıktım... Ama asıl önemlisi, deli gibi mektup yağdı. Çok düşünceli, nazik şeyler. Birçok kişi temizlenmeyi başarabileceğimi söylemek için yazmış. O mektuplar beni her gün ağlatıyordu. İlk başta tedaviye gitmek istemiyordum. Nefret ediyorum o işten. Nasıl olsa tedaviden çıkar çıkmaz yeniden başlayacağım diye düşünüyordum. Sonra, çok daha beter durumda bir sürü insan olduğunu fark ettim. Bunun üzerine, "siktir et, şansımı deneyeceğim" dedim.

Yeni albümü, "Shotter's Nation"ı kaydederken çok zevk aldığını söylüyorsun...
Her şey bitip de albümü dinlediğimizde, ne onu yaptığımıza, ne de nasıl yaptığımıza akıl erdirebildik. O zamanki duygumu çok iyi yansıtan bir fotoğraf var. "Blinding" EP'sinin arka yüzündeki fotoğraf, Drew'la *(McConnel, grubun basçısı)* çiçeklerin ortasında yatıyoruz. İlk defa bir şeyi tamama erdirdiğim duygusunu yaşadım. Albümü mükemmel bulmuştum, gurur duyuyordum. Bence albümün sound'u gayet iyi, yeterli

YAPTIĞIM BİR ALBÜMÜ KOYUP DİNLEYECEĞİMİ VE ONDAN ZEVK ALACAĞIMI SANMAZDIM. AMA "SHOTTER'S NATION" HARİKA. DİNLİYORUM VE ZEVK ALIYORUM.

mi bilemiyorum ama... Vokaller çok daha temiz, çok daha doğrudan. Daha önceki albümlerin hakkını yiyecek şeyler söylemek istemiyorum. Bunun benimle ve benim özelliklerimle mi alâkalı olduğunu bilmiyorum ama, yaptığım bir albümü koyup dinleyeceğimi ve ondan zevk alacağımı hiç sanmazdım. Ama bu sefer öyle oldu: "Shotter's Nation" harika; dinlemek ve zevk almak için yapıldı. Ben de dinliyorum ve zevk alıyorum.

Mick Jones'dan sonra, yapımcı olarak Stephen Street'le çalışmak nasıl oldu?
Ona demolarımızı verdik. Sonra küçük bir toplantı yaptık ve şöyle dedik –kafamız da iyiydi: "Elimizde bu melodiler var, büyük bir albüm bizi bekliyor; sizin de birkaç iyi albüm yaptığınızı duyduk." Smiths'i kastediyoruz tabii. Gözlerimi gözlerine diktim ve "bu albümü yapmak için sana güveniyoruz, o şarkıları kendi başımıza kaydedebileceğimizden ya da zamanında çıkarabileceğimizden emin değiliz" dedim. O da benim gözlerimin içine bakarak, "yapabiliriz tabii, ama uyulması gereken bazı temel kurallar var" dedi. Stephen, gerektiğinde kamçıyı şaklatmaktan çekinmeyen bir tip. Onun talimatlarını dinlediğimize memnunum. Yoksa, ortaya hiçbir şey çıkmazdı. İlk hafta biraz sakardık, bir sürü karambol, kargaşa oldu, kötü başladık yani. Ama sonra, "temel kurallar" oturdu ve gayet iyi gitti. Tam olarak nerede olduğumuzu kesinlikle bilen birinin aramızda olması hem hiç alışık olmadığımız, bize çok yabancı bir şeydi, hem de çok verimliydi. Yoksa darmadağın oluyoruz.

Geleneksel "ikinci albüm sendromu"nu siz de yaşadınız mı?
Dış dünyadan gelen bir baskı değil, ama kendimden gelen bir baskı hissettim. Kendimi ve kendimle birlikte bütün dünyayı terk ettiğim gibi bir duyguya kapılmıştım. Yine dibe düşüyorduk ve hiçbir şey yolunda gitmiyordu. Haftalar geçtikçe bu baskı da yavaş yavaş kayboldu. Yeniden heyecan duymaya başladık.

Bu albümde hangi temaları işlemek istiyordun? "Delivery" çok tipik bir İngiliz şarkısı...
Bir bira fabrikasında çalışan bir İngiliz ergenine mesaj vermek istiyorduk. *(Şarkının ilk halinin sözlerini söylüyor: "Here comes a delivery and the boss is watching you" / İşte teslimat geliyor ve patron seni gözetliyor)* Bir yerlerde, torbacının gelmesi bekleniyormuş diye anlaşıldığını okudum. Kastedilen o değil.

"Shotter's Nation"la "Down in the Albion"ı karşılaştırdığında neler düşünüyorsun?
"Down in the Albion"un sorunu şuy-

PETE'İN KÜTÜPHANESİ
Wikipedia'daki listeye göre Pete Doherty'nin sevdiği yazarlar şunlar: Orwell, Graham Greene, Genet, Baudelaire, Oscar Wilde, Emily Dickinson, Tony Hancock, Camus, Unamuno, Sade, De Quincey, Huysmans...

du: Çok iyi başladı, sonra bambaşka bir şeye dönüştü, çünkü çok farklı zamanlarda, bir gelip bir kaybolan farklı farklı insanlarla kaydettik o albümü. Her şey bir tarafa savruluyordu. Üstelik, ellerim çok berbat durumdaydı, sesim de bitikti. Ama bu sefer gerçekten şarkı söyleyebildim ve hepimiz kendimize hakimdik.

Son zamanlarda neler dinledin?

Biraz David Bowie, onun dışında her zaman olduğu gibi ska ve reggae. Sonra, Kinks ve Motown. Amy Winehouse, Chopin...

Hâlâ tutkulu taraftarlığın devam ediyor mu?

Elbette! Maalesef Queens Park Rangers şu aralar kritik bir pozisyonda. İkinci ligin son sıralarındalar maalesef.

Birkaç yıl önce, Queens Park Rangers için yaptığın "All Quiet on the Western Avenue" adlı fanzinin metinleri ne oldu?

Annemin evinde tavanarasında bir yerlerde duruyorlar herhalde. Sonlara doğru, futbol hakkında değil, taraftarlar hakkında yazıyordum daha çok. Hikâyeler, şaçma şakalar, espriler, abuk sabuk desenler... Maça gitmek, kavgaları ve insanların sahaya dökülmesini seyretmek üzerine tuhaf monologlar yazıyordum. Takım o kadar boktanlaşmıştı ki, sahanın dışındaki olayları seyretmek daha ilginç hale gelmişti.

"Shotter's Nation"daki şarkıların birçoğunu konserlerde çalmıştın. Albüme girecek şarkıları sahnede test ederek mi seçtiniz?

Öyle bir planımız yoktu. "Shotter's Nation"daki şarkıların birçoğunu, bırakın albüme girmelerini, bitirip bitiremeyeceğimizi bile bilmiyorduk. Bazı şarkıları da konserlerde hiç çalmadık, mesela "Delivery" onlardan biri.

"Side of the Road"?

Geçmişi en uzun olan şarkı o. İlk başta adı "Albert"ti, sonradan "Side of the Road" oldu. Bayağı garajvari bir şarkı. White Stripes'tan daha White Stripes bir parça yapmak istiyorduk ve galiba becerdik.

"You Talk"u Kate Moss'la beraber yazmışsınız...

O şarkıyı Kate'i etkilemek için yazmıştım. Yataktaydık, ilk defa ona çalmıştım. Sonra o sözleri epey değiştirdi.

Bu sene sahnede yeniden Carl Barât ile buluştun...

Evet, Hackney Empire'da verdiğim konserde oldu. Tıpkı eski okul arkadaşlarıyla bir araya gelir gibi özel bir gece olmasını istiyordum. Carl'a sahnede bana katılmasını rica edeyim ve tepkisini göreyim diye düşündüm. Her neyse, sahnede tekrar bir araya geldik ve ilginç oldu. Bir gün tekrar deneyebiliriz diye düşünüyorum. Ama biliyorsunuz, Carl tuhaf bir herif...

O konser senin için iyi bir anı olarak mı kalacak?

Carl'ın bunu beklediğini sanmıyorum. Muhtemelen ayakta duracak halde olmadığımı düşünmüştür. Sonra bizi seyreden bütün o yeniyetmelerin karşısında bir araya geldik. Onlar için çaldık ve bu Carl'ın çok hoşuna gitti. Çok teatraldi. "Hep böyle mi oluyor?" diye sordu. Ben de "evet, sen de böyle yapmıyor musun?" dedim. *(gülüyor)* Ne yapıyor, ne ediyor bilmiyorum, ama eminim sonunda ilişkimiz yoluna girecek.

Carl Barât'nın yeni grubuyla yaptığı müziği nasıl buluyorsun?

Ağzımdan çıkana dikkat etmem gerekiyor, sonradan pişmanlık duyacağım salakça bir söz söylemeyeyim şimdi. Bazı güzel melodileri var diyelim!

Libertines zamanında bir sürü "korsan konser" vermiştiniz. Babyshambles olarak da o geleneği sürdürdünüz.

Hâlâ sürdürüyoruz, hatta birkaç gün önce o konserlerden bir tane daha yaptık, köşe başındaki pub'da. Üstümüze üşüşen yüzlerce yeniyetmenin arasında, salonun dibinde köşeye sıkışmıştık. "Korsan konser" dediğiniz olay şöyle gelişiyor: Pub'da buluşuyoruz, mekânın işletmecisine ertesi gün orada çalacağımıza ve salonu dolduracağımıza söz veriyoruz, sırf içtiklerimizi bedavaya getirmek için. Ama ertesi gün uyandığında, o söz çok ağır geliyor. Neden bilmiyorum ama, insanların konserlerimize bize satışmak için geldiklerini düşünüyorum hep. İnsanların müziğini sevdikleri için bir grubu görmeye gitmelerini asla anlayamıyorum.

Daha gençken sen konserlere gitmez miydin?

İlk defa, 18 yaşımdayken, Morrissey'i görmeye gitmiştim. Bir sonraki konser Strokes'tu. Libertines'in bir yere gitmediği, benim ufak ufak gruptan umudumu kesmeye başladığım dönemdi; "bunu yapmak, bu kadar insanı toparlamak mümkün" diye düşündüğümü hatırlıyorum. Hayatımda sadece o iki konsere gittim. Okuldayken Oasis'e, Blur'e, Pulp'a, The Verve'e hayrandım ve sanırım konserlerine gitmek de isterdim, ama nasıl gidilir, ne yapılır, bilmiyordum. Ben sadece Queens Park taraftarıydım.

OASIS'E, BLUR'E HAYRANDIM, AMA KONSERLERİNE NASIL GİDİLİR, BİLMİYORDUM. SADECE QUEENS PARK TARAFTARIYDIM.

GRUP ÜYELERİ ANLATIYOR

Beatles şarkıları yapan Pistols

Stephen Street'le çalışmak nasıldı?
Adam Ficek: Harikaydı. Çok ölçülü, düşünceli bir adam. Ayrıca, çok iyi fikirleri var. Belirsizlikler, muğlaklıklar ya da zırvalıklar yok. "Şimdi şunu yapacağız, burada bitireceğiz, senin şöyle yapmanı istiyorum" netliğinde bir adam. Bazılarımızın isyankâr mizaçlarından dolayı bu tarzın yürümeyeceğini düşünmüştüm, zaten bazı problemler de olmadı değil. Defalarca duvara tosladık, ama sonuçta başardık. Steve'le beraber çalışmaktan hepimizin birçok şey öğrendiğini düşünüyorum.
Mick Whitnall: Bu albümü kim olsa kaydederdi diye düşünmüyorum. Pete daha önce hiç olmadığı kadar stüdyodaydı. Pete ve Steve kişilik bakımından tamamen zıtlar, ama çok iyi anlaştılar. Steve katı bir adam, ama ne istediğini, ne yaptığını biliyor.
"Shotter's Nation"ın önceki albümden, "Down In Albion"dan farkı ne?
Drew McConnell: Grubun sound'u değişti, daha doğrusu gelişti, doğal bir evrim geçirdi. Aramızda dengeli bir rol dağılımı oldu. Klasik şarkı yazımı Mick'ten (Whitnall), vahşi unsurlar Pete'den geldi...
Ficek: İki albüm arasındaki en büyük fark, gitaristimizin değişmesi. Pete'le Patrick (Walden) anlaşamıyordu, Patrick'in yerini Mick aldı. Bu değişiklik müziğimizi temelden etkiledi. Mick daha ziyade reggae gitaristi ve 1960'ların sound'uyla çok içli dışlı. Dolayısıyla Patrick'ten epey farklı bir tarzı var. Mick'in aramıza katılması dışında önemli bir faktör de, eskisine kıyasla daha organize bir grup haline gelmemiz.
Şarkılarınızın internette dolaşmasına, serbestçe indirilmesine ne diyorsunuz?
McConnell: Herkesin normal olarak yapması gereken de bu değil mi? Yeni bir şarkı kaydediyorsun, gururlanıyorsun, güzel bir şey diye düşünüyorsun. Ve internete koyuyorsun. İnternetteki çocuklar da mesajlar yolluyor, akorlarla ilgili sorular soruyor, sözler hakkında açıklamalar istiyor. Bu da herkes için faydalı bir süreç.
Ficek: Şarkılarımızın internette dolaşmasının çok iyi bir şey olduğunu düşünüyorum. İnsanlar konserlerimize geldiklerinde, şarkılarımızı neredeyse harfiyen biliyorlar. Parçaları internete koyduktan aşağı yukarı iki hafta sonra turneye çıkmıştık, o kadar kısa bir süre sonra onca insanın şarkıları biliyor olması çok şaşırtıcıydı. O şarkılardan beş-altı tanesini söyledik, seyirciler de bize eşlik etti. Şarkılarımızın internette dolaşmasının albüm satışlarını etkileyeceğini sanmıyorum. İnsanlar şarkıları biliyorlar diye albümü almazlık etmezler. Albüm başka bir şey.
Pete Doherty'nin tedaviye girmesi grubu nasıl etkiledi?
Whitnall: Pete'e bir yıl kadar önce, dibe vurmaya yaklaştığı sıralarda şunu söylemiştim: "Bu tempoda gidersen yakında nalları dikersin." Ve şöyle devam etmiştim: "Niçin bu zırvalıkları bırakıp dünyaya gelme sebebimizi yerine getirmiyoruz? İyi şarkılar yapmak için burada değil miyiz?" Pete'in Kate Moss'un manitası ya da punk'ın Andrew Ridgeley'i *(George Michael'la birlikte Wham!'in kurucusu)* olarak hatırlanması fikrini içime sindiremiyordum. Onun parlak bir müzisyen olarak akıllarda kalmasını istiyorum. Yapabileceklerinin çok azını yaptığını düşünüyorum. Henüz 28 yaşında ve harika bir müzisyen.
Babyshambles'ın en münasip tarifi ne?
McConnell: Aile dostlarından ya da bizi bilmeyen birileri neyle uğraştığımı sorduklarında "Babyshambles adında bir gruptayım" diyorum. "Aa, öyle mi, nasıl bir grup?" dediklerinde de "Beatles şarkıları yapan Sex Pistols gibi" diyorum. Bence Babyshambles'ın en iyi tarifi bu.

Babyshambles: Drew McConnell, Adam Ficek, Pete Doherty, Mick Whitnall

PETE'İN KATE MOSS'UN MANİTASI OLARAK HATIRLANMASINI İÇİME SİNDİREMİYORUM. YAPABİLECEKLERİNİN ÇOK AZINI YAPTI.

ŞARKI ŞARKI "SHOTTER'S NATION"

ROLLING STONE ROSES

Carry On Up The Morning

Whitnall: Pete'in şarkı sözü dahisi olduğu hep söylenirdi, ama ben şarkıların sözlerine pek dikkat etmediğim için fakında değildim. Yakın zamanlarda sözleri can kulağıyla dinlemeye başladım ve ben de aynı kanıya vardım. "Carry Up On The Morning"i Pete'in ikinci defa kodese tıkılmasından önceki gece beraber yazmıştık.

McConnell: Bu şarkı yazıldığı günlerde favorimizdi, sonu gelmeyen gecelerin sabahlarında onu çalıyorduk. Erken '90'ların hiphop'uyla soul'u harmanladık.

Delivery

McConnell: Mick, Kinksvari bir riff çıkardı. Ve şarkı evrilmeye başladı.

Whitnall: Evet, esin kaynağı Kinks. "Delivery"de 1960'ların garaj punk'ı duygusu var.

Ficek: "Delivery", uçan halı gibi bir şarkı. Ritmine hastayım. Benim favori şarkım bu ve "French Dog Blues".

You Talk

Whitnall: Bu şarkı tamamen Pete'in marifeti. Kate'le (Moss) Paris'e gittiklerinde yazmıştı.

McConnell: İlk demolarımızı andırıyor. Şarkının yakalayıcı tarafı, nakaratından çok, "You Talk"lu dizeleri.

UnBiloTitled

Ficek: Bilo, Pete'in yıllar önceki lâkabıydı.

Whitnall: Pete'in akustik gitarla yazdığı çok yumuşak, çok tatlı bir şarkı. Albümü kaydederken bu şarkıyı nasıl çalacağımıza bir türlü karar veremedik. Hem baladımsı olabilirdi, hem de sıkı rock'a doğru gidebilirdi. Parçanın yarısına geldiğimizde "Exile On Main Street" hattına girdik ve "şimdi oldu" dedik.

McConnell: Bir Clint Eastwood duygusu da var bu şarkıda.

Side of the Road

McConnell: Melodisi de, sözleri de çok güçlü bir şarkı. Pete'in sesi de çok iyi gidiyor bu şarkıya. Sesindeki samimiyet hemen hissediliyor. Bana kalırsa, albümün en güzel şarkısı. "Albion"a denk bence.

Whitnall: Albümdeki en hızlı parça. Çalması en zevkli şarkı, çünkü iniş çıkışları çok güzel. Pete beni sözlerde takip ediyor, ben de onu nakaratta.

Crumb Begging Baghead

Whitnall: Bu benden çıktı. Yine '60'ların garaj rock'u.

McConnell: Mick'in riff'inde Stone Roses tınısı da var. Zaten Stone Roses da 1960'ların garaj rock'undan beslenmişti.

Ficek: Garaj blues havası da var. Başta güçlü bir şarkı gibi gelmemişti bana, ama albümdeki halini çok beğeniyorum.

Unstookie Titled

Whitnall: Stookie benim lâkabım.

McConnell: Bana '90'ların başını hatırlatıyor. Keskin, ritmleri kıvılcımlı bir şarkı.

Ficek: Bu şarkının ritmi bana çok cazip geliyor.

French Dog Blues

Ficek: French Dog, Pete'in yarattığı bir karakter –defterlere, duvarlara çiziktirdiği, cin içen köpek.

McConnell: Akustik hali çok hoştu, ama grup olarak nasıl çalmamız gerektiğini kestiremedik. Sonuç cazımsı oldu, rock'a da gidebilirdi. Gitarı minimumda tutmamız şarkıyı güzelleştirdi.

Whitnall: Başlangıçta daha punk'ımsıydı, fakat caza doğru evrildi. Bu hali çok hoşuma gidiyor. Grubun bir başka veçhesini gösteriyor. Sözler de harika.

There She Goes

McConnell: Pete'in müziğine aşina olanların hemen tanıyacağı bir melodisi var "There She Goes"un. Benim favorilerimden. O şarkıyı kaydettiğimiz günlerde, VH1 kanalında Lou Reed hakkında bir belgesel vardı, "Walk On The Wild Side"da baget yerine fırça kullanıldığı anlatılıyordu. Biz de "There She Goes"da aynı şeyi yapmaya karar verdik. Çok iyi oldu. Bas da "Lovecats" gibiydi, Cure'a bir selam çakmak istedik.

Baddie's Boogie

McConnell: Baddie, gururlu bir tip. Kötü adam rolü yapıyor, ama aslında iyi biri. "A Takımı"ndaki Mr. T (Laurence Tureaud) gibi.

Whitnall: O diziyi 19 yaşımdayken seyrediyordum. O zamanlar enstrümantal bir parça yapmıştım, onun da adı "Baddie's Boogie"ydi. Ama melodi tamamen farklıydı.

Ficek: "Baddie's Boogie", albümdeki halinden çok daha hızlı bir parçaydı. "Lousy life" nakaratını bas davul ve trampetle yaptık. Ona bir marş duygusu vermeye çalıştık. Stadyumlarda çalınabilecek bir parça bence.

Deft Left Hand

Whitnall: Bu en taze şarkımız. Kendiliğinden çıkıverdi. Pete, "Lost Art of Murder"la aynı gecede yazdı bunu. Adam'la prova yapıyorduk, Pete geldi ve melodiyi çalmaya başladı. Biz de içgüdüsel olarak Blur'vari bir hatta girdik. Disko beat'i filan derken, Brit-pop oluverdi. Bir Oasis şarkısı gibi başlıyor, sözler girince Blur'ümsü bir hal alıyor.

McConnell: Birçok fikir bir araya geldi o şarkıda. Sonra iyi bir orta yol bulduk. Sözler Brit-pop'a yakın, müzik de öyle. Melodi çok tanıdık, daha önce duymuşsun gibi geliyor, ama hatırlayamıyorsun. Klasik bir sound çünkü.

Lost Art of Murder

Ficek: Çok basit bir ritmi var. Çalması çok zevkli.

Whitnall: Pete, "bak bir melodi buldum" diye geldi, "seri katil duygusu olan bir melodi". Sözlerin ilk hali şimdikine kıyasla çok daha tekinsizdi.

McDonell: Gitarı İskoç folkunun büyük ismi Bert Jansch çalıyor. Albümün unutulmaz anılarından biriydi: Bir efsaneyle aynı odadasın; birden 15 yaşında bir ergen gibi oluyorsun. Ne diyeceğini, ne yapacağını bilemiyorsun. Bert çaldı, Pete söyledi. Bert'in akustik gitarıyla Pete'in vokali aynı anda kaydedildi. Ertesi gün Pete elektro gitar çaldı üstüne. Pete'in en güzel gitar sololarından biriydi. Harikulâde bir şarkı olacağı o günden belliydi.

Çeviren: ***Siren İdemen - Yücel Göktürk***

CAM KULÜBELER

– 202 Haiku–
Pelin Özer

En büyük haiku ustas Başo şöyle demiş:-

Hiçbirşey göremezsin ki, bir çiçek olmas n.
Hiçbirşey düşünemezsin ki, Ay olmas n.

Demek ki, haiku yazar , doğan n içinde gören ve düşünen kişidir — kendisinin de onun içinde varolduğu bilinciyle, doğada, doğay , gören ve düşünen kişi…
Ama bu bir 'pastoral sentimentalizm' değildir: haikunun 'doğal' imgeleriyle dilegelen, temel insan durumlar n n yans malar d r — haikuya 'yans yan', bir insana yans m ş bir doğa 'duygusu' değil, bir insan n kendini yans tt ğ bir doğa durumudur. Yani, haiku, en temel şiirsel durumun yans mas d r.

Pelin Özer'in haikular da, doğa içinde gördüklerinde, gördükleriyle kendi kendisini düşünen bir kişinin şiirleridir.

ORUÇ ARUOBA

ROLL Kitapları Abdullah Sok. No: 9 Beyoğlu / İstanbul. Tel-Fax: 0212 251 87 67 expressroll@gmail.com

Radiohead, adil ticaret kampanyalarını destekliyor, çünkü üçüncü dünyayı açlığa mahkûm eden yeni sömürgeci sisteme karşı çıkıyor... Radiohead uzaklara turne yapmayı reddediyor, çünkü tonlarca karbondioksid salımı yaparak doğayı tahrip eden ve küresel iklim değişimi yaratan uçaklara binmek istemiyor (Bu yüzden onları Türkiye'de izlememiz şimdilik hayal)... Radiohead son albümünün, uygun görülen bedel karşılığı internetten indirilmesine müsaade ediyor, çünkü müzik endüstrisindeki radikal değişimin yönünü doğru tespit ediyor... Radiohead her şeyiyle "bugün"e ışık tutuyor. Başta müziğiyle: Yedinci albüm "In Rainbows" hakkında merak edilenleri Guardian, Uncut ve Les Inrockuptibles'den derledik. Gazeteciler ve hayranlar soruyor, Radiohead yanıtlıyor.

şimşek ve tayf

İki ay önce çıkan ve daha ilk haftada yaklaşık bir milyon kişinin internetten indirip dinlediği bir albüm hakkında konuşmak yadırgatıcı geliyor mu?

Thom Yorke: Albüm internette çıktıktan sonra bizim açımızdan ilginç bir şey olmadı. Evlerimize çekilmiştik, bekliyorduk. Birkaç hafta sonraysa, artık albüm hakkında konuşmamız gerekti ve bildik sürecin tersine çevrildiği tuhaf bir durum çıktı ortaya. Maksadımızı, muradımızı izah etmek esasen hoş oldu.

Ed O'Brien: Esas hoş olan, gazetecilerin dehşetengiz ve klişeleşmiş sorularına maruz kalmamaktı: "Albümünüzün içeriğini ve sound'unu okuyucularımıza anlatır mısınız?" *(gülüyor)*

Albüm hakkında yapılan yorumları nasıl karşıladınız?

Yorke: Açıkçası, hakkımızda yazılan hiçbir köşe yazısını, yorumu, makaleyi okumuyoruz. Hakkımızda yazılıp çizilenleri bizimle söyleşi yapan gazetecilerden öğreniyoruz.

O'Brien: Anlaşılan "In Rainbows" bayağı hararetli tartışmalar yaratmış, albümü kıçından anlayan bazı azılı fanlar da bir takım tuhaf teoriler geliştirmiş...

Yorke: Genel olarak benim stratejim bütün yorumları kabul etmek, bütün varsayımlara evet demek. Kimseyi kızdırmak ya da kırmak gibi bir niyetim yok...

Kiss'ten Gene Simmons, albümün internette dolaşıma sokulmasını "bu kararı alırken crack mi çekmişlerdi?" diye yorumlamış. Lily Allen ise şöyle demiş: "Çok kibirli bir davranış, genç gruplara kötü örnek oluyorlar."

Yorke: *(gülüyor)*

"Yorum yok" mu diyorsunuz?

Yorke: Yorumum bu. Bu tür laflar beni güldürüyor.

Müzik yazarlarının bir kısmı sizi rock'un kurtarıcısı, bir kısmı ise müzik endüstrisinin mezar kazıcısı olarak niteledi. Size yakın gelen tanım hangisi?

Yorke: Bu meselenin bu kadar gürültü koparacağını öngörmemiştik doğrusu. BBC'nin akşam haberlerinde 60'lı yaşlardaki borsa simsarları "şahane fikrimizden" ötürü bizi kutluyor, bir takım sinikler de "dahiyane bir reklamasyon" yaptığımızı söylüyor. Bütün bunlar zırvalık bence. Bu fikrin yaratıcısı biz değiliz. Kaçınılmaz bir adımdı, bu adımın eninde sonunda atılacağını herkes biliyordu. Ünlü meslektaşlarımız arasında bizim yaptığımızı yapmayı düşünenler epeydir vardı, ama onların şirketleriyle mukaveleleri sürüyordu. Bizimse EMI'la olan sözleşmemiz sona ermişti. Dolayısıyla, o adımı atmak bize tesadüf etti.

Bu kararı nasıl aldınız?

Yorke: Grubu devam ettirebilmemizin zorunlu koşullarından biri, yaptığımız işi denetimimiz altında tutmaktı. Aksi takdirde, devasa bir mekanizmanın hizmetine koşulmuş durumda bulurduk kendimizi. "In Rainbows"u mp3 olarak çıkarma kararını benim evimde bir masa etrafında toplanan on kişi aldı.

Bir mesajı en çarpıcı biçimde ulaştırmanın en iyi yolu 45 dakikalık format. "In Rainbows" bizim klasik albümümüz: "Transformer"ımız, "Revolver"ımız, "Hunky Dory"miz.

Yüzbinlerce Radiohead fanı, çağrınız doğrultusunda gönüllerinden ne koptuysa ödeyerek "In Rainbows"u internetten indirdi. Hiç ödeme yapmadan indirenler de oldu tabii. Biz de öyle yaptık. Bu sizi rahatsız ediyor mu?

Yorke: Niye rahatsız etsin ki! Fikir şuydu: Dinleyiciler müziğimize ne değer biçiyorsa onu ödesin. Eğer şarkılarımızı dinledikten sonra beş para etmediklerini düşündüyseniz, buna üzülürüz sadece. Ama eğer dinlerken zevk aldınızsa, bunun karşılığında takdir ettiğiniz bir miktarı ödemeniz adilane olur herhalde.

"In Rainbows"u büyük bir şirketin çatısı altında çıkarsaydınız çok daha fazla para kazanırdınız diyenler var.

Yorke: Biz rakam tartışmıyoruz. Yaptığımız tercihten şikayetçi de değiliz. Ayrıca şarkılarımızın telif hakları bizde. "In Rainbows"dan önceki albümlerin telif hakları ise EMI'da. Asıl rahatsız edici olan bu. Neticede, sanattan ve ter dökmekten bahsediyoruz. Ben rock albümlerinin sanatsal bir ifade biçimi olduğuna inanıyorum.

"In Rainbows"a internette ödenen en yüksek meblağ ne oldu?

Yorke: 99.99 sterlin. Ama bu raka-

28→

mı üst sınır olarak biz belirlemiştik.

Şimdiye kadar kaç kişi 99.99 ödedi?

Yorke: 15 kişi. Ama, bu 15 kişi içinde grup üyeleri yok.

Siz ne kadar ödediniz?

Yorke: Şimdi başıma dert alacağımı biliyorum ama, ben hiç para ödemeden indirdim... Elimde hiç kopya kalmamıştı, anneme birkaç şarkı dinletmek istemiştim, onun bilgisayarına indirdim. Bir gazeteci de bunu keşfetti ve para ödemeden internetten müzik indirdiğimi yazdı. Bugüne kadar indirdiğim her müziğin parasını ödedim, ama kendi yaptığım müziğe niye para ödeyeyim ki? Ödediğimi varsayalım, bu bir cebimden alıp öbür cebime koymak olur. Bu da çok mânâsız değil mi?

Eğer kendi albümünüz olmasaydı, indirmek için ne kadar öderdiniz?

O'Brien: Ben 5 pound verirdim. Sınırlı sayıda basılan CD-box'tan on kopya satın alacağım ve ötekiler için küçük bir indirim isteyeceğim.

"In Rainbows"u mp3 olarak çıkarmak albümün kurgusunda ya da kompozisyonunda herhangi bir farklılık yarattı mı?

Yorke: Kesinlikle yaratmadı. Tek sorun, parçaların birbiriyle en uyumlu halde sunumunun yolunu bulmaktı. Bu çok basitmiş gibi geliyor, ama gerçekleştirmesi tam bir kâbustur. Çünkü, belli bir sırayla çalınmış parçalar, pekâla sindirimi çok zor, tahammül edilmez de olabilir. 45 dakikalık –hatta Marvin Gaye'in bazı albümleri daha da kısadır– klasik albüm uzunluğunda karar kıldık. Bir mesajı insanlara en çarpıcı biçimde ulaştırmanın en iyi yolunun 45 dakikalık format olduğunu düşünüyorum. Dinleyici geri dönüyor, zaman ayırıyor, tekrar tekrar dinliyor. Öteki türlü, fazla uzuyor, sarkıyor, içine giremiyorsun, dikkatin ve ilgin dağılıyor. "In Rainbows" bizim klasik albümümüz: "Transformer"ımız, "Revolver"ımız, "Hunky Dory"miz.

Bu albüme tekabül eden duygu öfke değil. Thom'un yazdığı sözler pekâlâ Sam Cooke'un, Stevie Wonder'ın ya da Prince'in bir şarkısından da olabilir.

"In Rainbows"u internetten dinleyicilere sunduktan sonra CD formatında ve 40 pound'a piyasaya sürmenizin sebebi neydi?

Yorke: CD formatı bizim için son derece önemliydi, hatta elzemdi. Mp3'lerde sound hiçbir zaman tatminkâr olamıyor. CD formatı ses kalitesi için gerekliydi. İkincisi, üzerinde onca çalıştığımız bu albüm de, önceki albümlerimiz gibi, müziğimizi seven insanların elinde olmalıydı –kapağıyla, bukletiyle. CD'si olmayan bir albüm hiç hoşumuza gitmeyen bir fikirdi, çok aptalca ve dar kafalı geliyordu. CD'yi doğrudan biz üretip dağıtalım diye düşündük, ama sonra bunun çok zahmetli bir iş olduğunu gördük ve küçük bir şirketle ortaklık kurduk. Bir de şu var: İnternetin herhangi bir soruna çözüm olabileceği fikrine katılmıyoruz. Aynı şekilde, her şeyin daha iyi olduğu bir sanal alemin, bir tür paralel dünyanın varlığının iyi olduğu görüşünü de paylaşmıyoruz...

CD-box'ta esas olarak neler var?

Jonny Greenwood: Bazılarımız albümün uzun olmasını istiyordu, ama bir double-albüm hissiyatı yaratmasını da istemiyordu. Albümü kısa tutunca geride kalan şarkılar var CD-box'ta, ama bunlar yeterince iyi olmayan şarkılar demek de değil bu. Ayrıca bukletin içindeki resimler, şarkı sözleri, Colin (Greenwood) ve benim kayıtlar esnasında çektiğimiz fotoğraflar da mevcut. Normal CD'deyse on şarkı var.

CD satışlarında son durum ne?

O'Brien: Geçen hafta 65 bin civarındaydı.

Andığınız albümleri Lou Reed, Beatles ve David Bowie yaratıcılıklarının zirvesinde oldukları dönemlerde yaptılar. "In Rainbows" ise Radiohead'in 16. yılında ortaya çıktı. Bu kadar başarılı bir grubu, bunca yıl sonra böyle bir albüm yapmaya motive eden ne?

Yorke: Aileler kurduk, çocuk yetiştirmeye başladık, her birimiz kendi hayatını yaşıyordu. Fakat günün birinde albüm yapma arzusu yeniden peydahlandı. Bir cuma günü trafiğe saplanmışsın, çocuklar arkada viyaklıyor, bagajda alışveriş torbaları, yaz sıcağı... Haftasonunda Glastonbury festivali var ve bir radyo dinleyicileri arasında bir anket yapıyor, "en güzel Glastonbury anılarınız hangi grupla ilişkili" diye soruyor. Ankete katılanların yüzde 76'sı Radiohead diyor. Bunu duyunca insanın kafasında bir şimşek çakıyor: "Burada ne işim var? Niye sahnede değilim? Evde homurdanıp duracağıma sahnede olsam, bu ailemin de hoşuna gider." Yeni bir albüm yapma arzusu böyle başladı.

Greenwood: EMI bizi çalışmalarımız boyunca rahat bırakırdı, en azından "Pablo Honey"den sonra. Bu sefer fark, albümü berbat bir su tesisatı olan bir binada kaydetmemiz, birkaç hafta çadırda yaşamamızdı. Albümün bir kısmı Radiohead'in stüdyolarında kaydedildi. Sonra büyük bir harabe kiraladık, sular akmıyordu, her taraf fare zehiri doluydu. Eskiden okulmuş burası, sonra rehabilitasyon merkezi olmuş, yirmi yıldır da terkedilmiş vaziyetteymiş. Acayip bir yerdi.

Yeni kuşak öykücüler en güzel öyküleriyle Everest'te...

Özlem N. Yılmaz
Kızböceği

Tarkan Barlas
Huzursuz Ruhlar

§

EVEREST Ticarethane Sk, No: 53 34410 Cağaloğlu/İSTANBUL Tel: 0(212) 513 34 20-21
Faks: 0(212) 512 33 76 E-posta: everest@alfakitap.com www.everestyayinlari.com

Mekânın albüm üzerinde etkisi oldu mu?
Greenwood: Atmosferin etkisini "Bodysnatchers"da doğrudan duyabilirsiniz. Albümdeki canlı kaydedilmiş tek parça o, mekânın ruhunu da aynen veriyor. Albümün bir kısmı da "Kid A" tarzında kaydedildi, çok yavaş, şarkıların unsurlarını birbiri ardına ekleyerek...
"Kid A" ve "Amnesiac" döneminden sonra şarkı yazma tarzınızda değişiklikler oldu mu?
Greenwood: Pek olmadı. Yine şarkıları Thom getiriyor, biz orasına burasına küçük müdahalelerde bulunuyoruz. Bütün albümlerde bu denge var.
Albümün adını niye "In Rainbows" koydunuz?
Yorke: Bulunduğumuz yerden farklı bir yerde olmak arzusunu ifade ettiği için.
İncil'in "Yaratılış" bölümünde, Tanrı ilk gökkuşağını Nuh (Noah) –oğlunuzun adı da Noah– için yaratıyor, barış ve şükran nişanesi olarak. Ve Tanrı, Nuh'a bir daha bütün canlıları yok eden bir tufanın olmayacağını vaat ediyor. "In Rainbows"un bununla bir ilişkisi var mı?
O'Brien: Mükemmel! *(kahkaha atıyor)* Bu bağlantıyı kurmak akıllara seza!
Yorke: Tamamen tesadüf. İncil'in o bölümünü okumuş değilim.
"In Rainbows" dinledikçe daha melankolik geliyor, bu açıdan dört yıl önceki albümünüz "Hail To The Thief"ten farklı...
Yorke: Bir bakıma öyle. Ama bir yandan da, albüme çok enerjik bir şekilde başlamalıydık, çünkü çok uzun süre uzak kalmıştık. İnsanlara giriş kapılarını sunmanın en iyi yollarını bulmalıydık, ayrıca mümkün olan en iyi şeyi gerçekleştirme fikriyle tutarlı kalarak albümün ortasında dinlenme anları açmalıydık. Dinlemenin belli bir noktasında, insanların kendilerini tamamen kaybolmuş hissetmelerini, ne bekleyeceklerini bilemez olmalarını umuyorum. Bu albümün onları her tür olasılığa açık bir ruhî ve zihnî duruma sokmasını umuyorum.
Her halükârda, içinde bulunduğumuz zamanın ne menem bir şey olduğunu dikkate alırsak, önceki albümlerden daha az kızgın, daha az öfkeli...
Yorke: Evet, ama nedenini bilmiyorum.
O'Brien: Sanıyorum, hayatın temposu kendisini dayattı. "The Bends"i yeniden dinliyordum geçenlerde; o albümün ne kadar öfkeli ve hırçın olduğunu görmek beni şaşırtıyor. Çok büyük bir enerjisi var, ama hâkim olan duygu öfke. "Hail To The Thief"te de bu duygu çok hissediliyordu. Ama bu albüme tekabül eden duygu öfke değil. Thom'un yazdığı sözlerde en hoşuma giden şeylerden biri de zaman dışı olmalarıydı. "House Of Cards"ın ilk dizeleri, "I don't wanna be your friend, I wanna be your lover" ("Dostun olmak istemiyorum, sevgilin olmak istiyorum") pekâlâ Sam Cooke'un, Stevie Wonder'ın ya da Prince'in bir şarkısından da olabilir. Bu sözler insana hemen değiyor.
Yorke: "Hail To The Thief" bir kavga, bir savaş başlatmak istiyordu. Ama "In Rainbows"u kaydederken, dış dünyadan onu müziğimizin içine sokamayacak kadar usanmıştım. Bu albümün mahrem karakteri de, bir anlamda, hüküm süren o tuhaf korku atmosferine bir cevap sayılabilir. Panjurları kapayıp hayatta kalma içgüdüsünün bize kılavuzluk etmesine izin vermenin bizim tarzımızda yöntemi de buydu –başka hiçbir şeye itimat etmeyeceksin ve sadece etrafındakilere güveneceksin.

Bir radyo "en güzel Glastonbury anılarınız" diye soruyor. Yüzde 76'sı Radiohead diyor. İnsanın kafasında bir şimşek çakıyor: "Burada ne işim var? Niye sahnede değilim?"

"In Rainbows", sözel olarak ilişkiler ve sadakat/sadakatsizlik etrafında dönüyor. Bundan önceki üç albümün dünya meselelerine odaklandığını düşündüğümüzde, "In Rainbows" ciddi bir farklılık gösteriyor. Bu, albümü yazma sürecinde özel hayatınızda olanlarla bağlantılı mı?
Yorke: Şöyle diyelim, bu albüm büyük meselelere girmiyor. Orası kesin.
Orta yaş krizi ve 15 yıllık bir evliliğin yarattığı ruh hali ne kadar rol oynadı "In Rainbows"da?
Yorke: Belirleyici olan panik, günün birinde öleceğimizi idrak etmenin paniği. Benim yaşımdaki bir insan her an bir kalp krizi geçirebilir, böyle bir ihtimal var. Ne demek istediğimi anlıyor musunuz?
Rock'un 1960'lardaki, 1970'lerdeki devrimci ruhunu yitirmesi canını sıkıyor mu?
Yorke: Müzik, daima içinde olduğu zamanı yansıtır. Şimdi bir tüketim dünyasında yaşıyoruz. Dolayısıyla müzik de genel olarak bu talebe cevap veriyor. Birçok insan dinledikleri müziği hayat tarzlarının bir uzantısı olarak görüyor; fazla etkilenmeden, derinden hissetmeden onu kendi varoluş tarzlarıyla ilişkilendiriyor. Öte yandan, müzikle tutkulu bir ilişki kuran, şarkıların hayat değiştirici olduğuna, dünyanın hali hakkında kafa açıcı şeyler söylediğine inanan insanlar hep var, her zaman da olacak.
Sizin müziğinizi de tüketim nesnesi olarak gören ve öyle dinleyen fanları kınıyor musun?
Yorke: Kınamıyorum, sadece üzülüyorum. Onlar tatmin olma duygusuna yabancı. Gerçekten tatmin olmaları söz konusu değil. Daha çok şarkı, daha çok şarkı biriktirip duruyorlar. Bu sonu olmayan biriktirmenin onlara bir hayrı dokunacakmış gibi.
"In Rainbows"u gerçekleştirmek zor oldu mu? Sizi en çok uğraştıran neydi?
Yorke: Elimde olan şeylerle, imkânlarım neyse onunla çalışıyorum. Artık "kopyala/yapıştır"dan gına geldi. Ayrıca, düşüncelerimi sayfalara yatırmaktan ötürü "bilinç akışı"ndan da. Bu sefer şak diye bir şimşeğin çakması çok sık oldu. İlk defa sezgilerime bu denli kulak verdim. Genelde, şarkıların çıkması çok vakit alır, anlamları üzerine çok kafa yorarım. "In Rainbows"da bu süreçten uzak durmaya çalıştım, şarkıların bir çırpıda çıkmasına gayret ettim. Çok spontane bir şekilde yazdığım sözleri açıklamak durumunda olmak çok gözümü korktuyordu. Daha o zaman "söyleşilerde bunları nasıl izah edeceğim?" diye dertleniyordum.
O'Brien: Albümün kayıt sürecinde geçmişe çok benzeyen anlar da oldu, ama öncekilerden farklı bir seyir izlediğimiz de çok açıktı. Daha

30→

sonra, söyleşiler sırasında, Thom şarkıları izah ederken, bir sürü mefhumu gözden geçirmiş olduğunu anladım, ancak bu sefer de yazdığı sözleri pek açıklamak istemediğini gördüm. Ben şahsen "In Rainbows"un sözlerini çok etkileyici buldum. Bana çok dokunaklı geldi, çünkü insanlık hallerini anlatıyorlar –çok sıcak, çok insancıl sözler. Bu albümün diğerlerinden en büyük farkı sözleri bence.

O farkın sizce sebebi ne?

O'Brien: Kişiselleşmekten korkmamaya başlaması. O korkuyu attı üzerinden; "The Eraser" *(Yorke'un solo albümü)* onu özgürleştirdi. Sesi de gerçekten öne çıktı, arkada saklanmıyor artık –"OK Computer"dan sonra, söyleşiler sırasında, Thom şarkıları izah ederken, bir sürü mefhumu gözden geçirmiş olduğunu anladım, ancak bu sefer de yazdığı sözleri pek açıklamak istemediğini gördüm. Ben şahsen "In Rainbows"un sözlerini çok etkileyici buldum. Bana çok dokunaklı geldi, çünkü insanlık hallerini anlatıyorlar –çok sıcak, çok insancıl sözler. Bu albümün diğerlerinden en büyük farkı sözleri bence.

O farkın sizce sebebi ne?

O'Brien: Kişiselleşmekten korkmamaya başlaması. O korkuyu attı üzerinden; "The Eraser" *(Yorke'un solo albümü)* onu özgürleştirdi. Sesi de gerçekten öne çıktı, arkada saklanmıyor artık –"OK Computer"dan sonra çok geriye çekilmişti.

Bunca yıldan sonra, bir araya gelip bir albüm yapmak zevkli oldu mu?

O'Brien: Kayıtlara ilk başladığımızda gerçek bir özgüven eksikliği hissettik. Dolayısıyla, her zamankine kıyasla daha az eğlenceli anlar yaşadık. Bir sürü şüphemiz, tereddütümüz vardı. "OK Computer"dan beri, karar almayı ertelemede, parçaları bir türlü seçememede, şarkılarda ipin ucunu kaçırmada ustalaşmıştık. Sonra, kayıt süreci ilerledikçe sezgilerimize ve içimizden gelen duygulara daha fazla güvenmemiz gerektiğini anladık.

Yorke: Olayı sürükledikçe, elini kolunu bağlayan bir boşluk içinde olma duygusu da artıyor. Açıkçası, biz iyice dibe gömüldüğümüzde, Nigel *(Godrich, albümün prodüktörü)* bizi bataklıktan çıkarmak zorunda kaldı. Devam etmeyi isteyip istemediğimizden bile emin değildik. Elbette, elimizde sevdiğimiz şarkılar vardı ve onları tamamlamak istiyorduk, ama becerebileceğimizden emin değildik. Bir an lanetlendiğimizi, cehennemî bir girdaba kapıldığımızı düşündüm. Nigel bizi kararlı olmaya, başladığımız şarkıları bitirmeye zorladı. Çoğu zaman iyi bir fikir buluyorduk, fakat üzerinde uğraşmıyorduk, ertesi güne erteliyorduk. Neyse ki, Nigel yanıbaşımızdaydı ve işleri erteleyerek albüm yapılamayacağını hatırlatıyordu.

Bu krizde yaşınızın da rolü var mı?

Yorke: Var şüphesiz. Uzun bir ara verdik, hepimiz ailelerimizle bolca vakit geçirme, çocuklarımızın büyümelerini görme lüksüne sahip olduk. Böyle bir ruh haline girdiğin ilk ay, geri kalan her şey siliniyor, daha önceki gerçeklikten, başka bir dünyanın varlığından emin olamıyorsun. Özel hayatımızla müzisyen hayatımız kesinlikle ayrı, ikisini birbirine karıştırmayı istemiyoruz. Ailemle beraber olduğumda başka her şeyi unutuyorum ve sık sık şöyle sorular geliyor zihnime: "Bütün bunları hakikaten yaptım mı? Hayatımın bir döneminde hakikaten bir grubun üyesi miydim?" Ama işte bir süre sonra, ailelerimiz bizi kapı dışarı etti, "hadi gidin biraz çalışın!" dediler.

O'Brien: Ailemle birlikteyken, her şey ailem için. Grupla birlikteyken, her şey grup için. Turneden döndüğümde, eve gidiyorum, olup bitenleri unutuyorum ve bulaşıkları yıkamaya koyuluyorum. Ama aynı zamanda, her şeyi bu denli kesin olarak ayırmak, hayatının bir bölümünün diğer bölümünü beslemesine izin vermemek de çok kolay değil. Bu bir mücadele gerektiriyor.

Bir tür şizofreni gibi, değil mi?

Yorke: Evet, kesinlikle.

İnternetin herhangi bir soruna çözüm olabileceği fikrine katılmıyoruz. Her şeyin daha iyi olduğu bir sanal alemin iyi olduğu görüşünü de paylaşmıyoruz.

Çeviren: **S.İ. - Y.G.**

Jim Morrison

Kahramanın Sınır Durumu

Didier Lauru

Jim Morrison bir mittir. Père-Lachaise'deki mezarını ibadet edercesine ziyaret eden, resmini basılı tişörtlerini giyen, müziklerini dinleyen binlerce genç buna kanıttır. Son derece provokatör bu asi şarkıcı üzerine, ciddi ve yıkıcı şiirleri üzerine ve oldukça esrarengiz ölümü üzerine yazılanlar bitip tükenecek gibi değildir.

Psikanalist Didier Lauru bu eserinde bize derinlemesine bir güzergâh önererek, ölüm dahil, aşırılığın her türünün peşinde koşmuş Morrison'un kişiliğinin tüm karmaşıklığını gözler önüne sermeye çalışmaktadır.

Jim Morrison: Yetişkin olmayı reddeden ergen; ama aynı zamanda bir kahraman, sınır durumdaki biri, borderline...

Yazar bize Morrison'un günümüzde de taşıdığı önemi göstermektedir. Yıkıcılık bir yana, gerçekliğin hududunu daima geri püskürtme, olasılıklar alanını daima genişletme yönündeki çılgınca bir arzu ve umudun simgesidir Morrison. O, toplumumuzun yarattığı, her türlü sınır ve bağdaşıklık fikrine yabancı, patolojik bir durumun cisimleşmiş halidir. Herkesin kendi içinde hissettiği ya da tanıdığı rahatsızlığa işaret etmektedir.

versuskitap.com
0.216 418 27 02

versus

Bejan Matur

Şiir dünyasına tam 12 sene önce "Rüzgâr Dolu Konaklar"la sesli ve derinden girdi. Kısmetse bu ay sonu beşleyecek, henüz ismini koymadığı yeni kitabını Metis'ten yayınlayacak. Son zamanlarda Zaman gazetesindeki yazıları çok tartışılıyor, şair duruşunun sorumluluğu ve duruluğunun yanına bir gazetecinin keskin gözlerini de katarak kaleme aldığı yorumları, "başka bir Türkiye mümkün"ün gür sesini yankılıyor. Bejan Matur'a on kısa şarkı dinlettik, uzun uzun Kürtlükten, Alevilikten, Doğudan, Batıdan, harpten, sulhten, edebiyattan ve müzikten konuştuk…

Mevlana'nın pergeli

Bob Dylan
Man Gave Names To All The Animals
(Slow Train Coming)

Bejan Matur: Dylan... Bir sürü şarkısını dinlemişimdir, ama benim şarkım diyebileceğim şarkılarından biri değil. Dylan'ın dünyayı iplemeyen ve daha ağır şarkılarını seviyorum. Bunda ritm biraz daha fazla. Neredeyse reggae. Erken dönem country tarzı şarkılarının modernize edilmiş ve hızlandırılmış hali gibi.

"Bütün hayvanlara isimlerini insanlar verdi" diyor ve her dörtlükte bir hayvana nasıl isim konduğunu anlatıyor. Konumuz: İsimler... Hayvanlardan başlayalım. Şiirlerinde pek çok hayvan var. Onları kelime olarak sevdiğin için mi, yoksa hayvanın kendisini düşünürek mi şiirine katıyorsun?

Kelime seçimleri ve ses önemli. Sonuçta şiiri sesle de kuruyorum. Önümüzdeki ay yayınlanacak kitabımdaki şiirlerden birinde, jaguarı düşündüğüm halde, pars kullandım. Jaguarın siyahlığını, hacmini ve dinamizmini daha çok seviyorum. Pars görüntü olarak çok etkileyici değil, ama daha yaban ve ses olarak çok güzel. Çağrışımı direkt arabaya gittiği için, popüler kültürde daha fazla kullanıldığı için jaguarı çıkarıp pars yaptım.

Ya kaplan?

Çok güzel bir isim. Mesela Kürtçede kaplan "pilink" (pılınk) demek: Kaplanın görkemini, ağırlığını hiç anlatmıyor.

Kürtçede ses olarak en çok karşılığını bulan hayvan ismi ne?

"Şêr", aslan demek.

Fazıl Hüsnü Dağlarca'yla konuştuğunda, soyadının hikâyesini merak edip sormuşsun. "Tam bir şair soyadı" diyorsun.

Dağlarca kelimesindeki o süreklilik ve görkem çok ilgimi çekiyor. "Dağ" olsa bildiğimiz dağ, "dağlar" olsa dağın çoğul hali, ama "dağlarca"da bir duygu ve zaman da var. Sıradağları anlatıyor sanki. Sonsuzluğa ulanan bir şey gibi. Gündelik dilde rastladığımız bir kelime değil. Belli ki oluşturulmuş, hissedilmiş ve konmuş. Belki bunu ona ilk defa ben sordum.

"Kendim koydum" deyince şaşırdın mı?

Şaşırmadım, tahmin ediyordum, ama hikâyesini duymak hissimi daha da büyüttü. Ağrı dağına 22 yaşında ilk tırmanışını, orada geceler boyu kaldığını, dağların kozmosla ilişkide onun için ne kadar önemli olduğunu anlattı. Ağrı'da subayken, sanıyorum bir görevle çıkıyorlar dağa. Yanılmıyorsam, ilk şiiri Dağlarca'ya o gece orada, Ağrı dağında geliyor. Şuna çok inanırım: Şairlerin kalbinin kapılarının, perdelerinin açılmasının bir ilk sahnesi vardır. Biz aslında hep o sesi ararız, her zaman o sesi yeniden üretiriz ya da o sesin etrafında döneriz. Dağlarca'ya orada gelen ilk imge, bana başka yerde gelmiştir.

Sana nerede geldi?

(düşünüyor) Hukuk Fakültedesi'ndeyken, '90'dan itibaren sık sık yalnız yolculuk yapıyordum. Çantamı alır, Ankara'dan Akdeniz'e, Ege'ye gider, antik kentleri dolaşırdım. Antalya'da Termessos'a çıkmıştım: O yükseklikten ovaya bakıyorsun, ilerde deniz görünüyor, bir yanda dağlar, terk edilmiş bir şehir, tiyatro, boş bir sarnıç, heykelsiz, tuhaf, kadim... Orada sanıyorum ilk defa bir ses duydum.

O yolculuklara çıkmasaydın, mesela Kızılay meydanında duymaz mıydın o sesi?

Manzaradan bağımsız olarak da o sesi bir biçimde duyarsın, zaten içindedir, seninle bağlantıdadır. Sadece gelip gideceği, sana açılıp kapanacağı zamanları kendisi belirler. Ruhunu o atmosfere yakın tutman gerekiyor. Öyle anlar Kızılay'da da olmuştur mutlaka. Kızılay'da bir şiirin geldiğini ve onu yazdığımı hatırlıyorum. Kitabıma girmemiştir, ilk şiirlerimden biridir.

En temel şey şu: Bu ülkeye ne kadar memleket diyebilirim? Vazgeçemeyeceklerim var. Alevi ve Kürdüm. Boğaza bakıp Münir Nurettin dinlemekten de vazgeçemem.

O şiirde Kızılay imgesi var mıydı?

Hiç yoktu. Dağlar, göller, rüzgâr vardı. Bir tür hasret vardı. Aslında şiirimin rüzgârla çok ilişkisi var.

"Blowin' in the Wind" çalacaktık, ama fazla ko-

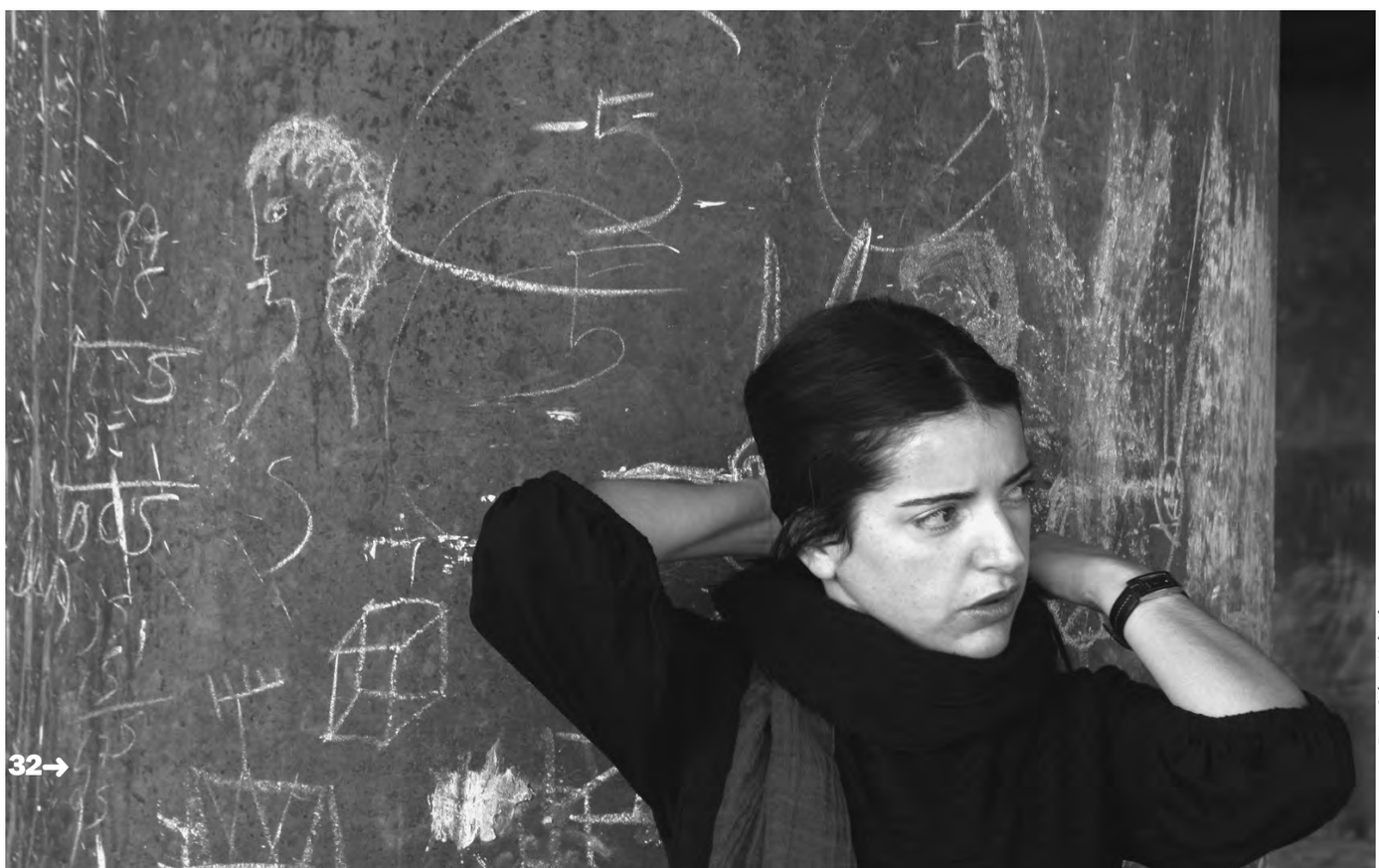

Foto: Şahan Nuhoğlu

32→

lay olur diye vazgeçtik.
(gülüyor) Dylan'ın en sevdiğim şarkılarından biridir. "Cevaplar rüzgârda savruluyor..."
Bir şiirinde çok güzel bir mısran var: "Rüzgârı sevebilirdim / Kapılar ve pencereler olmasa".
Maraş sonrasında Antep'e, sonra Ankara'ya geldim. Hep kara ikliminde, denizsiz şehirlerde sürüyordu hayatım, ama bir biçimde denize özlem duyardım. Daha doğrusu bir boşluğa.
Senin adına soyadına gelelim. Bejan nedir? Matur nedir? Seninki de şair ismi doğrusu.
Benimki de bana vahiyle geldi gibi hissediyorum. Bir adım daha var: Alan. Aslında erkek adıdır Kürtçede. "Memê Alan" destanı vardır ya, oradan. Dedem koymuş, çünkü dedemin annesinin adı Alan. Ama babam Elif olarak yazdırmak zorunda, Alan yazdıramaz, çünkü Türkçe değil. Zaten dedemin annesi de Elif yazdırılmış, Alan'a en yakın ses o olduğu için... Ailede başka üç Elif olmasından dolayı, kızı farklı olsun diye bana Behice Boran'ın adını vermek istiyor babam. Büyüdüğünde, onun gibi toplum meseleleriyle ilgilenen biri olacağını hayal ediyor. Ama nüfusta bir hata oluyor, Bercan olarak yazılıyor. Ailede kimse böyle bir ismim olduğunu duymadı bile. Evde Alan'dım ilkokula kadar. İlkokulda, kayıt sırasında öğretmen adlarımızı sordu: Bercan diyeceğime, yanlışlıkla Bejan dedim ve öyle yazdı. Bejan Matur. Öyle gittim geldim. Bu isim evde de benimsendi. Sanki doğuştan Bejan'dım!.. Birinci sınıfın sonunda öğretmen nüfus kayıtlarımızı istedi. Baktı, "sen Bercan'sın, Bejan değilsin ki" dedi. Çok net hatırlıyorum o sahneyi: Ağlayarak "hayır, ben Bejan'ım, Bercan değilim" diye bağırdım. Öğretmen beni sakinleştirmeye çalıştı: "Biz seni yine Bejan diye çağırırız, ama buraya yazmak zorundayım, resmî kayıt böyle çünkü." Ortaokula başlayacağım zaman babam söz verdi, "tashih davası açarız ve düzeltiriz" dedi. Tam ortaokula kayıt olmak için Antep'e gittiğimde 12 Eylül darbesi oldu. Dolayısıyla, tashih davası kimin aklında! Bejan olmam bir altı-yedi yıl gecikti. Arada bir-iki defa denemeye çalıştık, reddedildi. Ama son on yıldır resmen Bejan'ım. *(gülüyor)*
Bejan'ın bir anlamı var mı?
"Jan" kelimesi bizim Kürtçemizde kullanılmıyor. Daha doğudaki, Diyarbakır'daki Botan Kürtçesinde "jan" acı, sancı demek. Bejan da, bunlara sahip olmayan, sancısız, acısız, gönül sızısı çekmeyen anlamında.
Soyadın peki?
Matur, Latince "olgun"dan geliyor, ama buna ihtimal vermiyorum o bölgede. Başka dillerde de anlamını araştırdım. Maraş'ta buna en yakın kelime Ermenicedeki "madur", yani su içilen, kutsallık atfedilen küçük ayazma. Oradan geldiğini düşünüyorum, ama neden koydular, hiçbir fikrim yok. Arapçada bir aksan farkıyla iki anlamı var: Yağmur ve güvercin. Çuvaşçada ve Tatarcada böyle bir sözcük var. Çuvaşlı ünlü şair Gennadi Aygi'yle tanışmıştım. Benim soyadımı öğrendiğinde şaşırdı, bana bir ninni okudu. "Matur, matur, matur" diye devam eden tekerleme şeklinde bir ninni. Çuvaşçada güzelcik, güzelce gibi bir anlama geliyor.
Vay be, nerelere gidiyormuş...
Adlar... Dünyamız adların dünyası. Adlar olmasa aslında varlık dediğimiz şey eksik kalır. Dolayısıyla her adın kendi kozmolojisi, kendi atmosferi, duyguları, mekânı vardır. Bunun farkında olarak yaşadığınızda çok katmanlı bir hayatınız oluyor. O yüzden edebiyat çok önemli. Her şeyin üzerinde ve dışında.
Adıyla sevdiğin bir takım romanlar, filmler, şarkılar var mı?
Ankara'dan İstanbul'a kaçamaklarımdan birinde Alkazar sinemasında bir afiş gördüm: "Ayazda Bir Yürek". Sadece adının güzelliği için girdim, hiçbir şey bilmiyordum, ne yönetmenini ne oyuncusunu. Hiç yanılmadım. Adlar bizi yanıltmaz diye, en azından ümit ediyorum.
"Tutunamayanlar" nasıl geliyor?
Çok güzel.
"Blowin' in the Wind" de çok güzel değil mi?
Çok güzel.
Sence şair mi Dylan?
Patti Smith'in de, Dylan'ın da, Cohen'in de yazdıklarını müziğin kendi anlam dünyası içinde çok önemli buluyorum. Tabii ki Dylan yer yer şair. Sözlerin bir ritmle, bir müzikle birleşip ortaya çıkmasının etkisi tartışılmaz bir şey. Bir şarkı daha gündelik, modern hayata ait alegorilerle yapılabiliyor. Doğası gereği böyle... Ama şiir öyle değil. Mesela benim yazdığım bir şeyin bestelenmesi çok zor. Zaten böyle de olmalı. Şarkı sözü başka bir şey.

Serdar Ateşer - İstemeyerek *(Avdet Seyri)*

Bu şarkıyı ilk defa duyuyorum. Üç Hürel mi? Değil. Doğan Canku da değil.
Serdar Ateşer. Peki sözler kimin?
Bilmiyorum.
Murathan Mungan.
Öyle mi? Çok fena sınıfta kaldım. *(gülüyor)* Çok klasik, '70'lerin bir şarkısı gibi. Evet, Murathan şarkı sözleri yazabiliyor. Apayrı bir disiplin.
Neden apayrı olsun? Bir şiire bestelenmese de şarkı diyebilirsin veya isterse bestelensin, gene şiir diyebilirsin. Olamaz mı?
Ben şöyle ayırıyorum: Şiirsel imgelerin havuzu derin bilinçaltımızdır, rüyalardır, sembollerdir... Bir metaforu, imgeyi var ederken, ilk kezmiş gibi yapıyor şiir. Gündelik dilde asla olmayan bir şeyi adını koyarak var ediyor. Şarkı sözünde dilin gündelik alanına daha yakın bir seviye var. Duygulara, zihinsel akışa, gündelik ritme yakın bir şeyle var oluyor şarkı sözü.

> **Şiirin bana gelme biçimi sesle oluyor. Bir ses duyarım ve yanımda kalemim varsa, o ses kelimeye dönüşür. Yoksa uçup gider. Bir tür şarkı gibi gelir, aslında müziktir.**

Kendi şiirinin bestelenmesinin zor olduğunu söyledin. Tersine, aslında sen şiiri yazdığın zaman biraz da otomatikman bestelemiş olmuyor musun?
Kesinlikle öyle. Şiiri iki sanat disiplinine benzetiyorum. Biri heykel, diğeri senfonik müzik. Heykele benzeyen yanı şu: Doğadan ham halde bir malzeme alırsın. Onun fazlalıklarını çıkarıp, içinden bir form, doğada çıplak halde olmayan bir üst estetik geliştirirsin. Aslında vardır içinde, ama onu sen ortaya çıkarırsın... Senfonik müziğe yakın tarafı da şu: Aynı anda pek çok ses duyarsın bir imgeyi, bir şiiri oluşturuken. Ben her bir şiirin kitap içindeki bütünlüğünü düşünüyorum. Her kitabın kendi başlangıcı, sonu, kendi iç sesi ve dünyası var. Bunu kurmaya ve korumaya çalışıyorum. Şiirin ilk defa bana gelme biçimi sesle oluyor. "Ses anaforunun içine düşmek" tabirini kullanmıştım bir defasında. Bir ses duyarım ve yanımda kalemim varsa, o ses kelimeye dönüşür. Yoksa uçup gider. Bir tür şarkı gibi gelir, aslında müziktir. Sonra not ettikçe birikir. Daha sonra üzerine çalışırken fazlalıkları atmaya bakarım. Orada dilin kendi iç müziği önem kazanır. İleriki aşamalarda giderek sesli okumalar yaparım ve orada sadece ses çalışırım.
Bayağı şarkı söylüyorsun aslında.
Evet. Bir tür şarkı söylüyorum. Ağıt söylüyorum diyelim... Özellikle son yazdıklarımda çok ciddi bir ses var... Jackson Pollock'un o tüm duvarı kaplayan, metrelerce uzanan dev tablolarından birini düşün. Boya püskürterek yapılmış bir tabloda bu ahenk, bu şiirsellik nasıl oluşabilir? O zaman orada bir hareket olduğunu farketmiştim. Sonrasında videosunu gördüm. Tuali yere seriyor. Boya kutularını etrafına diziyor ve tualin etrafında bir tür dans ritmiyle yürüyerek, dans ederek boyaları tuale döküyor. Dansın kendisi var ediyor oradaki şiiri.
Danstan şiir çıkıyor ve o resim oluyor.
Evet. Şiirde de böyle. Çok yüksek bir müzik var. Aslında müzikten çıkıyor şiir, ama müziği daha ileriye taşıyor kelimeyle. Müziğin kendisi çok soyut.
Şarkı soyut değildir.
Şarkı, söz olduğu için soyut değil.
Fikret Kızılok'un bu konudaki görüşlerini biliyor musun? Şairleri suçluyor ve biraz acıyor onlara.
Neden?
Şairleri, bestelerini yarım bırakmış insanlar olarak kabul ediyor. "Onların müzisyen olduklarına inanıyorum, fakat niçin yarım bıraktılar?" diyor.
Başlangıçta söz vardı!
Ve ister istemez sözün bir müziği vardı.
Tabii ki. Söze etkisini veren şey müziğidir zaten. Düzyazıda da geçerli bu. Aslında her şeyde müzik var. Geçen günkü yazım şöyle başlıyordu: Gerçek sessizlik sesle doludur. Sessizliğe inanmıyorum. Ses her yerde var. Bir sanat piramidi kuracaksak, neyin en üste konulacağını sanatın içinden konuşanlara sormamak lâzım. Ama şu kesin: Yaratıcı alana ait bir esere derinliğini veren şey, insanın evren karşısındaki varlığının anlamını sorgulamasıdır. Bir şarkı, bir şiir, bir müzik, bir film bunu ne kadar sahici bir biçimde sorabiliyorsa, alanını o kadar derinleştirir.
Bu derinliği nasıl tarif edersin?
Basitliğe ulaşmak çok derin ve zor bir şey. O nedenle doğaya, toprağa, hakikate daha yakın olan ozanların yaptıklarına biraz yaklaşabilmek çok önemli... Müziğe ilgim her zaman çok geniş oldu. İçinden geldiğim hayatla ilgili. Bir yanda Alevi müziği, bir yanda kendi arayışlarım... Çocukluk hayalim şarkıcı olmaktı. Söyledim de. Ortaokul ve lise müsamerelerinde, üniversite korosunda.
Neler söylüyordun?
Atatürk'ün sevdiği Rumeli şarkılarından Antep istiklâl türkülerine kadar. En son klasik Batı müziği korosundan ayrıldım fakülte ikinci sınıfta. Bir önceki yıl da klasik Türk müziği, Şevki Bey'ler falan söylüyorduk. Çocukluğumda evimizdeki radyo transistörlü, sadece kısa ve uzun dalgası olan, kocaman kırmızı ekranlı, beyaz düğmeli bir radyoydu. Oradan sürekli Monte Carlo radyosunu açardım, pop şarkıları dinlerdim. Başka bir dünyadan biraz cızırtılı sesler. Sanıyorum İsrail ya da Arap radyosuydu. İsmi Fransızca, ama daha çok İngilizce pop şarkılar yayınlarlardı. Babam her eve geldiğinde "kim değiştirmiş bunu" derdi ve tekrar TRT'ye çevirirdi. Sonunda bana siyah, küçük, FM'i de olan bir radyo aldılar. Farklılık iddiasıyla farklı müzikler dinlemeye başladım. Türkçe dinlememeye özen gösterdim. O yüzden türkülerle, arabeskle ilişkim daha dolayımlıdır. Başkaları dinliyordu, ben kulak misafiri oluyordum. Babamın arabasında sürekli Mahzuni çalar, bizim yol müziğimizdir. Her an basılı halde hazırdır. Kontağı çevirdiğin an Mahzuni başlar söylemeye. *(gülüyor)* '82'den itibaren Onyedi dergisini düzenli olarak aldım. Kimleri dinliyordum? Bruce Springsteen, Duran Duran, Alphaville, Laura Branigan, Cyndi Lauper, Wham, Police… "In The Army

Now"ı kim söylüyordu?
Status Quo.
Status Quo, sonra Madonna, Tears For Fears, Pet Shop Boys... Popüler kim varsa hepsini dinlerdim.
Duvarına poster asar mıydın?
Şiddetle asardım. *(gülüyor)* Tüm duvarlarım doluydu. Simon LeBon, George Michael vardı. Robert DeNiro'nun "Avcı" filminden bir sahne vardı kamuflaj giysileriyle. Richard Gere vardı tabii ki. *(gülüyor)* Arada Yılmaz Güney vardı... Ablam Cem Karaca çok severdi, "Parka"yı dinleyip günlerce ağladığını hatırlıyorum. Turuncu bir fonda, sırtında parka, koca gözlükleriyle bir Cem Karaca posteri vardı duvarda. Bir gün uyandığımızda yırtılmış bulduk. Babam yırtmış. '80 öncesinde çok korkuyordu, kızının başına bir şey gelecek diye.

Derdiyoklar - Türkülerle Gömün Beni *(Türkülerle Gömün Beni)*
Bildiğim bir türkü bu. Özlem Özdil söylüyordu. Onun sesini çok severim...
Malatyalı Derdiyok Ali'nin meşhur türküsü.
Tam onu diyecektim. Türkünün ritminden, sesinden, aksanından Sivas-Malatya aksında bir yerden olduğunu düşündüm, ama bilemedim adını. Derdiyoklar'ın ismini duydum, ama pek tanımıyorum.
Sen Pazarcıklısın, değil mi? Biraz ailenin hikâyesini anlatır mısın? İlk kitabını "Anneme ve Babama, hikâyeleri için" notuyla yayınladın.
"Rüzgâr Dolu Konaklar" otobiyografik bir şiir. Babaannemin hikâyesi. Ben Sinemilli aşiretindenim. Elbistan, Maraş, Pazarcık bölgesinde çok büyük bir aşiret. Bir kolu Erzincan'a, Tunceli'ye, bir kolu Viranşehir, Mardin'e gider. Milli aşiretinden kopmadır. Batıya doğru gelenler Alevi, diğerleri Sünnileşmiş. Ta Şah İsmail'e kadar geriye gidiyor. Müzikal geleneği de çok zengindir. Babaannem Elbistan asıllı. Çocukken dört kızkardeş yetim kalıyorlar, erkek kardeşlerini de bir çığda kaybediyorlar. Küçücük yaşlarda ayrılmak, dağılmak zorunda kalıyorlar. O kitapta fazlasıyla otobiyografik ögeler var. Doğduğum yeri, baktığım manzarayı, evrenle kurduğum ilişkiyi anlattım... Pazarcık bölgesindeki Kürt köylerinin çoğunun adı değişmiştir, bizimkini değiştirmediler. Maraş'ın Adana'ya uzanan düzlüğünde konumlanan küçük bir köy: Maksut Uşağı. Maksut'un, Şah İsmail ordusundaki bir komutan olduğu söylenir.
Nasıldı hayat Maksut Uşağı'nda?
Dedelerin, babaannelerin anlattığı Alevi ritüelleri, gizli yaşanan cemler çok geride kalmıştı ben doğduğumda. Tam tersi, son derece seküler denebilecek bir dedemiz vardı. Cumhuriyetin bütün değerlerini fazlasıyla sahipleniyordu, saz çalmıyordu mesela. Ulaş Özdemir'in yaptığı albümdeki ("Ummanda –Maraş Sinemilli Deyişleri") Alevi dedelerinin köye gelip gittiğini hatırlıyorum. Muhabbetin, içkinin, sözün, sazın yaşandığı anlar olurdu, ama cem hiç hatırlamıyorum. Babam klasik anlamıyla ateist. 15 yaşında Cumhuriyet okumaya başlamış. Şu anda 76 yaşında, hâlâ her gün alır, CHP'ye oy verir. Ecevit hayranıydı. Gençliğinde TİP'le ilgili küçük bir tür arayışı olmuş, ama onu sosyalleştirememiş. Çok yalnız kaldığı için prototip bir Cumhuriyet Alevisi olarak hayatına devam etmiş. Alevi deyişlerini TRT'den, Can Etili'den dinlerdik. Annemse bir tür şamandır. Kendine has, iç ritüelleri olan, her bulduğu ağaca bez bağlayan, dualar eden, Tanrı'yla ilişkisi çok kalbî ve kendine ait olan bir kadın. Otlardan ilaçlar yapar. Ermişlere inanır. Sonsuz bir itikatı vardır, ama dinle alâkası yoktur.
Annenle baban nasıl tanışmışlar?
Garip bir hikâyeleri var. İkisinin de ikinci evliliği. Annem çok küçükken daha babam ona ilgi duyuyor ama, söyleyemiyor. Annem ailesi tarafından zengin bir ailenin epeyce büyük oğluyla evlendiriliyor. Kürt düğünlerinde perde geleneği vardır. Gelin perdenin arkasına alınır ve kimseye yüzünü göstermemesi gerekir. Babam, halamı anneme gönderiyor. "Perdenin arkasına git, söyle, benimle kaçsın" diyor. Annem bunu duyunca, inanılmaz şaşırıyor, hoşuna da gidiyor. Ama yapacağı hiçbir şey yok, "çok geç kaldı" diyor. Başka bir köye, Urumoğlu'na gelin gidiyor ve fazla dayanamıyor. Bu arada babam da evlenmiş ve bir oğlu olmuş. Annem ona haber yolluyor, "eğer hâlâ kararlıysa, ben varım, kocamı bırakıp geleceğim" diyor. Ve karar veriyorlar kaçmaya. Bir karlı kış gecesi kocasını bırakıp babamla gitmek üzere evinden çıkıyor. Babam 16 yaşında, annemse 13-14 filan. Uzun mahkemeler, hapisler... Böyle zorlu bir başlangıç... Birbirlerine çok aşkla bağlılar. Hâlâ güzel bir ilişkileri var. Çok tartışırlar mı? Hayır. Annem babama öfkelendiğinde, bir tür hakaret olarak "neşesiz" der. "Neşesiz çiftçi!" Annemin en ağır sözü budur babama. Çünkü Alevilikteki muhabbet ortamı annemin çok özlemini çektiği bir şey, ama bizim evde yaşanmadı hiç. Takım elbise, mavi gömlek giyen, zayıf, uzun boylu, köylüye benzemeyen bir adam. Sanki Sezer ya da Ecevit! Kendini farklı oluşturmuş bir tip. Kitap okumaya başlamış, araba kullanmış. Köydeki yaşıtlarıyla ne görüntü ne zihin benzerliği var. Bunu sosyalleştiremediğinden içine kapanmış, biraz hayatsız kalmış. Dönem dönem babamın davetlisi olarak dedeler ya da ozanlar gelir. Evde toplanılır, sofra kurulur, içki indirilir. Herkes büyük keyif alır, ama bunu evde devam ettiren yok.
Misafir yoksa içki içmez mi baban?
İçki sevmez. Normalde sigara da içmezler. İkisi evlilik yıldönümlerinde, o güne özel, içki-sigara keyfi yaparlar. Yılbaşı gecesi evlilik yıldönümleri. Bu yıl 55. yıllarını kutladılar.
Rakı mı içerler?

Kürtler çok büyük bir edebiyat çıkaramadılar henüz, ama müziği çıkardılar. Kendilerini en iyi ifade ettikleri alan, müzik ve dans. Kürtler halay çekerken kendileri oluyor.

Viski içerler, garip değil mi? Şu nedenden: Bizimki Avrupa'ya çok erken göç vermiş bir toplum. İşçiler, oradaki bir sürü objeyi ve içeceği köye taşımışlar. '70'lerden itibaren Maraş köylerinin hayatında viski var. Aileden kaçak demlenmek için çocukken içerdik. Hâlâ sek içerim viskiyi... Çok garip, postmodern manzaralar aklımda kalmış. Babamın kuzeni ilk Alamancılardan biri. İlk getirdiği Nordmende televizyonlar –anahtarlı beyaz bir televizyondu, anahtar kimdeyse o evin kralıydı– ve mitolojik gö-

rüntülerle bir takım tablolardı. Neden seçtin o tabloyu ve neden minibüsüne yükleyip köye getirme gereği duydun, o kadar büyük yaldızlı bir çerçevede? Ve neden onu duvarına astın? Evinin baş köşesinde Athena hatırlıyorum. Ormanda, elinde yayıyla, sandaletli, ayak ucunda yılan... Çocukken büyülenmiş halde o tabloya bakmak için babamın kuzenine giderdim. O resmi hâlâ arıyorum. Gittiğim tüm müzelerde, Avrupa'da, Amerika'da... New York'ta bir pazarda bir duvar halısı buldum. O tabloya çok benziyordu, ama daha tombul, çok daha kitsch. Beş dolara aldım, evde duruyor. Asamıyorum, çok çirkin çünkü. *(gülüyor)*

Babanın kuzeninin duvarında, Athena tasvirinin yanında, mesela Hz. Ali de var mıydı?

Tabii. Mutlaka bir Hz. Ali, mutlaka Atatürk. Her evde CHP'nin altı oku. Kırmızı-beyaz altı oklu gece lambaları vardı. Gece bir uyanıyorsun, altı tane ok! *(gülüyor)* Fal bakan kadınlar, Hz. Ali'nin çift başlı kılıcıyla dörtnala at sürdüğü duvar halısı, Anıtkabir görüntülü duvar halısı, flamenkocular, elle işlenmiş Şahmaran... Bunlar pek çok evde yan yana gelirdi. Neredeyse tüm evlerde, evrensel bir motif gibi "dünya güzeli" yazan bir kadın resmi bulunurdu. Dünyanın en güzel kadını bu diye çocukken hep bakardım ona. Ablak bir suratı vardı. *(gülüyor)*

Babanın kuzeni herhalde bol bol Derdiyoklar düğününe gitmiştir Almanya'da.

Kesin... Yüksel Özkasap, getirdiği ilk müziklerden biriydi. Sesi çok yanıktı. Hatta kabartmalı bir fotoğrafı vardı takvim gibi. Saçları örgülü, öne doğru düşmüş. Köye ilk getirilen şeylerden biri de Grundig teyplerdi, askılı, turuncu düğmeli... Asıl adı Mehmet ya da Mahmut olan, ama Budala denen, içki içen bir adam vardı. Grundig teybi boynuna asardı. Gece elektrik yok, gökte yıldızlar, yaz günleri... Köyün içinde dolaşarak yüksek sesle Erkin Koray'dan "Şaşkın"ı dinlerdi. Berduş bir tip, adı Budala ve "Şaşkın"ı dinliyor. *(gülüyor)*

'78'deki Maraş katliamı nasıl yansıdı köye?

'78'de 10 yaşındaydım. Maraş için çok ağır bir mevzu. Baudrillard'ın Ermeniler için söylediği bir cümle var: "Ermeniler için üzülüyorum. Bütün hayatlarını, tarihte katledildiklerini kanıtlamak için yaşıyorlar, tüm enerjileri buna gidiyor". İnsanın içinden geldiği toplumun tarihinde bu kadar ağır bir travmanın olması tüm hayatını belirliyor. Bazen düşünürüm, bu kesik başlar, kan, oradaki ağır acı, ölüm, tüm bunlar nereden geliyor? Bütün hayatımda, şiirimde Maraş olaylarının etkili olduğunu düşünüyorum. Köyümüz Maraş'a 20-25 kilometre mesafede bir yer. Maraş yanıyordu ve biz onu dışarıdan izliyorduk. Yananların, ölenlerin, öldürülenlerin içinde tanıdıklarımız vardı. Şöyle bir sahne hatırlıyorum: Bir kış günü. Kuzenim Maraş'ta talebeydi ve tüm yollar kesildiği için mahsur kalmıştı. Dayım onu almak üzere gitmiş ve haber yok. Orada ne oluyor, merak ediyoruz. İnsanlar birbirlerini öldürüyor, birileri birilerini kesiyor ve hiçbir şey yapamıyorsun. Köyün meydanında kadınlar, erkekler, çocuklar toplanmış, bekliyoruz. Bir araba geldi. Bordo renkli Murat 124. İçinden tuhaf, bol paça, düşük bel, tam '70'ler tipi bir pantolon giymiş kemikli yüzlü, garip bir adam çıktı. Panikle indi arabadan ve "ne duruyorsunuz" dedi, "kadınları, kızları öldürüyorlar, siz ne bekliyorsunuz, ne duruyorsunuz burada?" Tam bir tragedya sahnesi gibiydi. Kadınlar bir tarafa, erkekler bir tarafa çekildi. Erkeklerin yüzleri önlerine düştü çaresizlikle. *(duraksıyor)* Hâlâ canlı bu hatıralar... Yapacak hiçbir şeyleri yoktu. Silah alıp, gidip birilerini öldüremezlerdi. Gidenler oldu. Dönemin komünist, solcu, daha siyasî tavırlı delikanlıları gittiler ve öldürüldüler. Çoğu cezaevine girdi, yıllarca yattı. Tanıdığımız bir aileden dokuz kişi öldürülmüştü. Başka tanıdıklarımız da vardı. Morgdaki görüntülerden söz ediyorlardı. Şöyle bir duygu: Sana ait sandığın bir şehir aslında senin değil. Birileri onu sahiplenmiş ve seni yok etmeye çalışıyor. '78'den itibaren üç-dört yıl boyunca, belki daha fazla bir süre, ovadaki Alevi köylerinin hepsi şehre küstüler. Normalde gündelik alışverişlerini yapmak için şehre inerdi insanlar. Yıllar boyunca kimse gitmedi Maraş'a. Sadece resmî dairelerdeki işler için erkekler gitti. Kadınlar asla gitmedi. Ankara'da talebeyken, Maraş'ın kenarından hırsız gibi geçerdim. Maraş'ta hiç uyumadım, bir gece bile uyuyamam.

Bazen düşünürüm, bu kesik başlar, kan, ölüm, acı, tüm bunlar nereden geliyor? Bütün hayatımda, şiirimde Maraş olayları etkili. Maraş'ta bir gece bile uyuyamam.

Aynur - Nemire Lawik *(Nûpel)*

Aynur. "Nûpel"den değil mi?

Hem de bir Pazarcık türküsü.

Aynur'un en beğendiğim albümü bu. Repertuarı çok güzel. Sesini çok beğeniyorum. Sanki doğadaki sesi temsil ediyor. Ruhun en derininde bir yere temas ediyor.

Kürt müziğiyle aran nasıl?

Çocukken Şivan Perwer dinlerdik. Şivan, Kürt kimliğinin yapılanmasında da çok etkili oldu. Verilen herhangi bir siyasî mücadeleden çok daha fazla.

Şarkıların böyle bir gücü var.

Edebiyatın ve müziğin çok büyük gücü var. Kürtler çok büyük bir edebiyat çıkaramadılar henüz, ama müziği çıkardılar. Kendilerini en iyi ifade ettikleri alan, müzik ve dans. Kürtler halay çekerken kendileri oluyor. Silopi'den Kuzey Irak'a geçerken Duhok üzerinden Erbil'e gidene kadar, eğer günlerden pazarsa, kır düğünleri görüyorsunuz. Birkaç kilometrede bir, büyük topluluklar halay çekiyor. Çok naif, biraz da ironik bir tarif yaparsam; Kürtler dağlarda müzik yapıp, halay çekip memnun bir hayat sürmüşler. O yüzden devletleri olmamış! Çünkü öyle bir dertleri yok. Bu milliyet ve ulus devlet derdi, son yüzyılın işi.

Kürtçen nasıl?

Çocukluğumda evde Kürtçe konuşurduk. Çoban, şoför, işçiler Türkçe konuştuğu için, onlarla kırık bir Türkçeyle konuşulurdu. Babamın Türkçesi düzgündür, Kürtçeye çok az başvururuz. Annemle Kürtçe konuşmaya özen gösteririm, çünkü annem bunda ısrar eder. Hep "Kürtçeyi unutmadıysan sayemdedir" der. Haklı.

Maraş Sünni ve Alevilerin, Türk ve Kürtlerin bir arada yaşadıkları bir şehir. Bu bir aradalık sadece görünürde mi yaşanıyor? Geçişkenlik mevzubahis değil mi?

Maraş'ta Kürt Aleviler varlıklı olanlardır, toprak ve para sahibidirler. Yurtdışına da çok göç verdikleri için, sadece toprak sahipleri değil, yoksulları da zenginleşti Maraş Alevilerinin. Aslında bu, Maraş merkezdeki ekonomiyi canlı tutan bir şey. Bunun çözümleyici, yumuşatan tarafını da görüyorum. Alevi Kürtlere Maraş'ta "aşiret" derler. Aşirete karşı artık daha ılımlı davranıyor esnaf; ama uzun yıllara yayılan inanılmaz bir duygusal kilitlenme ol-

du merkez ve periferideki köyler arasında.

Maraş saldırısında sınıfsal bir temel olduğunu da düşünüyor musun? 6-7 Eylül olaylarında da gayrimüslimlere saldırıldı, ama bu gayrimüslim azınlık, aynı zamanda varlıklı olduğu kabul edilen bir kesimdi...

Bu çatışmanın bu kadar büyümesinin sebeplerinden biri olduğunu düşünüyorum bu sınıfsal farkın. Oradaki Alevi-Kürt köylerine tüm işçiler Türk köylerinden gelir. Bunun izleri mutlaka vardı. Bir tür haset olmalı. Hem Kürt, hem Alevi, hem de varlıklı! Merkez de bunu tuhaf buluyordu ve kabullenemiyordu belli ki. Kimlik bilinci, Alevi olmak, Kürt olmak, bu farklılığın bilince çıkması ilk kez o yıllarda bu kadar canlı hale geldi. Maraş olaylarının çok derin hesaplaşmamız gereken yanları var. Hâlâ yüzleşmiş değiliz. Kimse hesabını vermedi. Toplumların hayatındaki bu travmaların çözümlenmesi çok önemli ve gerekli, çünkü geleceğe devrediyor.

Geçtiğimiz günlerde hükümet, pek rağbet görmeyen, ama bolca tartışılan bir "Alevi iftarı" düzenledi. Sünni iktidarla kurulan bu tür temasları sen nasıl karşılıyorsun? Boş bir çaba mı, yoksa bir ümit ışığı mı?

Alevilik homojen bir şey değil maalesef. Keşke öyle olsaydı, her şey daha kolay olurdu. Belki Sünnilik de homojen değil, ama hem iktidar olmuş, hem de kaynakları ve kurumları çok belirgin. Alevilik çok fazla siyasileşmiş ve binbir parçaya ayrılmış. Üzerinde mutabakata varılmış bir Alevilik tanımı yok. Asıl mesele de buradan doğuyor. Sünniler kendi iktidar araçlarını kullanarak bir Alevilik tanımı yapmaya uğraşıyor. Prototip Sünnilik modeli, Aleviliğe şablon olarak oturtulmaya çalışılıyor. Oysa tarifin aşağıdan gelmesi gerekir. İnsanların, cemiyetlerin kendini nasıl tarif ettiği kendi sorunudur. Bir Alevi "ben camiye asla gitmem" diyorsa, buna saygı gösterilmeli. Gitmek isteyen varsa gider. Gazetelerde pek çok tartışma okuyorum: "Aslında Aleviler camiye giderler" ya da tam tersi, "Aleviler İslâm dışıdır". Bunların ikisi de değil, ama ikisi de var. Bunları dinlemek ve çözümleri buradan üretmek anlamlı olur. Başbakanın bir iftar vereceğini biliyorduk, o sırada Maraş'ta köydeydim. O bölgede uydudan Alevi kanalları izleniyor. Su TV, Cem TV, Yol TV, Dem TV... Bir heceden oluşan onlarca Alevi kanalı var. *(gülüyor)* Nasıl tepki gösterdiklerine kulak verdim. "Bizi geçmişte katlettiler, bunlarla herhangi bir düzeyde konuşulmaz" diyenleri yanlış buluyorum. Ya da tersinden, "başbakan ve partisi bu meseleyi çözecek". Bu da çok doğru değil. Bu iftarı bir iyi niyet adımı, bir diyalog çabası olarak görüp, çekinmeyip, ama onun özünü oluşturmada katkı sunarak ve kendi kimliğini sahiplenerek beklentileri söylemek gerekiyor. Bu toplumun hayatında zaten yıllardır inanılmaz Çin sedleri var. Nereye kadar?

Nereye kadar?

Birbirimizi gırtlaklayarak nereye varacağız daha fazla? Farklılıklardan değil, ortaklıklardan hareket etsek bir sürü şeyi çözebiliriz. Benim için en temel şey şu: Bu ülkeye ne kadar memleket diyebiliyorum? Vazgeçemeyeceğim şeyler var. Alevi ve Kürdüm. Boğaza bakıp bir Münir Nurettin şarkısı dinlemekten de vazgeçemem. Bu da kimliğimin bir parçası. Gündelik hayatımızda bizi oluşturan o kadar çok şey var ki, kolayca gözden çıkardığımız ve bir etnik kimlik, ulus devlet hevesiyle ötelediğimiz... Bu sıkışık tanımların içinde ne kadar yalnızlaşacağımızı göremiyoruz. Tabii ki kendin ol, kendin olmaya çalış. Sonuna kadar kendi varlığının, kimliğinin omurgasını koru. Seni besleyen ritüellerden, seslerden, dilden, müzikten vazgeçme. Yoksa gurbette nasıl yalnız kalırsan, burada da yalnız kalırsın. Aşırı milliyetçilikler insanın doğasına aykırı. Anayasa tartışmalarındaki Türkiyelilik kavramı önemli. Buralı olmak ve buranın bize sunduğu ortak değerlere yoğunlaşmak gerekiyor.

U2 - Sunday Bloody Sunday *(War)*

U2 değil mi? "Bloody Sunday". Kaç senesinden?

1983'ten. İlk siyasî hitleri. Mevzu, İrlanda ve Kanlı Pazar.

Global dünyanın pop ikonları arasına Bono'nun girmesi bana hazin geliyor. İlk çıkışındaki protest, sokak, İrlandalılık ruhunu kaybetti. Fazla stilize ve rahata ermiş. Huzursuzluğunu kaybetmiş. Sanat, huzursuzluğunu kaybettiğinde, kendinden de kaybeder. Bilmiyorum, çok mu sert konuştum Bono kardeşim için? *(gülüyor)* Modern dünyanın vicdanı varsa eğer, fazlasıyla vicdan azabı da var. Sanki onu dengelemenin bir kanalıymış gibi kullanılıyor Bono. Müziği, sesi hâlâ çok güzel. Sahnesi inanılmaz. Televizyonda konser kayıtlarını pür dikkat izliyorum. Acayip bir enerji var, ama kime söylüyorsun? Londralı tiki kızlara söylüyorsun. İrlanda ya da Afrika meselesi o sahnede, o konsept içinde poplaşıyor. Che'nin bugün Marilyn Monroe'yla yan yana satılmasından bir farkı yok bunun.

Benim şiirimde şehir manzarası, şehir hayatı yok, tarihi yok, sokakları yok. Bir arkadaşım tüm kitaplarıma baktı ve bugünün hayatına ait sadece palto ve gözlüğü buldu.

Bono, Anglosakson müziğinin taşrasından, İrlanda'dan çıktı. Vaktiyle çok hor görüldü.

U2 severim. Yol müziği gibi gelir bana. Ritmlerinde İrlanda'nın doğasını, rüzgârını, okyanusun adanın kıyılarını dövme sesini bile hissederim. Bir arkadaşımla araba kiraladık, Dublin'den çıkıp güneye indik. Güney İrlanda hâlâ çok ağır taşra. Yol haritası bile yok, çok zor buluyorsunuz yolunuzu. Kaybola kaybola en sonunda öyle bir yere geldik ki, "işte burası" dedim, "buradan hiçbir yere gitmem". Küçücük bir köy. Okyanusun kıyısında, dev bir dağın eteğinde. Meğer Robert Mitchum'un oynadığı "İrlandalı Kız" filminin çekildiği yermiş. Onun için küçük bir anıt da yapmışlar. Koyun sesleri, dalga sesleri ve Yeats'ın şiirindeki her şeyi hissediyorsun. İrlanda'nın Avrupa karşısındaki, özelde İngiltere karşısındaki konumu, o dışarıda kalmışlık, bölünmüşlük çok dramatik gelir bana. O edebiyatı var eden de o kimlik çatışmaları. Turistik dükkânlardaki çanak çömlek değil, Beckett, Joyce filan satılıyor. *(gülüyor)* Müziği her an hissediyorsun. Bir pub'a giriyorsun, inanılmaz bir ritmle dans eden, şarkı söyleyen insanlar... Kendimi çok yakın hissediyorum.

Ken Loach'un İrlanda Bağımsızlık Savaşı'nın anlattığı son filmi "Özgürlük Rüzgârı" Diyarbakır'da kapalı gişe oynamış.

Kürtlerin İrlanda ve IRA ilgisi vardır hep. İngiltere karşısındaki konumunu kendi durumlarına benzetirler. Benimkisi öyle değil. İrlanda'daki taşrada ve sadelikte kendime yakın bulduğum bir şey var.

DTP'nin kendi içinden bir Gerry Adams çıkarıp çıkaramayacağı çok tartışıldı, sen de "çıkaramaz" diye yazdın. Neden çıkaramaz?

Çünkü meseleler benzerlik gösterse de, meseleyi mesele edinen kurumların yapılanması farklı. Gerry Adams, içinden geldiği, şiddeti savunan illegal yapılanmanın dışına çıkıp oradan kendine bağımsız bir alan açabildi ve o illegal yapılanmanın karşısında kendini konumlandırabildi. İrlanda'daki siyaset ve hayat buna imkân verdi, ama burada bu imkân yok. O şiddet sarmalında, iki tarafın da, hem devletin hem karşısındaki yapının farklı düşünen, muhalefet eden entelektüel birikimi yok edildi. Farklı bir yerde durayım dediğinde hain muamelesi görüyorsun. İmralı'ya ya da Kandil'e amenna demiyorsan, meşruiyet kazanamıyorsun. Söylediğinin hiçbir anlamı, değeri olmuyor.

Söyleme arzusunun var olduğunu ve törpülendiğini mi düşünüyorsun?

Arzu var ama, arzunun içindeki duygu yapıtaşlarında sorun var. Çünkü kendi algısında kendini aşağı görüyor. Dağa çıkan onurlu insan, bir tür kahraman. Ovada, legal siyasetin içinde kalmak bir tür zayıflık göstermek oluyor. Zayıflığını kabul ederek hareket ettiğinden o arzu yeterince güçlü olamıyor.

Zaman'daki yazılarınla çok tepki topluyor musun?

Türk ve Kürt, iki tarafın aşırı milliyetçilerince iyi karşılanmadığı kesin, çünkü onlardan değilim. Başka bir yerden konuşuyorum. "Beyaz Kürt, tuzu kuru, Boğaz gören evi var, masa başından yazıyor" gibi yazılar da çıkıyor hakkımda.

Oysa bir gazeteci gibi giderek, görerek, pek çok insanla konuşarak kaleme alıyorsun yazılarını.

Görmüyorlar. Bazı şeyler gözlerimize perde indiriyor. Hayatım boyunca hiçbir partiye oy vermedim. Hiçbir politik angajmanım olmadı. Olmayınca, söyleyeceğimi rahat söyleyebiliyorum. Sadece şiir yazmak yetmiyor. Hâlâ kan akıyor, bu kanın durması

lâzım. Böyle bir sorumlulukla yazıyorum.

“Barış sözcüğü, savaş sözcüğünün tonlamasıyla söyleniyor” diyorsun.

Kürt legal siyaseti yeni bir dil bulmalı. 15 yıl boyunca savaş diyenler, bir akşamda karar verip, “barış” dediler Öcalan’ın yakalanmasından sonra. “Barış”ın söylenme biçimi, özü itibarıyla “savaş”ınkiyle aynı. Böyle olunca da meseleler çözülemiyor... DTP’nin Meclis’te olması beni çok heyecanlandırdı. Legal Kürt siyasetinin biraz güçlenmesi için hepimizin destek vermesi gerektiğini düşünüyorum. Hürriyet gazetesine bakın, merkez medyaya bakın, o kadar büyük saldırılar var ki, DTP’nin ne söylediği asla anlaşılmıyor. DTP’nin nasıl yapılandığı, handikapları varsa da bunların sosyolojik ve siyasî olarak nelerle ilişkili olduğu bilinmiyor. Ben bunlara biraz daha içeriden bakan yazılar yazıyorum. Asıl sorun şu: Batı ve doğu arasında, Kürt ve Türk toplumları arasında bir konuşma kanalı yok. O kadar farklı algılar var ki. En son Diyarbakır’da bomba patladığında, orada kiminle konuşsam, “derin devlet” dedi, burada herkes PKK’yı gösteriyor. İki taraf da kendi alanına çekilip direnirse neyi konuşacağız? 80 senedir konuşamadık. Böyle giderse bir 80 sene daha konuşmayız... İki tarafın ne hissettiğini anlamak ve bunları birbirine biraz tercüme etmek. Varsa ortaklıklara vurgu yapmak. Farklılıkları anlatmak. Benim konumlandığım yer burası.

DTP’nin destek kaybettiğine dair gözlemlerin var. AKP’ye kayan oylardan değil, başka arayışlardan söz ediyorsun...

Bu kadar dar bir yerden siyaset yapıyorsan, ülkede hayat değişirken, senin alanın daha da daralır. ‘80’ler ve ‘90’lardaki koşullar çok değişti. Diyarbakır devasa bir şehir. İnanılmaz bir yapılaşma ve onun ürettiği bir sosyoloji var. İş merkezleri, alışveriş merkezleri, kolejler, kurslar... Onun talibi olduğu yeni bir sosyal sınıf var: Kimliğine sahip çıkan ama, bunun politik ifadesini radikallikte görmeyen bir kesim. Uzun zaman iki seçeneğe mahkûm edilmişti Kürt seçmeni. Devletin partisiyle PKK’nın desteklediği legal parti arasında tercih yapmak zorundaydı. Neden böyle olsun? Bugün Kuzey Irak Kürtlerinin yirmi tane partisi var. Sosyalisti var, dindarı var... Bugünkü siyasî yelpazenin renklenmesi gerekiyor ki, insanlar ifade alanı bulabilsin. Ben sadece Kürt tarafında değil, iki tarafta da yanlış bulduklarımı yazıyorum. Bana gelen yorumlara bir baksanız keşke. Cinnet geçiriyor milliyetçi, sağcı olanlar: “Nasıl Ermenileri böyle anlatırsın? Benim gazetemde Kürtlük nasıl böyle konuşulur? Kim yazdırıyor buna?”

Diyarbakır’da bomba patladığında, orada kiminle konuşsam “derin devlet” dedi, burada herkes PKK’yı gösteriyor. İki taraf da kendi alanına çekilip direnirse neyi konuşacağız?

Neden Zaman’da yazıyorsun?

Neden yazmayayım?

İnsan Zaman gazetesi aldığında, bu meseleleri bu biçimde ele alan biriyle karşılaşacağına pek ihtimal vermiyor. Zaman okuru da sana alışık değil belli ki.

Evet, yadırgıyorlar. Bunları yazabileceğim gazetelerin sayısı az. Dergilerde yazmak istemiyorum. Bir gazetede daha fazla insana hitap etmek istiyorum. Toplumun genel ahalisi dediğimiz, çok büyük bir yelpaze oluşturan sağ muhafazakâr kesimin bu meselelere nasıl baktığı bizim çok düşünmediğimiz bir şey. Onları dönüştürürsek bu toplumun meselelerini çözeriz. Ahaliye bir Kürdün acısını, bir gerilla annesinin acısını iki-üç paragraf sayesinde hissettirebilmenin büyük bir misyon olduğunu düşünüyorum. Peki Zaman beni neden tercih etti? Bünyeleriyle, kemik okurlarıyla kesinlikle ters düşüyorum. Sanırım sırf çoğulcu bir resim vermek adına yapmıyorlar. Demin bahsettiğim ortak payda üzerinden bir şey söylemek, sanırım onların da meselesi. Siyaset yazmaya karar verdiğimde, nerede yazarım ve etkili olur diye çok ciddi düşündüm. Radikal İki’de yazabilirdim belki, ama yine aynı cemaat olacaktı, birbirimize hep aynı şeyi söyleyip duracaktık. Aleviliğin, Kürtlüğün siyaset arayışına şerh koyan kesime bir şey anlatabilmek, bir duygu uyandırmak varken, bu fırsatı neden tepeyim? Onlarca telefon da aldım, “biz bugüne kadar şehit analarına ağlıyorduk, ilk defa bir Kürt anasının acısını görüyoruz” diyen, “acı, keder doğuya ait, ben Egeliyim, biz bu kederi tanımıyoruz, ama tanımak zorundayız” diyen...

Bruce Springsteen - Long Walk Home *(Magic)*

Bruce mu? Hangi albümünden?

Son albümü “Magic”ten.

Dinlemedim. Bruce derken sanki çocukluk arkadaşımdan bahsediyorum. *(gülüyor)* Tüm o protest, gitar çalan rocker görüntüsünün yanında, sesinde hep bir kırıklık var. Bir Yunan heykeline benziyor. Ama Tanrı heykeli falan değil. Yönetici kadrodan, kıvırcık sakallı bir büst!

Şarkıda bir “eve dönüş” metaforu var. “Beni bekleme, eve giden yol çok uzun” diyor. Epeydir dağdan inmenin koşulları ve “eve dönüş” yasası tartışılıyor...

Yol çok uzun da olsa, eve dönmek gerekir.

Arkadaşlarının veya akrabalarının arasında dağa çıkanlar, cezaevine düşenler, ölenler var mı?

Çok var, çok. Benim kimliğime bir borcum var o anlamda. Biraz da o yüzden siyasetle böyle bir ilişkim var. Bana “anadilin şiirini ne kadar etkiliyor” diye sorarlar. Ben Kürtçe yazmıyorum, ama şiirime Kürtçenin doğrudan etki ettiğini düşünüyorum. Çünkü anadil sadece kelimelerden oluşmuyor. Anadilin içinde ilksesler var, ninniler var, annemizin bizi çağırdığı ses var. Dönüp döneceğimiz yer de orası. Çocukluğa döneriz ve oradan üretiriz. Bilinçaltımız orada bütünlenir. Evin çatısında hangi ülkenin bayrağının, hangi devletin, hangi yöneticilerin olduğunun önemi yok. Beyrut’taki Ermeni mahallesinde, Taşnak Partisi lideriyle tanışıp konuştum. Maraşlı bir adamdı. Maraş’ın neresindensin diye sordum, “tam ortasından” dedi. Elinde tespih var, ayak ayak üstüne atmış, yumurta topuklu ayakkabı giymiş. Tipik bir Maraşlı aslında. Tüm Ortadoğu’da olduğu üzere durmadan demli, şekerli çay içilen bir parti merkezi. Duvarda, Türkiye’nin kuzeyini, doğusunu ve Ermenistan’ı içeren bir Sevr haritası. “Bu haritada Maraş yok, nasıl bu kadar kolay vazgeçiyorsun atalarının toprağından” diye sordum. Sustu, cevap veremedi. Ev, ne koşulda olursa olsun, insanın hakikatidir. Şimdi eve dönüş yasası konuşuluyor, umarım iki tarafa da bir çıkış sunabilecek, adı ve içeriği itirafçılık veya pişmanlık olmayan bir yasa hazırlanır. “Eve dönecekler, ama hangi eve? Bütün köyler yakılmış”: Bu tür yazılar çıktı. Yakılmış da olsa, doğduğu eve gelip iki taşı üst üste koysa, yakılmış ağacının yerine bir ağaç dikse ve oradan kendine yeniden bir hayat üretse, bu hayat Kandil’dekinden daha anlamlı olur. Doğduğun köyü yeniden yeşertmek hayattır, diğe-

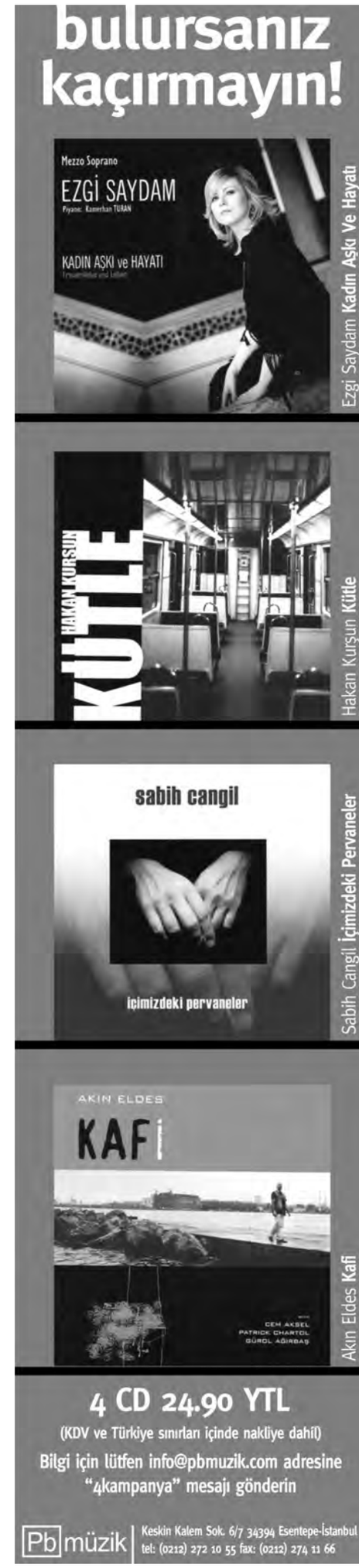

ri ise siyaset ve ideoloji. Kimlik bize ideolojinin anlattığı şey olmamalı. Kimlik, en derininde hissettiğin sesler ve baktığın çocukluk manzarasıdır.

Bu kimlik ve çocukluk ellerinden alındığı için çıkmıyorlar mı insanlar dağa?

Evet, ama onu geri dönmemek üzere terk etmek yanlış. Benim konum insan, benim konum ruhun alanı, sesin, müziğin, şiirin, dilin alanı. Orayı gözden çıkaramazsın, virane de olsa dönüp imar ve ihya etmekle sorumlusun. Geride kalanlar var. İnanılmaz bir parçalanma var. Annen seni bekliyorsa, annene dönmelisin. Eğer çıkacaksa, buradan bir şey çıkar. Silahtan, kandan, daha fazla acıdan bir şey çıkmaz.

Kürtlerde, Türklerdeki şehit analığına benzer bir kurum var mı?

Var, neredeyse birebir aynı. Kürtlerde "değer aileleri" kavramı var mesela. O mücadelede bir "değer yaratma" seviyesine erişmiş, bedel ödemiş aileler var. Değer ailesi olmak, parti içindeki hiyerarşide önemlidir. Siyasette de onlara daha çok yer açılıyor. Kendi aralarında örgütlüler. Oğlunu şehit vermiş bir Kürt annesi çocuğunun hatırasına sahip çıkmak için o davayı sürdürüyor. Bu çıkmazın bir yerde kırılması gerekiyor artık.

Çocuğu dağda olan bir anne neler hisseder?

Hiçbir anne, hiçbir aile çocuğunun gitmesine göz yummaz. Giden kendi kararıyla gidiyordur. Geride kalanlar da acılarını içerden yaşayarak onun yasını tutar ya da davasına sahip çıkmaya çalışır. Dağ, ölümün alanı. Şu anda dağda 3500 gencin olduğu söyleniyor. O 3500 aile dört gözle dönecekleri günü bekliyor. Buna katkı yapacak her çaba bence çok değerli.

"DTP'liler PKK'lının cenazesine gittiklerinde tepki topluyorlar, ama keşke diğer partililer de gitse..." demiştin bir keresinde.

Evet, keşke AK Partililer, CHP'liler, hatta MHP'liler de gitse. Bir aile cenazede onun acısını yaşıyordur ve ağıtını yakıyordur. En temelde bu var. Bu toplumun bir parçası o insanlar. Onun acısına sahip çıkmayacaksan, paylaşmayacaksan nasıl bir iktidarsın, neyi temsil ediyorsun? Kürt çocuklarının acısını paylaşmıyorsan, burada bir ayrımcılık var. O insanların acısının anlaşılması gerekiyor. Toplumsal kriz dönemlerinde Türkler Kürtlerin, Kürtler de Türklerin acılarına sağır kalıyorlar.

Son bayrak hadisesini duydun mu? Bir grup genç kanlarını kumaşa sürerek Türk bayrağı boyamışlar ve çerçeveletip Büyükanıt'a göndermişler. Büyükanıt gururla "işte biz böyle büyük bir milletiz" demiş.

Cinnet. Çok primitif bir milliyetçilik. Biz neredeyiz, zamanın, tarihin neresindeyiz?

Bunu duyan biri dağdan inmeyi neden düşünsün?

Bir sarmal gibi karşılıklı birbirini besliyor bunlar. Hayat hakkı en temel haktır, hukukta da böyle tanımlanır. Kürt kimliğine sahip çıkmanın tek formülü etnik, ulusal bir yapı değil. Neden yüz yıldır devam eden ve tüm ülkeleri parçalayıp birbirine düşüren siyaset modelinde diretiyoruz? Öcalan da "Kürt tarihi kirli bir tarih, ne kadar kan akarsa o kadar temizlenir" diyor. Neden kanla temizlensin? Birinin bunu sorması gerekiyor. Türklerle Kürtlerin arasında kan var. Mutlak şiddetsizliği savunan kim varsa, ben onun yanında olurum.

Ska Cubano İstanbul Not Constantinople *(!Ay Caramba!)*

Çok duyduğum bir şarkı. Ama kimdir, bilmiyorum.

Ska Cubano söylüyor. İstanbul'la ilgili eski bir swing şarkısının Latin yorumu... İstanbul'la nasıl bir ilişkin var? Şiirinde İstanbul'a yer var mı?

Neredeyse hiç yok. Yeni kitabımda ilk defa bir satırda geçiyor. Benim şiirimde şehir manzarası, şehir hayatı yok, tarihi yok, sokakları yok. Bir arkadaşım tüm kitaplarıma baktı ve bugünün hayatına ait sadece palto ve gözlüğü buldu. Şiirimde sandalye bile yok. *(gülüyor)* Her şey üç bin yıl önce yazılan şiirlerdeki kelimelerle oluşturuluyor. Taş, ağaç, karanlık, rüzgâr, her şey ilk haliyle var. Çocukluğunuzda şöyle bir şey hissedebilirsiniz: Doğduğunuz yerde artık yaşamayacaksınız. Oradan asla vazgeçmem, ama orada yaşayamam ben. Ama anne-babamın ve doğduğum evin orada durması bana çok sağlamlık veriyor. Bir dağ gibi duruyorlar orada. Babam göçe direndi, tüm çocukları Avrupa'ya gittiği halde o gitmedi. Benim orayla ilişkim Mevlâna'nın verdiği pergel örneğine benziyor. Merkez orası, ben 360 derece dönüyorum etrafında... İstanbul'da giderek kültürlerin iç içe geçtiğini görüyoruz. Sadece Kürtler ve Çingeneler değil, Afrikalılar, Batılılar, Uzakdoğulular; tüm bu çeşitlilik, bir dünya şehri olabileceği ihtimali çok ümit veriyor. Londra'da, New York'ta, Paris'te bana nefes aldıran da bu çeşitlilik: Müzik, edebiyat, melezlik. Özellikle müzikte, sinemada, kelimenin tam anlamıyla "klasik"in hayat hakkı modern hayatta yok. Evet, Münir Nurettin var, ama onun yanında, ondan bir motif alıp başka bir yere taşıyan bir müzik de olmalı. Bu füzyon arayışı çok anlamlı.

Sevdiğin şairler kimler?

Türkçede Dağlarca, Turgut Uyar, Cemal Süreya, Yahya Kemal, Ahmet Haşim...

Can Yücel şiiri sana nasıl geliyor?

Çok girebildiğim bir şiir değil. Şiirde ironi sevmiyorum.

İroni müziğe uyar mı?

Pek değil. Ama şiirdense müziğe daha çok uyar.

İroni neye uyar?

Sinemaya uyar, tiyatroya uyar.

Sana da "neşesiz" diyebiliriz galiba?

Neşesizim... Ama kasvetli ve hayatsız değilim. Yaptığım şeyin kederli bir havası var.

Yaptıkların kederli, peki ilgi duyduğun şeyler de mi kederli?

Tam tersi. Bana nefes aldıran müzikleri dinlerim. Gündelik şarkılar kolayca aklıma takılır. Pop, gündelik hayat demek. Onu kaçırdığında bir sürü şeyi kaçırıyorsun. Keyif aldığım çok şey oluyor. Sezen Aksu'yu dinlerim, Emre Aydın, Feridun Düzağaç ve Teoman'ın şarkılarını takip ederim. Duman'daki gevşek, aldırmayan hal hoşuma gidiyor, yer yer abarttığını düşünüyorum, ama güzel. Mor ve Ötesi'ni bir yolculukta, uçağın kulaklığından dinlemiştim, "ne güzel bir şarkı" deyip albümünü almıştım. Nazan Öncel'i çok severim, ama "7'n Bitirdin" albümü bende hayal kırıklığı yarattı.

Mazhar Fuat Özkan - Deli Deli *(Ele Güne Karşı Yapayalnız)*

Bunu ilk dinlediğimde lisedeydim. Türk müziğinde ritmin yükseldiği bir dönemdi. Mazhar Fuat Özkan biraz kendisiyle, biraz toplumla dalga geçen, Özallı yıllara denk düşen bir tür açılmayı, ironiyi temsil ediyor. İroni dışardan bakmakla ilgili bir şey. Dışarı çıkamazsan bakamazsın. Bu albüm hepimizi çok ferahlatmıştı.

"Yolladılar onu Avrupa'ya / Kendi yolunu bulmaya" diyor şarkı.

Lüksemburg'da bir toplantıya konuşmacı olarak davet edilmiştim. Bana önerdikleri başlık "Avrupa Arzusu"ydu. Bu başlığın söylediği her şeyi tersine çeviren bir metin yazdım, okudum, biraz bozuldular. Bir toplum kendini neden arzuyla tanımlar? Nedir o arzunun öznesi olmak ve bundan vazgeçememek? "Avrupa'yı bekleyen en büyük handikap belki de artık arzu edilmemektir" demiştim... Türkiye'de cumhuriyet ve onun yarattığı sınıfın Avrupa'yla bir arzu ve nefret ilişkisi var. Şiddetli hayranlık, bugün korkuya dönüştü. Halbuki onun karşısında tarif ettiğimiz, AK Parti'nin temsil ettiği liberal İslâm, daha sorunsuz ilişki kuruyor Avrupa'yla. Çünkü kendi değerlerini sahiplenerek ilişkiye geçiyor. "Tıpkı teknolojisini alıp kullandığım gibi demokrasisini de alabilirim" diye düşünüyor, "türbanımı takarım, şarap içmem" diyor, bir tür eşit ilişki yaşıyor. Halbuki diğerleri Avrupa'nın sahip olduğu değerleri o kadar çok yüceltmiş ki, bu mücadelede galip gelme ihtimali yok. Bir Fransızdan daha mı iyi şarap içecek buradaki en şarapsever burjuva Kemalist? Veya operayı bir İtalyandan daha mı iyi kavrayacak? Avrupa karşısında hep kendini eksik hissetme hali var. Bu onda bir gerilim yaratıyor ve savunma pozisyonuna geçiyor. Kendini savunması için bir çekirdeğe ihtiyacı var, ama o çekirdekten mahrum.

Arap dilinin ve çölün ritmini, toprağın derinliğini içinde taşıyan çok büyük bir ses Ümmü Gülsüm. Maria Callas gibi: İnsanın evren ve varlık karşısındaki çığlığı.

Avrupa'daki göçmen işçilerin yarattığı daha özgün bir hava yok mu?

Ben gurbet miksinden bir şey çıkacağına inanmayanlardanım. Özellikle Türk-Alman miksi çok zararlı. *(gülüyor)* Batıdaki büyük metropollerin mültecilerinin hayatına baktığın zaman, çok azında Türkiyelilerin yaşadığı ağır keder var. Belki de sömürge tarihiyle ilgilidir; topluma entegre olmak anlamında

değil, ama kendi hayatını kurma konusunda daha kolay uyum sağlıyorlar. Türkiyeli göçmenler içe dönük ve muhafazakâr. Taşralıysa taşra derinleşiyor, Kemalistse Kemalizm, Kürtse Kürtlük derinleşiyor. "Memleket neresi?" sorusu vardır ya, o aslında kaybolma korkusuyla sarf edilen bir cümle. Sığınacak bir memleketli, bir hemşeri bulma ihtiyacı. Bir Türkün dünyayla kurduğu ilişkide rahatlık yok. Hep sorunlu, travmatik, kapalı bir şey var. Özellikle Almanya'daki Türk göçmenliğinin ürettiği sanata da inanmıyorum, hiçbir şeye inanmıyorum.

Avrupa senin için bir cazibe merkezi mi?

İlk yıllarda öyleydi. Sonra bir bıkkınlık geldi. Müze ve galeri geziyordum. Sokaklardaki, kafelerdeki canlılık, şehir, mimari, her şey ilgimi çekiyordu. Sonra Halep'te bir kahve içmek, İran'a, Lübnan'a gitmek daha cazip geldi. Belki de oraları benim hakikatime daha yakındır gibi bir his geldi. Yönümü doğuya çevirdim.

Ümmü Gülsüm - Ya Tair Ya Ayesh Aseer *(Wedad)*

Ümmü Gülsüm... Onu sevmek yetmez.

Öyle mi?

Onun için, Mısır'ın dördüncü piramiti derler. Mısırlı generaller darbe yapacakken, o gün Ümmü Gülsüm'ün konseri olduğu için darbenin tarihini değiştirmişler. Arap dilinin ve çölün ritmini, toprağın derinliğini içinde taşıyan çok büyük bir ses. Feyruz'u da çok severim, ama Ümmü Gülsüm'ün üzerine çıkan bir ses yok. Maria Callas'ta gördüğümü Ümmü Gülsüm'de de görüyorum: İnsanın varlık karşısındaki çığlığı gibi. Sanki tüm evrene, tüm varlığa sesleniyorlar. Onunla ilgili bir belgesel izledim, çocukluğunda babası çok yoksul, onu Kur'an dersine gönderemiyor, kursa giden çocukları dışarıdan, pencereden dinleyerek Kur'an öğreniyor. Ortadoğu'da, tüm şehirlerdeki tüm restoranlarda, otellerde, çay bahçelerinde hep Ümmü Gülsüm'ün sesini duyarsın. Ümmü Gülsüm ve Feyruz dönüşümlü çalar her yerde. O iki sesin yarattığı sıcaklık insanı evinde hissettirir.

Meseleleri genellikle Doğu-Batı kavramlarıyla mı düşünüyorsun? Temel çelişkisi bu mu dünyanın?

Evet, Doğu Doğudur, Batı da Batı. Karşılıklı konuşulamaz, ilişki kurulamaz, geçişler olmaz diye düşünmüyorum. Ama önce kendi hakikatlerini anlama çabası içindeyim.

Dünyaya bakışında, sınıf çelişkisinin hiçbir ağırlığı yok mu? Lübnanlı bir yoksulla İngiliz işçisinin ortak yanı daha mı azdır, İngiliz patronla İngiliz işçisinin arasındaki ortak yandan?

Marksizme geldik. *(gülüyor)* Ben sınıfların, coğrafya ve kimlikten daha yapay bir kategori olduğunu düşünüyorum. Soyut olarak üretiliyor ve insanları, işçileri birleştirdiği var sayılıyor.

Yoksulluk bir hakikat değil mi?

Yoksulluk elbette bir hakikat, ama Latin Amerika hareketiyle Mısır'dakilerin ortaklığından bir ütopya yaratmak pek işlemez. İşlemedi de. Marksizmin vicdanla ilişkisi nedir diye sormak isterim. İnsanın maneviyat alanını tanımlayan, insana birey olarak bakan, onun duygularını anlamlandırmaya çalışan arayış ya da teoriler ilgimi çekiyor. Eğer Marksizm vicdanın ta kendisiyse, evet, ben de Marksist sayılırım. Yoksulun, mazlumun, ezilenin yanındayım. Vicdanen solda duruyorum. Ama solun maneviyatı dışlayan yanına itirazım var. Dinden bahsetmiyorum, ama maneviyat algısının insanı oluşturan şey olduğunu düşünüyorum.

2005'te Cemal Reşit Rey'de düzenlenen Doğu'nun Kadınları festivalinin fikri senden çıkmıştı. Sussan Deyhim, Reem Kelani, Sima Bina, Jahide Wehbe gibi isimler konserler verdi.

Bu kadar yakınımızdaki dünyaya nasıl bu kadar uzak durduğumuzu anlayamıyordum. Modern, ama gelenekle ilişkisini doğru kurmuş sanatçıları davet ettik. Bu dünyaya arkamızı dönmemiz ve yok saymamız bizi de eksilten bir şey. Bir Anadolulu bir İranlıdan ya da Araptan ne kadar farklı olabilir ki? Doğu'nun Kadınları, benim açımdan çok öğretici bir deneyimdi. Sussan Deyhim'le hâlâ haberleşiyoruz. Türk kahvesi içtiğinde hep bana mesaj çeker... Bu festivalde, belediyeyle iş yapmanın handikaplarını yaşadım. Bir kesime hiç ulaşamadık, çünkü belediye AKP'li diye tamamen kapattılar kendilerini. Belediye kanadında ise benim kimliğimden kaynaklanan sorunlar çıktı.

Adeta Zaman gazetesindeki pozisyonun gibi.

Tam öyle. Arafta kaldım.

ETEKLERİN ZAMANI

Şimdi elimi kaldıracak gücüm yokken
Uyurum geçer dediğim zaman geride kaldı.
Hiçbir şey geçirmez.
Yorganı başıma çekip ağlamak
Birlikte ağlamak değildi.
Yalnızım işte.
Taşlardan ve Tanrı'dan söz eden o adam
Bir kız kardeş bulmuş kendine.
Beyaz etekleri sevinçle havalanan bir kız kardeş.
Ben etekleri hatırlıyorum.
Bir kıvrımı azaldığında mutsuz eden etekleri
Ve pabuçları
Kırmızı olan.
O etekleri tutan ellerle dokunuyorum
Şiire.
Havalansın diye kelimeler
Anneme yalvarıyorum.
Anne diyorum
Biraz daha uzun tutsak kumaşı.
Bir kıvrımı daha olsa diyorum.
Hani bahar geliyor belli olmaz.
Annem kumaşı alıp zamanı sarmalar gibi
Koyduğu sandıktan
Açıyor önümüze.
Bana kız kardeş olmak bağışlanacak olan
O eteklikle
Hani kolları ve ayakları olmayan o bebekle
Uyuduğum gece
Beni izlerken bulmuştum onları
Rüyamda bir yengecin kolları ve ayakları
Bana bakarken görmüştüm
Görmüşlerdi beni onu sarmalarken.
Sonra eteklerin kumaşları açıldı
Tutamadık zamanı böylece.
Bir yüzyıl açılmış gibi önümüzde
Çocukluğa veda edip yaşlandık.
Susanna Moodie'nin ve Patti'nin etekleri
Ve bütün babaannelerin
Dağlardan inerken kız kardeşleriyle
Hep birbirine benziyordu.
Bizim gecikmiş yüzyılımız
Ateşi ve toprağı açarken
En fazla taşla kıyılıyordu.
Ayakların sürüklediği
Ve ayazın
Benzetiyordu etekleri birbirine.
Anneme yalvardım
Anne n'olur uzun tutalım etekleri
Böylece uykumuzda nehri geçen ceylanlar
Böylece ülkesini kaybeden kadınlar
Sonsuz birer yolcu olur.

The Waterboys - A Girl Called Johnny *(The Waterboys)*

Sex Pistols mı? Değil.

Waterboys'un Patti Smith için yazdığı bir şarkı. Kendi değişimini yaşayan, cehennem kadar siyah, hayalet kadar beyaz bir kızdan bahsediyor...

Patti Smith kızkardeşimiz. *(gülüyor)* Konserine gidemedim, ama onu sokakta gördüm. O gün Tünel'de bir görüşmem vardı. Patti Smith'in İstanbul'da olduğunu biliyordum, sanırım o saatlerde basın toplantısı yapıyordu. Garip bir biçimde, hiç girmediğim bir sokağa girdim ve onu gördüm. İki saat sonra, görüşme dönüşü, başka bir ara sokakta yine karşıma çıktı. Patti ve Lenny Kaye yürüyorlardı. Durdular, sokak köpeklerinin fotoğraflarını çektiler. Bir şey söylemek istedim, vazgeçtim. Makinam olsaydı, sokak köpeklerini çeken Patti Smith'i çekmek isterdim. Londra'da İngiliz bir arkadaşım vardı, benim bazı fotoğraflarımı Patti Smith'e benzetirdi. Oysa ben benzetmiyorum. Ama garip bir biçimde, ben de Patti Smith'in bakışlarını anneme benzetirim. *(gülüyor)*

Zaten William Burroughs, Patti Smith'e şaman diyor.

Kesinlikle... Sadece müziği değil, sözleriyle, hayatıyla bir bütün. Çok adanmış bir hayat. Bu yaşında ısrarla devam ediyor olması o kadar güzel ki... Yeni çıkacak kitabımda, "Eteklerin Zamanı" diye çok feminen bir şiirde Patti'nin adı var, Susanna Moodie'ninkiyle yan yana. Tubingen'de Alman bir akademisyenle tanışmıştım. Benim okumama gelmişti. Şiirlerimi dinledikten sonra "size bir kitap hediye etmek istiyorum" dedi, ertesi gün otele getirdi: Margaret Atwood'un bir kitabı, "Journals Of Susanna Moodie"... Moodie, Kanada'ya 1800'lerin başında İrlanda'dan giden bir göçmen ailesinden. Acılarla dolu, çok zor bir hayatı var. Günlüklerinde Kanada taşrasını anlatmış. Margaret Atwood da bu günlüklerden etkilenerek şiirler yazmış... Benim "Rüzgâr Dolu Konaklar" kitabıma benziyor biraz. İçinde Margaret Atwood'un çizdiği desenler de var. Babaannelerimiz gibi bir tip: Uzun elbise, saçlar ortadan ayrılmış ve topuz yapılmış. Patti Smith'in, üzerinden dökülen pilili bir elbiseyle benzer bazı fotoğraflarını hatırladım. Bu resimlerdeki yalın hali düşündüm ve böyle bir şiir çıktı.

Patti Smith'i sokakta gördüğün günden de bir şiir çıkmaz mıydı?

O gün de bir şey değdi bana. Eve gidip bir şeyler yazdım. Ama şiir değil, Patti'yle karşılaşmanın günlüğü gibi. Belki de şarkı sözü olabilecek bir şey. "Patti biliyor mudur kardeş olduğumuzu? / Köpekleri bildiğine göre / Sokakta genişleyen uzayı. / Biliyordur elbette dedim kendime."

Söyleşi: ***Derya Bengi***

HALKLA İLİŞKİLER

Hazırlayan:
Ayşegül Oğuz

BURASI SANTRALİSTANBUL

Egemen Ertürk, 32, yazar

Bu gösteriye dair bir bilginiz olmasa, "bana ıslak mayonuzu gösterin" cümlesi aklınıza ne getirir?
Rock'n'roll!
Arkasından Sevim Burak desek.
O zaman aklıma James Joyce gelir. Sevim Burak'ın yazdıklarının hepsini okudum.
Sevim Burak size nasıl gelir?
Hayatta denemeye karşı değilim!
Rock'n'roll hattına gidelim...
Orada devreye Led Zeppelin girer. Robert Plant konserini sorma, gidemedim!
İlk ne zaman, nasıl dinlediniz?
13 yaşındaydım, mahallede hastası olduğum bir abla vardı, o bir gün çıkarıp Led Zeppelin kaseti verdi. Bir dinledim, pîr dinledim.
Yerli müzikle aranız var mı?
Ceza aklıma geliyor. Başka kimi severim? İlhan İrem severim.

Gamze Güven, 41, endüstri tasarımcısı

Neden bu gösteriye geldiniz?
Hiç kopmadım sahneden. Çok etkileyiciydi, aykırıydı... Her türlü özel dansa, koreografiye büyük aşk duyuyorum.
Sevim Burak'a ait bir cümle olduğunu bilmeseniz, "bana ıslak mayonuzu gösterin" cümlesi size ne düşündürür?
İnsana ait olanı, bedeni, aklı çağrıştırır sanırım.

Müzikle nasıl bir ilişkiniz var?
Gündelik hayatımda çok dominant bir karşılığı yok. Dans ve müziği ayrıştıramam, ikisinin bütünselliğini seviyorum.
Neler dinlersiniz?
Caz, rock, alternatif müzik...
Mesela?
Miles Davis, Deep Purple, Rolling Stones...
Hayatta dinlemem dediğiniz müzik?
Arabesk.
Neden?
Arabesk bir bakış açısına sahip değilim.

BEYOĞLU KÜÇÜKBAYRAM SOKAK

Selin Sevinç, 25, eleştirmen

!f İstanbul'un basın toplantısındayız. Festival neden ilgini çekiyor?
Vallahi yedi yıldır büyük bir heyecan yaşatıyor. Çok güzel bir film seçkisi ve partileri oluyor... Vizyona girmeyecek filmleri izleme şansı sunuyor.
Nasıl müzikler dinlersin?
Caz! Müziğin kendisinden çok, müzisyenlerin konser performansları ilgimi çeker.
İzlediğin en güzel konser hangisi?
Jethro Tull, Elvis Costello, Tori Amos konserleri etkileyiciydi. Bu yaz Radar'da izlediğim Juliette Lewis de iyiydi.
Şu anda Küçükbayram Sokak'ta, The Hall'dayız. Bu sokak bir süre öncesine kadar travesti ve transseksüellerin çalıştığı evleri barındırıyordu.
İstanbul, postmodern çağa ayak uydurdu. Artık şehrin en karanlık köşelerinden bile faydalanıp mekânları, semtleri, sokakları popülerleştiriyorlar...

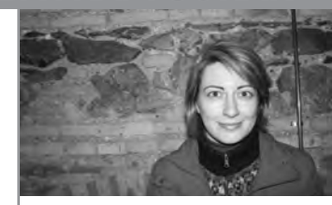

Nur Özgenalp, 32, gazeteci

!f İstanbul'un heyecan veren yanı ne?
!f'in radikal bir çizgisi var. Bu da benim için renk demek!
Müzikle nasıl bir ilişkin var?
Alternatif rock dinliyorum, ama kulağıma hoş gelen her şeyi dinlerim. Progressive rock kökenli, inişli çıkışlı parçaları da severim.
Sinema-müzik ilişkisine takılır mısın?
Dizilerin müzikleri daha çok ilgimi çekiyor. Özellikle son dönemde "Grey's Anatomy"nin müzikleri inanılmaz güzel.
Bu sokakta travesti ve transseksüellerin çalıştığı evler bulunuyordu. Bir süre önce kapatıldılar ve bu insanlar sokağa itildi.
On yıldır İstanbul'dayım, evet, daha önce bu sokaklara inmek kolay değildi, artık rahatça inebiliyoruz, ama bu demek değildir ki, bir gelişme oldu da indik. Hayatta bazı şeyleri popülerleştirirken yozlaştırıyoruz diye düşünüyorum.

BURASI TAKSİM MEYDANI

Fırat Karakuş, 23, öğrenci

Şu anda ne dinliyorsun?
Rock FM.
Rock'ta kimleri seversin?
Eskileri, yani Rolling Stones... Bu müzikler insanı mest ediyor, gitarı konuşturuyorlar.
Gitar senin için nasıl bir alet?
Capcanlı! Gitar çalan arkadaşlarım var, onlar takıldığı zaman bile bir hoş oluyorum. Ben de bir-iki kere denedim, ama işin dinleyiciliği bana daha bir uydu.

Müzik dinlemeye nasıl başladın?
Ortaokulda bir arkadaş sınıfa Metallica'nın kasetini getirmişti. O zaman bateriye heves etmiştim, sonra gerisi geldi. Nirvana'yı keşfettim. Vaktiyle Kurt Cobain gibi olmaya da çalıştım, uzun saçlar, hırkalar... Ama hayata bağlıyım.
Yerli müzik peki?
Şebnem Ferah, Teoman, Yavuz Çetin...
En sevdiğin Yavuz Çetin parçası ne?
"Yaşamak İstememe Aranızda".

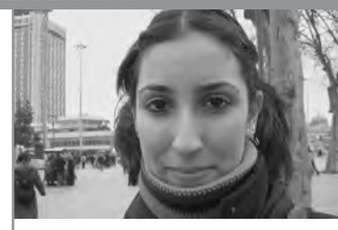

Pelin Son, 19, öğrenci

Müziğin hayatına girdiği ilk anı hatırlıyor musun?
Beş yaşındayken piyano çalmaya başladım. Tesadüfen oldu, babaannemin alt komşusu Cemal Reşit Rey'in öğrencilerinden biriymiş, bizimkiler kulağım olup olmadığını merak etmişler ve komşuya götürmüşler...
Piyano nasıl bir enstrüman senin için?
Disiplin! Piyanonun beni etkileyen tarafı, her iki elin de farklı görevlerinin olması, sağladığı bütünlük inanılmaz.
Klasik müzik mi dinlersin?
Piyanoya hobi olarak devam ettim. Dinlediğim şeyler moduma göre değişiyor, rock, caz, blues...
İlk beşini sayar mısın?
Placebo, Muse, Led Zeppelin... Beşe tamamlayamayacağım...
Diyelim ki, Placebo CD'lerini bir arkadaşına kaptırdın.
Kendi kafamda da çalabiliyorum, bana koymaz, sorun yok.

BURASI EMİNÖNÜ

Yavuz Kendir, 28, serigraf

Şu anda ne dinliyorsunuz?
Murat Kekilli'den "Bu Akşam Ölürüm".
Nasıl bir şarkı?
Duygusal olduğu için dinliyorum.
Duygusal birisi misinizdir?
Maalesef, yapım böyle. Hayatı sevmiyorum.
Neden?
Dünya boş! Kalabalıkta kendimi yalnız hissediyorum. Müzik bile sıradan.

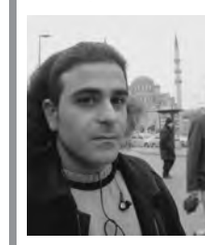

Nasıl bir hayat sizi mutlu eder?
Sade bir hayat. Parada pulda gözüm yok. İstanbul'un da tadı kalmadı. Her şey çok değişti, çok büyüdü, tatsız.
Başka nasıl müzikler dinliyorsunuz?
Rock. Teoman, Şebnem Ferah...
Hiç rock konserine gittiniz mi?
Hayatımda konsere gitmedim. Teoman konserine gitmek isterim. Onun bazı şarkıları beni alıp götürüyor.
Mesela?
"Kupa Kızı".

Hakan Uyar, 29, lojistik

Şu anda ne dinliyorsunuz?
Yabancı.
Hep müzik dinler misiniz?
Tabii. İnsanın kendini dış etkenlerden soyutlayacağı tek durum. İsim sormayın ama, slow dinlemeyi çok severim.
Dilini bilmediğiniz müzikleri dinlemek size nasıl geliyor?
Hiç sorun değil. İlla anlamak gerekmiyor. Mesela az önce Cat Stevens'ın "Lady d'Arbanville"ini dinledim. İnternetten sözlerine baktım, bir bayan ölüyor, Stevens sevgilisine söylüyor şarkıyı. Çok güzel bir eser bence. Türkçede dinleyip de anlamayadığım o kadar çok şarkı var ki.
Mesela?
Abuk sabuk şarkılar. Gazetede okumuştum, Rus bir bayan anlatıyordu, "Rusya'da şarkıların sözlerini şairler yapar" diye. Türkçedeyse şarkılar ritme göre yapılıyor.

ŞUBAT 2008

Peyote

1	GÜRAY BİNAY & PSYCHO POP - O.T.R.
2	GULYABANİ - HAYYAM
6	NEON
7	GAİPTEN SESLER
8	DANdadaDAN
9	TWO EASY STEPS - KIRIK ÇİZGİ
13	YOLGEZER - HARİÇTEN GAZELCİLER
15	TRİPART - FUNGU
16	REPLİKAS
20	DÜŞ MACUNU - THE REVOLTERS
21	OPAL
22	GEİST(im glas)
23	FAİRUZ DERİN BULUT
27	FESTUS VS. - NORDİK
28	GEVENDE
29	KUPKA - DDR

PEYOTE | CANLI SAHNE

Konserler 23 : 00'da başlamaktadır.

www.peyote.com.tr || www.myspace.com/peyotenevizade || www.last.fm/group/peyote

RA

"İçimizdeki Pervaneler" güzel günlerin habercisiydi: Sabih Cangil bir yıl önce bu başarılı rock albümünü yayınlamakla kalmadı, Ra defterinin yeniden açılmasına da vesile oldu. Sonunda beklenen "Ra-union" gerçekleşti, '80'lerin ilk yarısındaki "orijinal" kadro tek bir konserlik de olsa toparlanıp gün saymaya başladı. Zaman tünelinden fırlamış gibi duran şu cümleyi buraya yazmaktan gurur duyarız: 21 Şubat gecesi Ra konserine gidiyoruz! Bir zamanlar "Türkiye'nin Pink Floyd'u" denen ekipten üç orta yaşlı delikanlıyla hasbıhal ettik...

YA MEYHANE YA ÇİLEKLİ PASTA

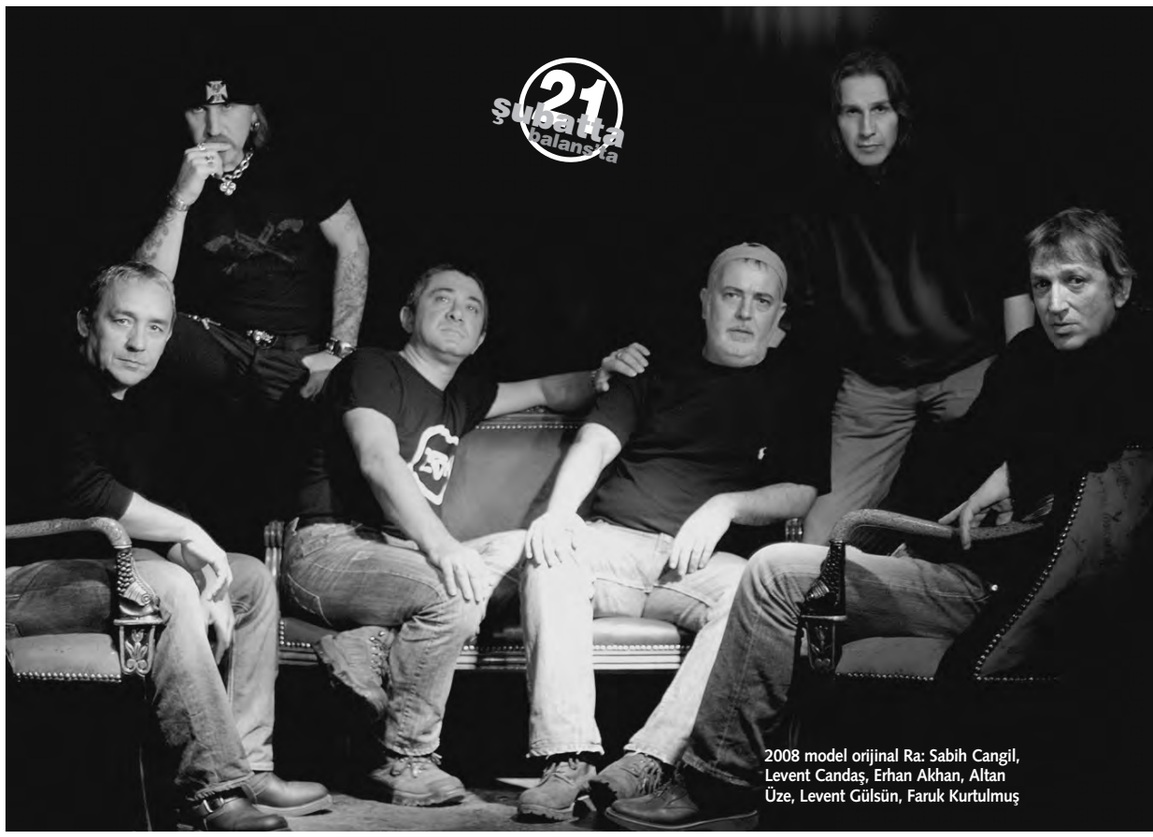

2008 model orijinal Ra: Sabih Cangil, Levent Candaş, Erhan Akhan, Altan Üze, Levent Gülsün, Faruk Kurtulmuş

Onca yıldan sonra bir araya geldiğinizde, eski günlerden en çok hangi olayların geyiğini yaptınız?
Sabih Cangil: Çok zor soruymuş! Sahneye çıktığımızda Erhan perdenin kapalı olmasını isterdi. Bunun geyiğini hâlâ yapıyoruz. Genellikle sinema-tiyatro salonlarında konser verirdik. Perde illa ki kapalı olacak, biz sahneye çıkacağız ve açılacak!
Niye öyle istiyordun?
Erhan Akhan: Hatırlamıyorum ki. Karizmatik bir çıkış olsun diye belki. Operadan bir alışkanlık da olabilir, aileden opera kökenliyim ben. Ama perdenin açılmasıyla çıktığımız bir konser hiçbir zaman gerçekleşmedi. Grupta en küçük ben olduğum için bu isteğim kabul görmedi... Ben sık sık King oynadığımızı hatırlıyorum o dönemler...
Gençler hâlâ King oynuyor mudur acaba?
Erhan: Herhalde hayır, şimdi bilgisayar var.
Nerede oynardınız? Evde mi toparlanırdınız, yoksa kahveye gidip 52 mi isterdiniz?
Sabih: Kahveci değilizdir, gerçi Köhne'ye giderdik ama kağıt, okey oynanan kahvelere hiç gitmezdik. Evde takılırdık, temiz çocuklarız biz. *(gülüyor)*
Erhan: King, Altan'ın evinde oynanırdı. En çok da bizim Murat'ın (Ersan) evinde takılırdık.
Sabih: Provalarımızı ilk zamanlar Altan'ın (Üze) evinde yaptık, sonra neyse ki prova yeri bulduk. O zamanki Hodri Meydan Tiyatrosu'nun bodrum katında babamın arkadaşı Faruk Deniz'in bir reklam stüdyosu vardı. O zaman herkes düğün salonlarında, evlerde prova yaparken biz cennete düştük. Küçücük bir yerdi aslında. Ama "bizim zamanımızda şu yoktu, bu yoktu" muhabbetinden hoşlanmıyorum. Var olabildiysek, demek ki varmış bir şeyler.
Erhan: Geyiklerden bir tanesi de Humbi Hamburgercisi.
Sabih: O zamanlar McDonald's falan yok. Bir tek Kristal var, bir de Taksim Burger. Başka yerlerde hamburger istediğinde, ekmeğin içine kıyma sürüp verirlerdi... Çalıştığımız stüdyonun 150 metre ilerisine Humbi diye bir hamburgerci açıldı, o adam bizden ne paralar kazandı!
Sabih'in hikâyesini 114. Roll'dan biliyoruz. Siz ikiniz neler yaptınız Ra'dan bugüne?
Levent Gülsün: Pop piyasasında çalıştım, tiyatro müzikleri yaptım. Pek fazla konuşmayı sevmiyorum aslında. İngiltere maceram oldu. Döndüm, dokuz senedir de öğretmenlik yapıyorum.
Sabih: Bir de albüm yaptın.
Levent: Bir de albüm yaptım. *(gülüyor)* "In The Name of Love". Türkiye'nin ilk new age albümü, deniyor.
New age'ci misin?
Levent: Vallahi bilmiyorum, ben müziği seviyorum. İyi bir tayfayla arabesk de yaparım. Pop müzik yaparım, new age yaparım, kendi odamda caz yapmaya da çalışıyorum...
Sen neler yaptın?
Erhan: Müziğe devam ettim. İngiltere'ye gitmeden evvel sadece rock ve klasik müzik dinliyordum, Londra'da dünya müziklerini ve perküsyonu keşfettim, davulu unuttum, tamamen perküsyona yöneldim. Afrikalılar, Kübalılar, Japonlar, İrlandalılar, Hintliler, Mısırlılar, aklına hangi milletten insan gelirse onlarla çalıştım. Türkiye'ye dönünce ben de Levent gibi pop piyasasına girdim perküsyoncu olarak. Son iki-üç yıldır da tekrar davulu önüme aldım.

Ra olarak o zamanların on grubundan biriydik. Tek kanallı televizyon seyredildiği, bilgisayara "elektronik beyin" dendiği günlerde, Fitaş'ta bin beş yüz kişiye çaldık.

Perküsyonlarla ilişkin rock davulculuğunu değiştirmiş mi? Ne hissediyorsun?
Erhan: Mutlaka değiştirmiştir. Davulu eski anlayışımla çalmaya çalışıyorum, ama karşıdan dinleyen birisi ne sezer, onu bilmiyorum. Eskiye göre daha sade çaldığımı biliyorum. İlk başlarda, biraz da gençliğin verdiği duyguyla daha komplike olsun, daha hızlı çalayım diye uğraşıyorsun. Şimdi öyle bir derdim yok.
Sabih: Artık müziği sade yapıyoruz, hepimiz için geçerli bu.
Niye acaba öyle bir değişiklik oldu?
Sabih: Herkes gibi bizde mi sıkıldık acaba çok uzun çalmaktan?
Erhan: Yaşlandıkça daha bir sadeleşiyor müzik de.
Sabih: Gençken herkes yapabileceği her şeyi maksimum ortaya koyuyor, ama her şeyi ortaya koyunca da bu iş olmuyor. Davul ataktayken üzerine bir de gitar atağıyla iyi müzik olmaz. Belki daha rafineyiz bugün.
Neler var repertuarda, şarkıları kim söyleyecek?
Sabih: Levent Candaş. İkinci sesi ben, üçüncü sesi de Erhan yapıyor. Sabih Cangil projesinde ana sesleri söylediğim için şimdi tekrar ikinci sese dönüyorum. Bu biraz zorluyor beni.
"İçimizdeki Pervaneler" albümünde birinci ses olarak Sabih Cangil nasıl geldi size?
Sabih: Onlardan izin almadan hiçbir şey yapmadım ki! Eğer yalan söylemedilerse, "olmuş" dediler.
Erhan: Bence gayet başarılı. Sabih sonuçta solist değil, bir gitarist, ama kendi bestelerini söylüyor. İnsan her zaman kendi bestesini daha iyi söyler. Kim olursa olsun.
Sabih: Solo albümdeki altı Ra par-

42→

çasını yine çalacağız. Repertuarımızda şu anda 18-19 parça var. '80'li yılların Ra şarkıları. Çoğu İngilizce... Ama benim diğer şarkıları çalmayacağız, aynı şekilde Dilemma'nın, Felek'in parçaları da olmayacak. Onları da koysak, bu bir Ra konseri olmaktar çıkar.

Felek nasıl bir tecrübeydi? Albümünüz neden hiçbir yerde bulunmuyor?

Erhan: Çünkü dağıtılmadı. Faruk'un (Kurtulmuş) evde mini bir stüdyosu vardı, hep besteler yapıyordu. Bir gün dinledim, "gel, albüm yapalım" dedim. Hemen çalışmaya başladık evde. "Kime söyleteceğiz bunları" dedi. Ben dedim ki, "senin besten, sen söyleyeceksin". Faruk'unki enteresan bir sestir. Zorla ona söylettik. Tamamını evde yaptık albümün. Sonra bir plak şirketiyle anlaştık, albümü bastılar ve battılar! *(gülüyor)*

Klip çekilen "İkile" şarkısı albümün bütününü yansıtıyor mu?

Erhan: Aşağı yukarı evet. Çok arabesk bir albüm aslında. Hem rock hem arabesk, karamsar, biraz da içinde kara mizah var. Hiç hızlı parçamız yok.

Ra'dan iki kişinin arabeske kaçan bir albüm yapacağı pek düşünülmez. Tam bir sürpriz.

Erhan: Faruk melankolik bir adam. Günlük güneşlik havaları sevmez. Çaktırmaz ama içine kapanıktır, Niyetimiz şuydu: Duygu olarak arabesk, rock olarak gotik! Volümlü olsun, karanlık sound'lar, davul sound'u, distorşın gitarlar... Ama ekonomik imkânsızlıklardan dolayı kafamızdaki bu sound'u yakalayamadık.

Hangi müzikal etkiler sizi bu albüme götürmüş olabilir?

Erhan: "Kashmir" muhabbeti olabilir. Çünkü onlarla büyüdük. İçinde Led Zeppelin de var, King Crimson da var, var da var...

Sabih: Felek'in içinde Ra da var. Ama Ra'nın içinde Felek yok.

Bugün baktığınızda Ra tecrübesini hayatınızda nereye koyuyorsunuz? Ra olmasaydı ne olmazdı?

Erhan: Her zaman iyi ki Ra olmuş diyorum. Ben konservatuarda klasik müzik, vurmalı sazlar okudum. Ama sadece klasik müziği seveceğim diyecek bir şey yok. Klasik müzik kısıtlayıcı bir tarz. Klasik müziğin bir at gözlüğü varmış gibi geliyor bana. İnsanı hürriyete iten bir müzik türü değil. Notalar yazılmış, orada ne yazılmışsa onu çalmak zorundasın. Ben de konservatuarda böyle yetişen bir öğrenciydim. Annem babam (Perihan ve Yusuf Pamukbezci) klasik müzisyen. Fakat Ra, hem müzik olarak, hem performans sanatı olarak çok daha başka boyutların da var olduğunu gösterdi.

Çocukluğunda opera sahnesinde anne-babanı çok izledin mi?

Erhan: Tabii canım, hatta 20 yaşıma geldiğimde hep beraberdik: Ben orkestra çukurunda, onlar sahnede. Levent Candaş'ın babası da opera sanatçısı Nuri Candaş'tır.

Annen baban hiç Ra konserine geldi mi?

Erhan: Tabii ki.

Sabih: Hepsine hem de. Konserlerde ön sıralarda hep anne-babalar oldu. Hodri Meydan'daki konserlerin bir tanesinde annemin iki sıra arkasında yangın çıktı. Bizim rocker'lar kağıt yakmış, kadıncağız kendini zor atmış dışarı. Ra olmasaydı ne olurdu sorusunu ben de yanıtlayayım: Gitar çalmaya, beste yapmaya yeni başlamış biri şu anda yine bizim gibi bir grubun elemanıdır. Ama o gruplardan bugün İstanbul'da bin tane var. Biz Ra olarak o zamanların on grubundan biriydik. Tek kanallı televizyon seyredildiği, bilgisayara "elektronik beyin" dendiği günlerde Fitaş'ta bin beş yüz kişiye çaldık. Ra hayatımızı değiştirmedi dersek yalandır.

O yıllarda sahneye çıkarken kostümlerinize de özen gösterirdiniz.

Sabih: Erhan bir keresinde üzerinde incir yaprağı olan şortla sahneye çıkmıştı. Altan bir kere sarı, bir kere de mor bir taytla çıktı sahneye. Ben önünde Ra yazan tişörtlerle takılırdım. Bazen smokin altına beyaz Converse giyerdik.

Sabih Cangil olarak kaç konser verdin son bir senede? Kimler geldi bu konserlere?

Sabih: Altı konser verdik. Seyircilere baktığımda, tanıdığım insanlar da vardı, hiç tanımadıklarım da. Ama fazla genç insan görmedim.

Müzik camiası içinde bir zamanlar Ra'da çaldığınızı bilen insanlara rastlıyor musunuz?

Erhan: Tabii, oluyor, üstelik yaşları 25'e kadar iniyor.

Sabih: Bana biri şöyle söyledi: "Hayatımda gittiğim ilk rock konseri Ra konseriydi. O zaman 20 yaşındaydım, arkasından gitara başladım. Şimdi doktorum, gitara devam ediyorum, konsere de 17 yaşındaki oğlumla geleceğim."

Erhan: Piyasada bizim bir alt jenerasyonumuzdan müzisyen arkadaşlarım var. Müziğe başlama nedenleri Ra. Bana kendileri itiraf ettiler.

Keşke hiç dağılmasaydık dediğiniz oluyor mu?

Sabih: Bizim birbirimizden ayrılma sebebimiz, bir kısmımızın yurtdışına çıkmak istemesiydi. Herhangi bir sebepten dağılmadık, herkes bir yerlere gittiği için bıraktık. Birdenbire Levent (Candaş) İtalya'ya, Erhan ve Levent İngiltere'ye gitti. Başka kadrolarla bir müddet devam ettik, ama tutmadı... Şu anda birazcık maddi, birazcık mantıklı düşünen bir insan böyle bir konser bile yapmaz. Sadece bir konser için altı kişi işini gücünü iptal ediyor. Bu beraberlik bir albüme dönecek mi, sonrasında başka konserler de olacak mı? Şu anda hiçbir fikrimiz yok. Akıllı adamın işi değil aslında.

Bu altı kişinin şimdi kaç çocuğu var?

Sabih: Beş... Faruk'un, Levent Candaş'ın ve benim birer, Altan 'ın iki çocuğu var. Levent'in kızı Fulya konserlerde bana vokal yaptı. Altan'ın oğullarından büyük olanı Almanya'da iki metal grubunda birden bas çalıyor. Diğer çocuklar şu anda 10–11 yaşlarında.

Altı kişiden kaçı sigara içiyor?

Erhan: Dört kişi. Levent Candaş ve ben içmiyoruz.

21 Şubat gecesi, konser çıkışında ne yapacaksınız? Evlere mi dağılacaksınız?

Sabih: Tabii evlere dağılacağız ama kimbilir saat kaçta?! *(gülüyor)* Ertesi gün ablam beni bekliyor. Eskiden konser çıkışlarında hep ablama giderdik, bize çilekli pasta yapardı.

Erhan: Ya meyhaneye giderdik ya da çilekli pasta yemeye...

Hangi meyhaneye giderdiniz?

Sabih: Hangisine paramız yeterse. Bazen de Köhne'ye giderdik. Bir keresinde, konser kendini çıkartamamıştı, içerideydik. Tonmaisterimiz ve ses tesisatçımız Taner Çelensu geldi. İyi-kötü her yere borcumuzu ödemişiz, ama ses tesisatına paramız kalmamış her zamanki gibi. Taner abiyi de alıp hep beraber Köhne'ye gittik. Hiçbirimizde para yok. Oturduk ama, hadi çay söyledik diyelim, yemek yiyecek paramız yok, karnımız aç. Taner abi baktı, baktı, baktı, "bir şey yiyecek misiniz?" diye sordu, "hadi ben ısmarlıyorum". Parasını veremediğimiz gibi bir de ısmarladığı tostları mideye indirdik. *(gülüyor)* Balans'taki konserden sonra mümkünse müzik olmayan bir yere gitmeyi tercih ederim. Konserden sonra ben biraz nemrut oluyorum. Ama belki klasik müzik veya klasik Türk müziği dinleyebilirim. Hakikaten rock'n'roll grubu olarak konser çıkışı fasıla gitsek fena mı olur? Ra zamanlarında bir gün Ayvalık'ta Erol Pekcan'ı rakı içerken görmüştüm. Ortamda nasıl da arabesk çalıyor! Adam zurna gibi, keyfi yerinde. Koskoca cazcı nasıl böyle bir yere gelir diye çok kınamıştım onu. Onu o ortama bir türlü oturtamadım. Böyle bir fanatikliğimiz vardı o yıllarda.

Bir gün Erol Pekcan'ı rakı içerken gördüm. Ortamda nasıl da arabesk çalıyor! Koskoca cazcı nasıl böyle bir yere gelir diye çok kınamıştım. Böyle bir fanatikliğimiz vardı o yıllarda.

Şimdi kalmadı mı?

Sabih: Kalmadı. Herkes istediğini yapsın, dinlemem veya dinlerim, sadece beni ilgilendirir. Dinleyenleri de kınamıyorum. Sadece onlarla yakın arkadaş olmamaya gayret ediyorum. *(gülüyor)*

Söyleşi: ***Derya Bengi***

Roll'dan haberler

Dikkat dikkat !

Roll'un dağıtım programında mecburi bir değişiklik yaptık. Okurlar bundan böyle dergiyi büyücek kitabevlerinden daha kolay temin edecek. Gazete bayilerindeki tirajı ise istesek de istemesek de azaltmış bulunmaktayız.

ROLL DERGİSİNİ

Başta yurt çapındaki tüm D&R mağazaları olmak üzere, çeşitli merkezlerdeki Kitapsan'larda, İstanbul ve Ankara'da Megavizyon'larda, İstanbul ve İzmir'de İnkilap'larda, İstanbul'da Kabalcı ve Remzi kitabevlerinde, Ankara'da Dost ve Dipnot kitabevlerinde elinizle koymuş gibi bulabilirsiniz.

!F 7. AFM ULUSLARARASI BAĞIMSIZ FİLMLER FESTİVALİ BAŞLIYOR

Gün saya saya beklenen bağımsız film festivali !f, bu sene de dünya sinema âleminin en nadide, en taze eserlerini ayağımıza kadar getiriyor, 14-24 Şubat arası İstanbul'u, 28 Şubat-2 Mart arası Ankara'yı bayram yerine çeviriyor...

KIŞ GANİMETLERİ

Görünmeyenler

Ölümsüz Çocuklar

Heima: Sigur Rós

Bir Zamanlar

Yasak Bölge

» La Zona / Yasak Bölge *(Rodrigo Plá)*

Meksika'da yüksek duvarlarla çevrili müreffeh bir siteye sızan üç gecekondulu genç, kendilerinden esirgeneni görmek, belki de birazını almak isterken müthiş bir gazabın, bir linç avının kurbanı olurlar. Öldürdükleri yaşlı bir kadının hizmetçisinin alarma basmasıyla harekete geçen site sakinleri, polisi beklemeden, ailelerini ve mülklerini korumak adına üç gence karşı taarruza geçerler. Gençlerden ikisi ölürken, kaçan Miguel, babası ava çıkan Alejandro'yla karşılaşır, genç çocuğun içine doğduğu değerleri sorgulamasına neden olur... Rodrigo Plá'nın ilk filmi, "La Haine" kalibresinde bir gerçekçilikle, dünyanın bütün büyük şehirlerindeki fark yaralarını deşiyor…

» The Eternal Children / Ölümsüz Çocuklar *(David Kleijwegt)*

2000'lerle beraber gözlerimizin önünde billurlaşan bir müzikal ve ruhsal akrabalık, David Kleijwegt'in kamerasıyla tutanaklara geçiriliyor, Antony & The Johnsons, Devendra Banhart, CocoRosie ve Vashti Bunyan'ın müzikleri, birbirleriyle ve kendileriyle ilişkileri bir koca filme yayılıyor. İster müzikler için gidin, ister bu müziklerin mimarlarını tanımak için, bu "Ölümsüz Çocuklar" kaçmaz...

» Scott Walker: 30 Century Man *(Stephen Kijak)*

Rock dünyasının çığır açıcı, ilham uyandırıcı anıtlarından Scott Walker'a adanan bu saygı duruşu, Walker Brothers'ın pop baladlarından Scott Walker'ın geç dönem tarifsiz müzik kurgularına uzanan tarihi deşiyor. Walker'ın ilham verdiği, beraber çalıştığı bir sürü isme, filmin prodüktörlüğünü de üstlenen David Bowie'den Radiohead'cilere, Jarvis Cocker'dan Marc Almond'a, Brian Eno'dan Damon Albarn'a, bir sürü isme de mikrofon tutuyor.

» The Nines / 3x3 *(John August)*

Birbiri içine geçen, kesişen, birbirini belirleyen üç hikâyeden örülü "3x3", ev hapsine çarptırılmış bozguncu bir aktör, bir televizyon programı yapımcısı ve bir video oyunu tasarımcısının yaşadıkları vasıtasıyla beyazcamın ardındaki dünyayı, buradaki endişeleri, mücadeleleri gözler önüne seriyor ve başarılı kurgusuyla alkışı hak ediyor...

» Heima: Sigur Rós *(Dean Deblois)*

2000'lerin en heyecan verici gruplarından birinin, Sigur Rós'un 2006 yazında, "evde", İzlanda'da verdiği irili ufaklı konserlerin etrafında dönen "Heima", grubun deneysel müziğine coğrafya katkısıyla daha iyi nüfuz etmemizi sağlayabilir.

PARTİSİZ OLMAZ

!fİstanbul'un açılış partisi 16 Şubat'ta Venue'de Joy Division'ın Peter Hook'undan. Kapanışsa yine aynı yerde 24 Şubat'ta Mûm'dan. 15 Şubat'ta Murat Ertel ve Ceren Oykut'un Anabala'sı, DJ İpek İpekçioğlu'nun da katılacağı 20 Şubat tarihli She-J partisi, yeni 2/5 BZ projesiyle tanışacağımız 19 Şubat partisi de kaçmaz...

!f istanbul

» Joy Division *(Grant Gee)*
Bir çağ dönümünde, 1980'de eskinin yıkıntılarında bunalarak, yaklaşan hedonizme katılmayarak dünyadan ayrılan Ian Curtis, rock'un büyük maceralarından birini de yarıda kesti. Ama, daha önce Radiohead, Oasis, Gorillaz belgeselleri de çekmiş bulunan Grant Gee'nin eski Joy Division üyelerini, zamanın Manchester'ının önde gelen figürlerini kamera önüne oturtarak, daha önce gün yüzü görmemiş malzemelere ulaşarak, şehrin geçirdiği dönüşüme de odaklanarak çektiği belgesel, Curtis'in nasıl bir miras bıraktığını, ne kadar büyük bir müzikal âlem kurduğunu da yeniden gösteriyor. Filmekimi'nde izlediğimiz "Control"ün üstüne cila çekmek isteyenlere birebir.

» Invisibles / Görünmeyenler *(Wim Wenders, Fernando León de Aranoa, Mariano Barroso, Isabel Coixet, Javier Corcuera)*
Beş yönetmenden milyonlarca insanın, görünmeyen, dünü yarını merak edilmeyen, yoksulun da yoksulu kitlelerin, Afrika'nın, Latin Amerika'nın açlarının hikâyesi. Sürekli bir hayatta kalma mücadelesiyle yaşayan milyonların hayatına, onların gözünden bakmaya çalışan, nasıl bir dünyada yaşadığımızı bize sersemletici bir etkiyle anlatan derdi büyük bir küçük epik...

» Once / Bir Zamanlar *(John Carrey)*
Dublin'de geçen müzikli bir aşk, aşklı bir müzik öyküsü. "The Commitments"dan hatırlayacağımız Glen Hansard'ın rock grubu The Frames'de bir vakitler bas çalan John Carrey'nin yönettiği film, eski grup arkadaşı Hansard'ı ve Hansard'la birlikte bir solo albüm de kaydeden Çek vokalist Markéta Irglová'yı başrollere konduruyor. Babasıyla beraber elektrikli süpürge tamir etmekle yetinmeyen, sokaklarda kendi şarkılarını çalan "Adam", bir gün kendisini dinleyen "Kız"ın itelemesiyle bir demo doldurur, bu arada aralarında hayatın türlü çeşit sorunlarını önemsiz kılacak bir kıvılcım patlak verir. Beraber doldurdukları albümün kaydı esnasında değil, gerçekten de film sürecinde aşka düşen Hansard ve Irglová, Dublin'in orta yerinden notalarla gülümsüyorlar…

» Annie Leibovitz: A Life Through A Lens / Objektiften Yansıyan Bir Yaşam *(Barbara Leibovitz)*
John Lennon'dan Patti Smith'e, Rolling Stones'dan White Stripes'a, rock dünyasının en meşhur fotoğraflarının bazılarının altında imzası bulunan Rolling Stone fotoğrafçısı Annie Leibovitz, kızkardeşi Barbara'nın çekimleri uzun yıllara yayılan belgeseliyle sanatını, yaşamını izleyicilere açıyor...

USTALARIN SÖZÜ, USTALARIN GÖZÜ

Özel kuşakların, keşfedilmeyi bekleyen yeteneklerin yanında, bu seneki !f'te elbette ustaların merakla beklenen yapıtları da var. Onca sigorta tantanasına rağmen insanı düştüğü yerden kaldırmayan Amerikan sağlık sisteminin maskesini dünyanın başka ülkeleriyle karşılaştırarak indiren Michael Moore'un "Sicko"su (Hasta) bunlardan biri mesela... Bu seneki Oscar'ın çeşitli dallarda favorilerinden Coen Kardeşler imzalı "No Country For Old Men" (İhtiyarlara Yer Yok), ünlü yazar Cormac McCarthy'nin aslına sadık bir uyarlaması. 1980 başlarının Teksas'ında, bir uyuşturucu pazarlığı etrafında dönen film, şiddete ve gerilime gerçekçi yaklaşımıyla janrının tarihinde de müstesna bir yere oturuyor. Yukarıda fotoğrafta da gördüğünüz Javier Bardem'in döktürmesine dikkat... David Lynch'in beş sene aradan sonra çektiği son filmi "Inland Empire", klasik Lynch temalarında ve halet-i ruhiyesinde ilerliyor. Laura Dern'den Harry Dean Stanton'a, Lynch'in bazı "fetiş" oyuncularını da bünyesinde barındıran film, oynadıkları rollere gerçekte de bürünen iki oyuncunun ürkütücü ilişkisini konu alıyor... Roy Andersson'un "Du levande"ını, Guy Maddin'in "My Winnipeg"ini de pas geçmeyin deriz...

» La Antena / Anten *(Esteban Sapir)*
Alman dışavurumculuğundan çokça beslenen bir bilim-kurgu şemasıyla, bir 1984 hikâyesi; televizyonla kitlelerin bilincini fethetmeye niyetlenen oligark ve ona karşı harekete geçen direnişçiler... Daha önce bir Shakira belgeseli de çeken Arjantinli yönetmenden cesur bir deneme...

» Otto; or, Up With Dead People / Otto; ya da Tüm Ölüler Birleşin *(Bruce LaBruce)*
Kanadalı terörist, gey pornocu, ezcümle sinema yönetmeni Bruce LaBruce'dan sille niyetine bir film daha. Bu sefer, melankolik bir zombi hikâyesiyle tüketim toplumunu, serbest piyasa kapitalizmini hedef tahtasına koyuyor LaBruce...

» Tejút / Samanyolu *(Benedek Fliegauf)*
Yönetmeninin tabirini kullanacak olursak, "ambient bir film". Tam da türün müzikteki karşılığını beyaz perdede yakalamaya çalışan, yavaş ve sabit çekimleriyle tanınan Fliegauf, belli bir olay örgüsüne bağlı kalmayan, insanı yeryüzü içinde nesnelerden bir nesne kılan ve varoluşsal bir sorgulamaya iteleyen uzaktan çekimleriyle, izleyeni insanlık halleri içinde yüzdürmeyi başarıyor.

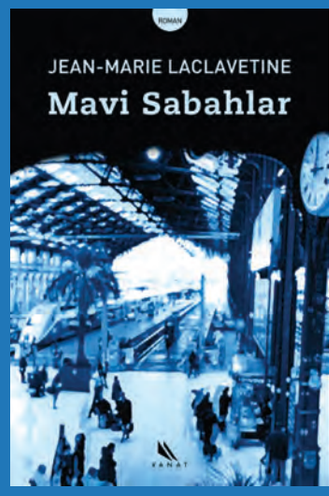

Mavi Sabahlar JEAN-MARIE LACLAVETINE — ROMAN

Bir mayıs sabahı, kuşbakışı gar manzarası: Anlatılmayı bekleyen onca hikâye, çarpan onca yürek, içinden onca sözcük, çığlık, kahkaha dökülen onca ağız, birbirine değecek, birbirine karışacak onca hayat. Her biri kendi benzersiz sabahının mavisi içinde erkek ve kadınlar: Cep telefonunu kulağına yapıştırmış yaşlı hanım, saçaklı bir süpürgenin peşinden sürüklenen temizlik görevlisi, kendisini bekleyen sorunlardan şimdiden bunalmış uyku sersemi işadamı, banliyö treninden inen cıvıl cıvıl kolejli kız sürüsü, gazete bayii genç ve güzel kadın, asma iskelesinde devasa camlı çatının demirlerini boyayan boyacı ustası...

Görünürde sıradan bir gün, diğerleri gibi bir ilkbahar sabahı. Birkaç ayrıntı hariç... Ve birkaç kaza.

Günlük hayatın anonim kalabalığı içindeki muazzam yalnızlığı hiçbir film yönetmeni Laclavetine'den daha iyi aktaramazdı. Bir mekânı bütünlüğü içinde anlamaya ve anlatmaya yönelik bu roman, Georges Perec ve Peter Handke'nin metinleriyle benzerlikler taşıyor. Kitabın sayfaları bir kum saatinin boşalışını izlercesine okunuyor; anlatıcı okura zamanın önüne geçilmez akışını hissettirmeyi başarıyor.
Bernard Morlino - *Le Figaro*

çev. HAKAN TANSEL 200 s.

İnönü Caddesi, Emektar Sok. No: 24/B Beyoğlu-Gümüşsuyu / İST. **Tel:**(0212) 252 42 80 **Faks:**(0212) 293 15 44 **Web:**www.kanatkitap.com
KANAT

Babylon'da bu ay

1-2 Şubat, 23:30 **Bonobo:** Son albümü "Days To Come"la müzik otoritelerinden pekiyi alan Bonobo'yla iki nefis chill-out gecesine hazırlanalım. Bildik enstrümanları kendince mayalandırıp trip-hop'a çalan, ama insanı da betleştirmeyen, salınmaya, muhabbete, kafa dağıtmaya gelir bir müziğe, yavaşlığın ve yoğunluğun bünyemize işleyeceği bir başka DJ görgüsüne tanık olacağız.
6 Şubat, 19:30 **Oldies But Goldies**
7 Şubat, 21:30 **Yakup**
8 Şubat, 23:00 **Tunng:** Beş yıllık mazileri ve üç albümleriyle folktronica'nın bayrağını yükselten Doğu Londra'lı ekip, sürreel sözler ve ses kolajlarıyla sakin bir saykodelik aleme gark edecek bizleri. Erken dönem Beta Band ve Four Tet'le kıyaslanan Tunng, "pastoral pop"tan uzaklaşıp modern insanın bunalımlarını mesele eden şarkılar döktürüyor.
9 Şubat, 22:00 **Bob Marley doğumgünü kutlaması**
13 Şubat, 21:30 **Taksim Trio**
14 Şubat, 23:00 **Jens Lekman / Kim Ki O:** 6 Şubat'ta 27 yaşına basacak Jens Lekman, genç yaşına rağmen sadık bir dinleyi kitlesi edinmiş İsveçli bir indie-pop müzisyeni. Nüktedan sözleriyle Jonathan Richman ve Scott Walker'la bir anılan Lekman, ipeksi, uçucu vokaliyle seslendirdiği melankolik ve romantik şarkılarıyla da Morrissey'e ve Burt Bacharach'a benzetiliyor. Sample'lar ve yaylıları bol kullanarak, üflemeliler, geri vokaller ve gitarlarla ördüğü retro-pop hissiyatlı kadın hikâyelerini sevgililer gününde trio halinde seslendirecek. Lekman'ın son zamanlarda röportajlarında sıkça adlarını geçirdiği, hatta Amerika'da bir radyo programında parçalarına da yer verdiği Kim Ki O, gecenin açılışında sahnede olacak. İstanbullu synth-pop ikilisi, davul makinası, synth ve basla koyuca bir Joy Division karanlığında gezinen, kendi yazdıkları kısa ve tekinsiz şarkı sözlerini seslendiren Ekin Sanaç ve Berna Gol'den mülhem bir "çete"; iç içe geçen "esrik" vokalleriyle çift dikişli bir –kendi tabirleriyle– powerpop/bigbeat yapıyorlar. Bant ve Arkaoda'nın katkılarıyla...

Jens Lekman

15 Şubat, 23:00 **Radio Oxigen Party**
16 Şubat, 23:00 **Bedük**
19 Şubat, 21:30 **3. KargArt Uluslararası Video Festivali Açılış Partisi**
20 Şubat, 21:30 **Jay-Lal & Style-İst & Fresh B**
21 Şubat, 21:30 **Aydın Esen**
22 Şubat, 22:00 **Oldies But Goldies**
23 Şubat, 23:00 **JOAKIM DJ Set**
26 Şubat, 21:30 **Sıfır Km**
27-28 Şubat, 21:30 **Nyugên Lê:** Jimi Hendrix'i selâmlayan 2002 tarihli "Purple" albümü en çok satan çalışması olmuş Vietnam asıllı Parizyen Nyugên Lê'nin. Tevekkeli Hendrix sonrasında efsaneye en yakın duran gitaristler arasında sayılıyor. Cayır cayır Hendrix'yen tavrı meşrebince işleyip caza evrilten Lê ve ekibi bu ay bir kez daha İstanbul'a düşüyor. "Purple Haze", "Manic Depression", If 6 Was 9", "Voodoo Child" gibi evlâdiyelik şarkılarla hem Jimi'yi anacak, hem de eşine az rastlanır iki gecede izleyenleri demleyip deneyimlendirecek...
29 Şubat, 23:00 **Bant Sunar: Replikas / Nekropsi**

Tungg

Nyugên Lê

İşsanat'ta bu ay

5 Şubat, 20:00 **Marc Ribot & Spiritual Unity:** Maestronun yeni ekibinin adı, Albert Ayler'in dokunaklı saksofonuyla tedirgin edici ve yoğun çalışmalarının ilk örneklerini verdiği 1964 tarihli Albert Ayler Trio plağından geliyor. Uzlaşmaz bir caz anlayışının uç verdiği 1960'ların başlarında arınmış bir tarza yönelen Albert Ayler, arayışları sonunda eski New Orleans tınısıyla en uç atonal sesleri gospel ve blues entonasyonuyla bir araya getirmiş ve serbest doğaçlamanın önde gelen kafalarından biri olmuştu. Ayler'in müziği üzerinde düşünmek, bıraktığı miras üzerinden yol almak için kurulmuş bu kolektifle sahneye çıkacak olan Ribot –küçük bir kulüpte daha iyi giderdi ama– İşkuleleri de sarsmadan bırakmaz...
8-9 Şubat, 20:00 "**Buenos Aires Ruhu":** Cristina Vilallonga'yı elektronik tango grubu Gotan Project'in mikrofonundan tanıyoruz. Tüm dünya da öyle tanındı aslında. '80'lerden bu yana usul usul caz, tango, şanson, Latin müziği söyleyen Viallonga –serinin ilk gecesinde– sertleşen şu kış aylarında "güzel havaların" ruhunu üfleyecek. İkinci gecenin konuğuysa, ağırlıklı olarak Astor Piazzolla ve Egozcue'nin izinden giden bir repertuarla kariyerine başlayan, ama kısa zamanda gelenekselle moderni evlendiren, kendine özgü bir müzikal kimlik geliştirerek diğer tangocular-dan sıyrılan Ensemble Nuevo Tango.
22 Şubat, 20:00 **Brazzaville**: Barcelona - Los Angeles hattından yayın yapan Brazzaville ekibi, seyyah David Brown'un kaptanlığında, dokunaklı, ama teskin edici hikâyeleriyle gönlümüzü fethetmişti. Ekibin Türkiye takvimi yoğun: 20 Şubat'ta Ankara Lokus Solus'ta, 24 Şubat'ta İstanbul Arkaoda'da da çalıp söyleyecekler...

Brazzaville

Marc Ribot

Gitarcafe'de bu ay

2 Şubat, 21:00 **Piazzola Project**
4 Şubat, 21:00 **Latin Amerika'dan Balkanlar'a gitarla yolculuk:** Tolgahan Çoğulu (gitar), Erhan Birol (gitar), Aysu Sulu Şanver (flüt)
5 Şubat, 21:00 **Kim Sanders Grubu**
7 Şubat, 21:00 (Belgesel gösterimi) **"Torakçılar"** (yön: Metin Avdaç)
8 Şubat, 21:00 **Manfred Semmler** (blues-country, Türk ve Yunan ezgileri)
9 Şubat, 21:00 **Göçebe Şarkılar:** Ayça Damgacı (vokal), Hakan Milli (vokal), İnci Sunar (gitar), Özge Metin (keman), Ertuğrul Şentürk (akordeon), Levent Güzel (vurmalılar)
12 Şubat, 21:00 **Orhan Osman Gitar Projesi**
15 Şubat, 21:00 **Kafdağı Topluluğu**
16 Şubat, 21:00 **Teneke Trampet**
20 Şubat, 21.00 **Erkan Oğur - Sarp Maden - Sami Altındağ - Turgut Alp Bekoğlu**
21 Şubat, 21.00 **Klez-mez**
23 Şubat, 21.00 **Kalküta'dan İstanbul'a Yol Günlüğü:** Arslan Hazreti (İran/Azeri kemançe), Duygu Demir (çello), Murat Kağan Ergun (duduk, saz), Vincent Couprie/Amwa (tabla, deholla), Yinon Muallem (vurmalılar)
Not: Haftanın bir günü sahne amatör grupların... (www.gitarcafe.com)

Transglobal Underground

Gettoların, konduların dilinden konuşan, etnik-tekno ve füzyon müziğinin atardamarlarından Transglobal Underground, 15 ve 16 Şubat'ta Ghetto'ya geliyor. 2007'de yayınladıkları yedinci albümleri "Moonshout"ta yer alan, Hindistan, Irak, Macaristan, Fransa, Brezilya, Portekiz ve Senegal gibi farklı coğrafyalardan damıttıkları yeni ve zihnimize çoktan nakşolmuş bilindik şarkılarıyla dans pistini kudurtacaklar.

Duman StudioLive'da

Sadece memleket rock'unun değil, dünyanın en iyi konser gruplarından Duman, 9 Şubat gecesi StudioLive'da çalacak. Aralıktaki konserlerinin biletleri çok kısa bir sürede tükenmişti, aman dikkat! Kaçmaz!

Andy Fletcher

Depeche Mode'u Depeche Mode yapan, grubun prodüktörlüğünü ve düzenlemelerini kotarmış, klavyesiyle uzun dönem grubun sacayaklarından olmuş Andrew Fletcher, pikabın başına geçtiğinde de neler yapabilecğini cümlealeme gösterdi. Sıra İstanbul'da... Fletcher plakların başında solo performansıyla DM hitlerinin eksik olmayacağı özel setiyle 29 Şubat'ta Buz Dans'ta olacak... Adres: Nizamiye Caddesi, No:1, Talimhane-Taksim

Jan Garbarek

Caz tarihinin köşetaşlarından "şimal güneşi" Jan Garbarek, 22 Şubat'ta Türker İnanoğlu Maslak Showcenter'da, 23'ünde ODTÜ'de Kemal Kurdaş salonunda saksofonuyla nağmeleri inletecek.

FOTOĞRAF

Koudelka retrospektifi Pera'da

Çağın en büyük deklanşörlerinden Josef Koudelka'nın izleyiciyle buluşacak sondan bir önceki retrospektif seçkisi ayağımıza geldi. 13 Nisan'a dek Tepebaşı'ndaki Pera Müzesi'nde gezilebilecek sergi, altı bölümde Bohemya'nın bağrından çıkan 70'lik delikanlının sanatını özetliyor. Genç yaşında kendi yaptığı nadir ve özgün baskılarıyla başlayan restrospektif, Sovyetlerin '68 Prag işgali ve direnişinde ikonlaşan fotoğraflarıyla devam ediyor. '62-'70 arasında Slovakya ve Romanya'daki "bohem" Çingene yaşantısına odaklanan yapıtlarını, 17 yılını vatansız bir göçmen olarak geçirdiği "Sürgün" serisi takip ediyor. "Tiyatroyu yaşamın kendisi olarak görmeyi ve bu yolla da yaşamı tiyatro olarak algılamayı öğrendiği" "Tiyatro" serisindeki soyut ve grafik portrelerin ardından, çevre yıkımları ve "uygarlığın bedeli" felâketler üzerine panaromik peyzajlarının olduğu, kompozisyon alanında çığır açmış "Kaos" serisiyle son buluyor. Yılın 11 ayını gezerek, görerek yaşayan Josef K., Akdeniz'deki arkeolojik yerleşmeleri belgeleyeceği son çalışması için Türkiye'ye gelip gideceğe benziyor...

ETKİNLİK

Roxy'de imgelere remiks

Roxy Etkinlik Platformu, 13 Şubat - 5 Mart tarihleri arasında sanat tarihini ele alan bir sergiye ev sahipliği yapıyor. Anna Heidenhain, Gül Ilgaz, Miguel Rothschild ve Nezaket Ekici'nin çalışmalarının yer verildiği "Manipüle" adlı serginin küratörlüğünü Derya Yücel üstlenmiş. Etkinliğin neyi murad ettiğini basın bülteninden aktaralım: "Duchamp'ın 'bir nesneye yeni bir fikir getirmek zaten bir üretimdir' önerisinden yola çıkan sergideki tüm işler, biçimsel olarak heterojen olmakla birlikte, geçmişte üretilmiş olan yapıtları/formları kullanıyor ve sanat tarihi içinde yer almış üretimleri yeni bir senaryoya sokarak, onları bir öyküde bir karakter olarak ele alıyor. 'Yeni' formlar yaratmaktan çok halihazırdaki imgeleri remiksleyerek ve sayısız kesişme yolu/olasılıkları tespit eden çalışmalar, üretim-tüketim, yaratı-kopya, hazır nesne, ebediyet-geçicilik, tekillik ve orjinallik gibi geleneksel ayrımları mesele ediniyor..." *(Sıraselviler Cad. Aslanyatağı Sok. no.5 Beyoğlu [Roxy Club yanı] Tel: 0.212.249 12 83)*

"Münferit" Hafriyat Karaköy'de

Hrant Dink'in ölümünden sonra bir araya gelen bir grup sanatçı ve yazarın oluşturduğu 19 Ocak Kolektifi'nin "12 Eylül parantezi"ni sorguladığı "Münferit" adlı ortak proje Hafriyat Karaköy'de 8 Şubat'a dek gezilebilir...

Garajİstanbul'da bu ay

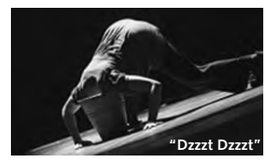

Tiyatro: *1, 2 Şubat, 20:30* "**Oyunu Bozuyorum"** (10+)
6, 7, 8, 9, 20, 21, 22, 27, 28, 29 Şubat, 20:30 "**Ashura"** (Mustafa - Övül Avkıran)
Dans: *4 Şubat, 20:30* "**Camadamlar"** (garajistanbulpro)
4, 5 Şubat, 20:30 "**Dzzzt Dzzzt"** (Çıplak Ayaklar Kumpanyası)
11, 12, 18, 19, 25, 26, 28, 29 Şubat, 20:30 "**Güneşli Pazartesi"** (garajistanbulpro)
www.garajistanbul.com

KLASİK MÜZİK

Tüm zamanların bestecisi J.S.Bach

Boğaziçi Üniversitesi'nde düzenlenen klasik müzik konserleri 10 yaşına bastı. Okulun 1863 yapımı Albert Long Hall salonunda gelenekselleşen dinletilere dünyanın dört bir yanından sanatçılar misafir olageldi. Yaklaşan İlkbahar Konserleri'nin teması "Tüm Zamanların Bestecisi J.S. Bach". Etkinlikler 27 Şubat akşamı, 19:30'da "Ermitaj Orkestrası'nın destansı dinletisi"yle başlıyor. Konserler dizisi 14 Mayıs'a kadar devam edecek.
Bilgi için: 0.212.359 66 48 - 359 67 03

FESTİVAL

3. KargART Uluslararası Video Festivali

19-29 Şubat tarihleri arasında, "Oda" altbaşlığı altında düzenlenenen 3. KargART Uluslararası Video Festivali, uluslararası video sanatçılarına ve özel gösterimlere yer verirken, canlı performans ve konserlerle ilgi çekici bir program sunuyor. Günümüzde her an her yerde ulaşılabilen ve sürekli dolaşıma sahip olan görüntüden taraf olup küratör ve galeri sisteminin öngördüğü seçici ve seçilen olma haline karşı bir duruş geliştirilen festivalde, video sanatının üç dalına ağırlık veriyor: Ses videoları / klipler, animasyon, dokümantasyon videoları... 19 Şubat'ta Babylon'da gerçekleşecek bir partiyle başlayacak festivalin ilk gecesinde, Kraftwerk'ün halefi, Syd Barrett ve Brian Eno'yla büyümüş, geleneksel elektronikaya sert, deneysel ve içe dönük dokunuşlar katan İngiliz ikili Komputer ve gruba çektiği videolarla adından söz ettiren –takipte fayda var– Atıl Altaş ilk kez sahnede yan yana gelecek.
www.kargart.com

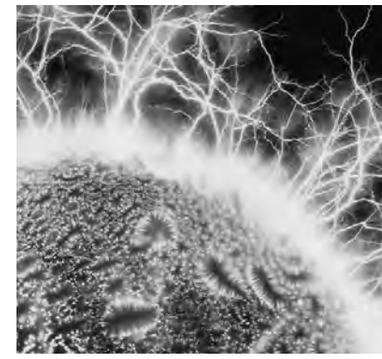

İNTERNET

"Vertigo" ve "Ahtapotun Bahçesi" sanal alemde...

94.9 Açık Radyo'nun köşetaşı iki program: "Vertigo" ve "Ahtapotun Bahçesi". "Vertigo" Hilmi Tezgör'den, "Ahtapotun Bahçesi" Cem Sorguç'tan olma. Roll mürettebatının da kalemşorları. Tezgör ve Sorguç'un yeni marifetleri; programları artık sanal alemde! Bundan böyle vertigo500.blogspot.com'dan "Vertigo", ahtapotunbahcesi.blogspot.com'dan "Ahtapotun Bahçesi" playlist'lerine ulaşabilirsiniz...

Şeker çantalar burada...

Bu anlatılan senin hikâyendir; tak koluna kendi hikâyeni, gez. Nasıl mı?! www.mycandybags.com, üssü internet olan bir çanta tasarım sitesi. Banu Özer Eren'den el emeği göz nuru, şarkılı, şiirli, romanlı, kedili çantalar... Kredi kartı dayatması yok bu mecrada. Her çantadan bir tane üretiliyor, siteye nakledildiyor. Beğendiyseniz bir ara bankaya havaleye gidiyorsunuz ve gördüğünüz anda "derin" hisler beslediğiniz o çanta sizin için yola koyuluyor. Biricik, şeker çantalar için tıkla: *www.mycandybags.com*

SERGİ

"Modern ve Ötesi" bitmeden...

9 Eylül 2007'de santralistanbul'un açılışıyla beraber kapılarını açan "Modern ve Ötesi" sergisi sürüyor. Türkiye çağdaş sanatının elli yılının birikimini ortaya koyan, memleketin modernleşme deneyimini sanatın koridorları arasında dolaşarak düşünmeye sevk eden, bugünle dünün bağını kuran, tartışan "Modern ve Ötesi" sergisi, 29 Şubat'a kadar santralistanbul'da...

DEMOKRASİ VE EĞİTİM

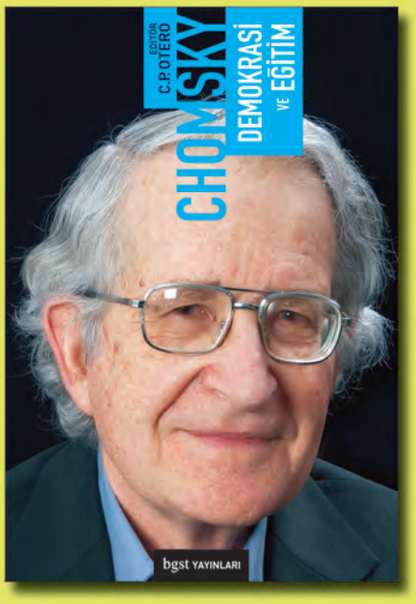

NOAM CHOMSKY

Daha adil ve eşitlikçi bir dünya tahayyül edenler için eğitim, insanın özgürleşmesi yolunda vazgeçilmez bir etkendir.
Chomsky, bu kitapta eğitimin günümüzdeki işleviyle gerçekten demokratik bir toplumda yerine getirmesi beklenen işlevi arasındaki muazzam farkı tartışmaya açıyor.

EMİR BEDİRHAN

LÜTFİ (AHMED RAMİZ)

Kitap, 20. yüzyılın başlarında İstanbul'da yaşayan ve Kürt milliyetçiliğinin temellerini atan aydınların ruh halini yansıtması ve bu konudaki ilk kaynaklardan biri olması bakımından, Kürt tarih yazımında çok önemli bir yere sahiptir. Kürt milliyetçi söyleminin oluşumuna tanıklık eden "Emir Bedirhan" kitabı, bu söylemin çözümlenebilmesi için değerli bir kaynaktır.

POSTMODERNİZM VE SOL

MICHAEL ALBERT
NOAM CHOMSKY
EDWARD S. HERMAN

Postmodernizmin bilime dönük eleştirileri, postmodernistler ve bilimi savunanlar arasında "bilim savaşları" denilen bir tartışmaya yol açtı. Kitap, bu tartışmada bilimi savunan muhalif entelektüellerden bazılarının görüşlerine yer veriyor. Postmodernizmin doğa ve toplum bilimlerinde "nesnel hakikat" düşüncesini reddedişinin sol aktivizm açısından doğurabileceği sonuçları ele alıyor.

UMUDU GERÇEĞE DÖNÜŞTÜRMEK

MICHAEL ALBERT

"Umudu gerçeğe dönüştürmek, insanlığı ilgilendiren hemen bütün temel alanlara ve hemen bütün insanlararası etkileşim tarzlarına uzanıyor. Katılımcı ekonomi benzeri ilkelerin, bizi nasıl mevcut bütün toplumlardan çok daha arzu edilir bir topluma götürebileceğini ele alıyor.

bgst YAYINLARI
Tomtom Mah. Kaymakam Reşat Bey Sok. 9/1 Beyoğlu – İstanbul Tel & fax: 0212 251 19 21 bgstyayinlari@bgst.org www.bgst.org

ROLL KİTAPLIĞI

Ahmet Oktay İmkansız Poetika (İthaki)
Andrey Tarkovski Mühürlenmiş Zaman (Agora)
Bülent Usta Karınca Hastanesi (Versus)
Emrah Cilasun Mustafa Suphi'yle Yoldaşlarını Kim Öldürdü (Agora)
Italo Calvino Örümceklerin Yuvalandığı Patika (YKY)
İnci Enginün Tanpınar'la Başbaşa –Günlüklerin Işığında (Dergah)
Jacques Derrida Nietzschelerin Şöleni (Otonom)
John Fowles Abanoz Kule (Ayrıntı)
Küçük İskender Ağır Abiler Orkestrası (Sel)
Laszlo Darvasi Santrforun Rüyası (İletişim)
Leo Malet Kara Üçleme (Metis)
Michel Faber Yüz Doksan Dokuz Basamak (Sel)
Miguel Benasayag - Florence Aubenas Direnmek Yaratmaktır (Versus)
Manuel Castells Binyılın Sonu (Bilgi Üniversitesi Yayınları)
Maureen Freely Aydınlanma (Metis)
Pelin Özer Cam Kulübeler - 202 Haiku (Roll)
Taner Akçam Ermeni Meselesi Hallolunmuştur (İletişim)
Theodor W. Adorno Rüya Kayıtları (YKY)
Ulaş Özdemir Şu Diyâr-ı Gurbet Elde –Aşık Mücrimî'nin Yaşamı ve Şiirleri (Pan)
Ulrich Bröckling Disiplin –Askerî İtaat Üretiminin Sosyolojisi ve Tarihi (Ayrıntı)

Yeni çağın romanları

Tek atımlık, otobüslük, vapurluk bir punk egzersizi "Risale-i Punk". Jessamin Swearingen'in "The Emergence of Punk in America" adlı kitabından derlenen kitap, esas olarak Amerikan punk'ına, Velvet'lere, New York Dolls'lara, Patti Smith'lere, Ramones'lere odaklanıyor...

1960 sonrasının ürünü olan punk, rock'un tazelik ve gençliğini kazanmak için yeniden doğuşu ve arınmasıyla ilgiliydi. 1960'ların en başarılı isimleri yeni nesle ulaşamadığında, bu boşluğu punk doldurdu. Punk, her ne kadar benzer türlerin gölgesinde kalsa da, New York'un ana akım müziği üzerindeki etki zincirinin bir halkası oldu. Erken dönem folku gibi, punk rock da şehirde başlayıp daha farklı yerlerde popüler oldu. Folk'ta New York'taki Greenwich Village'dan batı kıyısına ya da Woodstock'a bir göç söz konusuydu. Oysa punk New York'ta başlayıp İngiltere caddelerine sıçradı.

Lou Reed'in New York ve İngiltere'deki punk rock üzerindeki etkisi eşsizdi. Reed'in değeri o kadar büyüktü ki, Roman Kozak, "This Ain't No Disco" kitabında "eğer Velvet Underground olmasaydı, CBGB olur muydu?" diye soruyordu. Reed, grubu The Velvet Underground'la punk'ın atası konumundadır. Gruptan 1970'te ayrılmasına rağmen, Reed'in söz yazarlığı ve Velvet'le yaptığı çalışmalar New York canlı müzik ortamında iz bırakmıştır.

Reed'in punk dünyası üzerindeki etkisi cinsellik politikasından ibaret değildi. Reed'in punk nesli, onun şairlikteki referanslarından da etkilendi. 1969'ların ortalarında Syracuse University'de okurken, alkolik şair ve üstad Delmore Schwartz'la çalışmıştı. Schwartz, Reed'i, eğer çok satmamak için çaba harcamazsa, öldükten sonra ona musallat olmakla tehdit ediyordu. Reed, ilk Velvet Underground albümündeki "European Son" adlı şarkıyı Schwartz'a adadı. Rock müzikte şiire verilen önem, gençlik pop şarkılarındaki lise tipi aşk şiirleri ve Bob Dylan'ın müziğindeki protest anlayıştan öteye gitmiyordu. Şiirsel değeri olan bir söz yazarı olmasına rağmen Dylan, ürpertici karamsarlığını daha küresel bir düzlemde ifade ediyordu. Siyaset ve savaşlarla ilgilenen Dylan, kendi yabancılaşmasını

Velvet Underground

dinleyicilerine de dayatıyordu. Dylan şarkılarının kaynaklarını ve konularını açıklamayı reddederken, Reed kendisininkileri teşhir ediyordu. Reed'in olumsuzluğu çok çekiciydi. Yer adlarını, ilgili kişi adlarını veriyor, şehrin caddelerinde izlediği rotadan bahsediyordu. İlk albümde yer alan "Run Run Run"daki günlük Union Square hikâyeleri ve "Candy Says", "Stephanie Says", "Lisa Says" gibi şarkılar, kişisel deneyimlere dayanıyordu. Dylan'ın bir konuşmayı ima ettiği yerde Reed, konuşulanları harfi harfine naklederdi.

Reed'in şiirsel hırçınlığı ortaya çıkmakta olan punk rock'u etkiledi ve New York punk hareketi boyunca, şarkı sözlerinde şiirselliğe dönüş arzusunu ateşledi. Reed'in etkisi, Fransız sembolist şiiri ve Beat yazarlarından esinlenilen şarkı sözlerini birleştirdi. Punk camiasının içinde olanlar, sanki bu bağlantı çok açıkmış gibi davranıyorlardı. David Johansen şarkı sözlerini Rimbaud'ya benzetiyordu. Trouser Press'in Haziran-Temmuz 1976 sayısında, Patti Smith'in ilk konserlerini gitarist Lenny Kaye ile "Rock'n'Roll Rimbaud Dinletileri" adı altında verdiği belirtiliyordu. Eski Television üyesi Richard Hell, Beat şairi Rod McKuen'in "Beat Generation"ını ödünç alıp 1977'de punk marşı "Blank Generation"ı yazmıştı. Patti Smith de 1978 tarihli "Easter" albümünde bulunan "Rock'n'Roll Nigger"da, Reed'in dürüst şarkı sözlerindeki suçlayıcı hırçınlığı yakalamıştı.

Bir sonraki neslin ürettiği müzik, Reed'in edebî hırslarını rock müzik üzerinden tanımlama girişiminden ilham almıştı. Birçok çağdaşı gibi Reed de, kendini yüzde yüz Amerikan romanını yazmak mecburiyetinde hissetmişti. Rolling Stone'a verdiği 1987 tarihli bir röportajda, bir romanın anlatabileceği her şeyi rock şarkıları şeklinde anlatabilmenin mümkün olduğundan bahsediyordu. Reed'in ele aldığı konulardaki edebî nitelik dışında, Velvet Underground'un müziğinin nitelikleri de punk rock'un yolunu açtı. Rahatsız edici gitarlar ve sert ritmler, Velvet'in ilk dönemindeki John Cale'in elektro-viyolasının inlemeleriyle birlikte punk saldırganlığıyla aşık atabilecek bir müzikal standart yarattı. Ramones, neredeyse bütün şarkılarında Velvet Underground'dan esinlenilmiş ritmler kullandı; tekrar eden, bir lokomotif gibi kendini ileri doğru iten 4/4'lük ritmler. Television, ses boşluklarını doldurmak için Velvet'in iki gitarlı dinamiğini kullandı. Velvet Underground, gitar distorsiyonu ve feedback'i rock sözlüğüne soktu. Davulcu Maureen Tucker'ın sıradışı spastik çalışı, müziğe kaotik bir ataklık kazandırıyordu ve stili o kadar farklıydı ki, onu taklit etmek imkânsızdır.

Jessamin Swearingen, "Risale-i Punk", çev: Artemis Günebakanlı (Altıkırkbeş)

SOHA

Melankolik aydınlık

Parisli Soha, geçtiğimiz ay "D'ici et d'ailleurs" adında her telden çalan başarılı bir pop albümü yayınladı.

Epeydir müzik ortamlarının içinde olduğunu duyduk.
Genellikle reggae-dancehall ve soul ortamlarında bulundum, oradan geliyorum. Paris'te pek çok yerde şarkı söyledim, toaster'lık yaptım. Fransız rap ve hiphop gruplarıyla çalıştım, 12-13 sene festival festival dolaştım...
Soha sahne ismin mi? Ne anlama geliyor?
Jamaikalıların kullandığı Patois dilinde, "ee,

n'olmuş yani?" anlamına geliyor. Erkeklerin dünyasında bir kadın olarak kendimi kanıtlama maceramı anlatıyor biraz. Ama bu isme ben karar vermedim, üstüme yapıştı.
Aslen nerelisin?
Marsilya'da doğdum, ama köklerim çeşitli yerlere uzanıyor. Bana müzik tutkusunu aşılayan annem Nubyalı mesela.
Albümü birkaç kelimeyle nasıl anlatırdın?
Sıcak. Aydınlık. Melankolik. Duygusal. Bunların hepsiyim. Müziğimin reggae, caz ve Latin temelli olduğunu söyleyebilirim, bol bol Bob Marley, Dennis Brown, Tanya Stephens dinlerim, pop şarkılarını da severim. Albümümü her müzikal rengin olduğu bir tablo gibi düşündüm. Sekiz kardeşiz. Herkesin ayrı bir müzik zevki var, hepsinin ortalamasını aldım.
Neden ilk single'ın "Tourbillon" oldu?
Çünkü benim tüm yönlerimi yansıtıyor. Ruhen son derece Afro-Amerikalı bir şarkı.
Pek çok yerde Ayo ile karşılaştırılıyorsun.
Çok farklıyız. Benim albümümde soul ağırlığı yok. Bence ikimiz de insanlara biraz egzotik geliyoruzdur.
Albümünde tek bir düet şarkı var.
Evet, albümde besteleri yapan Antoine Essertier'yle "Mi Passos"u birlikte söylüyoruz.
Başka kimlerle böyle ortak çalışma yapmak isterdin?
Angolalı popüler şarkıcı Bonga Angola'yı tercih ederdim. Aslen Cabo Verde adalarından gelen Portekizli Sara Tavares'le şarkı söylemeyi de isterdim. Bir de Raul Paz'la: Paris'te yaşıyor, ama aslında Kübalı. Yaptığı her şeye bayılıyorum...
(Planete-elea, Musicactu, çev: Derya Bengi)

MARS VOLTA

Tahtanın laneti

Zor, uzun şarkıların, deneysel bir rock'un yolcusu ikili, dördüncü albüm "The Bedlam in Goliath"ı yayınladı...

"The Bedlam in Goliath"la beraber yeniden konsept albüm yapısına döndünüz. Nasıl bir sürecin ürünü albüm?
Omar Rodriguez-Lopez: İki sene önce bir ara İsrail'de kalmışım, oradan Cedric'e (Bixler-Zavala) bir "Ouija board" almıştım, şu konuşan tahtalardan. Alet bizimle hakikaten de konuşmaya başladı, kendine Golyat diyordu. Giderek anladık ki, üç kişi konuşuyor orada, iki kadın –galiba bir anne ve kızı–, bir de adam. Ortadoğu'da geçerli olan şu tuhaf namus cinayetleri gibi bir durum vardı aralarında galiba. Cedric şarkı sözlerini tahtanın söylediklerinden oluşturmaya başladı. Sonra tahta bizden bir şeyler talep eder oldu, rom istiyordu mesela. Başımıza bela olmaya başlamıştı. Aleti kırıp yaktım, nasıl olsa Cedric sözleri bitirmişti. Ama laneti üzerimize almıştık bir kere.
Ne oldu sonra?
Ne olmadı ki? Basçımız milyonda bir rastlanan bir kan hastalığına yakalandı. Yıllardır beraber çalıştığımız teknikerimiz kafayı sıyırdı, kayıtları da alıp kaçmak istedi. Sonra da kaydettiğimiz her şey habire silinir oldu, sanki hiç çalmamışız gibi. Stüdyomuzu arkadaşlarla paylaşıyoruz, kimseye bir şey olmadı, bizim bölümü su bastı, hem de iki kere. Tonmaysterimiz de "bu bir kuantum sorunsalı" diye açıklama getiriyordu kendince. O geveze tahta bizi bitirdi, ama biz de albümü bitirdik. Lanet ancak böyle kalkabilirdi üzerimizden.
Evvelkilerden farkı ne yeni albümün?
Daha agresif olacak gibiydi, ama hayat dolu bir iş çıktı ortaya. Farklı bir şey yapmak için çıkmak lâzım her zaman yola. Yoksa, zaten müziği yapanlar belli, tanımlı bir sound'a hapsolup kalırız. Bu defa 1 dakikalık bir şarkı çıkarmak niyetindeydim, ama 2.5 dakikalık bir tane yaptım, bu da bir gelişmedir.
Ya seviliyorsunuz ya da nefret ediliyorsunuz...
Şahane işte. Aksi takdirde, bir şeyler ters gidiyor diye düşünürdüm. Ortada sahici bir durum olduğunun kanıtı bu bence, taraf olmak zorunda hissediyorsunuz kendinizi. Yıllarca kimsenin dinlemediği plaklar yaptık durduk. Şimdi öyle ya da böyle tepki toplamak iyi. Ama en güzeli, bizi beğenmeyen eleştirmenler. Müziğimizin boktan olduğunu anlatmak için bile sayfalar harcıyorlar!
(Mp3.com, çev: Merve Erol)

BLIXA BARGELD

Alman işi mizah!

Einstürzende Neubauten'ın (ve uzunca bir süre Nick Cave'in Bad Seeds'inin) gitaristi anlatıyor...

Einstürzende Neubauten hakkındaki en yaygın yanlış kanı, kullanılan en yanlış sıfat nedir sizce?
Benim hakkımdaki en yaygın yanlış kanı, hiç mizah duygum olmadığı. Neubauten için kullanılan en yanlış sıfatsa "Alman işi".
Bugüne kadar bir söyleşide zikrettiğiniz en kötü yalan ne?
Hakkımızda birçok yalan yanlış şey söylendi, sahnede kullandığımız makineler, sahnedeki hareketlerimiz hakkında. Nihayetinde her şeyi kabullenir olduk, "öyle diyorsanız öyledir" dedik.

Hoşunuza gitmeyen bir grup sizi referans gösterirse ne yaparsınız?
Çok da umursamam. Aslında, yeteneği, kalitesi tartışılır bir grup da olsa, bizden ilham aldıklarını söylerlerse gururum okşanır. Etkisi olmayan plaklar kiramı ödeyemez.
Müziğinizin hangi ürünün reklamında kullanılmasını tercih edersiniz?
Şu sıralar Amerika'da bir iletişim ağını tanıtmak için Neubauten müziğini kullanıyorlar. Ben izin verdim onlara, para karşılığında. Nick Cave, müziğinin herhangi bir reklamda kullanılmasına izin vermiyor. İyi hoş, izin vermez, ama Neubauten ondan çok daha yoksul. Yüksek ahlâkî kıstaslar edinemiyoruz biz.
Bugüne kadar öngrubu olduğunuz ya da sizin konserlerinizin açılışını yapan en kötü gruplar hangileri?
1981'de Birthday Party'nin, 1993'te U2'nun öngrubuyduk. U2'nun Avrupa turnesinin açılışlarını biz yapacaktık, ama seyirciyi isyana teşvik ettiğimiz için, sahneye fırlatılan ve sahneden fırlatılan şeyler yüzünden daha ilk konserde şutlandık. Bir de galiba sahnede sigara içmemizden hoşlanmamışlardı. O tarihten sonra kimsenin öngrubu olmadık.
Bugüne kadar size sorulan en kötü soru ne?
Bilmem. Bu soru aday olabilir. Ama eminim, bir sürü insan bu soruyu böyle cevaplayarak kendini çok zeki zannetmiştir.
(Plan B, çev: M.E.)

SEASICK STEVE

Bir hobonun maceraları

60'ından sonra meşhur olan blues'cunun "Dog House Music" albümü ham ve sert bir rock'a göz kırpmaktan kaçınmıyor....

Ömrünüzün sonbaharında keşfedilmek nasıl bir duygu?
Harika. Müzik yapmayı hep çok sevdim, ama kimse ilgilenmedi. Bir zamanlar sadece köpeğim için çalardım. Şimdiyse onbinlerce insana çalıyorum.
14 yaşınızda evinizi terkettiniz ve sert koşullarda yaşadınız. O dönemlerinizi tarif etmek için "hobo" iyi bir kelime mi?
Bu aralar benim gibilere "evsiz" deniyor, ama eskiden bu kelime kullanılmazdı. Eskiden dört kategori vardı. "Hobo"ysanız, iş bulmak için trenlerle bir oraya bir buraya giderdiniz. İşten kaçmak için dolaşıyorsanız, "serseri" olurdunuz. "Berduş" olmak demek, ne seyahat etmek ne de çalışmak demekti. "Ayyaş" diye, çalıştığı süreden fazlasını içmeye ayırana derlerdi. Benim gibi bir hobo için mesele hayatı maceralı kılmaktı.

Shane McGowan evsiz zamanlarında bir kere bedenini satmak zorunda kalmış. Sizin de başınıza geldi mi?
Asla. Başlarım öyle işe!
Kurt Cobain'le nasıl tanıştınız?
1990'da Washington'a, Olympia'ya taşınmıştım. Surf Club diye, Nirvana'cıların çaldığı bir yere gittim. Etrafta bir sürü iyi grup vardı, ama Nirvana bambaşka bir şeydi. Sonra Kurt benim kaldığım otelde yaşamaya başladı. Onu en son ölümünden birkaç hafta önce Seattle havaalanında gördüm. Laflaşırken Courtney Love kolundan çekip götürdü çocuğu. Belânın tekiydi o kadın.
Şarkılarınızda bir punk rock ruhu var gibi...
Belki benim müziğimde de punk'taki gibi bir vahşilik, bir kalitenin kıyısından geçme hali vardır. Ama blues her zaman böyleydi zaten. İnsanlar Charlie Patton gibilerinin Hendrix'ten çok önce gitarı enselerinde çaldığını unutuyor.
Amerikalı olmaktan gurur duyuyor musunuz?
Müzikal anlamda, evet. Benim bildiğim Amerika, yol kenarlarında yağ kokan küçük lokantalar filan, hâlâ var mı, emin değilim. Şimdi Amerika'ya gittiğimde nerede olduğumu anlayamıyorum. Amerika'yı terketme sebeplerimden biri Bush'un seçilmesiydi. Hiçbir şeyin bir daha aynı olmayacağını anlamıştım.
(Uncut, çev: M.E.)

YASMIN LEVY

Maria Callas ve İbo

En son "Mano Suave" adlı albümünü yayınlayan İsrailli Levy, şarkılarını Judeo-Espanyol (Ladino) dilinde söylüyor...

Birkaç yıl önce "yeni Shakira" olmanın ucundan dönmüşsün. Nasıl oldu bu?
İki yıl kadar önce Decca'nın başkanı beni buldu. Kafasında bir plan vardı. Sefarad müziğini pop kitlesi için yeniden yorumlayacak birini arıyordu. Ve beni seçmişti. Sting'in prodüktörü Kipper'la kayıtlar yaptık. Amaç bu albümü İspanya ve Latin Amerika'da büyük bir pop albümü olarak pazarlamaktı. Fakat proje rafa kalkmış durumda. Bu beni rahatlattı, çünkü bir pop yıldızı olabileceğimi sanmıyorum.
Peki yaptığın müziği nasıl tanımlarsın?
Geleneksel Sefarad müziğini ve Ladino dilini tekrar canlandırmak ve yorumlamak. Müziğimin geri planında babam var: 1919'da Türkiye'de doğmuş, ama üç yaşında Kudüs'e gelmişler. Radyo yayıncısı, halk şarkıcısı olarak çalışmış, asıl tutkusu geleneksel Sefarad müziği derlemeleri yapmakmış. Yaşlı kadınlara, çocukluklarında öğrendikleri şarkıları söyletip kaydediyordu ve farklı ülkelerin Yahudi toplumlarında bu şarkıların nasıl değiştiklerinin izini sürüyordu. Mesela Bulgaristan ve Türkiye'de geleneksel şarkılar ciddi bir şekilde değişime uğramış.
"La Juderia" albümünde bu geleneksel şarkıları flamenko tarzıyla yorumladın. Kimi flamenkocular da Roman olmadığın için tepki aldın.
Paco de Lucia da Roman değil. Bu, kanla ve ırkla değil, kültürle ilgili bir şey. Ladino müzikte aynı duyguyu hissedebiliyorum ben. Herkes Ladino şarkıları söyleyebilir, ama iş kâğıt üzerindeki notaları ve kelimeleri okumak değil. Bu, evdeki eşya, annenizin size seslenmesi, yediğiniz yemek gibi bir şeydir. Bu yüzden flamenkonun Romanlara ait kalması gerektiğini savunanları da anlayabiliyorum.
Son albümün "Mano Suave" ile Ladino köklerine geri döndün.
İsrail'de iki grup insan var. Birinci grup Ladino dilinin yaşayacağını, ikinci grupsa kaybolup gideceğini iddia ediyor. Ben ikisi arasındayım. Evet, Ladino dili gündelik hayatımızdan çıktı gitti. Artık İbranice konuşuyoruz, süt alırken, ekmek alırken Ladino konuşmuyoruz. Eninde sonunda bu dil silinip gidecek. Ama hafızalarda yer etmesi için şarkılarda yaşatılması gerekiyor. Dahası, Kudüs'te Araplarla iç içe yaşıyoruz. Arap müziğini dinliyoruz, onlarla da etkileşime geçiyoruz. Müziğime bu da yansıyor bir şekilde.

Etkilendiğin isimler kimler?
Maria Callas, fado şarkıcısı Mariza, İbrahim Tatlıses (neredeyse ağlarmış gibi söyler), flamenkocu Miguel Povedo (bir kadın duyarlılığıyla söyler) ve tabii ki Antonia Molina: Tıpkı gırtlağında bir kuş varmış gibi söyler.
(Guardian, Jewish Chronicle, çev: Ogan Güner)

BLACK LIPS

Arapça Chuck Berry

Atlantalı dörtlü 2007'de "Good Bad Not Evil" albümünü yayınladı...

Bir grup üyesini araba kazasında kaybetmişsiniz...
Cole Alexander: Evet. İlk gitaristimiz Ben Eberbaugh otoyolda giderken, eroin almış, farları yanmayan ve ters yönden gelen bir kadınla kafa kafaya çarpıştı ve ikisi de öldü. Arabanın arka koltuğunda benim amplim vardı. Enkazdan çıktı ve Ben'in babası bana geri verdi aleti. Kazadan beri amplinin reverb'ü bir garip çıkıyor. Sanki Ben'in ruhu onun içine gizlenmiş gibi. Bu ampliyi bir şarkıda kullanmak istiyorum bu yüzden.
Doğumgünü partilerinde çalarak başlamışsınız işe...
Cole: Sayılır. Lisedeyken ev partilerinde çalıyorduk. Veletlerin birbirine pasta fırlattığı türden partilerde. Bar Mitzvah'larda da çok çaldık. Aslında zeka özürlü çocuklar için bir konser vermek istedim hep. Lisedeyken öğrenme zorluğu olan çocuklarla aynı sınıfa gittim. Kendimi hep özürlülerle özdeşleştiriyorum bu yüzden.
Seyirciyle vücut sıvılarınızı paylaşmak konusunda bir takıntınız varmış...

Cole: Var. Jimi Hendrix, Jimmy Page gibi adamların trüklerini incelerken fark ettim ki, vücut sıvılarını kullanmak işe yarıyor. Mesela Hendrix gitarı dişleriyle çalıyor diye ben de penisimle çalmaya başladım. Sonra ağzıma çiş doldurup seyircilere püskürtmeye başladım. Dayak yiyeceğimi düşünüyordum, ama millet sevdi! Bugünlerdeki rock müzik fazla hijyenik. O yüzden rap seviyorum.
Batı Şeria'da konser vermişsiniz...
Cole: İsrail'e konsere gittik. Filistinlilere özel bir konser vermemiz gerektiğini düşündük, ama orada rock kulübü yok tabii. Bir caminin yakınlarına sahne kurduk ve gerilla usûlü konser verdik. Başta yadırgadılar, sonra alıştılar. Konseri "Johnny B. Goode"la bitirdik. Arapça eşlik ediyordu millet.
Hippileri pek sevmediğinizi duyduk...
Jared Swilley: Savaşı protesto edip asit atan zengin San Fransiscolu veletlerden nefret ediyoruz.
Cole: Devendra Banhart misali tipler bize çok nanemolla geliyor. Manson Ailesi ise ilginç. Saçlarını kazıyan, tabancayla dolanan kızlar falan...
Jared: Bobby BeauSoleil'i severiz mesela. İyi bir müzisyen ve aktördü vaktinde. Lucifer Rising" başta olmak üzere, Kenneth Anger'ın "bir sürü filminde rol aldı. İlk Manson cinayetini işleyen adam. Hâlâ hapiste.
(Guardian, çev: O.G.)

TOUMAST

Transpolitik

Tuareg usûlü çöl gitarlarının simgesi Tinariwen grubuna kardeş geldi. Toumast'ın albümünün adı "Ishumar".

Albümünüzde çok yoğun bir nostalji duygusu var...
Moussa Ag Keyna: Albümün tamamı sürgün teması etrafında örülü. Dolayısıyla, nostalji, ama aynı zamanda öfke de var.
Tuareg kültüründe sınır kavramının yeri yok ama, hangi ülkede doğdun?
Mali ve Nijer arasındaki Azawad bölgesinde. Bütün hayatım bu iki ülke arasında, sınırın iki tarafında geçti. Aslında ortada sınır filan yok, tamamen çöl!
Uzun süren savaşta sen de doğrudan çarpıştın, değil mi?
Evet. Daha ergenlik çağımda Tuareg direnişine katıldım, Libya'daki gerilla eğitim kampına gittim. Her gün yanıbaşımda kardeşlerim ölüyordu. Tek avuntum müzikti. 1992'de Mali ve Nijer arasında barış antlaşması yapıldı. Bir sürü vaatte bulunuldu, tabii bunların çoğu tutulmadı.
Sahra müziğinde gitar nasıl oluyor da bu kadar yer tutuyor?

Siyasal mücadeleyle birlikte gitar da müziğe girdi. Dönemin bütün muhalif, protest şarkıları gitarlıdır. Benim gitarı keşfetmem Libya'da bir Tinariwen konseriyle oldu.
Elektriğin zor bulunduğu çöl ortamında gitar nasıl yayıldı?
Elektriğin olmadığı yerde tahta gitar çalıyorsun, bir priz bulduğun anda da elektroya geçiyorsun! Bizimki kızları duygulandırmak için yapılan yumuşak, kıvrak bir müzik değil. Tuaregler hep trans müziği yapmıştır. Müziğimizin temeli geleneksel. Çöle duyulan sevgiyi, develerin güzelliğini, kervanların yola düzülüşünü anlatan bir sürü eski şarkı var. Gitarla bu tür konulardan da bahsediyoruz. Ritmleri koruyoruz, üzerine başka akorlar ekliyoruz. On yıldır Fransa'dayım, başka etkiler de müziğe dahil oldu. Mesela gruba, bizde olmayan bateri eklendi.
Albümünüz ülkenizde, Sahra'da da dinlenebilecek mi?
Albümün çıktığı haberi hemen yayılır. Ve Afrika'nın dört bir yanında korsan kasetler dolaşmaya başlar.
Korsan meselesi canını sıkıyor mu?
Tersine, iyi geliyor! Albümü insanlar dinlesin diye yaptık.
(Les Inrockuptibles, Tradmag, çev: Siren İdemen)

YEASAYER

Eno, Cyndi, Vanilli

New York'lu grup, "All Hour Cymbals" adlı ilk albümündeki Doğulu psikedelik şarkılarıyla dikkat çekiyor...

Tarzınızı nasıl özetlersiniz?
Anand Wilder: "Pop müzik" dışında bir sınıflama fazla iddialı kaçar.
"Yeasayer" ismi size tam olarak ne diyor?
Anand: Belli bir şey demiyor. Basit, merak uyandıran, hoş çağrışımları olan bir kelime.
Genelde nasıl üretiyorsunuz?
Anand: Kâh yalnız, kâh beraber çalışıyoruz; rolleri paylaşıyoruz. Ağırlıklı olarak besteleri bilgisayarda yapıyoruz.
Grup nasıl ortaya çıktı?
Anand: Chris'le ben beraber çalıyorduk. Sonra, New York'ta, Baltimore'dan eski arkadaşlarımızla birlikte sayımız arttı. Derken, kuzenim Ira bize katıldı, en son Luke bateriye geçti.
Modelleriniz kimler?
Anand: Arthur Russell, David Byrne, Eno, Cyndi Lauper, Milli Vanilli, Quinn Walker...
Düzenlemelerinizde psikedelizm nostaljisi hissediliyor...
Chris Keating: Psikedelik dönemin vokalleriyle büyüdüm: Zombies, Beatles, Crosby, Stills, Nash & Young, Beach Boys... Bıkmadan onların plaklarını dinlerdim. Vokal armonileri öyle heyecan verici ki, tartışmasız bizim de esin kaynağımız orada. Ama, psikedelik bir grup gibi görmüyorum kendimizi.
Yeasayer'ın müziği ne işe yarar?
Anand: Müziğimiz dans etmek, hayal kurmak, sevişmek, dua etmek, aklınıza gelen her şey için kullanılabilir...
Chris: Bazıları müzikle dua edebilir, ama ben yapamam.

Bu albümde en sevdiğiniz parça hangisi?
Anand: "Wait For The Summer" ya da "Waves/Worms".
Chris: Ben "Redcave"i seviyorum. Grup olarak yaptığımız ilk şarkıydı.
Tanrı'ya ya da başka bir ilâhî güce inanıyor musunuz?
Anand: Hayır, tek inancımız müzik.
(Libération, çev: S.l.)

SAYISAL

1. Hangisinin "First Song" **isimli bir şarkısı yok?**
a) Built to Spill b) Andrew Bird c) Band of Horses d) Bright Eyes

2. Aşağıdakilerden hangisi, içinde yer aldıkları efsanevi albümün ilk şarkısı **değildir?**
a) Thunder Road (Born To Run, Bruce Springsteen)
b) Have A Cigar (Wish You Were Here, Pink Floyd)
c) Custard Pie (Physical Graffiti, Led Zeppelin)
d) Tangled Up in Blue (Blood on the Tracks, Bob Dylan)

3. "Ten" hangi grubun **ilk albümüdür?**
a) Soundgarden b) Pearl Jam
c) Alice in Chains d) Nirvana

4. Aşağıdakilerden hangisi **bir "ilk albüm"** değildir?
a) Murmur (R.E.M.)
b) Gish (Smashing Pumpkins)
c) Surfer Rosa (Pixies)
d) Core (Stone Temple Pilots)

5. "15 Step" **hangi albümün ilk şarkısıdır?**
a) Shotter's Nation (Babyshambles) b) White Chalk (PJ Harvey)
c) In Rainbows (Radiohead) d) Magic (Bruce Springsteen)

6. "Give It A Name" **adlı ilk albümünü yayınlayan punk dörtlüsü Million Dollar Marxists, yeni kıtanın** hangi şehrinden **geliyor?**
a) Sao Paolo b) Miami c) Ottawa d) Buenos Aires

7. "Bir kızgın cüce ve 200 heybetli surat"**: Kısa boylu bir çocuğun, okulda kendisiyle alay edenlerden intikam alma isteğini anlatan "One Angry Dwarf and 200 Solemn Faces" şarkısını** kim söylüyor?
a) Ben Folds b) Jack Johnson
c) Joe Jackson d) Dan Bern

8. Aşağıdaki gruplardan hangisi '90'lı yıllarda The Wonder Stuff'ın **lideri** Miles Hunt **tarafından kurulmuştur?**
a) Vent 414 b) Blok 57 c) Starflyer 59 d) Terminal 46

9. "Yağmur yağacak ve sen bir seçim yapmak zorunda kalacaksın. Eğer inanıyorsan, tan yerine bak, asla kaybetmezsin". Ne bir eksik ne bir fazla, tam adı **bu olan şarkı, aşağıdakilerden** hangisidir?
a) Butterfly 747 (Moloko)
b) 17 Days (Prince)
c) 107 Steps (Björk)
d) 14th Street (Rufus Wainwright)

10. 2008'de 1968'in kırkıncı yılını **idrak ediyoruz. Müzik dünyasında aşağıdaki olaylardan hangisi 1968'de olmadı?**
a) Johnny Cash "Live at Folsom Prison"ı kaydetti
b) Kylie Minogue ve Jason Donovan dünyaya geldi
c) Van Morrison "Astral Weeks"i yayınladı
d) İlk büyük rock festivali Woodstock düzenlendi

SÖZEL

1. Beck'in 1993 tarihli **ünlü şarkısı "Loser" hakkında aşağıda söylenenlerden** hangisi yanlıştır?
a) "Eternal Sunshine Of The Spotless Mind" filminde çalındı
b) O sıralarda Beck'in Loser isminde bir grubu vardı
c) Dr. John'un "I Walk on Gilded Splinters"ından sample kullanıldı
d) Nakaratta İspanyolca "soy un perdedor" cümlesi geçiyor

2. Aktör George Clooney için yazılmış **"Ce Georges" isimli mizahi şansonda hangi iki şarkıcı düet yapıyor?**
a) Jane Birkin - Miossec b) Axelle Red - Renaud
c) Olivia Ruiz - Adamo d) Charlotte Gainsbourg - Etienne Daho

3. "Bu kasabada korunaklı bir yere gömülü onlar / Bu yağmur can yakabilir, diyorlar / Şuraya bak, hiç kan yok ortalıkta, acıdan eser yok..." **Bu dizeler hangi yağmur şarkısından?**
a) Purple Rain (Prince) b) Red Rain (Peter Gabriel)
c) Black Rain (Ben Harper) d) Coloured Rain (Traffic)

4. "Hayatta hiç değilse bir kere / Tercihan bir gece / Mümkünse yağmur altında, Chet Baker dinlemek…" Bu dizelerin yer aldığı "Chet Baker" **isimli şarkı, hangi sanatçının** son albümünde **yer alıyor?**
a) Vanessa Paradis b) Alison Moyet c) Brigitte Fontaine d) Kate Nash

5. Kaffibarinn **nedir?**
a) Damon Albarn'ın Reykjavik'te ortak olduğu bar
b) Alex Kapranos'un gastronomi kitabının adı
c) Nicky Wire'ın internet blog'u
d) Starbucks'ın kurduğu plak şirketi

6. Aktris Samantha Morton'un müzikle ilişkisi hakkında **aşağıda öne sürülenlerden hangisi yanlıştır?**
a) The Horrors'un "Sheena is a Parasite" klibinde rol aldı
b) "Control" filminde Ian Curtis'in karısını canlandırdı
c) U2'nun "Electrical Storm" klibinde rol aldı
d) "Velvet Goldmine"da Bowie'nin karısını canlandırdı

7. Hangi şarkıcının gerçek ismi **Florian Cloud de Bounevialle O'Malley Armstrong'tur?**
a) Cher b) Dido c) Peaches d) Yazz

8. Ayyaş denizcilerin kol gezdiği **punk şarkısı "Turkish Song Of The Damned"i kim söylüyor?**
a) The Damned b) The Pogues c) The Coral d) The Hangmen

9. Punk'ın öncülerinden Johnny Thunders'ın anısına**, ölümünden bir yıl sonra, 1992'de** aynı isimli bir şarkı **yapıldı. Kim söylüyordu "Johnny Thunders"ı?**
a) Vic Godard b) Captain Sensible c) Marc Almond d) Adam Ant

10. Hangi Joy Division şarkısının adı Ian Curtis'in mezartaşına **yazılı?**
a) Love Will Tear Us Apart b) New Dawn Fades
c) I Remember Nothing d) A Means to an End

sözel 4

sözel 7

sözel 2

sözel 6

sözel 1

ŞİMDİ DOĞRUYA DOĞRU >> Sayısal: 1.d, 2.b, 3.b, 4.c, 5.c, 6.c, 7.a, 8.a, 9.b, 10.d Sözel: 1.d, 2.c, 3.b, 4.a, 5.a, 6.d, 7.b, 8.a, 9.a, 10.a

Geceleyin akıl uyur, yalnız nesneler vardır. Gerçekten önemli şeyler önem kazanır, gündüzki akıl yürütmelerin yıkıcı etkisinden kurtulup yaşamaya başlarlar. İnsanoğlu kırık çıkığını onarır, sakin bir ağaç olur yine.
ANTOINE DE SAINT-EXUPERY, Savaş Pilotu

Görme yetisini kaybeden bir hayvandan daha üzücü (trajik değil, üzücü) pek az şey biliyorum. İnsanlardan farklı olarak, hayvanlara dünyayı tarif etmelerine yarayacak bir dil kalmaz. Tanıdık bir arazideyse, kör hayvan burnuyla yolunu bulabilir. Ama artık varolan elinden alınmıştır ve bu yoksunlaşmayla birlikte yokolmaya başlar, artık yalnızca uyuklar, belki de bir zamanlar varolan bir rüyayı anyordur.
JOHN BERGER, Görünüre Dair Küçük Bir Teoriye Dair Adımlar

CAT POWER

Jukebox

(Matador)

Will Oldham, Mark Eitzel ve bir zamanlar sevgilisi olan Bill Callahan gibi isimlerle birlikte modern Amerikan folk rock'unun yaratıcılarından, çok özel bir şarkı yazarı Chan Marshall. Kimi zaman vamp pozlar verse de, çoğu zaman "millet ne der?" diye düşünen ("What Would The Community Think?" büyük bir firmadan çıkan ilk albümünün adıydı), ürkek, duygusal bir hanımefendi o. Ki bu sebeple ciddi ruhsal bunalımlara girdiği, çareyi de sıklıkla alkolde aradığı olmuştu geçmişte. Yine de Babylon'da verdiği konserde bize iyi sabretmişti doğrusu. Sahnedeyken sohbeti bir türlü kesemediğimiz, geceyi bir hayli heba ettiğimiz için koca bir özür borçluyuz kendisine herhalde... O gürültü patırtıda çaldı mı, hatırlayamıyoruz ama, bir Cat Power konserinin değişmez özelliklerinden biri de, cover'lara sık sık yer verilmesi. Chan Marshall, Gnarls Barkley'den White Stripes'a, eskiden yeniye, kafasına kim eserse çalıp söylemekten kaçınmıyor. Sadece bestede değil, güftede de değişiklikten çekinmeyip şarkıları ciddi ciddi kendine mal ediyor. Kimi zaman da hepsini plağa toplayıp bir güzel temize çekiyor. "Cover Records"da Rolling Stones'dan "(I Can't Get No) Satisfaction", Smog'dan "Red Apples", Velvet Underground'dan "I Found A Reason" vardı... Bu yeni derlemeyse, Liza Minnelli ve Frank Sinatra'nın yorumlarıyla meşhur olan "New York, New York"un tanınmaz haldeki bir yorumuyla açılıyor –ki burada şarkının adı da "Theme From New York, New York"a dönüşmüş. "Jukebox", ertesinde Hank Williams'dan "Ramblin (Wo)man" ve Cat Power albümü "Moon Pix"den seçilen "Metal Heart"la devam ediyor. Evet, Marshall kendi kendini de cover'lıyor sıkça! Sanatçımızın seçtiği diğer şarkılarsa, Lee Clayton'dan "Silver Stallion", George Jackson'dan "Aretha, Sing One For Me", James Brown'dan "Lost Someone", Billie Holiday'den "Don't Explain", Janis Joplin'den "A Woman Left Lonely" ve Joni Mitchell'dan "Blue". "Cover Records"daki Bob Dylan şarkısı "Paths Of Victory"nin yerini burada "I Believe In You" almış. Ancak Dylan bahsi burada kapanmıyor. "Jukebox"ın tek yeni parçası "Song To Bobby" bu büyük ozana teşekkür olarak bestelenmiş. Arzu edenler, sınırlı sayıda basılan bonus CD'li sürümü edinip Hot Boys, Moby Grape ("Cover Records"daki "Naked, If I Want To"nun yepyeni bir versiyonu), Nick Cave, Roberta Flack ve Patsy Cline şarkılarını da Marshall'ın sesinden dinleyebilir.

Marshall'ın müzisyen seçimleri de, şarkı seçimlerinden aşağı kalmıyor bu arada. Grubu Dirty Delta Blues zaten bir yıldızlar karması: Judah Bauer, Gregg Foreman, Jim White, Erik Papparazzi. Misafir kontenjanındakiler onlardan da ünlü: Spooner Oldham, Larry McDonald, Teenie Hodges ve Matt Sweeney... Hep birlikte şarkıları kendilerine yakışır bir klas ve pırıltıyla yorumluyorlar. Ancak zaman zaman fazlasıyla tempo düşürüp tekdüze de olabiliyor "Jukebox". Chan Marshall'ın yorumuyla bazı şarkılar gerilimlerini kaybediyor sanki. Zamanında "Moon Pix"i ya da "You Are Free"yi dinlerken tüylerimiz diken diken olurdu oysa... Bir şarkıyazarı kendini en iyi, gene kendi şarkılarıyla anlatıyor galiba. *İlker Aksoy*

STATE RADIO

Year of The Crow

(Ruff Shod)

En sonunda sizlere tanıtmak icin aylardır yanıp tutuştuğum bir grupla karşınızdayım. Yalnız bu da değil. Bir tür sözünün eri olma durumu da var. Zira State Radio'ya onları Türkiye'de tanıtmak için söz verdim. Nasıl mı? 2006 baharında bir arkadaşın tavsiyesiyle elime geçen "Us Against The Crown" albümlerini gittikçe artan bir hayranlıkla evirip çevirdiğim günlerdi. Albümle tanışmamdan tam bir hafta sonra, Cornell Üniversitesi'nin bahar festivali kapsamında hayrına bir konser vermek üzere o zamanlar ikamet etmekte olduğum Ithaca şehrine geliverdi State Radio! Tabii ki bu fırsat kaçmazdı, hafif serin bir pazar gününde, çimenlerin üzerinde, en öndeki yerimi aldım. Geldiler, ekipmanlarını kendileri kurdular, söylediler, coşturdular ve gittiler. Ama ben gitmedim. Hiç adetim olmadığı halde –biraz da son derece samimi ve ulaşılabilir göründükleri için– "hayranlığın el kitabı"nın gerektirdiklerini yaptım, biletimi imzalatıp her biriyle ayrı ayrı fotoğraf çektirdim, Türkiye'den bahsettim ve sözümü de işte bu arada verdim. Peki gerçekten neyin nesi bu State Radio? 1996 yılında 20 yaşındaki Massachusetts'li Chad "Chetro" Stokes Urmston iki okul arkadaşıyla beraber Dispatch'i kurar. Reggae, rock, folk, funk ve ska'yı Chad'in politik şarkı sözleriyle harmanlayan grup, kısa zamanda kendisine belli bir dinleyici kitlesi edinerek başarı kazanır. Ne var ki, pek çok grubun başına gelen akıbetten kurtulamaz, 2002'de dağılır. Solist Stokes yerinde duramaz ve bu sefer de bir başka arkadaşı Chuck Fay'i yanına alıp State Radio'yu kurar. Önce "Simmer Kane" adında "Heady Riser" ve "Keep Sake" gibi iki inciyi barındıran dört parçalık bir EP çıkarırlar. "Simmer Kane", konserden konsere, kulaktan kulağa, elden ele ve tabii ki en çok da dosya paylaşım programları aracılığıyla buluşur meraklılar ve potansiyel dinleyicilerle. 2004-2006 tarihleri arasında davuluyla konserlere eşlik eden Brian Sayers'in ayrılmasının ardından boşalan yeri Mike "Mad Dog" Najarian doldurur. Böylece şu anki haline kavuşan ekip, gitar ve vokalde Chad Urmston, bas ve geri vokalde Chuck Fay ve davulda Mike Najarian, 2006 yılının şubat ayında ilk albümleri "Us Against The Crown"u çıkarır. Herhangi bir plak şirketine bağlı olmadıkları için –ki hâlâ da değiller– kendi internet sitelerinde ve konserlerde satışa sunulur albüm. Irak savaşına gönderilen ve eve izinli olarak döndükten sonra tekrar savaşa dönmeyi reddeden, bu yüzden de hapse mahkûm edilen Çavus Camilo Meija hakkında yazdıkları "Camilo", albümün en göze çarpan parçası olur. Ama sadece o değil tabii. "Mr. Larkin", "Right Me Up", "Man in the Hall", "Gunship Politico" ve "Black Cab Motorcade" gibi daha birçok güzelliği barındıran sağlam bir çıkış albümüdür "Us Against The Crown". Kimi eleştirilerde Bob Marley ve Rage Against The Machine'in bir karışımı olarak da tanımlanır tarzları. Varolan düzene, savaşa, açlık ve yoksulluğa dair Chad'in ironik ve güçlü liriklerine eşlik eden, kimi yerde neredeyse neşeli diye tabir edilebilecek –ve bu yüzden de umut dolu– bir sound'a bürünmüş, gidişatı, gidişatımızı sorgulayan bir isyan albümü de denilebilir buna... Asıl konumuz olan ikinci albümleri de geçtiğimiz yılın eylül ayında çıktı State Radio'nun. Aynı politik duruş hiçbir şekilde ödün vermeden "Year of the Crow"la da devam

ediyor. Hatta belki ilk albümden daha bile sert, daha "hard rock". İlk single "Unfortunates" 1996 yılında üç beyaz çocuğu öldürmekten suçlu bulunan, haklarında doğru düzgün kanıt bulunmadığı halde masumiyetlerini kanıtlayamamış "West Memphis Three" olarak anılan üç siyah hakkında. Ayrıca "Guantanamo", "The Story of Benjamin Darling Part 1", "CIA", "Gang of Thieves", "Fight No More", "Rash of Robberies", "Omar Bay", "Sudan" ve "Fall of the American Empire" gibi, isimleriyle de yeterince açıklayıcı olan, hem satır aralarında hem de alenen "bir yerlere" dokundurmadan, taş atmadan geçemeyen birbirinden güzel 14 parça da cabası. "Fall of the American Empire"daki Beatles ve Velvet Underground göndermeleri gibi keyifli ayrıntılar da ayrıca mevcut...

Albüm resmî olarak amazon.com'dan da temin edilebiliyor bu ay itibariyle. Avrupa turnesine de 18 Mart'ta Almanya'dan başlayıp 10 Mayıs'ta İngiltere'de son veriyor State Radio. Öyle büyük turne reklamları, dev billboard'lar, albüm tanıtımları yok. Kulaktan kulağa, "shiners" adını verdikleri sevenlerinin çabalarıyla dağıtılan posterlerle, elden ele geçen CD'lerle ve en önemlisi konserleriyle büyüyüp serpiliyor State Radio. Ve en azından bir kere kendilerine kulak vermesini bekliyor, halden ve halinden memnun olmayan, haksızlıklara kayıtsız kalamayan ve kalmak istemeyen herkesin. *Deniz İpek*

Dolunayda at üstünde tütsü yaktım, Luo ablayı öldürdüm, bezelye kızı kızdırdım, kız bezelye topladı, içinde bezelye yoktu, Ji Baba'yla evlendi, Ji Baba çok ufaktı, çağanozla evlendi, çağanoz yardan atladı, salyangozu çiğnedi, salyangoz 'Eyvah' dedi, keşişe söyledi, sutraları okudu, Guanyin dua etti, Guanyin durdu işedi, küçük şeytan işedi, onun da karnı ağrıdı, Zenginlik Perisi'ni çağırdı, kendinden geçti,işler böyle bozuldu, iki yüz mangırım vardı, hepsi de ziyan oldu. **GAO XİNGJIAN** *("Ruh Dağı"ndan bir tekerleme)*

Minareye çıkıp bize bağırma / Haberimiz vardır sağır değiliz / Sen kendini düşün bizi kayırma / Sizlerle kavgaya uğur değiliz **İBRETÎ**

Dağlara bağırırsan sesin sana döner / Kendine bağırırsan: Dönemezsin! **CENK KOYUNCU**

Wyclef Jean

Carnival vol.II –Memoirs of an Immigrant

(Sony BMG)

Haziran 1992'de, kamuoyu yoklamalarının tamamı Körfez Savaşı galibi baba George Bush karşısında hiç şansı olmadığını gösterdiği sırada, Bill Clinton sürpriz bir hareketle durumu kendi lehine çevirdi. Siyah güneş gözlüklerini taktı, saksofonunu kaptığı gibi Arsenio Hall'un sahnesine fırladı ve büyük bir pişkinlikle "Heartbreak Hotel"i üfledi. Son çare olarak Elvis'e başvurmak, Amerika'nın aslında bir "alternatifsizlikler diyarı" olduğunu bütün açıklığıyla gösteriyordu. Kocamış Clinton'ın bugünlerde Elvis'in yaşlılık dönemiyle örtüştüğünü söylemek yanlış olmaz. Elvis, fanatik bir muhafazakâr hâline geldiği son zamanlarında Başkan Nixon'a yağcılık yapmaya başlamıştı. Karısı Hillary'nin arkasından "bizi seçin" işaretleri yapan Bill Clinton da en az "düşkün Elvis" kadar zavallı görünüyor. Artık kimse ona "ilk siyah başkan" demiyor, çünkü bu sıfata göz koymuş bir başkası var. '90'larda Clinton'ın iki kez seçilmesini sağlayan "Rock The Vote" kampanyasının bir benzeri, şimdi Barack Obama için organize olmuş durumda. Hiphop camiasının aksine, Wyclef Jean, Obama'yı desteklemiyor. Yakınlarda yayınladığı kısa videoda, 2004'te Bush-Kerry çekişmesi sırasında çıkardığı "President" şarkısındaki kara mizahı tekrarlayarak kendini yeniden "aday" ilân etti: "Eğer başkan olsaydım / Cuma günü seçilmek isterdim / Cumartesi suikaste uğramak / Pazar da gömülmek / Pazartesi herkes işbaşı." Wyclef'in Obama'nın "değişim" retoriğine prim vermemesi şaşırtıcı değil. O her zaman biraz daha solda durmuştur. Bir hiphop şaheseri olan ilkinden on yıl sonra, altıncı solo albümü olarak çıkardığı ikinci "Carnival" bu duruşun sağlaması olarak görülebilir. Albümün altbaşlığı, "Bir Göçmenin Anıları". Bush yönetiminin ayrımcı politikalarından mağdur olan azınlıkların son iki yıldır istim üstünde olduğu ABD'de, Wclef ve onun gibiler ister istemez siyasî gündemin merkezinde yer alıyor. Wyclef'in Lübnan göçmeni Ermeni deneysel rock'çu Serj Tankian ve Jamaikalı dancehall şarkıcısı Sizzla ile birlikte dillendirdiği açılış parçası "Riot", Irak-sonrası depresyonun kalbinden gelen bir çağrı niteliğinde: "Hiphop çocukları, kapatın radyoyu / Rock & roll'cular, reggae'ciler, kapatın radyoyu / Sizin işinizi komşunuz yapıyor / Başkaldırmanın vakti geldi / Dünyanın sabrı taşıyor..."

Wyclef Jean, Fransızca konuşan Haiti'de, Hıristiyanlık ile voodoo dinini kaynaştıran sanatçıları ve icat meraklısı müzisyenleriyle ünlü Croix-des-Bouquets kasabasında doğdu. Okul çağına gelmeden ailecek ABD'ye göçtüler. New Jersey eyaletinin yoksul siyah işçi mahallelerinde geçen ilkgençliğinde hiphop kültürle kavruldu. İlgi alanları geniş bir MC'ydi; gitar çalmayı öğrendi, caz eğitimi aldı. Kendi gibi Haiti göçmeni olan iki dostuyla, "Kuzen" lâkaplı Prakazrel Michel ve sınıf arkadaşı Lauryn Hill ile birlikte kurduğu The Fugees, önce yeraltını (1994), sonra da anadalgayı (1996) vurdu. The Fugees'in müziğindeki kültürel zenginliğin mimarı Wyclef Jean olarak kabul edilir. 1997'de çıkan ilk solo albümü "Carnival" bu fikri doğrular. The Fugees'in getirdiği yeniliklerin hepsi burada ziyadesiyle işlendi: Rap ile şan bir arada kullanıldı, breakbeat'in yanısıra bir orkestra vardı vs... Ama "artılar" da koymuştu ve elbette bunların başında cesur bir mizahın hüküm sürdüğü "acayiplikler tiyatrosu" geliyordu. Wyclef, hiphop'un son derece eğlenceli bir şey olabileceğini hatırlattı. Türler arasında serbestçe gezinmek bu müziğin karakteriydi. Folklorik elementleri namütenahi kullandı, ama hep kendi gibi kaldı. "Carnival Vol.II" ekstravaganzası için bu küçük uyarılara ihtiyaç var. Zira, Wyclef Jean'i ilk kez burada dinleyen biri, "Riot" gibi hardcore bir parçadan sonra "Sweetest Girl (Dollar Bill)" gibi bir limonataya nasıl geçildiğini anlamakta güçlük çekebilir. Benzer bir şekilde, limonata müşterisi de zehir zemberek sözlere anlam veremeyecektir. Albümün ilk single'ı olan bu parçada Wyclef, sınırdışı edilen bir göçmen kızla ilgili anısını anlatıyor, maddiyat dünyasına lanet okuyor. Wu-Tang Clan'in ünlü "C.R.E.A.M." (Cash Rules Everything Around Me – Para etrafımdaki her şeyi belirler) nakaratı yıllar sonra tekrar dolaşıma giriyor.

Wyclef, ikinci single "Any Other Day"de Norah Jones'la hiphopvari bir düet yapıyor. Albümde çok sayıda genç rap'çinin yanısıra Paul Simon ("Fast Car" leziz bir şarkı olmuş), Shakira, Mary J. Blige (maalesef şekeri fazla kaçırmış) gibi ünlüler de boy gösteriyor. Bu kez daha geniş bir coğrafyaya açılan Wyclef, müziğine dünyadan unsurlar (özellikle Arap ve Hint) katmış. Bunlar, New York kozmopolitizminin canlı katkıları olarak, anlatılmakta olan göçmen anılarının gerçeklikle bağını kuruyor.

Siyahlardan Elvis çıkmaz, Chuck Berry çıkar. Elvis, Coca Cola'dan bile daha Amerikandır. Siyahlar hiçbir zaman o kadar Amerikan olamaz. Bu bağlamda Barack Obama'nın yakaladığı momentumda bir değişim potansiyeli gözlenebilir. Ama Obama gerçekten alternatif olabilmek istiyorsa, Wyclef'in oyunu kazanması gerekir. Bunun yolu, büyük toplumsal hareketlerin dayattığı ajandalar kadar, "Wyclef'in ajandası"nı da benimsemekten geçer. ABD ve Fransa'nın desteklediği Kanada, darbeler düzenleyerek, içsavaşı kışkırtarak, etnik temizliğe göz yumarak Haiti'nin yakın tarihine kâbus gibi çöktü. Yıllar sonra yapılan seçimleri açık farkla kazanan solcu başkan René Preval nihayet ülkesine nefes aldırdı. Wyclef bu süreçte yekten lobicilik yaptı, Preval etrafında toplanan demokrasi güçlerinin büyükelçisi oldu. Rap'ten kazandığı parayla kurduğu Yele Haiti Vakfı, kıtanın en yoksul ülkesine her yıl milyonlarca dolar yardım sağlıyor, 6500'den fazla çocuğa eğitim hizmeti veriyor. Bu yüzden Wyclef Jean, Haiti'de bir halk kahramanı ve bu yüzden onun oyu yarı-Kenyalı Obama'yı daha inandırıcı kılabilir. *Erdir Zat*

We Are Wolves

Total Magique

(Dare to Care)

İsmi son birkaç yıldır iyi müzikle birlikte anılan Montreal çıkışlı bir grup var karşımızda: We Are Wolves. Biz isimlerini yeni duymuş olsak da, pek çaylak sayılmazlar: "Total Magique" ikinci uzunçalarları –2005 tarihli ilk albümlerinin ismiyse "Non-Stop Je Te Plie en Deux"ydü. Sanat akademisi öğrencileri Alexander Ortiz, Vincent Levesque ve Antonin Marquis'den kurulu üçlü, adını Alexander'ın giydiği bir tişörtün üzerindeki yazıdan alıyor. Soyadları ve albüm isimlerinden anlaşılacağı üzere, adamlarımızın ana dili Fransızca. Bu, bütün kızların aksanlarına hasta olmasının yanında, hem Fransızcayı (daha az), hem İngilizceyi (daha çok) kullandıkları melez albümlere imza atmalarını sağlıyor. Müzikleri de bir elektro-punk kırması zaten. The Gossip, DFA1979, And You Will Know Us By The Trail Of Dead, The (International) Noise Conspiracy birlikte sahne aldıkları gruplardan bazıları. Üç aşağı beş yukarı anlamışsınızdır: Ustura gibi gitar/bas riff'leri, kesik kesik klavye melodileri, güm güm güm bir davul, kimi zaman üçünün birden marifetiyle gırtlak parçalayan vokaller. Biraz Suicide, biraz Sex Pistols, biraz Gang of Four... Onlar gibi politik olmasalar da, Radio 4'un "Gotham!"ının tam yanında duracak albüm bu. Alexander'ın tişörtünün üzerinde, "we are wolves" yazısıyla birlikte klavyesinin başında kendinden geçmiş bir de iskelet resmi bulunuyormuş. "Total Magique", işte tam da o iskelete can veren elektroşok şiddetinde. Bu şarkılar –özellikle de 10.000 watt gücündeki ilk single'ları "Fight & Kiss"– biraz hareket isteyen her playlist'e lâzım. *İlker Aksoy*

Bir kadını güzel buldum mu, söyleyecek sözüm yoktur. Gülümsemesini görürüm yalnız. Aydınlar, yüzü parçalar, bu parçaları açıklamaya kalkarlar, ve artık gülümsemeyi göremezler tabii.
ANTOINE DE SAINT-EXUPERY, Savaş Pilotu

Başka bir yurdum yok / Bedeninde yaşıyorum **YANNİS RİTSOS**

Bİr akşam kucağıma oturttum güzelliği /Acı buldum onu, sövüp saydım **ARTHUR RIMBAUD**

Suret nedir? Bir insan öldüğünde kendisini tanıyanlara bir boşluk, bir uzam bırakır: Bu uzamın sınırları vardır ve ardından yas tutulan her kişi için farklıdır. Bu sınırları olan uzam kişinin benzeyişidir, suretidir ve canlı bir portre yapmaya çalışan ressamın aradığı şeydir. Bir suret, geride görünmez biçimde bırakılan şeydir. **JOHN BERGER**, Görünüre Dair Küçük Bir Teoriye Dair Adımlar

Kaderden, artık ona ihtiyacımız kalmadığı zaman söz ederiz.
GAO XİNGJİAN, Ruh Dağı

MGMT

Oracular Spectacular

(Sony)

MGMT (tahmin edildiği gibi Management okunuyor) Connecticut çıkışlı, Andrew VanWyngarden ve Ben Goldwasser'dan oluşan iki kişilik bir proje. Yolları Connecticut'taki Wesleyan Üniversitesi'nin çimlerinde kesişmiş. Grup falan kurmaya niyetlendikleri yokmuş, sadece birbirlerine sevdikleri müzikleri gösteriyorlarmış. Gel zaman git zaman, çimlerde aylaklık ederken fark ediyorlar ki, bugünkü müziklerine de ruh veren bazı ortak yönleri var. İkisi de mistik paganizmi ve minimal sesleri çok seviyorlar. Derkin kampüste yoğun kıvamlı bir takım gösterilere başlıyorlar: "Bu sevimsiz, gürültülü elektronik şovları kaydetmek aklımızın ucundan bile geçmemişti. Her seferinde, canlı olarak çalabileceğimiz garip tekno loop'lar ve düzenlemeler oluşturarak yeni bir şarkı yazar, sahneye çıkar ve 15 dakika çalardık millete. Çoğu canlı olarak, bilgisayara bağlı olmadan yapılırdı. Gitar pedallarına takılı bir turntable, bir radyo ve bildiğiniz teyple yani."

Ölümüne deneysel takılmayı kafaya koymuş olan ikilinin şovları kendilerine küçük bir hayran kitlesi kazandırıyor. O ilk hayranlardan bazıları, MGMT'nin ilk albümünü çıkarmak için Cantona Records isimli bir plak şirketi kuran bir grup üniversite öğrencisi. Şu an iTunes'da da bulunabilen altı parçalık ilk EP, "Time To Pretend" adıyla basılıyor. Oradan iki şarkı, "Oracular Spectacular"da da yer alıyor.
MGMT sound'u, ilk dinleyişte Flaming Lips ve Mercury Rev'i andırıyor (prodüktörleri, zamanında Flaming Lips için de çalışmış olan Dave Fridmann). Fakat bu kadar basit değil iş. "Oracular Spektaculars", bir yandan Incredible String Band'in halüsinojen dünyasında beyaz tavşanı kovalıyor, Spacemen 3'nin psychedelic/space rock transına göz kırpıyor, diğer yandan Royal Trux'ın avangard endüstriyel romantisizminden sesler veriyor. Yani, biraz avant-indie-rock, biraz elektronik, biraz glam rock ve hiç de basmakalıp olmayan harikulâde pop altyapıları. Grubun çoğunlukla elektronik olarak üretilmiş daha önceki konserlerinin aksine, "Oracular Spectaculars"da capcanlı çalınmış elektro-gitar, bas gitar, davul, klavye kendini epey hissettiriyor.
İkilinin tek şarkı/tek şov tutumu, "Oracular Spectacular"ın parçalarında da geçerli. Albüm, alttan alta kendini hissettiren korkunç bir kaderden dem vuran hayalperest ve manifestik "Time To Pretend"le açılıyor. Finaliyse, kumsallarda ilkel bir yaşam tarzı süren ve sabahtan akşama sörf yapan gençlerin oluşturduğu bir tür post-apokaliptik geleceğin habercisi olan "Future Reflections" yapıyor. Yine bu ütopik gençliğin masumiyeti, tam büyümemek, yetişkinleşmemek üzerine kurulu diğer bir parça "Kids"... "4th Dimensional Transition" ise karanlık psychedelic vokalli bir parça. Albümün en ilginç parçalarından birisi olan "Pieces of What"ta, akustik bir Suede parçası dinliyor hissine kapılıyorsunuz. Albümün doruk noktalarından biri de, çok başarılı bir elektro-funk parçası gibi duran "Electric Feel"...
MGMT elemanlarından Andrew VanWyngarden, şu sıralar Of Montreal'den Kevin Barnes'la beraber bir proje üzerinde çalışıyor. MGMT'in 2005 sonlarında Of Montreal'le turneye çıktığını da hatırlatalım ve grup üyelerinin bir kehanetiyle bitirelim. "Çocuklar, annebabalarının MP3 koleksiyonlarını miras alacaklar" diyorlar, "yirmi yıl içinde, insanlar bu MP3'leri dinleyecekler ve diyecekler ki, 'bu sound'u sevdim!.." MGMT, geçmişin özünü süzen, geleceğe mesihlik eden ve bugünün nabzını oluşturan çok boyutlu bir halüsinojen dünyasına davet ediyor bizi.
Mehmet Erdoğan

LIARS

Liars

(Mute)

2000'lerle birlikte New York'tan yükselen punk hareketinin nadide örneklerinden Liars. TV On The Radio, Yeah Yeah Yeahs gibileriyle yediği içtiği ayrı gitmeyen, her tarafından "sanat" akan grubun iki günde kaydettiği ilk EP'si "They Threw Us All In A Trench and Stuck A Monument On Top" tezahüratla karşılanmıştı. Ardından gelen "They Were Wrong, So We Drowned", elektronik tınılarla bezeli bir "konsept" albümdü. Ekibin mevzuuysa, ister inanın ister inanmayın, geleneksel Alman cadı hikâyeleriydi. O gün bugündür Almanya/Berlin bağlantısını kesmeyen ekip, rock dünyasına en güzel albümlerinden bazılarını armağan eden bu ülke ve şehirden beslenmeye ara vermedi... Liars, üç numaralı stüdyo albümünü davul ve vurmalılarla yapmayı tercih etti. "Drum's Not Dead", "Drum" ve "Mt. Heart Attack" adındaki iki karakter üzerine kurulu bir diğer kavramsal albümdü. Dediklerine bakılırsa, bu yeni kayıt da onların "pop" albümüymüş. Standartlarını düşününce hakları da yok değil –en azından bu kez bildik şarkı formları üzerinde çalışmışlar.
"Plaster Casts of Everything", üst üste bindirilmiş Black Sabbath gitarlarıyla görkemli bir açılış. "Houseclouds", bir Beck & Stone Roses ortak yapımı gibi tınlıyor. "Leather Prowler", "What Would They Know" ve "The Dumb In The Rain" bize Bauhaus'un en kaotik anlarını hatırlattı. "Sailing To Byzantium" engin ses denizinde Portishead'le yan yana yüzerken, "Cycle Time" Rage Against The Machine, "Freak Out" Dinosaur Jr., "Pure Unevil" Pixies, "Clear Island" Stooges, "Protection" ise Brian Eno plaklarında pekâlâ bulunabilecek parçalar. Sanki Liars unutulmuş şarkıları bulmuş, bir araya getirmiş ve bir toplama albüm yapmış... Tüm "pop" iddiasına rağmen hemen sevilmeyecek "cover"lar üstelik bunlar –kimilerine bayılırken, kimilerini dayanılmaz bulabilirsiniz. Ancak bütün olarak da hiç fena gelmiyor "Liars". Şansınızı deneyin. Kaybedeceğiniz bir şey yok, ama kazanacağınız çok iyi şarkılar olabilir. *İlker Aksoy*

www.pusula.com/virgul

AYLIK KİTAP ve ELEŞTİRİ DERGİSİ

virgül,

sayı 115

PUSULA YAYINCILIK İnönü Cad. Emektar Sok. No: 24/B Beyoğlu-Gümüşsuyu / İST. Tel:(0212) 252 42 80 Faks:(0212) 293 15 44

ONBEŞŞARKI

Ahmet Kaya Kum Gibi
Black Lips Veni Vidi Vici
Black Rebel Motorcycle Club Berlin
David Bowie Always Crashing In The Same Car
Fikret Kızılok Yadigar
Fleetwood Mac Never Going Back Again
Ian Brown Sister Rose
John Mellencamp & Joan Baez Jim Crow
Kate Nash Foundations
Kâzım Koyuncu Ella Ella
Levon Helm False Hearted Lover Blues
Müslüm Gürses Bir Kadın Tanıdım
Öykü-Berk Evlerinin Önü Boyalı Direk
Raphaël Caravane
Roy Paci & Manu Chao Toda joia toda beleza

ROLL DİSKO OTUZ

ONBEŞALBÜM

Boogie Balagan Lamentation Wallo
Burial Untrue
Daniel Darc Amours suprêmes
Gorillaz D-Sides
Happy Mondays Bummed
Hakan Kurşun Kütle
Joe Jackson Rain
kd lang Watershed
King Crimson In The Court Of A Crimson King
Magyd Cherfi Pas en vivant avec son chien
Olivia Ruiz Show chocolat
Reverend & The Makers The State of Things
Richard Thompson Sweet Warrior
Ry Cooder My Name Is Buddy
Seasick Steve Dog House Music

SİGARALI ŞARKILAR

Arctic Monkeys Cigarette Smoker Fiona
Ben Folds Five Cigarette
Bulutsuzluk Özlemi Lagara Lugara
Chumbawamba Give The Anarchist A Cigarette
Jacques Higelin Cigarette
Kurtuluş Sigara Üstüne Sigara
Mötley Crüe Smoking In The Boys Room
Ömür Göksel İçki Sigara
Özdemir Erdoğan Yak Bir Sigara
Patsy Cline Three Cigarettes In An Ashtray
Rod Stewart Cigarettes and Alcohol
Rufus Wainwright Cigarettes and Chocolate Milk
Willie Nelson Smoke Smoke Smoke That Cigarette
X-Ray Spex Cigarettes
Yeşim Salkım Son Sigara

DÖRT KERE DÖRT iki plakçı + iki bar

ZİHNİ / Kadıköy
1. Atmosfer Ağaçların Öyküsü
2. Radiohead In Rainbows
3. Nirvana Unplugged In New York (DVD)
4. Amy Winehouse Back To Black

DEFORM / Beyoğlu
1. A Bad Diana The Lights Are On But No-One's Home
2. Bülbülbülo (Various Artists)
3. APB Something To Believe In
4. Bing Selfish Bringing It All Back Home

PEYOTE / Beyoğlu
1. Grauzone Wütendas Glas
2. Osborne Outta Sight
3. Ascii Disco Closer
4. 13 & God Soft Atlas

KARGA / Kadıköy
1. Radiohead Jigsaw Falling...
2. LCD Soundsystem Daft Punk...
3. Einstürzende Neubauten Nagorny Karabach
4. Irmin Schmidt & Kumo Goatfooted Ballonman

İNGİLTERE albüm

1. Scouting For Girls Scouting For Girls
2. Amy MacDonald This Is The Life
3. Take That Beautiful World
4. Newton Faulkner Hand Built Robots
5. R.Plant / A.Krauss Raising Sand
6. Radiohead In Rainbows
7. Mika Life In Cartoon Motion
8. Hoosiers The Trick To Life
9. Rihanna Good Girl Gone Bad
10. British Sea Power Do You Like...

ABD albüm

1. Alicia Keys As I Am
2. "Juno" (Soundtrack)
3. Mary J. Blige Growing Pains
4. Radiohead In Rainbows
5. Raheem Devaughn Love Behind...
6. Taylor Swift Taylor Swift
7. John Legend Live From Philadelpia
8. "Now 26" (Various Artists)
9. Chris Brown Exclusive
10. Miley Cyrus Hannah Montana 2

FRANSA albüm

1. Radiohead In Rainbows
2. Amy Winehouse Back To Black
3. Christophe Mae Mon Paradis
4. Mika Life In Cartoon Motion
5. Sheryfa Luna
6. Gregory Lemarchal La Voix d'un Ange
7. Florent Pagny Pagny Chante Brel
8. James Blunt All The Lost Souls
9. Vanessa Paradis Divinidylle
10. Renan Luce Repenti

ŞARKI DEĞİL TARİH!

Tom Waits Downtown Train

Tom Waits'in '85 tarihli "Rain Dogs" albümünden… Patty Smyth, şarkıyı '87'de cover'ladı… Ama "Downtown Train"i asıl üne kavuşturan, '89'da single olarak yayınlayan Rod Stewart oldu. (Stewart'ın şarkıyı Bob Seger'in yorumuyla duyup ondan çaldığı, bu yüzden Seger'in çok sinirlenip bu kaydı yayınlamaktan vazgeçtiği rivayet olunur.) Her üç yorumun YouTube'da izlenebilen siyah-beyaz ağırlıklı klipleri benzer bir hava taşıyor. (Tom Waits'in klibi yaşlı bir çiftin diyaloğuyla başlar. Kadın: "Hey Jake, dolunaya bak." Adam: "Allahım, ne zaman dolunay çıksa o herif bütün gece şarkı söyler, Teressa kapat şu pencereyi.") Şarkı Tom Russell, Mary Chapin Carpenter, Everything But The Girl, Josh Groban tarafından da cover'landı... '95'te, Paul Auster'ın yazıp Wayne Wang'ın yönettiği "Smoke" filminde çalındı.

Arama motoru

YouTube güzelleri — Ara

Renaud
Renaud : Arrêter la clope

Vampire Weekend
Vampire Weekend - A-Punk

Low
Low - Breaker (Music Video)

Robert Plant & Alison Krauss
Gone Gone Gone (Done Moved On)

Battles
Battles - Atlas (from the album Mirrored)

Rufus Wainwright
Rufus Wainwright Sings Judy - Somewhere Over The Rainbow

Eels
Eels - Novocaine for the soul

Tanya Stephens
Tanya Stephens - It's A Pity (with lyrics)

Shitdisco
SHITDISCO - "OK"

Manos De Topo
El Cartero

Dinleyici istekleri — Ara

Shadia Mansour Roha Balla Rajaa
(İngiltere'de bir Beyrutludan Arapça rap)
www.myspace.com/shadiamusic

Mazzy Star Fade Into You (Live)
('90'ların kült şarkısının konser yorumu)
http://hypem.com

Lou Rhodes Rain
(İngiliz kızdan haiku tadında folk)
www.myspace.com/lourhodes

Morrissey That's How People Grow Up
(Yakında çıkacak "Greatest Hits"ten eski/yeni bir parça)
www.myspace.com/morrissey

Christopher Holland Gateway
(Emektar bir singer-songwriter'dan)
www.myspace.com/christopherhollandscosmicharmony

DAM Ya Sayidati
(Filistinli grubun "Dedication" albümünden)
www.myspace.com/damrap

Map Of Africa Black Skin Blue Eyed Boys
(The Equals hiti yeni baştan yaratıldı)
http://hypem.com

The Magnetic Fields Three Way
(New Yorklu grubun yeni albümü "Distortion"dan)
www.myspace.com/themagneticfields

Lightspeed Champion Galaxy of the Lost
(Test Icicle'dan Devonte Hynes'in yeni projesi)
www.myspace.com/lightspeedchampion

American Music Club All The Lost Souls Welcome You To SF
(Yeni albüm "The Golden Age"den)
www.myspace.com/americanmusicclub

Philip Glass

Philip Glass tıpkı Hendrix, tıpkı Pink Floyd gibi '60'lı yılların sonlarında esen özgürleştirici rüzgârların, uzayda hasıl olan elektriğin çocuğu. Hint ellerinden Kara Afrika'ya farklı müzikal gelenekleri kullanarak, minimalizmin ve monotonluğun kuvvetiyle klasik Batı musikisinin canına can katan bir çağdaş müzisyen. !f İstanbul'da bu ay gösterilecek "Glass: Philip'in 12 Bölümde Portresi" isimli Scott Hicks imzalı belgesel, onun dört saatlik ünlü "Music in 12 Parts" kompozisyonuna atıfta bulunarak hayatından yoğun bir seneyi zengin görüntüler ve mülâkatlarla perdeye yansıtıyor. Biz de bu filme nazire, son 15-20 senenin gazete arşivlerine internet marifetiyle olta attık, kendi "12 Bölümlük Philip Glass Portremiz"i çıkardık.

Altıncı element

1. Yolculuk

Jean Cocteau'nun filmlerini ilk defa 1954'te, Paris'e Fransızca öğrenmeye gittiğimde seyretmiştim. 17 yaşındaydım, Paris de Cocteau'nun Paris'iydi. "Orphée"deki bohem hayatı beni cezbediyordu, takıldığım tipler de o filmden fırlamış gibiydi. Onun dünyasıyla benim dünyam arasında küçük bir köprü vardı, çok iğreti bir köprüydü ve uzun ömürlü olmadı, çünkü kısa bir süre sonra Paris'ten ayrılmak zorunda kaldım. 1964'te üç yıllığına Paris'e döndüğümde, Cocteau'nun dünyası yerini Godard, Truffaut ve Yeni Dalga'nın diğer isimlerinin dünyasına bırakmıştı. Gerçi Jean-Louis Barrault hâlâ L'Odéon tiyatrosundaydı ve Jean Genet'nin "Paravanlar" adlı oyununun galasına gitmiştim.

1960'da Aspen-Colorado'da Darius Milhaud'nun öğrencisi oldum. Milhaud da Cocteau'nun dünyasının bir parçasıydı ve ona 1920'lerde, '30'larda yaptıklarını anlattırırdım. Ergenliğimde ve 20'li yaşlarımda beni derinden etkileyen ve özü içime yerleşen bir estetik, bir bakış, bir vizyon oluşmuştu. Dolayısıyla, 1990'ların başında "Orphée"yi sahnelediğimde ne yapmak istediğimi harfiyen biliyordum. Aynı şey "La Belle et la Bête" için de geçerli. İkisi de Cocteau'ya saygı duruşudur. Cocteau çok önemli bir 20. yüzyıl sanatçısıdır. Şiir, oyun, roman yazardı, resim yapardı, film çekerdi. "Orphée" 1950'de çektiği otobiyografik bir filmdi, yaşlanan bir sanatçının yerini genç bir sanatçının alışını anlatıyordu. Orphée, sanat eleştirmenine, "toplum bana hayran" dediğinde şu cevabı alır: "Ama toplum yalnızdır." Harikulâde bir cümle. "Orphée" Cocteau'nun hem şikâyetnamesi, hem de intikamıdır. Ölümsüzlük, sanat ve aşk temalarını çağdaş bir bağlamda ele alırken kendisini de merkeze yerleştirir. Bu ancak olgunluğa erişmiş bir yeteneğin üstesinden gelebileceği bir şeydir. Cocteau'nun eserleri aynı konuya –yaratıcılığın doğasına– çeşitli açılardan bakışıdır.

"La Belle et la Bête" (Güzel ve Hayvan), Cocteau'nun yaratıcılık hakkındaki en bütünlüklü eseridir. Bu film, alegorik bir öyküdür. Onu bir peri masalı, bir aşk hikâyesi ve Cocteau'nun hayatının temel meselesinin temsili olarak görebiliriz. Benim asıl ilgimi çeken üçüncü niteliğidir. Kahramanımız çıktığı yolculukta ormanın içinden geçerken bir şatoyla karşılaşır. Muhteşem ve sihirli bir şatodur bu. Söz konusu yolculuk, yaratıcılığın bilinçdışına, sanatçının kendi içine yaptığı yolculuktur. Şatodaki yarı insan, yarı canavar mahlûkun sihir gücünün beş kaynağı vardır: Ayna, anahtar, gül, at ve eldiven. Ayna geçittir, başka bir dünyanın ya da aşkınlık âleminin giriş kapısıdır, gül güzelliğin ta kendisidir, anahtar yöntemdir. At, gücün ve hızın simgesidir. Eldiven –bu beni epey düşündürmüştür– asaleti temsil eder, sanatçının yegâne mülkü budur. Peki, bu mahlûk niçin şatoda hapsolmuştur? Çünkü onu sadece aşkın bakışı kurtarabilir. Altıncı element budur. "La Belle", yarı insan yarı canavar bu mahlûkun –ki, bu bizizdir– dönüşümüne, sanatçı asaletine ulaşmasına dairdir. Bu dönüşme anının öncesinde, söz konusu mahlûk kim olduğunu bilir, fakat kimliğini kazanamaz. Yaratıcılıkla iştigal eden herkes bu durumda değil midir? Kimliğimize nasıl ulaşabiliriz? Her sanatçı bu sınavla karşı karşıyadır. Aslında, sanatçının bu yolculuğu herkesin yolculuğudur.

2. Tabu

Bir besteci için en zor şey kendi özgün sesini bulmak değildir. Öğrencilere hep bunu söylüyorum. Geçenlerde Austin-Texas'ta Sanat Müzesi'ndeki gençlere şöyle dedim: "Biliyorum ki, hepiniz kendi sesinizi bulmayı dert ediniyorsunuz. O, işin kolay tarafı. Otuz yaşınıza geldiğinizde kendiliğinden olacak bir şey. Asıl zor olan, eğitim yoluyla edindiğimiz anlayışlardan, algılardan, alışkanlıklardan kurtulmaktır. Onlar tabuları yaratır." Bence mesele bu: Kendimize empoze ettiğimiz tabular, kendimize koyduğumuz yasaklar: "Şunu yapmamalı, bundan uzak durmalı." Bu yasakları sorgulamaya başladığınızda önünüze yeni ufuklar açılır. Ama bunu yapabilmek için önce neyin tabu olduğunu, aldığımız eğitimle bilinçaltımıza yerleşen şeylerin neler olduğunu keşfetmek gerekiyor.

OTUZ YAŞINIZA GELDİĞİNİZDE KENDİLİĞİNDEN KENDİ SESİNİZİ BULURSUNUZ. ASIL ZOR OLAN, EĞİTİM YOLUYLA EDİNDİĞİMİZ ALGILARDAN KURTULMAK.

1966'da tonal müzik tabuydu. Yapılmaması gereken bir şeydi. Kimse "yapamazsın" demiyordu, ama aldığımız eğitim onu içeriyordu. Bunu sorgulamaya başlamak başlı başına radikal bir adımdı. O adımı atmak müziğe bakışımı değiştirdi. Yeni bir tonalitenin kapısını araladığımda hiç aklıma gelmeyen ihtimaller belirdi önümde. Örneğin, politonalite: Bu, aynı anda iki notayı duymak değil, muğlak bir notayı iki farklı şekilde duymaktı. Aynı anda duymasanız da yine politonaliteydi. Dolayısıyla, asıl büyük dönüşüm, tonalite hakkında düşünmenin tonalite algısıyla ilişkili olduğunu fark

→57

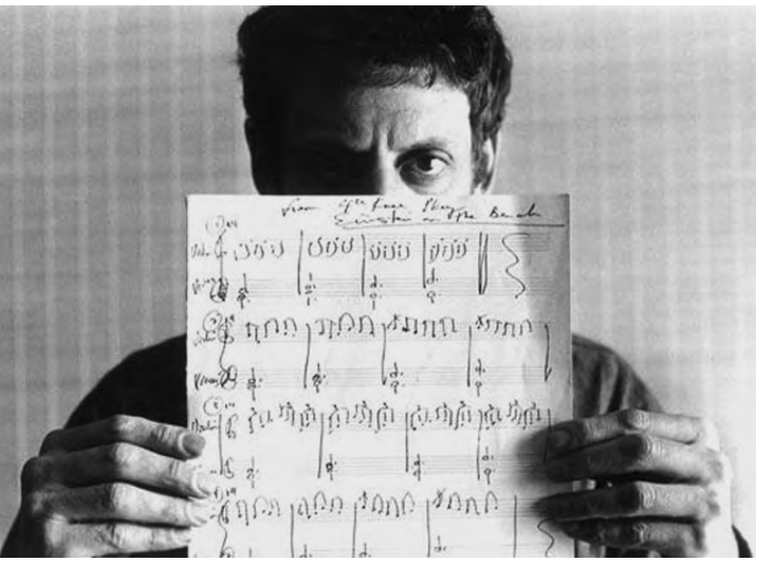

etmekti. Değişim, algıdaki değişimle başladı. Büyük bir tabu daha söz konusuydu: Dinleyici. Bize hep dinleyiciyi dikkate almamamız söylenmişti. Sanki onlar yoktu, müziği kendimiz için yazıyor gibiydik. Bu da bütün algı mekanizmasını devreden çıkarmak anlamına geliyordu. Dinleyici için yazmak büyük bir tabuydu. Bir Almanya turnemizde adamın biri şöyle dedi bana: "Mr. Glass, siz aslında ciddi bir besteci değilsiniz, öyle değil mi?" "Değilim herhalde" diye cevap verdim. "Peki nasıl müzik yazıyorsunuz" dedi. "Dinleyiciler için yazıyorum, yeteneğimin elverdiği en yüksek sanatsal düzeyde" dedim. Cümlenin birinci kısmını anlamıyorlar. Çünkü, kimse "dinleyiciler için yazıyorum" dememeli. Bu büyük bir tabu. Müzik dinleyen insan olgusu, algının psikolojisi üzerine konuşmanın önkoşuludur. Dinleyiciyi dahil etmezsek algı üzerine konuşamayız ki! Bu çok açık bir şey değil mi? Tonalite üzerine çalışmaya başladığımda, öncelikle müziğin dili üzerinde çalışıyordum. Ama aynı zamanda algının mekanizması üzerine kafa yoruyordum. Bunu yazdığım müziğe dahil ettiğimde giderek müziğin değiştiğini gördüm.

TONALİTE ÜZERİNE ÇALIŞMAYA BAŞLADIĞIMDA, ALGININ MEKANİZMASI ÜZERİNE DE KAFA YORUYORDUM. GİDEREK MÜZİĞİN DEĞİŞTİĞİNİ GÖRDÜM.

3. Oyun

İlk minimalist parçalarımı Samuel Beckett'in oyunları için yazdım. "Oyun Sonu", "Eşlikçi", "Mercier ve Camier", "Yitikler", "Oyun"... O sıralarda Paris'te bir tiyatro kumpanyası kurmuştuk, Beckett'in eserlerini İngilizce olarak sahneliyorduk. Beckett, oyunlarında müzik olmasını istemezdi, ama dostluğumuzun hatırına bana peki demişti. Başlangıçta, müzikal dilim onun oyunlarına uymuyordu. Fakat giderek o eserlerin ruhuyla örtüşen bir dil geliştirdim. Ve o dil kendi grubumla (Philip Glass Ensemble) kullanmaya başladığım dil haline geldi.

Benim için dönüştürücü olan, "Oyun" ("Play") adlı oyununun müziği üzerine çalışırken yaşadığım unutulmaz deneyimdi. "Oyun"u birçok defa seyrettim ve neredeyse her defasında farklı bir etki hissettim. Her gösteride ışık, müzik ve metin gibi ögeler tıpatıp aynı olmasına rağmen, duygusal yoğunluğun farklı anlarda tezahür ettiğine tanık oldum. Bu mesele kafamı çok kurcaladı. Aynı zamanda tecessüs yarattı. Çünkü geleneksel tiyatro başka türlü "işler". Klasik veya geleneksel oyunun mekanizması, duygusal zirvelerin her zaman aynı yerde, yazarın istediği anlarda meydana gelmesini sağlamak üzere kurulmuştur. Beckett tiyatrosunun "özdeşleşme"nin tetiklenmesine imkân vermediğini farkettim. "Oyun" seyirciyle ilişki içinde gerçekleşiyordu; seyirci oyunun içeriğinin bir parçasıydı. Seyircinin eseri "tamamlaması" dediğimiz şey işte bu mekanizmaydı. "Oyun"un icadı ya da yeniliği, seyirciyi geleneksel tiyatrodakinden çok farklı bir şekilde oyuna katmasıydı. Eserin dahilî mekanizmasına boyun eğmemizi değil, oradaki mevcudiyetimizle oyunla irtibatlanmamızı, onu tamamlamamızı ve kişiselleştirmemizi hedefliyordu. Eserin gücü, bizim onu kişiselleştirme düzeyimizle doğru orantılıydı.

Beckett'in yaklaşımını diğer alanlara taşıdığımızda, sanat nesnelerinin –ister resim olsun, ister yaylı çalgılar dörtlüsü– kerametleri kendilerinden menkul soyut varlıklar olmadığını, onları deneyimleyen insanlarla birlikte işlev ve anlam kazandığını görebiliriz. Bu, o dönemde çevremdeki sanatçıların ve müzisyenlerin paylaştığı bir bakış açısıydı. John Cage'in "Silence" adlı kitabını daha 1962'de okumuş olduğum için bu fikre hazırlıklıydım. Eseri izleyicinin tamamladığını ilk söyleyen Cage olmuştur.

4. Ritm & Debussy

Darius Milhaud ve Nadia Boulanger'nin öğrencisiydim. Boulanger de, Gabriel Faure'un öğrencisiydi. "Amerikalılar ya Alman ekolünü seçer ya da Fransız ekolünü" denir. Ben ikincisini seçtim, çünkü Fransız kültürünün karşı koyamadığım bir cazibesi var. Ama asıl önemli olan, benim "La Belle et la Bête"imin Debussy ile benzerliği değil, farkı. "La Belle"in Debussy'den farkı, üçlü akorları (özellikle birinci, üçüncü ve beşinci notalardan ibaret üçlük akor) çoğaltarak, artırarak bu üçlemelerin kaynağına inmeyi yeğlememdir. Buna ilâveten benim eserlerimin tipik özelliği olan ritmik ilerleme, Batılı olmayan müzikle, bilhassa Hint müziğiyle olan bağımın sonucudur. "La Belle" küçük birimlerden oluşan ritmik yapıların bir araya getirilmesiyle vücut bulmuştur. Ancak, eserin kalbi armonik dildir.

Operanın temel meselesi, vokalin şeffaflığı ve berraklığıdır. "Satyagraha" (1980), vokali, armonik ve ritmik bağlamdan bağımsız olarak düşünmeye başladığım ilk operamdır. "Satyagraha"dan sonra on opera yazdım ve nihayet kendime has bir vokal tarzına kavuştum. İki Cocteau operasında ("Orphée" ve "La Belle") vokaller ışıldamaya başlar, insan sesi bizi kendisine çeker. Bu, daha önceki eserlerimde olmayan bir yetkinliktir.

20. yüzyıl operasında, melodik olmamak gibi bir takıntı vardır. Modern müzik melodik olmamalıdır! Hele hele melodinin adım adım ilerlemesi asla söz konusu değildir!

Ben ya armoninin içindeyimdir ya da dışında. Nerede olmak istediğime karar verdiğimde en kolay yolu tercih ederim. Bu da genellikle adım adım giderek olur. Benim için metin ve vokal yakın ilişki içindedir. Söylenen nedir? Şarkıyla ifade edilen nedir? Eskiden operalarımı bilmediğim dillerde yazardım, Sanskritçe, antik Mısırca, İtalyanca. Bugünlerde bildiğim dillerde yazıyorum: İngilizce, Fransızca, Portekizce. Çünkü, bir kelimenin cümlenin bağlamında nasıl yer aldığı, o kelimenin müzikte alacağı yeri belirler. Armonik duruma ve kelimelerin anlamlarına bakarak onları nereye yerleştireceğimize karar verebiliriz. Bu konuda kendisine en çok borçlu olduğum besteci Handel'dir. Vokali en yüksek perdeden alıp ortaya ve en alt perdeye indirirken hiçbir bölümde fazla uzun tutmamak lâzım. Dolayısıyla, yeni eserlerimde yer alacak solistler seslerinin genişliğinin her kertesini kullanacaklarına emin olabilirler. Bu, çok daha az yorucu ve çok daha güzel ve dolayısıyla ifade açısından çok daha zengindir.

Ritm çok ilginç bir şey. Görsel ritm var, armonik ritm var, melodik ritm var. Ritm dendiğinde akla hemen davul ritmi gelir. Ritm aslında materyalin tekrarlanma sıklığıdır. Materyalin tekrarlanmasından ve tekrarı düzenleyen şablondan meydana gelir. Eserin yapısıyla bu şekilde ilişki kuran görsel sanatçılar beni cezbeder. Batılı olmayan müzikten ve beraber çalıştığım Afrikalı ve Asyalı müzisyenlerden ritm hakkında çok şey öğrendim. Ama benim asıl ilgimi çeken dans ve görsel sanatlardaki ritmdir.

5. Dans

Bugünün sanatının en önemli unsuru görüntülerdir. Ama, müzikle karşılaştırıldığında, görüntüler çok daha az şey ifade eder. Müzik, belli bir ruh halini dört başı mamur tanımlayabilir. Görüntüler ise büyük ölçüde onlara nelerin eşlik ettiğine bağlı olarak anlam kazanır. Ticarî sinemada, hatta bağımsız sinemada, müzik temelde filmleri dekore eder. Filmin yapısını ifade etmez. Bunu yaptığı durumlarda, görüntülere çok güçlü bir eşlikçi

olur. Sizi deneyimden çok farklı bir şekilde geçirir. Baktığınız görüntünün sizde nasıl bir duygu uyandırması gerektiğinin söylenmesinden çok başka bir şeydir bu.
Bazen de müziğin görüntüleri tanımlaması gerekir. Örneğin "Koyaanisqatsi"de (1983) uçakların havada süzüldüğü bir sahne vardı, sekansın tamamı o görüntüydü. Uçak çok ağır bir nesne, ama aynı zamanda insanda hafifmiş duygusu yaratıyor. Vokalin o sahne için biçilmiş kaftan olduğunu düşündüm. Demek istediğim şu: Müziğin öyle bir vasfı olmalı ki, görüntüye birebir tekabül etmeden baktığımız şeye dair müzikal bir cümle söylemeli.
Müzikle görüntü arasında bir nefes aralığı olması daima hoşuma gider. Müzikle görüntünün üst üste binmesinden hoşlanmam. Müzikle görüntünün dans eden eden iki insan gibi olmasını isterim. Arada bir el ele tutuşurlar, birbirlerini çevirirler, ama çoğunlukla yüz yüze bakarlar.
"Saatler" ("The Hours", 2002) için yaptığım müzik, filmin yönetmeni Stephen Daldry'nin çok hoşuna gitmişti. Çünkü hafif soyut bir duygusallığı vardı. Filmin duygusu görüntülerde tam olarak mevcut değildi. Müzikle görüntü arasında bir mesafenin olmasını önemli buluyorum. Çünkü seyirci o aralıkta görüntüyle kendi ilişkisini yaratır. Görüntüyle müzik tam mânâsıyla senkronize edildiğinde, bir reklam filmi gibi olur, kamera size nereye bakmanız gerektiğini söylüyordur. Tiyatroyla sinema arasındaki bir fark da budur: Filmde yönetmenin size gösterdiği şeye bakarsınız. Tiyatroda ise bakışınız çok daha özgürdür. Dolayısıyla, film müziği yaparken bunu dikkate alırım, filmde geriye çekilip bakamayacağınız için görüntüyle müzik arasına bir mesafe koyarım.
Öteden beri bağımsız çalışan yönetmenlere ilgi duydum, Godfrey Reggio'ya, Shirin Neshat'a, Michal Rovner'a, Atom Egoyan'a, Peter Greenaway'e, Woody Allen'a... Piyasa filmi yapanlarla çalışmak tercih ettiğim bir şey değil, o işi yapan bir yığın insan var, bana ihtiyaç yok. Filmle müziğin bir araya geldiği ilk zamanlara, 1920'lere dönülebilmesini istemişimdir hep. 1920'lerde, müzik ve sinema birlikte çok farklı bir yöne gidebilirdi. Fakat sinema endüstrisi çok çabuk büyüdü ve bugün norm haline gelen bir senkronizasyon anlayışı yarattı. Artık o normun dışında hareket etmek çok zor. Ama, mesela Cocteau'nun "La Belle et La Bête"i görüntülerle müziğin bir araya getirilmesine dair bambaşka bir yaklaşımdır.

6. Hegemonya

Aşağı yukarı kırk yıldır dünyanın küçüldüğü söyleniyor. John Cage'in tavrı bu bakımdan çok önemlidir. "A Year From Monday" ("Pazartesiden Bir Yıl Sonra") adlı kitabının başında şöyle diyor: "Bu kitap ABD'nin dünyanın herhangi bir yeri –ne daha eksik, ne daha fazla– olduğu güne adanmıştır." Kendi ömrümüz içinde bu az çok gerçekleşti. Batı kültürünün dünya kültürünün bir parçası haline geldiğine tanık olduk. Eskisi kadar Avrupamerkezli veya Amerikamerkezli düşünmüyoruz. Yine de o zihniyet hâlâ etkisini sürdürüyor. Hâlâ gerçek sanatın, gerçek hayatın Batı'da olduğunu sanıyoruz. Dünyanın çeşitli yerlerine, özellikle Asya'ya ve Afrika'ya yaptığım seyahatler bana bütün kültürlerin geçerli olduğunu öğretti. Başka kültürlerin değerlerine tanık oldum ve bu eserlerime yansıdı. Genç sanatçıların eserlerinde de aynı şeyi görüyorum, dünyaya global kültür açısından bakıyorlar. Afrika müziği, Amerikan müziği, Avrupa müziği ve başka müzikler arasında bir hiyerarşi söz konusu değil artık. Birinin diğerinden daha yüksek sanat olduğunu düşünmüyoruz. Bu çok önemli, çok belirleyici bir ders. Amerikalıların öğrenmekte zorluk çektiği bir ders, çünkü halihazırda egemen kültür Amerikan kültürü.
Ekonomik olarak da, kültürel olarak da Amerikan egemenliği söz konusu. Ama bu egemenliğin başka değerler açısından geçerli olduğu pek söylenemez. Amerikalılar dünyaya egemenlik perspektifinden bakıyorlar ve bu çarpık bir algılama yaratıyor. Amerikan gençliğinin yapması gereken şey, John Cage'in dediği gibi, Amerika'nın dünyanın herhangi bir yeri –ne daha eksik, ne de fazla– olduğunu idrak etmektir.

7. Forever young

Genç olmanın sorunu şu: İnsan yaşlanıyor. Yirmi yaşındayken idealist olmak kolay. Mesele elli yaşındayken idealist olmak –umarım dünya üzerindeki herkes elli yaşına gelebilir. Gençken avangard olmak kolay, doğal. Gençken yenilikler insanı tehdit etmiyor. Her yenilik bizim için taze bir gelişme anlamını taşıyor. Önemli olan yaşlanırken o duyguyu korumak. Ellisinde idealist olmak zor zanaat. Yetmişinde daha da zor. Yetmişinden sonra belki daha kolay, yaşım oraya varmadığı için onu henüz bilemiyorum. Gençler benim iyi dinleyicilerim, yaşlılar da öyle.
2001'de "Einstein On The Beach"in 25. yıldönümü dolayısıyla verdiğimiz konserlerde 40'lı yaşlardaki insanlar 18'indeki çocuklarıyla gelmişlerdi. Doğrusu buna şaşırdım. 1976'da şaşırmamıştım, 1992'de de şaşırmadım, ama 2001'de şaşırdım. Çünkü dünya daha da muhafazakârlaştı. Sanat, eğlence endüstrisinin bir parçası haline geldi. Sinema ve TV'nin gücü estetik duygumuzu öylesine köreltti ki, bugünün gençliğinin çok büyük bölümü avangard diye bir şeyin varlığından bile habersiz. Çünkü öyle bir şey görmediler, yaşamadılar. İnsanlar, tiyatronun TV'de seyrettikleri şeylerin bir versiyonu olduğunu zannediyor. "Einstein On The Beach"in estetiği deneysel tiyatronun ürünüydü; Living Theater gibi akımlardan, Peter Brook, Meredith Monk, yoksul tiyatronun pîri Jerzy Grotowski gibi ustalardan esinlenmiştim. O zamanlar böyle insanlar vardı. Şimdi neredeler? Bugün deneysel eserler yapılmıyor demiyorum, yapılıyor. Aradaki fark şu: Deneysel çalışmaların arkasında bir toplumsal dayanak, bir izleyici kitlesi vardı. Şimdi öyle bir topluluk yok. Çünkü o bilinç yitirildi.
Eğlence dünyasından şikâyet ettiğim sanılmasın. Opera, eğlenceyle sanatın buluştuğu yer olmuştur daima. "Einstein On The Beach" de öyle bir buluşmaydı. Tarihsel örnekler vermek gerekirse, Verdi'nin eserleri de, Mozart'ınkiler de öyleydi. "Sihirli Flüt" zamanının en popüler sahne gösterisiydi. Dolayısıyla, mesele hadisenin eğlence tarafı değil, sanat tarafı.

8. Yin ve yang

Leonard Cohen'le tanışalı 25 yıldan fazla oluyor. Quebec'in kuruluşunun 500. yıldönümü dolayısıyla Leonard'ın şiirlerinin bir kısmını bestelemiştim. Dostluğumuz öyle başladı. İkimiz de 70'li yaşların başındayız, ikimizin de kökeni 19. yüzyılın sonlarında Polonya ve/veya Litvanya ya da her neresi ise oradan yeni kıtaya göç eden yahudilere dayanıyor. İkimiz de Anglofonuz, kuzey Amerikalıyız. Ve ikimiz de budizme meraklıyız.
İşbirliği yaptığım bir başka şair, Allen Ginsberg de benzeri bir kökenden geliyor, ama Leonard'dan ve benden on yaş büyük. Allen vefat ettiğinde kadim bir dostu ve yoldaşı yitirdiğimi idrak ettim. Ve Leonard'la yeniden temas kurmak istedim. Leonard'la Allen arasındaki bir fark da şu: Allen şarkıcı olmak isterdi, ama değildi. Leonard ise hem

AFRİKA, AMERİKAN, AVRUPA VE BAŞKA MÜZİKLER ARASINDA BİR HİYERARŞİ SÖZ KONUSU DEĞİL. BU ÇOK ÖNEMLİ, ÇOK BELİRLEYİCİ BİR DERS.

BAŞLICA ESERLERİ
Music in Similar Motion (1969) • Music with Changing Parts (1970) • Music in Twelve Parts (1971–74) • Einstein on the Beach (1975) • Satyagraha (1980) • The Civil War (1980) • Koyaanisqatsi (1981) • Akhnaten (1983–84) • Songs from Liquid Days (1986) • The Canyon (1988) • Music from The Screens (1989) • Itaipu (1989) • The Voyage (1992) • Symphony No. 5 (1999)

şair, hem şarkıcı. Bu özelliğini çok önemsiyorum, çünkü İngilizcenin şarkı yazımı açısından çok zor bir dil olduğunu düşünüyorum.
Opera yazmaya başladığımda, İngilizce dışındaki dillere müracaat ettim, Antik Mısırcaya, Sanskritçeye, İtalyancaya. Nihayet İngilizceye daldığımda, şarkı yazmanın ne demek olduğunu bilenlerle çalışmak istedim. Ve dolayısıyla, David Byrne'den, Laurie Anderson'dan, Patti Smith'ten, Suzanne Vega'dan, Paul Simon'dan şarkı sözü istedim. Onların beni İngilizceye götüreceklerini biliyordum. Leonard'ın ayrı bir cazibesi vardı. Hem şarkı yazarıydı, hem de şairdi, ikisinde de üstad mertebesine ulaşmıştı. İngilizce kullanacaksam bir şaire ihtiyacım vardı, sadece şaire değil, insan sesini bilen bir şaire.
Leonard'ın "Book of Longing"ini ("Hasretin Kitabı") ilk okuduğumda sene 1999'du. Belli bir sıralama gözetmedim ve o arada şunu farkettim: İnsan bir şiir kitabını baştan sona doğru giderek okumuyor. Atlaya atlaya, sayfaları karıştıra karıştıra, oradan bir tane, buradan bir tane okuyor. Ve bir bakıyorsunuz, bütün şiirleri okumuşsunuz. Şiirler ister Shakespeare'in veya e.e. cummings'in olsun, ister Ginsberg'in veya Cohen'in olsun, fark etmiyor. Dolayısıyla, "Book of Longing"i bestelerken bu okuma biçimini yeniden kurmak istedim. Leonard da sağolsun, bütün şiirleri benim için seslendirmişti. Böylece kelimelerin ritmlerini de dinleme imkânına kavuşmuş oldum. Ve aynen kitabı karıştıra karıştıra okur gibi, şiirleri seçmeye ve enstrümanlarla eşleştirmeye başladım. Bu eşleştirme tamamen sezgiseldi, falanca şiire niye filanca enstrümanı uygun gördüğümün bir izahı yok. Leonard bana bir kucak dolusu çiçek vermişti, ben de onları çeşitli vazolara yerleştiriyordum. "Book of Longing"in bir de erotik tarafı var. Yin ve yang'dan bahsettiğimizde, bir ayağımız gerçek dünyada, bir ayağımız öteki dünyadadır. Vizyonerin ya da şamanın durumu hep böyle olmuştur. Bir ayakları gerçek dünyada, bir ayakları düşler dünyasındadır. Ve gerçek dünya Eros'un dünyasıdır, duyular âlemidir. Bütünsel insan olabilmek için aynı anda hem duyular dünyasında, hem de hayallerin dünyasında olabilmek gerekiyor. Leonard'ın eserlerinin çekiciliği ve gücü burada yatıyor: İnsanı aynı anda bu iki yöne çekiyor.

9. Periler

Beckett'in üzerimde büyük etkisi oldu. Brecht'in ve Jean Genet'nin de. Ve tabii Allen Ginsberg'in. Müzikal bakımdan ise iki temel esin kaynağım var: Klasik Batı müziği ve Batılı olmayan müzik. Ravi Shankar sayesinde Hint müziğine, Claude Sousot sayesinde Afrika müziğine nüfuz etme imkânı buldum.
Afrika müziğini incelemek yüzyıllarca geriye gidip taptaze bir perspektif edinmeyi sağlıyor. Bugün dünya müziği kavramı Afrika'sız düşünülemez. Afrika müziği bir binanın taşıyıcı sütunları gibidir, o olmazsa bina çöker. Afrika müziği aslında bize hiç de uzak değil. Amerikan müziğinin temelinde Afrika müziği olduğu malûm. Öte yandan, Afrika müziğinin siyah müzikle sınırlı olmadığını atlamayalım. Batılı besteciler 19. yüzyıldan beri Afrika müziğiyle ilgililer. İlk caz operasını, "Porgy and Bess"i yazan George Gershwin popüler müziğe –dolayısıyla Afrika müziğine– çok meraklı bir Rus Yahudisiydi. Leonard Bernstein'ın eserlerinde de Afrika müziğinin etkisi hissedilir.
Benim müzikal kimliğimi oluşturan bir sacayağıydı. Paris'te, Stravinski'ci neo-klasisizmin müridi olan müthiş hoca Nadia Boulanger'nin öğrencisiyken Hint müziğine ilgi duymaya başladım ve bir tesadüf eseri Ravi Shankar'la tanıştım. Bir anda iki büyük ustanın öğrencisi olmuştum. Ve tam o günlerde, kurucuları arasında olduğum Mabou Mines adlı tiyatro kumpanyasının sahneleyeceği Beckett'in "Oyun"una müzik yazmaya koyuldum. Nadia Boulanger ve Ravi Shankar'dan öğrendiklerimi "Oyun"da uygulama fırsatı buldum ve ilk kez kendi tarzımı oluşturduğumu hissettim.
1960'lardan beri, Nadia Boulanger'nin mührünü taşımayan tek satır yazmış değilim. Ravi Shankar'ın öğrettiği ritmik döngüler de bana hep yol gösterdi. Ravi'yle yoğun bir teşrik-i mesaide bulunmamış olsaydım, "Einstein On The Beach"de karşı karşıya kaldığım büyük ölçekli müzikal problemleri çözemezdim.
Caz ustalarından da çok şey öğrendim –Bud Powell'dan, Troy Parker'dan ve John Coltrane'den. John Cage'in yeri ise apayrıdır. Çok iyi dosttuk. Bana hep şöyle derdi: "Philip, müzikte çok fazla nota var, çok fazla."

10. Tahayyül

Verdiğim ilk konser Soho'da duvarlarında delikler olan bir mekândaydı, içeride 100 kişi vardı. Dokuz yıl sonra, 1976'da Metropolitan Opera Salonu'nda ilk operamı, "Einstein on The Beach"i sahneliyordum. Müziğin dilinin değişmesi için şiddetli bir toplumsal arzu olmasaydı, böyle bir şey mümkün olabilir miydi?
1960'ların ortalarına doğru, Amerika'daki genç kuşak müzisyenler çağdaş müziğin kamuoyuna sunulma biçimini değiştirmek istediler. Benim de aralarında bulunduğum bu müzisyenler yaklaşık elli yıldır icra edilen 12 perdeli müziğin tıkandığına kani olmuşlardı: O müziğin dinleyicisi yoktu, kendisini tekrar edip duruyordu. Yeni bir yaklaşım gündemdeydi, besteci aynı zamanda icracı olmalıydı. Bizden önceki kuşağın müzikten çok teori ürettiğini düşünüyorduk. Bizse müziği tartışmak yerine icra etmeye odaklanmıştık. Terry Riley, La Monte Young, Steve Reich ve ben bu yönde düşünen müzisyenlerdik. Bir önceki yüzyılda, Romantizm döneminde sahne performansları müzikle kamuoyunu birbirine yakınlaştırmıştı. 20. yüzyılda ise bunun tam tersi oldu. Çağdaş müzik soyut ve akademikti; kamuoyundan uzak duruyordu. Ama biz seyirci önünde çalmak, müziğimizi birinci elden sunmak istiyorduk. Temel meselemiz, çağdaş müziğin kaybettiği dinleyiciyi yeniden kazanmaktı. Sanat dünyasındaki ahbaplarımızın, örneğin Frank Stella'nın, Andy Warhol'un ve rock'n'roll'cu dostlarımızın, örneğin Jefferson Airplane'in sadık izleyicileri vardı. Öyle bir dinleyici topluluğunun hasretini çekiyorduk. İşte o günlerde, akademik müzik yaparak, annem ve babam gibi sıradan insanların asla anlayamayacağı eserler yazarak ömrümü tüketmeme kararı aldım. Bu kararımdan ötürü çağdaş müziği satmakla itham edildim. Peki, hayatlarını hep aynı elli kişiye müzik yazarak geçiren ve geçimini böyle sağlayan akademik bestecilere ne demeli? "Satma"nın en kötü biçimi onların yaptığı değil mi?
Bizim yaklaşımımız, genellikle pop müziğinde olduğu gibi, toplumun suyuna gitme anlayışı değildi. Meselemiz, nitelikli müziği toplumsallaştırmaktı. Bu nasıl gerçekleştirilebilirdi? Bence çözüm şuydu:
İşe ideal bir toplum fikriyle, en iyi toplum nasıl olmalıdır diye düşünerek başlanmalıydı. Halihazırdaki toplum için değil, tahayyül ettiğimiz toplum için beste yapmalıydık. Hedefimiz, müziği kolaylaştırmadan, basitleştirmeden kamuoyunun izleyebilmesini, paylaşmasını sağlamak olmalıydı. Böyle düşünerek 12 perdeli müziğin tam aksi yönünde ilerlemeye başladık. 1974'e gelindiğinde minimalizm denilen anlayışın bütün temel fikirlerinin ifade edilmiş olduğu varsayıldı. Ve çağdaş müzik yeniden öngörülebilir hale geldi, başlangıçtaki özgünlük yitirildi.

PAUL SIMON DA NOTA BİLMİYOR. ŞİMDİ BANA SÖYLEYİN: KİM DAHA ÖNEMLİ: YALE ÜNİVERSİTESİ'NDEKİ BİR PROFESÖR MÜ, YOKSA PAUL SIMON MI?

!F ISTANBUL'DA GLASSS
1996'da çektiği "Shine" filmiyle müziğe ilgisini kanıtlayan Avustralyalı Scott Hicks, !f İstanbul'da izleyeceğimiz "Glass: Philip'in 12 Bölümde Portresi" belgeselinin de yönetmeni.

HASRETİN KİTABI
Ekim 2007'de Philip Glass'ın 70. doğumgünü vesilesiyle Londra'da "Glassworks" günleri düzenlendi. Bu kapsamda Glass'ın Cohen şiirleri üzerine yazdığı "Book of Longing" de icra edildi.

11. Aphex Twin

Richard James (Aphex Twin) beni arayıp kendisiyle bir remiks yapıp yapamayacağımı sordu. Benim müziğimi bildiği belliydi, ben onu tanımıyordum. Genç bir adam Richard James, çok hoş bir genç adam. Bana bir kayıt gönderdi, müziğini dinledim. Ve kendi kendime "bununla bir şeyler yapabilirim" dedim. O "şeyler" çok temel şeylerdi, zihinsel ve müzikal şeyler. Richard James müziği kavramsallaştırmayı biliyordu, kendisini ve müziğini ilginç kılan buydu. Müziğinde başka bir ifade biçimini keşfetme arzusu duyduğunu hissettim. Nota bilip bilmemesinin, konservatuarda okuyup okumamasının bir önemi yok. Richard, daha çocukken çerden çöpten kendi synthesizer'ını yapmış bir adam. Berkeley School of Music'te okumuş arkadaşlarım var, çok iyi bir okuldur. Ama orada popüler şarkı yazma becerisini öğrenirsiniz. Yani, hit şarkı yapmayı –talihiniz varsa yaparsınız da. Fakat o bir formüldür; fikirlerin devridaimi, geri dönüşümüdür. Evinizde synthesizer yapmak, onunla şarkı yazmak başka bir şeydir. Benim ilgimi çeken budur: Yaratıcı düşüncedir.

Meslekdaşlarımın birçoğunun aksine, ben yüksek kültür diye bir şeye inanmıyorum. Kültür her şeydir: Giydiğin gömlektir, yediğin yemektir, okuduğun gazetedir. Kültür kolektif ve bireysel zihnin ürettiği şeylerdir. Kültür insanların yaptığı her şeydir. Richard James'in klasik müzik eğitimi almaması belirleyici bir şey değil, çünkü o eksikliği başka yollarla telâfi ediyor. Yaratıcılığıyla, hayal gücüyle telâfi ediyor. Müzik yazabilmesi için armoni konusunda eğitim görmesini istemek absürd bir düşünce. Paul Simon da nota bilmiyor. Şimdi bana söyleyin: Kim daha önemli? Yale Üniversitesi'ndeki bir profesör mü, yoksa Paul Simon mı?

GERÇEK DÜNYA DUYULAR ALEMİDİR. HEM DUYULAR HEM HAYALLER DÜNYASINDA OLABİLMEK GEREKİYOR. LEONARD İNSANI AYNI ANDA BU İKİ YÖNE ÇEKİYOR.

12. Parmak izi

Ne tür müzik yaptığımı soranlara "tiyatro müziği yapıyorum" diyorum. Hakikate en yakın olan tarif bu bence. Evet, senfoni de yazıyorum, ama sadece altı senfoni yazdım, operalarımın sayısı ise 15. Eserlerimin yüzde 80'ini tiyatro için, sahne için yazdım. Belki de doğru tanım "müzik tiyatrosu"dur. Ama, ben ne dersem diyeyim, "minimalist" sıfatı üzerime yapıştı kaldı. Bu, belirli bir dönemim için geçerli tanımlama, 1975'e kadar yaptığım işler için kullanılabilir, ama sonrasında geçerli değil. "La Belle et La Bête" için gazetelerde "minimalist opera" dendiğini bile gördüm. Tembelliklerinden; mânâlı bir şey söylemiş gibi oluyorlar, kulağa öyle geliyor çünkü, ama hakikatle ilgisi yok.

Müziğimin popüler olduğunu söyleyebilirim. Şu mânâda: Büyük salonlarda çalıyoruz, bütün biletler satılıyor. 1960'larda, '70'lerde olduğu gibi, küçük galerilerle, gece kulüpleriyle sınırlı değiliz. Bu anlamda popüleriz, ama pop değiliz. Popüler müzikle pop müzik iki farklı vaka. Pop müzik, satılan plak sayısıyla ölçülür. Klasik müzik, popüler olsa bile sadece 100 bin satar. Arada büyük bir fark var. Bir müziğin popüler olması, heterojen bir dinleyici kitlesi, yani farklı yaş grupları ve ekonomik sınıflar tarafından dinlendiği anlamına gelir. ABD'de popüler müzik country ve western'dir. Popülerin klasik müzikteki karşılığı ise Mozart ve Mendelssohn'dur.

Ensemble'ın (Peter Glass Ensemble) aktif repertuarı 1969'a kadar uzanıyor. Aktif repertuar derken arada bir çaldığımız şeyleri kastetmiyorum. 2001 yazında "Music in 12 Parts"ı çaldık mesela, hem de tamamını. Onu 1974 kışında yazmıştım. Sık sık çaldığımız "Music In Similar Motion"ın doğum tarihi 1969'dur. 1976 tarihli "Einstein On The Beach"in çeşitli bölümlerini hep çalıyoruz. 1980'lerde yazdığım "Koyaanisqatsi" (1983) ve "Powaqqatsi"nin (1986) çeşitli bölümleri de demirbaşlarımızdandır. 2001 itibarıyla otuz küsur yıldır hiç kesintisiz çalan bir grubum olduğu için çok talihliyim. Bu otuz küsur yıl zarfında 1500 konser verdik. İlk zamanlarda pek sahneye çıkmıyorduk, ona rağmen yılda ortalama 50 konser ediyor. Hep şunu söylüyorum: Bizim Ensemble bir kütüphanedir. Yaylı kuartetlerin birçoğundan daha uzun zamandır bir aradayız ve tam da bu nedenle onların birçoğundan daha iyi çalıyoruz. Jon Gibson, Richard Landry ve Michael Riesman muhteşem müzisyenler. Bu kadar uzun süre bir arada olmanın zorlukları yok değil, arada bir "tren kazası" dediğimiz anlaşmazlıklar oluyor tabii, ama onları aşmanın bir yolunu buluyoruz daima.

Eski işleri çalarken onları yaratan psikolojik ya da ruhsal öz her ne ise geri geliyor. Bir parmak izini bir insana dönüştürmek gibi bir şey. O duygu geri geliyor ve seni içeriyor. Bazen de şok ediyor, çünkü o eserleri dinlerken onları bugün yazabileceğimi tasavvur dahi edemiyorum. "Einstein On The Beach"i bugün yazamam mesela, teknik olarak nasıl yazılacağını biliyorum, ama mesele o değil. Bu söylediklerim erken dönem eserlerimin hemen hepsi için geçerli. Onları çalabilirim, ama besteleyemem. Dolayısıyla, konserler kendi tarihime yaptığım harikulâde bir yolculuk oluyor.

Derleme: ***Yücel Göktürk***

ansiklopedi

b→

BEAUSOLEIL, BOBBY

1969 yazında, beş hafta boyunca dokuz kişinin ölümüyle sonuçlanan olaylar zincirinin müsebbibi Charles Manson ve arkadaşlarının, yaygın deyişle "Manson ailesi"nin üyelerinden biri. Robbert Kenneth BeauSoleil, 1947'de Kaliforniya'da doğdu. 1960'ların Haight-Ashbury çevresinin aranan müzisyenlerinden biriydi. 1965'te Arthur Lee'nin –sonradan Love'a dönüşecek olan– The Grass Roots grubunda gitar çalıyordu. Daha sonra The Orkustra'ya ve The Magick Powerhouse of Oz gruplarına katıldı, en son Charles Manson'ın albüm kayıtları için uğraşıyordu. Belki müzikte daha yetkin bir mertebeye gelebilecekken, bir cinayet hayatını kararttı... Anlatılan o ki, müzik öğretmenliği yapan ve Manson çevresinde yer alan simalardan olan Gary Hinman, BeauSoleil'e kafa yapmayacak kadar kötü bir mal veriyor, BeauSoleil de malı bir motosiklet çetesine satıyor. Bir süre sonra malın kalitesizliğinin farkına varan çete parasını geri istiyor, BeauSoleil de Hinman'i evinde kıstırıyor. Ailenin meşhur isimlerinden Susan Atkins ve Mary Brunner'ın da hazır bulunduğu toplantıya Charles Manson da çıkageliyor, bir-iki bıçak darbesiyle Hinman'in yüzünü çiziyor, ertesi gün de Hinman'in cesedi bulunuyor. Duvarda, BeauSoleil'in el yazısıyla, Hinman'in kanıyla, cinayetin Hinman'in komünist eğilimleri namına işlendiği kanısını yaratmak için "Political Piggies" diye bir yazıyla. Birkaç gün sonra da BeauSoleil Hinman'in arabalarından birinde yakalanıyor... 1970 yılında, 23 yaşındayken yargılanan BeauSoleil, ömür boyu hapse mahkûm edildi, hâlâ da parmaklıklar ardında. Ama, internet sitesinde de söylediği gibi, parmaklıklar özgür bir ruhu hapsetmeye yetmedi. BeauSoleil, 1970'lerde elektronik müziği öğrendi. Kısa bir süre çekimlerine katıldığı Kenneth Anger'ın kült filmi "Lucifer Rising"in müzikleri, Jimmy Page işi askıya alınca, mahkemenin izniyle 1979'da, BeauSoleil'in ellerinde tamamlandı. Daha sonra kaydettiği "Orb" ve "Mantra" isimli enstrümantal albümleri de günyüzü gördü. "Dreamways Of The Mystic" adlı double-albümü 2005'te yayınlandı. Aynı yıl, resimleri, Los Angeles'ta, 1969'da öldürülen Sharon Tate'in resimleriyle beraber sergilenince ufak çapta bir skandal koptu. Çünkü Sharon Tate de Manson çetesinin kurbanlarındandı. Bobby BeauSoleil, özel hayatını da boşlamadı, 1981'de dansçı ve grafik tasarımcı Barbara Ellen Baston'la evlendi. Aralarında yüksek düzeyde bir ruhanî bağ kurulduğunu söyleyen ikilinin dört çocuğu oldu. Barbara, küçük ama yaratıcı bir mimari üslûpla inşa ettiği orman evinde kocasını bekliyor hâlâ...

Robert Mapplethorpe'un objektifinden Phillip Glass ve Robert Wilson

g→

GLASS VE WILSON

İsimlendirememe özürü, rahatsızlığın iyi bir belirtisidir. Mapplethorpe, Robert Wilson ve Phillip Glass'ı fotoğraflamış. Niçin, yani nerede olduğunu söyleyemiyorum, ama Wilson beni tutuyor: gözler mi, ten mi, ellerin duruşu mu, yürüyüş ayakkabıları mı? Etki kesin, ama yeri gösterilemiyor, göstergesini ve adını bulmuyor; şiddetli, ama üstü örtülü olarak boşlukta bağırıyor. Tuhaf bir çelişki: yüzen bir parlama.
Roland Barthes, Camera Lucida

m→

MOODIE, SUSANNA

Kanada'da ilk beyaz yerleşimcilerin hayatını ve karşılaştıkları koşulları anlattığı şiirleri, romanları, gazete yazıları ve günlükleriyle ülkenin klasik yazarlarından biri haline gelen Susanna Moodie, 1803'te, Strickland soyadıyla İngiltere'de doğdu. Yedi kardeşinden ikisi, Catharine Parr Traill ve Agnes Strickland de kendisi gibi edebiyatçı oldu. Daha Londra'dayken çocuklar için hikâyeler kaleme almaya başlayan Susanna, bu devirde kölecilik karşıtı harekete de katıldı. 1831'de John Moodie'yle evlendi, bir sene sonra doğan kızlarıyla Kanada'ya taşındılar. Burada günlüklerini yazmaya başlayan Susanna Moodie'nin yazdıkları, kolonilerdeki erken dönem hayat için vazgeçilmez kaynaklar oldular. Orta sınıf bir İngiliz kadını olarak kırdaki, çiftlikteki hayattan hiç hazzetmeyen Moodie, Kanada'ya doğru yola çıkmaya niyetlenen başka İngiliz kadınlarına da tavsiyelerde bulunuyordu yazılarında. Özellikle 1852'de yayınlanan "Roughing It In The Bush", İngiltere'de de ününün iyice yayılmasını sağladı. Ekonomik ve coğrafî koşulların ağırlığını, yerlilerle ilişkileri, tanıdığı insanları sade bir dille yazan Moodie, 1840'ta Belleville'in şehir ortamına taşınınca biraz daha rahatladı. Kanada'nın siyasî meseleleri hakkında da tavır almaktan kaçınmadı, bir süre ılımlılara yakın durduktan sonra radikal reformcuları desteklemeye başladı. Kocasının ölümünden sonra çocuklarıyla beraber yerleştiği Toronto'da, 1885'te, 81 yaşında öldü... Susanna Moodie'nin yazıları ve şiirleri, bugün de ülke edebiyatının klasikleri arasında anılıyor ve çağdaş edebiyata ilham vermeyi sürdürüyor. Margaret Atwood, başyapıtları arasında anılan 1970 tarihli "The Journals Of Susanna Moodie"yi tamamen Moodie'nin günlükleri üzerine bina ettiği gibi, "Alias Grace" adlı romanında da yazarın eserlerinden bolca yararlandı.

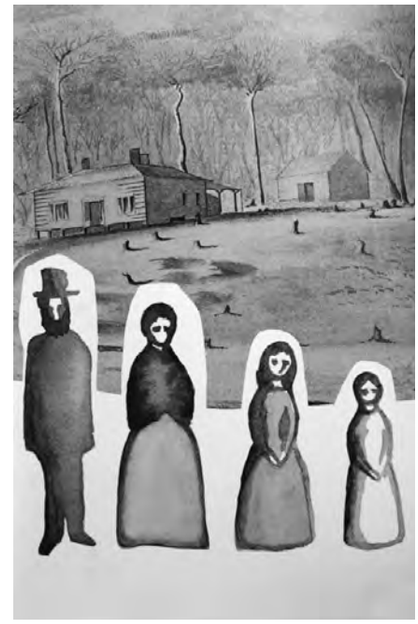

Desenler: Margaret Atwood ("The Journals Of Susanna Moodie" kitabından)

o→

OIJA BOARD

Ruh çağırma seanslarında kullanılan, ruhu çağırılan kişinin konuşması için kullanılan bir tahta. Üzerinde harfler ve rakamlar yazılı olan bu tahtaya özel bir üçgen alet (ya da bu işlevi görecek bir aparat, fincan vs.) konuyor, masa etrafında bulunanlar güçlerini iletmeyecek şekilde parmaklarını bu alete götürüyor ve aletin harflerin üzerinde tek tek gezmesi suretiyle öte dünyadan mesajlar alınmış oluyor. Önceleri yere ya da düz bir yüzeye harflerin, rakamların yazılmasıyla iptidai bir şekilde kurulan bu iletişim, 1800'lerin Amerika'sında okültizmin alıp başını yürümesiyle, bir takım müteşebbislerin bu tahtayı üretip satması sonucu bugünkü halini al-

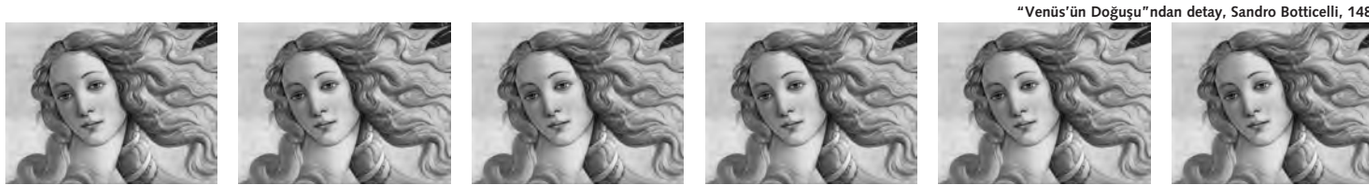

"Venüs'ün Doğuşu"ndan detay, Sandro Botticelli, 1486

mış. Ouija board'un tarihçesini eski Çin'e, antik Yunan'a götürenler var ama, 1891'de patenti alınan aletin en yaygın kullanımı 1960'lara kadar ABD'de görülmüş. Korku filmlerinde çokça kullanılan alet, Morrissey'in "Bona Drag" albümünden bir şarkıya da adını verdi. "Ouija Board Ouija Board"un klibinde Morrissey, "lütfen çalış ouija board, eski bir dosta merhaba demeliyim" derken harfleri okşuyor, derken bir cinler periler alemine dalıyordu. Cheap Trick'in adının da bir ouija board seansından çıktığı söyleniyor. Sylvia Plath da, "Oija" şiirinde, kocası Ted Hughes'la beraber gerçekleştirdikleri bir seansı anlatıyor...

p→

POLLOCK'UN DANSI

Jackson Pollock işbaşında

S→

SO 36

SO 36 kulübü Berlin'de, Kreuzberg'de, Heinrich meydanı yakınlarındaki Oranien sokağında hizmet veriyor...

y→

YOKSUL TİYATRO

Gereksiz olan her şeyi yavaş yavaş elediğimizde, makyaj, özel kostüm ve senografi, ayrı bir gösteri alanı (sahne), ışık ve ses efektleri olmadan da tiyatronun var olabileceğini keşfettik. Algısal, dolaysız, "canlı" bir katılıma dayalı oyuncu-seyirci ilişkisi olmadan tiyatro var olamaz. (...) Edebiyat, heykel, resim, mimarlık, ışık, bir "sahneye koyan"ın yönetimi altında oyunculuk gibi farklı yaratıcı sanat dallarının bir sentezi olarak tiyatro anlayışına meydan okur bu gerçek. Söz konusu "sentez tiyatrosu", bizim "Zengin Tiyatro" (kusurları açısından zengin) olarak adlandırdığımız çağdaş tiyatrodur. Zengin Tiyatro, sanatsal kleptomaniye dayanır, öbür sanat dallarından pek çok şey alır, bir omurgası ya da bütünlüğü olmayan ama yine de organik bir sanat yapıtı gibi sunulan karmakarışık bir yığın, birtakım melez gösteriler oluşturur... Bizler, makyajı, takma burunları, yastıklarla şişirilmiş göbekleri yani oyuncuların gösteri öncesi kuliste üzerlerine geçirdikleri her şeyi bir kenara bıraktık. Oyuncunun, yoksul bir üslupla, yalnızca kendi bedeni ve zanaatını kullanarak tipten tipe, karakterden karaktere, siluetten siluete –seyircinin gözü önünde– dönüşümünün tümüyle teatral olduğunu keşfettik.

Jerzy Grotowski, Yoksul Tiyatroya Doğru

Z→

ZITHER

Avrupa'da Alplerin Almanca konuşan kesimlerinde ve Doğu Asya kültürlerinde rastlanan bir telli çalgıdır. Bir ses kutusu olarak tasarlanan gövdesi ve onun üstüne eklenen klavyesini boylu boyunca kat eden 45 veya daha fazla metal telle kaplanmıştır. Zither'in geleneksel akustik formunun yanısıra, elektrikli versiyonları da geliştirilmiş olup klavyesine göre adlandırılan perdeli, perdesiz ve konser modelleri de bulunur.

Zither sözcüğünün etimolojisi, Antik Yunan uygarlığında ve sonraları Roma İmparatorluğu'nda rastlanan telli enstrüman için kullanılan "kithara" sözcüğüne dayanıyor. Bu, aynı zamanda, "gitar" sözcüğünün de kaynağı. Zither terimi, yerine göre, ses kutusunun üstüne tel germek suretiyle inşa edilen dulcimer, psaltery, kantele, santur, kanun gibi enstrümanların tümüne atıfta bulunarak kullanılabiliyor.

Zither ailesinin en eski mensubu olan "gukin", MÖ 433 yılında, Çin'de imal edildi. Bu nadide çalgı, sahibi Zeng hükümdarı Yi'nin anıt mezarına saklandığı için günümüze kadar ulaştı. Zither, klasik dönemde bazı bestecilerin orkestrasına girmekle birlikte her zaman geri planda kaldı. Tek parlak gövde gösterisi, Johann Strauss'un en meşhur valslerinden "Viyana Ormanlarından Masallar"da (1868) bir zither soloya yer vermesiydi. Modern zamanlarda zither, daha çok film müziklerinde kullanıldı. Brian Eno'nun "Ambient 3: Day of Radiance" (1980) albümünde Amerikalı multienstrümantalist Ladaaji, zither çaldı. Ama enstrüman, özellikle film noir klasiği "Üçüncü Adam"ın (The Third Man) ana temasıyla kulaklarda yer etti. Zither, sinema tarihinin en ünlü film müziği bestecilerinden ve bestelerinden birini de böylece bize tanıştırmış oldu: Carol Reed, Orson Welles'li meşhur filmini Viyana sokaklarında çekerken kulağına bir melodi çalınır. Ses bir şarapevinden gelmektedir. Reed, hiç duraksamadan bu mahallî zither çalgıcısına, Anton Karas'a filmin müziklerini emanet eder. Doğru iş yaptığı çok geçmeden anlaşılır. Zira film evvela yumuşak zither dokunuşları ve melodisiyle hafızalara kazınacak, filmin plağı dönemin standartlarını çok aşan bir satışa ulaşacaktır. Anton Karas'ın önünde de koca bir dünya açılmıştır; dünyanın en büyük salonlarında konserler verir, plaklar doldurur. Ama sıla hasretine dayanamaz, Viyana'ya döner. Burada o kadar iyi tanınıyor değildir. Kendi açtığı şarapevini de iyi işletemeyen Karas, 1985'teki ölümüne kadar sessiz bir hayatı sürdürür...

Anton Karas

SİGARA YALANLARI

Yüzlerce yıldır, dünyanın her yerinde, tütün insanoğlunun dostudur. Rahatlamak için, uyarılmak için ve çeşitli hastalıkların tedavisi için kullanılagelmiştir; sosyal ritüellerin temel unsurlarından biridir.

Bir dakika, çizin bu lafları! Sigara içmek kaçınılmaz olarak ölümünüze yol açacak rezil, iğrenç bir alışkanlıktır. Kimse isteyerek sigara içmez, tiryakiler sigara şirketleri tarafından kandırılmış acınası müptelâlardır. Tütün kökü kazınması gereken bir vebadır. Ben de, birkaç yıl öncesine kadar birinci paragrafa değil, ikinci paragrafa inananlardandım. Mülâyim bir tiryakiydim ve az kalsın sigarayı bırakıyordum. Fakat, sigara aleyhtarı kampanyanın histerisi ve iddialarındaki çelişkiler şüphemi celbetti. O günlerden beri sigara meselesini derinlemesine irdeliyorum. Dosyalar dolusu istatistiği inceledim, doktorlarla ve akademisyenlerle görüştüm, bir yığın araştırmacı ve aktivistle temas kurdum. Ve şu kanaate vardım: Sigara içmenin tehlikeleri –ve özellikle "pasif içicilik"– ziyadesiyle abartılıyor. Bu, bilimden çok siyasetle, güç ilişkileriyle ve kâr maksadıyla alâkalı bir abartma.

İnsanın kendisine yapabileceği en büyük kötülüklerden birinin sigara içmek olduğu konusunda "bütün uzmanlar hemfikir". Vaktiyle "bütün uzmanlar" mastürbasyonun körlüğe yol açtığı, eşcinselliğin hastalık olduğu, marijuananın insanı cinaî manyağa çevirdiği konularında da hemfikirdi.

Günümüzde kansere kafayı takmış durumdayız. Bu belki de tıbbın ve bilimin kanser karşısındaki çaresizliğinden kaynaklanıyor. Küçümsemek gibi bir maksadım yok, babam kanserden öldü. Yine de, günah keçisi aramakta fazlasıyla yobaz olduğumuzu düşünüyorum. Medyadaki taze haberler saç boyasının, meşrubatların ve oral seksin kansere yol açtığını iddia ediyor.

Akciğer kanseri, sigarayla en sıkı irtibatlandırılan hastalık. Ancak bu irtibat, neden-sonuç ilişkisiyle değil, istatistiklerle kuruluyor. Başka bir deyişle, sigara tiryakilerinin akciğer kanserine yakalanma ihtimalinin yüksek olduğu istatistiklere dayanılarak söyleniyor, sigaranın kansere yol açtığı bilimsel olarak kanıtlanarak değil. Bu, ilk bakışta verdiği izlenimden çok daha önemli bir ayırım. Sigara aleyhtarlarının iddiaları istatistiklere dayanıyor, ancak istatistikler bilim değildir.

Joe Jackson

İnsanlara sigarayı bıraktırararak akciğer kanserinin azaltılması fikri anlamlı geliyor. Ne var ki, sigarayla akciğer kanseri arasındaki ilişki, inandırıldığımızdan çok daha zayıf.

Genel konsensüs Sir Richard Doll'un 1950'li ve '60'lı yıllarda yaptığı ve hâlâ "temel ölçü" addedilen araştırmayı yankılıyor. Doll'a göre, 100 bin tiryakiden 160'ı akciğer kanserine yakalanırken, sigara içmeyen 100 bin kişi içinde akciğer kanserine yakalananların sayısı 7. Yani sigara içenlerin, içmeyenlere kıyasla akciğer kanserine yakalanma ihtimali 24 kat fazla. Yüzde olarak söylersek, yüzde 2.4. Yüzde olarak ifade edilen "risk"lerden şüphelenmek gerekiyor. Zira, bu yüzdeler bilgilendirmekten çok korkutmayı hedefliyor. Doll haklı olsa bile, sigara içenlerin akciğer kanserine yakalanmama ihtimali yüzde 98. Bu, aynı verilerin başka türlü sunulması veya ambalajlanmasından başka bir şey değil. Ama kulağa daha az korkutucu geldiği aşikâr. Başka birçok çelişkili istatistik daha var. Amerika'nın yerlileri, beyaz Amerikalılara kıyasla akciğer kanserine yüzde 50 oranında daha az yakalanıyor –beyaz Amerikalılardan çok daha fazla sigara içtikleri halde. Sigara içen Çinli kadınların sayısı çok az, buna mukabil dünyadaki en büyük akciğer kanseri yüzdesi onlarda. Akciğer kanseri dünyanın her yerinde 1930'lardan beri sürekli artıyor, ancak sigara tiryakiliği ise giderek azalıyor. Japonya, dünyada en çok sigara içilen ülkelerden biri olduğu gibi, yaşam süresinin en uzun olduğu iki-üç ülkeden biri. Bununla birlikte, Japonya'da son 30 yıldır akciğer kanseri ve kalp hastalıkları sürekli artıyor. Bu artışın sebebi, beslenme alışkanlıklarının ve hayat tarzlarının giderek Amerikanlaşmasıdır belki de.

Akciğer kanseriyle ilişkili 40 civarında faktör söz konusu, fakat bu hastalığı sigarayla ilişkilendirmek en kolayı. ABD Sağlık Genel Müdürlüğü, sigaranın kansere yol açabileceğini 1964'te ilan etmişti. O tarihten bu yana çok sayıda insan sigara içmeyi bıraktı. Ama ne kadar çok insan sigarayı bırakırsa bıraksın sigara aleyhtarı yobazlar tatmin olmuyor. Onun için dikkatlerini şuna yoğunlaştırıyorlar: "Sigara bağlantılı hastalık." Bu, sigara aleyhtarlarının en zekice buluşu. Bir hastalığın "sigara bağlantılı" olması, o hastalığın sigaradan kaynaklandığına dair elimizde herhangi bir kanıt olduğu anlamına gelmiyor. Sadece, birilerinin sigaranın o hastalığa yol açan faktörlerden biri olabileceğine karar verdiği anlamına geliyor.

Eski, ama ihmal edilen bir aksiyom var: Zehiri zehir yapan dozudur. Küçük bir doz arseniğin bir sakıncası yok, ama fazla içilen portakal suyu ölümcül olabilir. Ilımlı tiryakiliğin –günde on sigara civarı– zararlı olmadığı, aksine faydalı olduğu yönünde birçok kanıt mevcut. Verdiği zevk bir yana (bunun elbette günümüzün tıbbında yeri yok), stres azaltıyor, kilo kontrolünü destekliyor ve birçok hastalığın semptomuna, örneğin Alzheimer'e, Parkinson'a, bağırsak ve rahim kanserlerine iyi geliyor.

Pasif içicilik (ya da Çevresel Tütün Dumanı –ÇTD) sigara aleyhtarlarının kutsal kâsesi. Çünkü, ÇTD'nin zararlı olduğu kanıtlanırsa –en azından öyle algılanırsa– tiryakilerin

Papua Yeni Gine'den bir Melpa yerlisi, 1985

hak, tercih, tolerans gibi gerekçeleri bertaraf edilecek. Dünya Sağlık Örgütü'nün 1975'teki konferansında, Britanya'nın Sağlık Genel Müdürü Sir George Godber şöyle diyordu: "Aktif içicilerin çevrelerindeki insanlara, özellikle ailelerine ve çocuklarına zarar verdikleri algısının yaygınlaştırılması zaruridir." Ve böylece ÇTD araştırmaları furyası başladı.

Pasif içiciliğin zararlı olmadığına zerre şüphem yok. İnsanlar dumandan hoşlanmıyorsa, havalandırma tertibatları geliştirilmeli. O da yetmiyorsa, ayrı bölümler olmalı. O da yetmiyorsa ayrı mekânlar olmalı.

Havalandırma tertibatları, sigara içilen mekânlardaki havayı, şehrin sokaklarındaki havadan daha temiz hale getirebiliyor. Yapılan ölçümler şunu gösteriyor: Sigara içilen ve havalandırma tertibatı olan bir mekânın havası, sigara içilmeyen fakat havalandırma tertibatı olmayan bir mekânın havasından daha temiz.

Sigara yasağının büyük bir tahribat yaptığını düşünüyorum. Bu tahribat sadece ekonomik değil: Hoşgörüsüzlüğü, toplumsal gerilimi ve gammazlama kültürünü besliyor, her türlü toplum mühendisliğine örnek teşkil ediyor. Ama, en çok hakikati tahrip ediyor. Amerikan Bilim ve Sağlık Konseyi'nin tütün dostu olmayan başkanı Elizabeth Whelan şöyle diyor: "ÇTD'nin kronik hastalıkların oluşmasında rol oynadığı iddiası, bilimsel dayanaktan yoksun. Pasif içicilikle erken ölüm arasında ilişki kurmak gerçekleri eğip bükmektir."

Dünyada 1.2 milyar tiryaki var. Onları, sigaranın ölümcül, kendilerinin de tedaviye muhtaç müptelâlar olduklarına inandırırsanız, farmakolojik nikotin için –bant, sakız, sprey– devasa bir piyasanız var demektir. Tiryakiler ayrıca antidepresan ilaçların da hedef kitlesidir.

Farmakoloji endüstrisinin sigara aleyhtarı kampanyanın motoru olması tesadüf değil. Johnson and Johnson sigara aleyhtarı kampanyalar için yarım milyar dolardan fazla para harcadı, sigara aleyhtarlarının alıntı yaptıkları araştırmalar şu veya bu biçimde ilaç şirketleri tarafından finanse ediliyor. İlaç şirketlerinin sigara yasağından yana tavır alan siyasetçileri ödüllendirmesine dair yığınla örnek var.

Bu adamlar muharebelerin birçoğunu kazanıyorlar, ama savaşı kazanamayacaklar. Kısa vadede, sadece tiryakiler için değil, hayat tarzları "riskli" ve "sağlıksız" olan herkes için işler kötüye gidecek. "Haklarımız" için yalvarıp yakarmanın manası yok, zira hem intihar eden, hem de cinayet işleyen insanlar olarak görülüyoruz. Yapmamız gereken, sigara aleyhtarlarının bilimsel sahtekârlıklarını ve çıkar çatışmalarını hedef almaktır. Bunlar mahkeme salonunda kanıtlanabilir şeylerdir.

Joe Jackson

("Sigara, Yalanlar ve Dadı Devlet" başlıklı makalesinden kısaltarak)